GHEORGHE BORNEANU

DUPĂ SCATII ȘI DUPĂ STICLEȚI

4,75 lei

EDITURA TINERETULUI

GHEORGHE BORNEANU

DUPĂ SCATII ŞI DUPĂ STICLEŢI

EDITURA TINERETULUI

Coperta de GH. CERNĂIANU

Într-o după-masă de iarnă, odăile și curtea casei în care ședeam se umpluseră de lume. Și mai venea încă. La poartă se strînsese o grămadă de copii, i-auzeam rugîndu-se de Lică, o rudă îndepărtată, sărac și cu duhul, care ținea loc de slugă.

— Lasă-ne și pe noi înăuntru, nene Lică !

— Nu se poate. Voi cu altă ocazie.

Mie îmi părea bine ; le făcea-n necaz, credeam.

Murise mama ; și-n ceasul acela o slujeau mai înainte de a o duce la cimitir.

E cea mai veche amintire. Aveam atunci patru ani și cîteva luni. Pe mulți i-am ascultat povestind întîmplări și tot felul de minunății de-ale lor de pe la trei ani, ba poate și mai de jos. Precum se vede, oamenii sînt tare feluriți, și încă de mici.

La vîrsta mea, Mozart dădea concerte. Eu mă pregăteam de stea. Se apropia Crăciunul. Împreună cu Alexandru, fratele meu mai mare, meșteream de zor la o bucată de carton și ne făceam visuri. Pînă la sfîrșit am scos din ea o stea în șapte colțuri, c-un turn în vîrf. În prima zi a „Nașterii", cum s-a lăsat întunericul, am lipit o luminărică aprinsă la capătul turnului și am pornit-o degrabă pe urma visurilor. Cine putea fi mai bun de saftea decît Cardos, băcanul din capătul străzii ! gîndeam noi. Drept la el ne-am dus. Îi cîntasem „Steaua sus răsare" și „Trei crai de la răsărit", îi cîntasem și „La mulți ani", dar nimeni nu ieșea cu darul mult așteptat.

— Dați-ne și nouă un gologan, domnule Cardos ! am început a ne ruga, pe rînd, și cît mai plîngăreț.

Arrș ! am simțit deodată sub turii pantalonilor. Arrș ! a șuierat a doua oară bastonul.

Ne plesnise tata care trecea pe acolo și ne auzise milogindu-ne.

Mă va mai fi bătut tata, ba bine că nu, dar vremea a trecut, am ajuns în toamnă. Într-una din duminici, Lică iar m-a îmbrăcat în haine de marinar și iar s-a umplut casa de lume. Se recăsătorea tata. Și mi-aduc aminte că am mîncat toată seara bomboane fondante și am băut apă.

În dimineața ce a urmat, noua mea mamă m-a trimis la ai ei să aduc o sită de cernut făină. Mai fusesem pe acolo, să-l caut pe Mateiaș, un frate de-al său, cu care mă împrietenisem. Ședeau și aproape, în colțul străzii, unde tatăl lor ținea o prăvălioară cu coloniale și băuturi. În ușă am dat peste Tincuța, una din surori.

— M-a trimis... am apucat să zic și m-am oprit încurcat. Nu știam cum să-i spun.

— Să-i spui „mămița", m-a învățat, blînd.

Și așa i-a rămas numele.

Nunta nu intrase în socotelile mele, nici nu i-am dat importanță. Eu așteptam Moș-ajunul. Și cu cît se apropia, mi se părea că un om rău îl gonește din urmă. Mateiaș mă stîrnise, el îmi aprinsese închipuirea. Nu era zi în care să nu povestească pe unde „colindase", ce pățise și, mai ales, să nu-mi dea sfaturi.

— Întîi și-ntîi, bîtă bună să ai ! Altminteri, te sfîșie cîinii ! mă învăța, spunînd cuvintele răspicat, precum un profesor. Știi tu ce-am pățit în curtea lui Loleață ? Ne înconjuraseră vreo cinci cîini, iar Țiganu, ăl mai rău dintre toți, mi-apucase bîta cu colții, trăgea așa de tare de ea, de gata, gata să mi-o smulgă din mîini !

Eu eram numai urechi, un cuvînt nu scoteam.

— Pe urmă, șmecheria a mai mare e să te faci mic. Mic de tot. Să te lași pe genunchi. O să auzi femeile : „Pe tine cum nu te dă jos traista, mă prichindelule ? !

Cîți ani ai ?" Iar tu să răspunzi : „Pat'u", să creadă că ești copil mic. Și ai să vezi tu dacă nu ți-o da ție mai mult ca la toți.

Și cîte încă nu m-a învățat Mateiaș !

Alteori îmi înșira roadele dibăciei lui. Peste o sută de nuci, patruzeci și patru de covrigi, din care cinci cu susan, și trei smochine ! „Abia mai duceam traista", se lăuda.

Tot numărînd zilele și tot ascultîndu-l, în sfîrșit a venit și Moș-ajunul. Cum am terminat masa de prînz, am înșfăcat ciomagul pregătit de Lică și am dat fuga la Mateiaș. Sacul era gata de mult ; mi-l făcuse Tincuța. L-am pus pe umăr, de-a curmezișul, și cu bîta în mînă mă mișcam de colo pînă colo, nu-mi găseam astîmpăr. Așa am ținut-o pînă la șapte seara, cînd după sfaturile lui Mateiaș ne-am băgat în pat.

— Dacă n-o să fim dormiți, ne-apucă somnul. Ce, nu știu eu pe mulți care s-au întors acasă după un ceas ? se temea.

De frică strîngeam din ochi, dar somnul nu se lipea de mine. Mă răsuceam cînd pe o parte, cînd pe alta.

— Dormi, mă Gică, nu fi prost ! a bolborosit prietenul meu.

Cînd Tincuța ne-a trezit, afară era întuneric. Cît ne-am îmbrăcat, se mai luminase. Așa mi s-a părut. Și am pornit-o, cu desaga goală. Nu-mi amintesc, casă cu casă, pe unde am colindat. Știu însă că ajunsesem în strada Teilor, și în vreme ce uram „Bună dimineața la Moș-ajun", în fața unor ferestre luminate, s-a deschis ușa și o cucoană ne-a poftit înăuntru. Ținîndu-ne pe amîndoi pe după umeri, am intrat într-o cameră mare, plină de lume. Mie, și cred că și lui Mateiaș, îmi rămăseseră ochii pe masa din mijlocul încăperii. Era încărcată cu toate bunătățile.

— Ei, acum cîntați ! m-a îndemnat un domn cu barba albă.

Sfioși, ne-am uitat unul la altul, să prindem curaj, apoi i-am dat drumul :

„Am venit și noi odată
La mulți ani cu sănătate..."

Pe cînd mă întăream în voce, cu speranța că o parte din prăjiturile, portocalele și curmalele de pe masă or să se mute în sacul meu, deodată, de la spate, am auzit un glas de fată strigînd :

— Mamă, mamă ! Uite ce păr are !

În același timp i-am simțit mîinile. Îmi prinsese capul, își vîrîse degetele în părul meu creț, lăsat să crească mare, într-un vălmășag de inele.

Ce taine va fi purtat acea fată în mîinile ei, pe care multă vreme mi le-am închipuit frumoase și albe ?

Am simțit plecînd din ele ceva neînțeles, dar bun, ca o vorbă bună ; iar căldura din degete se așezase undeva. pe sufletul meu, poate.

Am rămas nemișcat. Portocalele și toate prăjiturile plecaseră din minte. Aș fi vrut să nu-mi mai dea drumul din mîinile ei.

Iarna era pentru noi, copiii, cei mai mulți și săraci ai Bucureștilor, „sezon mort". Ne mergea ca negustorilor, lîncezeam ca ei pe timpul căldurilor. De cum treceau sărbătorile, nu ne mai aștepta nici o bucurie. Doar să ne dăm pe gheață, în anii în care cădea zăpadă.

De-a lungul unei pîrtii de pe trotuar, pe o bucată mai dreaptă și mai netedă, croiam o ghețușcă. Ne tot dădeam pe ea, pînă o făceam lucie ca oglinda. Aveam și cu ce. Nu era copil să nu poarte tălpile ghetelor bătute cu ținte cu floare și tocurile potcovite. Cînd era gata, ne rînduiam în șir, ne luam vînt pe cîțiva metri și apoi alunecam în lungul ei, de parcă zburam. Cine se știa meșter bătea *rața*. Un picior îi fugea pe gheață, cu celălalt bătea pac, pac, pac, cum fac rațele mac, mac, mac. Sau se dădea pe vine. Mai și cădeam. Cînd plecam cu elan prea mare, fugeau picioarele de sub noi, și ne duceam tîrîș pînă la capătul celălalt. Dar nimeni nu lua în seamă. Ne sculam, scuturam cu șapca zăpada lipită de pantaloni și o porneam iar.

În cîte o zi, nici de atîta nu aveam parte. Vreuna dintre femeile care locuiau prin preajmă, scoasă din fire de gălăgia ce făceam, împrăștia în timpul nopții cîteva fărașe de cenușă. Pas de te mai dă pe gheață !

Ce ne mai rămînea ? Nimic. Noi nu aveam nici sănii, nici patine. Ne întorceam fiecare la el acasă. Eram prieteni, dar numai pe stradă.

Dar și acasă nu aveam ce să fac. Jucăriile, o locomotivă de tinichea de douăzeci de bani, sau vreo broscuță de tot atîția, primite ca dar de sărbători, nu țineau două zile. Cărți — vorbesc de cele cu poze — nici nu văzusem. Și nici poezii nu știam, ca să mă hîțîn pe scaun și să le repet fără sfîrșit.

— Ia spune-mi o poezie, mi-a cerut mama-mare, care venise de la Galați, să-și vadă nepoții.

— Nu știu, i-am răspuns.

— Cum de nu știi ?! s-a mirat.

— Știu numai de alea de stea.

— Dar steaua a trecut de mult, mi-a amintit.

Eu am ridicat din umeri.

Pîndeam pe fereastră primăvara. Într-o zi am tresărit. Zăpada de la temelia casei de peste drum se subțiase, de-a lungul zidului apăruse o dungă de pămînt, neagră. Am alergat afară, m-am uitat la ea, cu ochi mari. Și nespus m-am bucurat. Pînă seara tîrziu m-am jucat în gînd cînd cu zmeul, cînd cu bile, sau în arșice. Dimineața, abia făcusem ochi, și am fost la fereastră. Marginea de pămînt rămăsese însă la fel de îngustă. Nici în timpul zilei nu s-a mai mărit ; o măsurasem în minte de mai multe ori. Așa a stat aproape o săptămînă.

Într-o noapte, nu știu de ce, m-am trezit din somn. Și ca prin vis am auzit burlanul țirîind. Am crezut că mi se pare. Am ciulit urechile. Cînd n-am mai avut nici o îndoială, am luat perna în brațe și-am adormit fericit. M-a trezit lumina. Un soare mare și aprins strălucea în geam.

— Stai să bei ceaiul ! a strigat mămița după mine, în vreme ce dădeam în brînci pe ușă.

N-am vrut să știu de nimic, am luat-o mai tare la fugă.

Strada era plină de copii. Mai mulți ca niciodată. Rămăseseră și din cei care mergeau la școală, trăseseră fitul. Bucuroși că scăpaseră de iarnă.

În scurtă vreme, trotuarele se uscaseră.

— Joci și tu la *ichi?*

— Joc.

— *Pune-te.*

Am scos din buzunar două *miele*, le-am așezat în prelungirea celorlalte, puse de ei. Apoi m-am tras și eu înapoia *vămii*. O linie dreaptă, zgîriată pe pămînt, la depărtare de șapte pași de-ai noștri.

Fiecare dintre noi avea și *miele* și *soalbe*. Soalba era din același os ca și miela de la genunchii din față, dar de capră, nu de miel. Și valora două miele. Pentru că din ea se făcea *ichiul*. Lucrul ăsta ne dădea multă bătaie de cap. E destul de greu chiar de explicat. Se făceau în soalbă patru canale, cu diametrul cam de doi milimetri. Două dintre ele porneau din părțile laterale, din mijlocul lor ; celelalte două, din capete. Toate patru trebuiau să răzbească în gaura arșicei. Se punea apoi soalba într-o cocă de pămînt galben, se înfunda bine ; pe urmă se turna plumb topit și așteptam pînă se întărea. Și încă nu era gata. De aici înainte începea treaba cea mai obositoare. Cu plumbul în ea, ținut de cel pătruns prin canale, trebuia frecată, pe o parte și pe alta, de toate pietroaiele și de toate zidurile, pînă se făcea netedă. Abia atunci era *ichi*.

— Cine *dă* întîi ?

— Mofturosu, mi-a răspuns Nicu, în timp ce toți răsuceam ichiul ca pe o morișcă, prins între degetul cel mare și cel arătător.

Trosc, a făcut ichiul, izbind în inima zidului de arșice. Patru din ele au sărit cît colo. Mofturosu a dat fuga și le-a adunat. Era cîștigul său. Mai rămăseseră patru. Dar nu la un loc. Două într-o parte, două în cealaltă, despărțite între ele ca de o poartă. Urma la rînd Nicu. A-nvîrtit ichiul încă de cîteva ori, a scos și limba afară, și fîșșșt, drept prin poartă a trecut.

— Măă ! Ce ghinion am ! s-a plîns, uitîndu-se cu dușmănie prin gaura dintre arșice.

A dat apoi Mateiaș și le-a zburat pe cele două din stînga lui. Parcă dăduse cu pușca.

— Ați văzut, mă fraierilor? Dacă eram eu întîi, una nu mai rămînea! s-a grozăvit, pe cînd se întorcea cu arșicele.

Nicu îl măsura, să-l mănînce nu altceva.

Venise rîndul meu. Am nimerit pe alături. A dat din nou Mofturosu. Degeaba. La fel și Nicu. Mateiaș zîmbea în colțul gurii, privea la ei de sus, în silă, răsucind ichiul alene.

— Zbîrci! i-a strigat Nicu chiar în clipa în care îi plecase ichiul.

Ca un făcut, s-a dus razna, pe la trei palme de arșice a trecut.

Mateiaș a holbat ochii, năuc. Și pe loc, prins de furie, i-a trîntit doi pumni în coaste. Mofturosu a sărit de partea lui Nicu, eu am ținut cu Mateiaș, și, mamă, mamă, ce păruială a ieșit!

Cine și de ce statornicise ca după-amiezele să nu se joace jocuri de noroc, nimeni nu știa. Și nimeni nu se întreba. Obiceiul se respecta însă mai abitir ca o lege scrisă. Se poate să se fi împămîntenit din dorința de variație. Sau pentru ca jucătorii să aibă timp să-și facă la loc capitalul. Nu cît ai clipi din ochi izbîndeau să șterpelească nasturii din cutia în care erau păstrați. Întîi trebuia s-o dibuie, apoi să aștepte pînă ce mama era la bucătărie sau plecată în vecini. Nici de bani, cu care să cumpere alte bile ori arșice, nu puteau să facă rost de îndată. Se îmbufnau, se mai smiorcăiau, plecau trîntind ușa, se întorceau încruntați, pînă ce li se punea în mînă un gologan.

Eu aș fi încercat d-a surda orice șiretlic. Tata nu mi-a dat măcar un cinci, niciodată, iar mămița primea banii numărați. Aveam însă noroc, cîștigam mai totdeauna și la orice joc.

După cîteva zile strînsesem cam cincizeci de bile și un săculeț cu arșice. Și sporeau mereu. Parte din ele le vindeam. Zece bani, zece bile. Preț fix, stabilit pe toată mahalaua. Dar pe jumătate ca la librărie. Arșicele erau

mai ieftine. Trei soalbe și o mială, cinci parale, deși nu se găseau decît la noi, la *particulari*. Către Paște scădeau și mai mult.

După-masă, cum strada era încă plină de noroi, ba pe ici, pe colo mai stăruia cîte o băltoacă, nu ne jucam decît pe trotuare.

— Hai, mă, să facem o *capră*, a propus unul dintre noi.

— Hai, ne-am grăbit cu toții.

— Cu sau fără *monopol* ? a întrebat altul.

— Cu, răspund vlăjganii.

— Fără ! Fără ! s-au opus într-un glas cei mai pirpirii.

Ne-am înțeles totuși repede. Mai trebuia să vedem cine rămîne *capra*. Mofturosu a-nceput să numere, de la el :

„Ala
Bala
Portocala
Trosc
Pleosc
Treci
La
Loc."

Primul a ieșit Cîrnu ; am scăpat și eu, și ceilalți patru; a rămas Nicu.

Capra a-nceput. Săream unul după altul, ca într-un iureș. De aproape șase luni nu ne mai jucaserăm. Cînd totul mergea de minune, Cîrnu i-a trîntit un „monopol" lui Nicu, de era să-l bage cu nasu-n gard. Noroc că s-a ținut bine pe picioare. Dar și-a ieșit din fire.

— N-a fost vorba, bă, fără „monopol" ? a țipat la el și l-a trăsnit c-un pumn drept în obraz.

A dat și Cîrnu, era și el iute de mînă, și s-ar fi bătut mai tare, dacă nu se grăbeau ceilalți să-i despartă.

— Stricați jocul, mă, ce dracu ! i-au dojenit cu vorbă bună, să-i liniștească.

Nicu s-a mai uitat o dată lung și urît la Cîrnu, apoi *s-a pus* capra. Jocul a reînceput.

A mai trecut o zi, încă una, și alte zece, pînă a venit căldura. Și parcă am fi fost vorbiți. Am lepădat tot de pe noi, am rămas numai în pantaloni, ținuți cu cozondroace, în cămașă și în picioarele goale. Dar cu șapca-n cap. Părinții ne-au dat zece bani și ne-au trimis la bărbier, de unde am ieșit tunși chilug, cu mașina numărul zero.

Eram ușori ca fulgul. Să tot alergi! Cum mîncam, o și zbugheam. Nici unul dintre noi nu dormea un minut. O începeam cu *hoții și vardiștii*, ori cu *ereții și porumbeii*, treceam la *leapșa pe cocoțate ori pe ouate*, sau întăream o *friptă* pînă ni se făceau palmele roșii foc.

Numai cîțiva jucam și *țurca*. E un joc greu, mai cu seamă cînd se joacă cu „picuri". Cere o mînă sigură, ochi ager. De aceea nu toți copiii îl îndrăgeau. Cine ajungea însă să-l știe bine lăsa orice pentru el; și tare se mîndrea!

„Țurca", de unde își trage numele și jocul, este o bucată de lemn ce poate fi asemuită cu un creion-reclamă, lung de vreo doisprezece centimetri și gros de trei; dar ascuțit la amîndouă capetele.

Cei cărora le plăcea aveau fiecare țurca lui; și un *băț*. Bățul era ceva mai mare de o jumătate de metru și gros cam de două degete. Dimensiunile puteau fi și altele. Numai că atunci nu era de soi. Sub nici un cuvînt nu se îngăduia decît rotund.

În vreme ce Nicu scobise în pămînt o gaură lunguiață și largă, cît să încapă capătul bățului, eu și Titi zgîriasem de-a latul străzii, cu o piatră, zece linii, din zece în zece pași de la ea.

— Gata! a dat de veste Titi, care trăsese ultima.

Pentru că Nicu *ieșise* primul la *numărat*, el a început. A pus țurca de-a latul găurii, a vîrît bățul pe sub ea, l-a împins cît a putut, și deodată, hop! l-a săltat cu țurcă cu tot. Pînă la treizeci de pași a azvîrlit-o.

— Și mai se văita că n-are noroc! îmi spuse Titi în șoaptă și cu necaz, pe cînd ne duceam spre locul unde căzuse.

Nicu călca rar, îl apăsa isprava. Lîngă țurcă s-a oprit, a cercetat cu luare-aminte cum era îndreptată, s-a așe-

zat pe aceeași direcție cu ea și, după ce și-a potrivit bățul în mînă, poc! a plesnit-o către capătul din față.

— Ai zbîrcit! ne-am repezit și eu și Titi, bucuroși. Țurca nici nu se clintise, rămăsese lipită de caldarîm.

Am luat-o înapoi, spre gaură. Nicu se ținea în urmă, încruntat. Era rîndul lui Titi. A azvîrlit-o numai pînă la douăzeci de pași. Dar a căzut cum nu se putea mai bine: cu unul din vîrfuri ridicat în sus. Și Titi a plesnit-o *în scurt*, ca și cum abia ar fi ciupit-o; țurca a prins aripi, s-a ridicat în aer; a *picat-o* binișor, a mai ridicat-o de-o palmă, și încă un *pic*, apoi al treilea. Numai ochi era! Cînd să-l bată și pe următorul, n-a nimerit-o bine; s-a șters pe rotunjimea bățului. Degeaba s-a repezit s-o prindă din zbor; căzuse, „pupase pămînt".

— Patru ori douăzeci, am optzeci, a socotit el, grozăvindu-se.

Îmi venise rîndul. Eu am aruncat-o tot pînă la douăzeci de pași, dar bătusem cinci „picuri".

— Suticu! le-am spus, să le fac în necaz.

— Știi tu că pisoii dintîi mor! mi-a întors-o Nicu.

Azvîrlise fiecare de la gaură de cîte șase ori. Titi avea patru sute patruzeci de puncte, eu două sute treizeci, iar Nicu o sută patruzeci.

Titi nu-și mai încăpea în piele.

— Să-mi ziceți „nene", bă!

Și-l pufnise rîsul. Tocmai cînd Nicu azvîrlise numai la zece pași. S-a uitat la el să-l mănînce. Și-a plesnit țurca, mînios. De un metru a săltat-o, i-a venit și bine la mînă. Un *pic;* două; trei; patru; cinci... Parcă era de la circ. Titi zîmbea încrezut. Numai că Nicu își revenise. Era ca în zilele lui bune. Șase; șapte; și deodată, trosc! a izbit-o în plin, cu toată puterea: dincolo de ultima linie a trimis-o.

Am rămas năuci; și eu, și Titi.

— Înmulțește tu, Titi, că ești „nenea" al nostru! i-a strigat Nicu de departe, fugind după țurcă.

— Tii, ce baftă are! A și făcut nouă sute patruzeci! bolborosea Titi, cu capul în pămînt.

Jucam *la o mie*. Îmi luasem adio de la cîștig; credeam că și Titi. Bănuiam că o să mai joace așa, în dorul lelii,

cum se zice, și numai pentru că urma la rînd. El clocotea însă. Și-a așezat cu greu țurca. Degetele îi tremurau. A împins în băț, a apăsat cît l-au ținut puterile, și zvîrrr! la patruzeci de pași a căzut țurca, s-a mai rostogolit și pe pămînt cîțiva. Cînd se ducea spre ea, i-a azvîrlit lui Nicu niște ochi: „Adică ce credeai tu?“ am înțeles că-i spune. Îndată l-am auzit numărînd: „Două... trei... patru...“, am văzut cum o sălta cît mai sus, se simțea că se pregătește s-o plesnească. Încă un *pic*, și încă unul, după care și-a făcut vînt din tot corpul și... zdraang! drept în geamul de la odaia din față a țaței Alexandrina.

Pînă seara n-a mai dat pe-acasă, de frică.

Diminețile jucam acum și bile, la *ront* sau la *gropiță*, ori *pe date la cap*; nasturi, *la rișcă, la perete* ori *la pălmuță*; și arșice, *la siciu, bei*.

La „siciu, bei“, copiii se așezau în cerc, pe vine, și fiecare punea „miza“, o arșică sau două, în palma celui care dădea întîi. Acesta le arunca în sus, pînă în dreptul ochilor, de unde cădeau pe pămînt. Cele rămase pe „sici“ le plătea; cele pe „bei“ le cîștiga. Alelalte erau socotite *moarte*. Dacă din toate arșicele rămîneau în picioare numai un sici și-un bei, le cîștiga pe toate.

Cam pe la jumătatea lunii mai ne-am pomenit croind speteze, umblînd după clei, după țiplă pentru vîjîitoare și după hîrtie colorată. Venise rîndul zmeului.

Nu numai noi ne pregăteam. O lume întreagă. Toți librarii și băcanii din București, ba chiar și toptangiii din jur de Piața Mare. În galantar „La bunul școlar“ apăruseră primele zmeie, de un colț al ușii de la intrarea în prăvălia lui Cardos, ca și la „Ion Spînzuratu“ atîrnau gheme de „Sibiaș“, iar la „Plosca de aur“ din Gabroveni ședeau înșirate pe tarabă *ciulele* de sfoară, numai una și una.

Primii care le-au înălțat au fost băieții de vîrsta mea, sau ceva mai mari. L-am înălțat și eu. Eram tare mîndru. Pînă în vara aceea mă jucasem cu *turcalețul*, un

fel de zmeu fără speteze. S-a întîmplat că-l brodisem și tare frumos: alb cu rotocoale negre. Și vîjîia!...

— Dă-mi-l și mie, mă Gică, să-l țiu, se ruga cîte un pișcoci dintre cei care ședeau roată în jurul meu.

— Na! Dar să-l ții bine. Nu cumva să-l scapi! mă temeam.

Nu trecea nici un minut și gata; cu toate smiorcăielile lui.

Pe la patru după-masă, hop și tata! Se ducea la serviciu.

— Ia să-l văd și eu! Îți spun eu cîte parale face, mi-a zis, după ce se uitase un timp. Și mi l-a luat din mîini.

Abate-l în dreapta, abate-l în stînga, dă-i sfoară și apleacă-l pe o parte, să facă *colaci*, dă-l și-n cap pînă aproape de pămînt...

Mie îmi sărise inima din piept. Iar el să plece nici gînd!

— I-ai făcut gura prea trăgătoare, a zis, pe cînd mi-l înapoia.

Zi de zi, mai multe zmeie se vedeau. Cei mici, puștimea de la patru ani, alergau prin mijlocul străzilor, ținînd de o ață la capătul căreia zbura o *cioacă* ori un *turcaleț*. Alții, mai mărișori, se jucau cu zmeie *d-un sfert*, făcute din foiță și speteze de transperant. Se vindeau și la librărie, cinci parale bucata, dar copiii din mahalaua noastră găseau că era mai ieftin să rărească transperantul de la una din ferestrele de-acasă. Așa socotisem și eu două veri la rînd; și dacă lumea le-ar mai întrebuința, i-aș învăța pe cei mai puțin dibaci din ce loc să le tragă. Să-i scap de bătaie.

Începuseră să le înalțe și elevii de liceu, cum se întorceau de la școală, și cîte un ucenic care nu mai putuse să rabde și fugise de la meșter. Apăruseră zmeie *din două*. Cele mai temute. Astea se urcau pînă la Dumnezeu. Pentru că, deși mărișoare, de șaizeci de centimetri pe patruzeci, puteau fi înălțate cu sfoară *dintr-una*. Dar numai din aceea răsucită, tare de n-ajungeai s-o rupi. Fiind și mai ușoare, pe lîngă cele *din patru*, ori pe lîngă namilele *din opt*, erau lesne de mînuit. Cine se pricepea

și avea și un leu să cumpere două ciulele de la „Plosca de aur“ nu se juca decît cu zmeie *din două*.

Tata nu-și găsea astîmpăr. Și ca el, toți ceilalți oameni, cu neveste și copii. Ședeau numai cu ochii pe sus. Pînă s-au așternut pe făcut speteze. Îi vedeam cum lucrau la ele, cum le potriveau din briceag. Și, în prima duminică, cerul s-a umplut de zmeie.

Cel mai vestit de pe strada noastră nea Apostol era, tatăl lui Mofturosu. Om de vreo treizeci și cinci de ani, tîmplar de lux, de meserie. Zmeiele lui n-aveau pereche. De data aceasta înălțase unul albastru, cu rotocoale mari, albe. Și cu o coadă de toată frumusețea : două fîșii de tifon, lungi și curate ca zăpada.

Paralel cu strada pe care ședeam se afla strada Ghiocei. Aici renumit era Costică Ionescu, zis „Vraje“, un flăcău cu armata făcută. Spaima zmeielor ! Pînă în șoseaua Ștefan cel Mare, cînd bătea vîntul într-acolo, și dincolo de Făgădău, altcum. Cu toate *se lua la încurcare* și nu puține rămîneau agățate de sfoara lui, sau erau făcute *mototol* și doborîte.

Pe la șase după-masă se întorcea înconjurat de o droaie de copii. Măreț de de-abia își încăpea în piele ! Fusese tocmai pe Leonida, făcuse la *încurcare* c-un zmeu din patru *și-l luase* neatins. Și cu vreo cincizeci de metri de sfoară. Îndreptîndu-se spre casă, s-a apropiat cu zmeul de al lui nea Apostol, în curînd au ajuns pe aceeași linie, cap la cap. Ca împins de o mînă nevăzută, alaiul s-a oprit. Puștimea se uita la el, îl asmuțea din ochi.

— P-ăsta-l lași ?!

— Ia să vedem cum îi stă *mototol* !

— Ți-o fi frică, mai știi !

Deși flăcăul se cunoștea cu nea Apostol, ambiția îl rîcîia. A abătut zmeul spre celălalt. Numai de cîteva palme însă. Să arate și a joacă. Și pîndea. O mișcare aidoma aștepta.

Nea Apostol zîmbea în mustață. „Adică ce vrea ?!“ își ziceau. Simțiseră, și cei din jurul lui puneau paie peste foc.

— Vraje te-ncearcă!
— Spunea că nimeni nu se încumetă.
Părea că și zmeiele se înfruntau. Vîjîiau înfundat.
— O s-ajungă să se joace cu turcalețul, dacă m-o scoate din pepeni! s-a grozăvit nea Apostol.
S-a întîmplat ca tocmai atunci să-l cheme nevastă-sa. Îl căuta un client. Lui Costică cineva îi arătase un zmeu străin. Ședea sus, pe bolta cerului, înălțat pe Brațului, către linia de tramvai. De teamă să nu-l scape, plecase grăbit într-acolo, cu droaia după el.

Vorba, cea rea mai cu seamă, aleargă iute ca trenul. Iar din strada Marginei pînă în Ghiocei era o palmă. Cît dădeai colțul. A doua zi, spusele lui nea Apostol luaseră casele la rînd. Purtate din gură în gură. Cîte unul mai pusese și de la el. Nu-l lăsase inima.
Seara a aflat și Costică. Cum s-a întors de la lucru. Toată suflarea aștepta.
— Băă! A zis Costică Vraje c-o să-i plîngă de milă! a răbufnit un băiețaș.
Se strecurase aproape și trăsese cu urechea.
Puștimea s-a înfierbîntat. Se încălziseră și cei mai mari.
S-au aprins și năpîrstocii de pe strada Marginei. Pe loc, îndată ce-au aflat. Unuia nu-i tăcea gura. Bine că n-auzea Costică! Cel mai furios Mofturosu era. Foc ieșea din el. Alergase acasă și-i spusese lui tată-său.
Nea Apostol a mai dat cîteva rîndele, apoi a ieșit în poartă. A ieșit și domnul State Ionescu, din curtea de alături; s-a dus la el. Știa tot, un cuvînt nu-i scăpase. Au venit în fugă și copiii, și elevii de liceu. Ciorchine se strînseseră în jurul lui.

Făceau ce făceau, și din nou aduceau vorba de vrajba ce se iscase. Îi mistuia rîca, abia așteptau ziua înfruntării. Țineau să se măsoare în văzduh și chiar pe pămînt.
— Umblă cu coinacele pregătite, aflaseră și unii și alții.

— Dac-or da cu ele, ne ducem peste ei! Zob să-i facem! se zbîrleau cei de pe Ghiocei, ca și cei din Marginei.

De sfîrșit nu aveau nici o îndoială.

— Ascultați-mă pe mine! O să-l ia pe sub sfoară dintr-o dată, ca pe alea mici! da ca sigur unul ce se credea priceput.

— Chiar dacă nu i-o ieși, cînd o-ncepe *să tragă!* Nimeni n-are *pasu* lui nea Costică. Parcă-i o mașină! îl lăuda altul.

Mofturosu și prietenii lui credeau la fel, dar de zmeul lui Vraje.

A venit și duminica, ziua sortită. Nu mult după ora prînzului, mai toată partea bărbătească era în stradă. Și copiii, și părinții. Fiecare cu zmeul lui. Se jucau pe nădușite. Mulți făcuseră bășici în palmă, ori la degetul cel arătător. Bătea și-un vînt bun, de-a lungul, spre șoseaua Ștefan cel Mare. Vîjîiau vîjîitoarele de asmuțiseră toți cîinii din mahala. De vrajbă părea că uitaseră. Poate unde numai nea Apostol îl înălțase.

Deodată, de pe Ghiocei, s-a ridicat un zmeu vînăt, *din două.* Cît ai număra pînă la opt, era sus, se tot ducea, urcîndu-se.

— Na! L-a înălțat și Vraje.

Un fior a trecut printre copiii din strada Marginei, au rămas cu privirea la zmeul lui. De-al lor uitaseră.

Nea Apostol se făcea că nu-i pasă. Îi spusese însă lui fi-su să desfășoare sfoară de pe păpușoi, cît de multă.

— Mai repede, blegule! a strigat la el.

De unde se vedea că-i cam păsa.

În vremea asta, zmeul lui Costică se urcase sus de tot și mai înainte de a se fi așteptat cineva, *l-a abătut* spre a lui nea Apostol, l-a *dat* în cap, i l-a pus *pe sfoară.*

— Gata! Acum e *pungă!*

Ar fi ținut rămășag cei din Ghiocei, într-un glas erau.

Numai că nea Apostol era și el dibaci. I-a *dat* sfoară, că mai avea, ocolise primejdia. Altfel ar fi fost luat de

coadă și de gură și făcut *mototol*. Urcîndu-se deasupra, l-a pus el *pe sfoară* lui Costică.

— Așa, nea Apostole !

— Brava !

— Strînge-l acum de guriță ! îi dădeau zor copiii, o gloată. *Trăseseră* zmeiele lor și alergaseră cît îi ținuseră picioarele, să fie lîngă el.

Se pripiseră însă. Degeaba se înfoiaseră. Încercase Apostol, dar Vraje îl *dase în cap*, scăpase. Și îndată *l-a abătut* la stînga, mult. Își făcuse planul *să cadă* din nou pe el. Cînd, zmeul nu s-a mai supus, juca în frîie slobode. Simțise și nea Apostol, nu-l mai avea nici el în mînă. Se înnodaseră sforile, undeva, pe la vreo treizeci de pași înaintea spetezelor.

Ca la o comandă, deodată amîndoi au început *să tragă*. Iute. Cu *pasul* mare, făcut într-o latură. Credeai că acum, acum, zmeiele vor fi jos. Dar au început sforile să se întindă, să țină. Mereu mai tare.

— Nu te lăsa, Costică ! strigau. Îl văzuseră că nu mai avea spor.

— Trage, nea Apostole ! îl îndemnau zece într-un glas, în vreme ce el sufla greu, înfierbîntat.

Ca o furtună s-a repezit domnul State Ionescu. Să-i vină în ajutor. Zmeul îl lăsase unui băiat. I-a luat sfoara din mîini. Și trage ! Cît colo îi zburau pulpanele de la jachetă, butonii de la plastron săreau cu zgomot, ca din pușcoci. N-a ținut mult însă, n-avea *școală*. S-a repezit nea Apostol. Mai răsuflase.

Zmeiele coborîseră. Pluteau încă, ținute de vînt. Drept deasupra casei lui Loleață. Peste ea treceau acum sforile, în lungul acoperișului, întinse cobză peste el.

— Nu smuci ! Nu smuci ! s-auzeau copiii strigînd. Și de pe o stradă, și de pe celaltă, Ochii li se făcuseră cît ceapa, arătau ca speriați. Iar coinacele zburau din toate părțile.

Întîi pe Costică l-am văzut pe acoperiș. Din marginea cealaltă a țîșnit și nea Apostol. În capul gol amîndoi, cu părul vîlvoi. Dînd buzna, ca nebunii. Lîngă un coș

s-au proptit unul într-altul. Costică i-a și trîntit un pumn. A dat și nea Apostol, cu sete, de l-a clătinat. Pe flăcău l-au năpădit furiile. Și-a făcut vînt, să-l pună jos dintr-o lovitură. A alunecat însă, pumnul i-a scăpat pe alături. Nimerind în gol, și-a pierdut de tot cumpăna pe picioare, a simțit că se duce la vale. Înspăimîntat, s-a agățat de nea Apostol, l-a tras după el.

O lună întreagă a zăcut nea Apostol ; Costică Vraje mai avea un cap, din bandaje.

— Ține și lampa asta și, vezi, ai grijă să nu spargi sticla ! mă dăscălea mămița, venind zorită spre mine.

Cu o mînă am împins săculețele cu bile în buzunarele pantalonilor ; începuseră să iasă afară. Cu cealaltă strîngeam de toarta unei cratițe.

— De bile îți arde acuma ?! m-a certat.

Am tăcut chitic și-am luat lampa.

Ne mutam. Eu mă urcasem pe capra camionului din urmă, cum mi se spusese. În primul se suise Lică, cu soră-mea în brațe, și cu Turel, fratele cel mai mic.

În lungul străzii mai erau și alte camioane. Se mutau și Nicu, și Cîrnu. Pe Nicu îl și vedeam ; se lupta cu o poliță de bucătărie.

— Unde vă mutați ? mă întrebase cu cîteva zile înainte.

— Pe prelungirea Dorobanților.

— Ce bine de tine ! Numai maidane sînt pe-acolo.

Cu ceilalți copii nici atît nu vorbisem. Ne despărțeam fără să ne spunem un cuvînt, fără cea mai mică părere de rău. Fără să ne fi luat rămas bun măcar. Cînd m-am făcut mai mare, am întîlnit copii care în clipa despărțirii se strîngeau în brațe, plîngînd. În bucățile de citire și mai cu seamă în cărțile cu povestiri pentru cei mici. Mai tîrziu, chiar în unele romane.

„Dii !“ și camionul s-a urnit, scîrțîind din toate încheieturile.

Ploua mărunt și se lăsase frig. Ca de Sfîntul Dumitru. Tata mergea pe trotuar, în pas cu camionul din față. Mămița se ținea pe lîngă al doilea. Cu ochii pe ele amîndoi. Camioanele, încărcate cu vîrf, se aplecau ba pe

o parte, ba pe alta, sau se hîţînau înainte şi înapoi, cînd roţile alunecau de pe un bolovan şi încălecau peste altul ; iar frînghiile cu care erau legate mobilele şi tot calabalîcul scrîşneau şi pîrîiau.

Nu ocolise de tot colţul, ca să iasă în strada Teilor, şi primul camion s-a pornit pe-o coastă.

„Na ! Se răstoarnă !" mi-am zis şi am strigat cît m-a ţinut gura.

— Opreşte ! i-a poruncit tata, ridicînd şi bastonul.

— Lică, copiii ! a ţipat mai tare mămiţa, fugind înspăimîntată într-acolo.

Am scăpat numai cu frica. După ce au aşezat albia de rufe la mijloc şi spre capră şi au strîns frînghiile cît au putut, au pornit-o din nou.

Mergeam acum mai cu spor. Strada era pietruită tot cu bolovani de rîu, dar ceva mai mici. Mămiţa se ţinea cu greu de camion. Făcea doi paşi, fugea alţi trei. Mie mi se părea că mă bate cineva c-un mai, aşa mă hurduca. Şi deodată, din spate : buum ! buff ! puff ! de s-a speriat şi calul, o gloabă aricită la picioare, şi a luat-o la trap.

— Stai ! Stai ! striga mămiţa.

— Iaca stau. Da' degeaba ! La loc tot n-o să-l puneţi, a limpezit-o camionarul.

Săriseră dopurile de la trei sticle cu bulion şi omul avea dreptate. Nu era nimic de făcut. Doar să ţină calul la pas, cum îl rugase.

Şi iar am plecat.

Tata mergea un timp, se întorcea, se uita urît la mămiţa şi iar o bodogănea. Pînă am ajuns acasă.

Prelungirea Dorobanţilor începea din locul unde strada Dorobanţilor se întretaie cu şoseaua Ştefan cel Mare. La început fusese un drum vicinal. În anul în care am sosit cu camioanele acolo, în 1906, pe porţiunea dinspre oraş apăruseră cîteva case, trase cît mai înapoi, fugite către cîmp. Pentru că drumul era în săpătură, iar malurile roase de ape. Pe ele s-au aliniat cele ridicate cu vremea, şi astfel s-a ajuns la lărgimea neobişnuită a străzii de azi, pusă alături de celelalte ale Bucureştilor.

— Bine, Nae, tocmai aicea ne-ai adus ? ! s-a plîns amărîtă mămița.

— Dacă nu-ți place, n-ai decît să te muți în palatul lui Șuțu ! i-a răspuns tata, acru și fără s-o privească. Eu măsuram din ochi locurile virane și mă bucuram. Împins de gîndul joacei am alergat pînă dincolo de ultima casă. Acolo m-am oprit ca în fața unei minuni. Chiar din calcanul ei începea cîmpul. Întins cît vedeai. Un vîrtej era în mintea mea. Vis de vis se lega...

Mi le-a tulburat Lică.

— Pune și tu mîna ! mîrîia îmbufnat, pe cînd mă întorceam.

M-am așternut pe cărat. Luam ce-mi cădea în față, fugeam cu ele. Vedeam doar cîmpul. O sută de copii se adunaseră. Cu toți mă împrietenisem, într-o joacă o țineam. Pe cer erau numai zmeie, frumoase ca ale lui nea Apostol...

A doua zi, ploaia se întețise. Într-una o ținea, de ceasuri întregi. Nici cît să treci drumul nu se oprea. La un răstimp bătea și vîntul, se umfla în ea, o lua pe sus și o izbea de zidul casei și de ferestre.

— Ai să stai tu ! m-am zbîrlit de la geamul pe care mă uitam.

M-am dus în bucătărie, am cotrobăit prin cutii, pînă dădui de un cui mare și de ciocan, apoi am ieșit în curte și l-am bătut cu toată furia din mine în pămînt. Convins că-i vin de hac ploii. Tot de la Mateiaș învățasem. Văzusem chiar cu ochii mei. Era prin iulie. Plouase de la două pînă la patru după-masă, venise și o răpăială, dar tot nu contenea. Iar noi ardeam de nerăbdare, cu zmeiele pregătite. Cînd înjuram de mama focului, Mateiaș s-a oprit ca trezit. După două minute bătea un cui în bătătura prăvăliei ; după alte cîteva, norii se spărseseră.

— Au iarba fiarelor ascunsă-n ele ! Astea cu floarea mare ! îmi destăinuise cu glasul pierdut, speriat de-a binelea.

M-am întors în casă și m-am așezat la pîndă, în marginea ferestrei. Deodată mi s-a părut c-a stat — „Îți făcui de petrecanie, urîto !“ am pocit-o cît m-am priceput,

umflîndu-mă în pene. Abia apucasem să mă bucur, și s-a așternut mai tare.

A plouat toată după-masa și toată noaptea, în șir. Dimineața turna cu găleata. Rar cînd se mai domolea. Ca s-o pornească iar.

De la cer la pămînt era numai apă. Strada nu se mai cunoștea, arăta ca un rîu. Cînd bătea vîntul, făcea și valuri.

„E bine să ai mai mulți. Cresc mai ușor, au cu cine să se joace“, aud de cînd mă știu.

O fi așa. Poate. La noi era altfel. Alexandru, fratele cel mare, se ducea la școală și dimineața și după-masa. Trecuse în clasa a doua. Marieta se juca cu o păpușă și cu niște cîrpe, iar dacă te atingeai de un lucru de-al ei, țipa de ridica toată casa. De mică avea gură mare. Turel, care abia împlinise doi ani, o lua încoace și-ncolo prin odaie, clătinîndu-se pe picioare ; pînă se împiedica și cădea. Ca să plîngă și el.

Într-o zi m-am pomenit cîntînd :

„Of ! Ce dulce-i viața la *Șosea !*
Vai de tine dacă ești baccea.
Ce pipițe, ce fetițe,
Ce vîrtejuri, ce gurițe...“

Nu știu de unde prinsesem vorbele și melodia.

— Taci ! s-a răstit soră-mea la mine. Scoli păpușa din somn !

Apăruse și mămița în ușă ; m-a luat și ea la rost.

— Cine te-a învățat prostiile astea ? Dacă te mai aud o dată, te spun lui tac-tu !

Mai mult decît cîntasem nici nu știam. Am tăcut. Dar ce era să fac ? De o săptămînă nu ieșisem nici pînă la poartă. Începuse și să se întunece. Mi-am adus aminte de cutia cu nasturi. A mea, nu a mămiței. O ascunsesem sub pat, cît mai în fund. Am scos-o de acolo și am răsturnat-o pe masă. Un morman se ridicase. Și ce nasturi ! Unul și unul.

Întîi am ales *plăpumarii*. Știam cîți aveam. Opt. Vara întreagă nu strînsesem decît șase. Se găseau greu. Cu vreo lună înainte de a ne muta, făcusem rost încă de doi, la un joc, de la Cîrnu.

— Ascunde-i repede ! îmi ceruse. I-am tăiat de la plapuma de zestre a sor-mi, mai spusese pe cînd număram treizeci de nasturi mici, cît dădusem pe ei.

După ce l-am pigulit pe fiecare și i-am lustruit cu un colț de față de masă, i-am așezat pe o linie în bătaia lămpii. Parcă erau opt stele, cu lumina tremurată.

Am cules apoi *ofițereștii*. Un pumn întreg, încărcat cu toate culorile aurului. I-am înșirat în rînduri de cîte șase. Ședeau bombați și țanțoși, gătiți cu tunuri, puști și săbii în cruciș. Erau și la preț. Pentru unul, zece din cei de toată mîna.

Venise rîndul *sidefarilor*. Nespus îmi plăcea să-mi umplu mîinile cu ei. Unii erau atît de lucioși, de-ți scăpau printre degete. Am făcut o mulțime de grămăjoare, se îngînau în sclipiri.

Rămăseseră *militarii*. Mă pregăteam să le găsesc loc pe masă, cînd l-am simțit pe Lică. Am întors capul. Ședea la spatele meu, fără să sufle. Cu privirea țintă în nasturi.

— Tu cîți „ofițerești" ai ? l-am întrebat, dîndu-i să înțeleagă că-l știam bogat.

— Hî ! a făcut, ascunzînd orice răspuns.

— Dacă n-ai de loc, îți dau eu doi, l-am momit.

— Nu mă minți ? a tresărit.

— Nu te mint, dar ce-mi dai în schimb ?

Îl pusesem pe jar. I-am citit pe frunte cum se căznea să dibuiască ceva care să-mi placă.

— Îți fac o pereche de speteze ! s-a repezit, cînd crezuse c-a găsit.

— E ! Speteze acum !

Scăpase nasturii, i-a fulgerat prin cap. Și l-au trecut sudorile. Eu îmi urmăream planul. Știam cît de mult îi plăceau. Cînd rămînea singur în bucătărie, serile mai cu seamă, scotea unul cîte unul, pe furiș, și-l freca cu *Amor* pînă se vedea în el ca-n oglindă.

— Fă ca cocoșu, i-am cerut.

Îl cunoşteam şi cît de încăpăţînat era. Dacă l-aş fi rugat cu banii în mînă, tot nu s-ar fi învoit. În schimb, cînd îi venea lui, nu se mai oprea. Nu se ştie ce-l apuca, ce şurub se răsucea strîmb în mintea lui puţină.

— Fac ! a zis, ca strîns de beregată.

S-a apropiat de fereastră, a ridicat ochii şi a căutat pe cer, în depărtare ; a prins un punct, undeva, în întuneric ; şi-a întins gîtul, cum fac păsările cînd cîntă, şi :

„Cucuriguu ! Cucuriguu !" a răsunat de două ori în odaia joasă.

— Încă o dată, Lică ! i-am poruncit.

S-a întors spre mine. Era vînăt-negru. M-a măsurat cu duşmănie. Apoi a ridicat capul spre tavan, a rămas cu privirea ţintă acolo. L-am văzut cum îşi întinde gîtul. Şi s-a aşternut să cînte „Cucurigu" fără oprire, la nesfîrşit. Nasul, şi gura, şi bărbia i se subţiaseră, se întinseseră pe faţa lui osoasă. În cap îi crescuse o creastă, aşa mi se părea.

— Taci ! Taci ! am strigat speriat.

Trecuseră zece zile şi tot nu mă mişcasem din casă. Plouase într-una. Şi o mai ţinea.

Cu timpul căpătasem un obicei. De cum beam ceaiul, mă aşezam la fereastră şi nu-mi mai luam ochii din *barieră*. Aşa-i zicea încrucişării cu şoseaua Ştefan cel Mare. Nu-şi pierduse încă vechiul nume. Şi l-a schimbat mai tîrziu, după vreo zece ani. I se spunea *La Roata Lumii*, cum îşi botezase negustorul cîrciuma din colţul de către şosea, vestită pe atunci.

De la mine pînă la răscruce erau cam cincizeci de metri. Vedeam orice ca-n palmă. Şi zi de zi mă atrăgea mai mult. Mă fura forfota.

Nici vremea rea nu-i astîmpăra. C-un sac în cap, potrivit ca un acoperiş cu ţugui, şi cu pantalonii suflecaţi, oameni cu mustăţi mari alergau de colo pînă colo, ieşind dintr-o prăvălie, ca să intre în alta. Cînd treceau drumul, mai mult săreau, să nu calce în băltoace ; şi atunci semănau cu lăcustele din poveste.

Pe sub streşini se strecurau femei îmbrobodite din cap pînă în talie, săltîndu-şi cu o mînă fustele multe şi creţe,

iar în cealaltă ducînd un coşuleţ cu de-ale gurii. După cîte una se ţinea şi-un cîine plouat, cu coada între picioare.

În sus şi-n jos goneau trăsuri, brişti, faitoane, gabriolete şi căruţe de tot neamul. Printre ele îşi găsea loc anevoie cîte o cotigă la care era înhămat un vlăjgan, ori cîte o roabă, grea de cît ducea, împinsă cu năduf. Pe mijlocul şoselei o ţineau agale şiruri nesfîrşite de care încărcate pînă la cer, de nu se mai vedeau din fîn ; caii păreau nişte jucării, puse de-a başca.

În strada Marginei, de unde mă mutasem, cît era ziua de mare nu se abăteau trei birje.

Drept în faţă se înşirau două prăvălii. La fereastra uneia sclipeau lanţuri de oţel, pînze de ferăstrău şi clanţe nichelate ; deasupra intrării, în cealaltă, spînzurau nişte pantaloni castanii, muiaţi de ploaie, şi o căciulă bearcă. Într-o dimineaţă, cînd cerul se mai luminase, în dreptul fiecăreia din ele a apărut un băiat. Şi unul şi altul nu şedeau locului un minut, iar dacă se opreau, întorceau capul ba la stînga, ba la dreapta. „Ce-or fi pîndind ?!" căutam să ghicesc. Pînă i-am văzut tresărind şi rupînd-o la fugă. Mai tare mă mirasem, mi-a venit să cred că se luaseră la întrecere. M-am lămurit însă repede. O căruţă trăsese în buza trotuarului şi de sub coviltirul ei ieşea un şir de ţărani şi ţărance ; şi toţi intrau în prăvălia cu căciula ponosită. Din coadă, băiatul îi dădea cu tifla vecinului. După o bucată de timp tot la el se opriseră şi alţii.

„Na ! Cotu !" bănuiam că zisese de data asta : i-l arătase bătîndu-l cu palma.

Mie mi se făcuse milă de cel care alerga în zadar. Mă temeam să nu-l bată stăpînu-su, pentru că nu se pricepea să-i aducă cumpărători. Îmi venise în minte domnul Cardos ; îl văzusem odată plesnindu-l pe al lui. Şase palme îi dăduse. Nu-mi plăcea nici prăvălia cu pantalonii muraţi.

— Faci pe grozavul, ai ?! l-am luat la rost pe încrezut. Te-nvăţ eu minte ! i-am trîntit-o, sigur pe ce ştiam.

Încruntîndu-mă, am pus ochii pe el. Simţeam că mi se încreţise fruntea, dar mai urît mă uitam. Şi-i urmăream fiecare mişcare. Cînd a luat-o din nou la goană, l-am lăsat numai cîţiva paşi să facă şi, dintr-o dată, am strîns amîndoi pumnii. Tare! Cît am putut de tare.

După cîteva clipe, un cîrd de muşterii, cu băiatul cel oropsit la mijloc, se îndrepta spre prăvălia lui, în vreme ce eu mă răfuiam cu celălalt.

— E! Ce zici acum? Unu n-o să-ţi mai intre în prăvălie! Nu crezi? Fă prinsoare! Pune un leu, dacă ai curaj!

Într-o după-masă, un oltean cu coşurile încărcate venea spre casa noastră. Cînd s-a apropiat şi am văzut cum ieşeau aburii din ele de parcă fierbeau, mi-a şi lăsat gura apă. Dar, ca şi cum n-ar fi fost de ajuns, negustorul îşi mai cînta şi marfa:

„Dulce dovlecelul, dulce!“

M-am uitat spre mămiţa. Era cu noi în odaie; cîrpea ciorapi.

— Cumpără-ne şi nouă, am rugat-o.

— Eu nu vreau! a sărit cu gura soră-mea.

— N-am bani, a zis mămiţa. Credea că aşa ne împăca pe amîndoi.

— Măcar de cinci parale! mă milogeam.

Cu un ochi trăgeam spre oltean. Mă zărise la fereastră şi se oprise în poartă. Aştepta, gata să intre în curte, sau să plece mai departe.

— Să mă duc să-l chem?

Şiret, luam tăcerea ei cum îmi convenea. Deşi pierdusem orice nădejde. Mi se muiaseră şi picioarele.

— Hai, du-te, mi-a spus, ca să scape de mine.

Nici caii năzdrăvani nu m-ar fi întrecut. Mai mult pe sus am ajuns.

— Vino, nene! l-am chemat; i-am făcut şi semn. În aceeaşi goană m-am întors în casă şi-am zis tare: Vine!

„Castaniuu!“ a răsunat în curte; prinsese şi olteanul glas.

M-am ținut după mămița : am ieșit cu ea în ușă. Negustorul pusese coșurile jos. Cum ne-am arătat, a ridicat de pe unul pînza de sac cu care era acoperit.

Șiruri, șiruri de bucăți de dovleac au apărut. Puse într-o muchie, ca să intre cît mai multe, și cu miezul în sus, să-ți facă poftă. Unele castanii la culoare, groase de două degete și mai și, din acelea cu miezul fărîmicios și cu gust de castană coaptă ; altele ca portocala, ori galbene cum e șofranul, mai subțiri însă și apoase, dar dulci ca mierea.

Nu-s cuvinte născocite.

Un copil sărac este asemenea unui om în plină vîrstă care într-o zi rămîne fără un ban în buzunar, sau numai cu ce-i de strictă trebuință. Atunci ar mînca de toate, îi face poftă orice vede. Și-un covrig. Întrebați-l, ori amintiți-vă cît ați jinduit în ziua aceea după o prăjitură, sau cu ce poftă ați fi băut un pahar de bere, trecînd, în drum, pe lîngă o berărie.

Dar să înnod firul amintirilor.

Mămița a luat din coș o bucată, a gustat-o, mușcînd subțire dintr-un colț, și a dat-o deoparte. A mai luat încă una, dar după ce a încercat-o, a pus-o la loc.

— Ce-are, cucoană ? s-a mirat olteanul.

— E-necăcios.

— Unde-i fierbinte, a scornit-o pe loc.

Ea nu s-a dat bătută. A gustat încă două, ca să mai aleagă una. Apoi a plătit și ne-am întors în casă. Eu, ca scaiul, n-o slăbeam o clipă. Cînd le tăia, am văzut că face șapte porții.

— În șapte le-mparți ? !

— Dar în cîte ai vrea ? Nu trebuie să-i dăm și lui Lică și să păstrăm pentru tac-tu și pentru Alexandru ?

— Parcă ei o să știe c-ai cumpărat !

Mai ploua. Rar. Printre picăturile de ploaie se vedea ici, colo, și o cocoloașă alburie, cît o bilă. Cădea grea, plină de apă, se topea cum plesnea în pămînt.

— Vine iarna ! am auzit o femeie. Trecea zorită prin fața porții.

O spusese cu teamă, îngrijorată. Eu m-am înveselit. Scăpasem. Puteam să ies din casă.

Am și plecat. Mi-am luat șapca și zbughio! În stradă a trebuit să mă opresc, să intru sub streașină.

Dar, în curînd, cerul s-a umplut de fulgi. Părea că cineva, de sus, golea o pernă fără fund. Coborau plutind, mai mult se jucau. Cîte unul, înhățat de vînt, venea spre pămînt și din zbor se prindea de moțul șipcilor de la gardul nostru, ori pe-o creangă de salcîm. Și de acolo sclipeau ca steluțele puse în părul păpușilor.

— De ieri mirosea a zăpadă!

— Pînă la noapte o pune mare! vorbeau între ei doi oameni grași, încălțați cu cizme.

Auzindu-i, mi-a apărut în minte cîmpul. Pe mijlocul lui tăia o ghețușcă fără sfîrșit, lucie ca sideful. De-a lungul, numai copii. Cu droaia. Alunecau pe ea, ca vîntul se duceau...

„O să fie mai bine ca pe Marginei! îmi spuneam, prinzînd în închipuire goana copiilor. Am scăpat și de țața Alexandrina! Mereu punea cenușă! Sfrijita-aia!“

A doua zi m-am deșteptat mult mai devreme ca de obicei; năvălise lumina zăpezii în odaie. Cît ai clipi, am fost la fereastră. Curtea și strada arătau altfel. Mai largi, mai lungi parcă și curate ca un salon. Ochii mi s-au oprit însă pe șipcile de la gard. Fiecare avea în cap o căciulă mare, albă și cu moț.

— Du-te și te mai culcă, abia-i șapte, m-a îndemnat tata, văzînd că întîrziam la geam.

Numai la dormit nu mă gîndeam. M-am așezat la masă, lîngă el. Tocmai îi adusese paharul cu lapte. Dintre toți, doar tata bea lapte dimineața. Trebuia să se hrănească bine, cum îi spusese doctorul. Către sfîrșitul iernii trecute fusese greu bolnav de pneumonie și rămăsese slăbit.

— Acum, vezi, să nu mai dai pe acasă! m-a luat la rost, pe cînd rupea din felia de pîine.

Nu m-am apărat, n-am zis nimic. Priveam la el cum mînca. Muia, pe jumătate, un dumicat mic și-l băga pe îndelete în gură. Și iar la fel. Din pahar ieșeau aburi, ajungeau pînă la mine. Mă impresurase mirosul. A dulce

și a culcuș cald mirosea. Îl trăgeam în adînc. Fără să clipesc. Să nu mă simtă.

— Dumitale ți-e frig iarna? Ești friguros? l-am întrebat tresărind.

Bănuisem că mă dovedise și încercam să-i schimb gîndurile.

El a rupt o bucățică mai mărișoară de pîine, a muiat-o în lapte și mi-a întins-o. Văzusem dinainte ce pregătea, aș fi vrut să nu primesc. M-am dat bătut însă, n-am putut să rezist. Nici să mă prefac măcar. Ce bună mi s-a părut! Citise și tata pe fața mea.

— Roagă-l pe frate-tu să-ți dea și ție patina, mi-a spus după un timp.

Venea de departe, se cunoștea. Și mi-a mai întins un miez acum.

— Mulțumesc. Nu mai vreau! m-am împotrivit hotărît.

— Nu mă refuza, mi-a cerut blînd.

I l-am luat din mînă binișor. Văzusem cum i se împînzeau ochii.

Cred că nu ieșise bine în stradă și am șters-o. Alergam ca să-mi văd visul cu ochii. Și am găsit cîmpul pustiu. În zadar am așteptat în marginea lui. Nimeni nu venea.

Abătut, am plecat spre celălalt capăt al străzii, către oraș. Mergeam ca un străin care căuta ceva. Mă uitam cu luare-aminte, făceam cîțiva pași și iar mă opream. Căutam prin curți și pe la ferestre: umblam după copii. „Or fi la școală", bănuiam. Luasem casele la rînd, dar nu văzusem nici unul.

Cînd am ajuns în barieră, eram plin de zăpadă pînă la genunchi. M-am scuturat cu șapca și am plecat să „vizitez" prăvăliile.

În colțul unde mă oprisem, chiar deasupra mea ședea bătut în cuie un cap de cal roib, încordat în grumaz, cu nările umflate și roșii ca un gogoșar. Numai nu sforăia, atît de focos arăta. Sub el balansa bătut de vînt un tui alb, mătăsos. Pe laturile intrării în „Curelărie" se înșirau proptite în rastele bice *muscălești*, înalte și semeț arcuite către vîrf, o găteală mai mult și-o mîndrie pentru stă-

pînul cailor ; și bice de căruțaș, cu codirișca de nuia și fișca de piele împletită, înțepată undeva cu o floare din arnici roșu.

Mie tuiul îmi plăcuse mai mult. Ridicasem capul spre el, din nou.

— Ce, mă, vrei să ți-l atîrn de gît ? a rîs de mine un ucenic. Păzea în gura prăvăliei și îmi urmărise privirea. Spusele lui mi-au tăiat pofta să mă uit la hamurile din geam. Am plecat mai departe.

Lipit de curelărie era un bărbier. Se cunoștea după briciul înfipt deasupra ușii. Un brici de lemn, lung cam de o jumătate de metru, cu lama de oțel, din vopsea. De el atîrna un prosop alb și o tăviță de alamă croită ca o ureche.

„Acuma știu unde o să mă tund, cînd o da căldura", m-am gîndit.

Trecusem în dreptul ferestrei. Pe pervaz, puse cît mai în văzul lumii, se aflau două borcane de sticlă, pline cu lipitori, și o cutie de tinichea, încărcată pînă în vîrf cu dinți și măsele stricate, smulse din gura clienților. Pe atunci, bărbierul era și doctor și dentist. În afară că te rădea cu perdaf.

Urma o plăpumărie. Știam că-i acolo de cînd mă oprisem în barieră ; zărisem spînzurînd plapuma. În galantarul mare cît toată încăperea ședeau turcește doi inși, înecați în lînă. Unul îndopa o saltea, celălalt lucra la un ciorap. Eu credeam că numai femeile împletesc ciorapi, dar ăstuia îi mergeau mîinile mult mai iute decît mămiței. Aproape că nu-i vedeai cîrligele. Și de ce mă uitam la el, mai tare îi sfîrîiau.

„Fii ! Halal de tine !" îl lăudam în gînd.

— Hîc ! a făcut cel lăudat, smucindu-și capul spre fereastră ; să mă sperie.

— Băboiule ! i-am întors-o, că era bătrîn. Ba m-am și strîmbat la el.

Dar am și șters-o. De frică întinsesem bine pasul. Trecusem de o bragagerie, fără să mă opresc, și, pe cînd cătam înapoi să văd dacă nu se luase după mine, m-am pomenit lîngă o săniuță. Dar ce săniuță ! De fabrică. Lungă, să stai în voie, cu tălpicile aduse rotund în față, întocmai ca ale muscalilor. În ea erau doi copii cam de vîrsta mea,

încotoşmănaţi în paltoane atît de lungi, că măturau poteca cu ele, şi înfofoliţi în fulare groase de lînă. În cap aveau înfundate pînă la urechi căciuliţe de piele îmblănită, iar în picioare, şoşoni. Dacă n-ai fi luat bine seama, cum stăteau nemişcaţi, ai fi crezut că-s împăiaţi. Mie îmi rămăsese inima la săniuţa lor. Tare aş fi vrut să mă dau cu ea! Ca să mă pun bine cu ei, m-am apropiat de cel din urmă şi l-am împins din spate cu amîndouă mîinile. Să alunece mai repede.

— Marine! Uite, pungaşu-ăsta mă-nghionteşte! s-a miorlăit, după ce întorsese capul spre mine.

Am uitat să spun că la săniuţă era înhămat un băiat de prăvălie, numai în haină şi cu şorţul verde dinainte. De cît trăsese şi alergase prin zăpadă, se aprinsese la faţă; şi nici vesel n-arăta.

— Piei d-acolo! mi-a poruncit şi m-a înjurat de mumă.

Eu trosc, un pumn după ceafă mincinosului, şi trosc, încă unul, celuilalt, drept în moţul căciuliţei. Şi rupe-o la fugă! Alergam cît mă ţineau picioarele, urmărit de băiat; şi tot îi auzeam văicărindu-se. I-auzea şi el, pesemne. Poate că în gînd îi apăruseră pumnii stăpînului, grei, furios că lăsase să-i fie bătute odraslele. Gonea cît putea, s-apropia mereu.

Să-l încurc, m-am strecurat ca o zvîrlugă printre trei inşi adunaţi de vorbă chiar în mijlocul pîrtiei. Şiretlicul a prins, l-am simţit proptindu-se într-unul. Pierduse clipita ce-mi trebuia, mă crezusem scăpat. Dar m-a ajuns răsuflarea lui. „Acum mă-nhaţă!" gîndeam, iar inima îmi bătea să se frîngă. Luat de spaimă, am cîrmit-o la stînga, am sărit peste nămeţi în şosea, mi-am găsit cu iuţeala fulgerului loc printre două sănii ţărăneşti, era gata, gata să intru sub picioarele cailor de la alta care venea dinspre barieră, am ocolit-o nu ştiu bine cum, dar mai speriat, şi fugi, şi fugi, dintr-o zvîrlitură am ajuns pe trotuarul celălalt, ca să mă pierd prin lume, cînd ca din pămînt mi-a ieşit în faţă băiatul de-l făcusem să piardă muşterii.

„Na!" mi-am zis. Încremenisem, cu ochii înfipţi într-ai lui.

— Băă! Urîtule! a făcut la mine, smucind şi o mînă, mai să mi-o proptească în nas.

Eu m-am ferit, și p-aci mi-a fost drumul!

— Ai văzut lupu, mă, de te-ai speriat așa de rău?! striga pe urma mea, în bătaie de joc.

Cling, cling, cling! cîntau zurgălăii, săltînd în trapul cailor. Pe unii abia-i prindeam. Se pierdeau în lungul șoselei. Cling, cling, cling, și piereau.

De trăsuri și căruțe nici urmă. Unde te uitai, numai sănii.

Una muscălească a trecut ca vîntul. Dar pe muscal tot l-am văzut. Arăta rotund la trup, ca o femeie însărcinată, și avea trei guși, ca o cucoană bogată. Pe drumul ei a alunecat alta. O joacă pentru doi Orlofi negri ca păcura, cu coamele în vînt și pofta de goană în nări.

Prin mijlocul drumului trăgea din răsputeri un amărît înhămat la un lădoi pus pe tălpice și umplut cu lemne de foc. Ducea la casele nevoiașilor zece, cincisprezece sau douăzeci și cinci de kilograme, după cît plătise, iar jupînul îi dădea zece parale pentru fiecare sută cărată.

Cu urechea la zurgălăi și cu ochii după sănii, îmi trecuse spaima.

— Băiețaș! Ei, băiețaș! Vino-ncoa! am auzit un glas de femeie. Tu! Tu! a strigat, arătînd cu degetul spre mine de pe trotuarul celălalt.

Mirat, m-am dezlipit de felinarul de care mă sprijinisem și am plecat agale într-acolo. Era în ușa unei prăvălii. „De ce m-o fi chemînd?!" încercam să ghicesc. Cînd am ajuns lîngă ea, m-a privit cu luare-aminte, apoi a pus o mînă pe umărul meu. A rămas așa un timp, pînă a lăsat-o în jos, grea, parcă i-ar fi căzut.

— Nu ți-e frig?! De ce n-ai îmbrăcat paltonul? m-a întrebat cu vorba moale.

— Nu mi-e frig.

Femeia a strîns din buze, a clătinat din cap, semn că nu-i venea să creadă, și a intrat în casă de unde a ieșit cu un pachet învelit în hîrtie albă.

De cum îl văzusem, rămăsesem cu privirea pe el. Mi se părea de două ori cît era și-l bănuiam plin de bunătăți.

— Să fie de sufletul lui Ionică al meu, a murmurat, ca vorbind numai pentru ea, pe cînd mi-l dădea.

— Mulţumesc, i-am spus.

— Nu aşa. Zi *bogdaproste*.

Am zis cum cerea obiceiul şi nerăbdător am luat-o la picior.

Întîiul gînd îmi fusese să mă duc cu pachetul acasă. Numai după cîţiva paşi am început a şovăi. Îmi făceam socoteala că n-o să rămîn decît cu jumătate, că va trebui să le împart la toţi : lui Turel, lui Lică, Marietei şi mămiţei. Mă scormonea şi curiozitatea, voiam să ştiu ce-i în el ; pofta nu-mi dădea răgaz, simţeam un gol în pîntece. N-am fost în stare să rezist. L-am desfăcut din mers.

Deasupra era o felie de cozonac. Mare cît o palmă. Dintr-o privire am ochit stafidele. Avea pînă la zece, roşii ori aurii, unele arătîndu-şi miezul lucios, tăiat de cuţit. Se vedea că-i şi proaspăt, fraged şi unsuros. Dedesubt şedeau, grele, două bucăţi de plăcintă cu mere. Zahărul presărat peste ele trăsese din musteala foilor, se rumenise în unt cald şi-n sucul lui. Am şi luat una. Hap, un colţ, hap, o gură mai din inima ei, şi încă o bucată, cînd acrişoară, cînd dulce ca mierea — o şi dădui gata. Deşi croită din belşug, nici pe-o măsea nu-mi ajunsese. Poate unde o mîncasem în grabă şi în picioare.

Tocmai mă aflam în dreptul unei case cu două trepte în faţa uşii. M-am aşezat pe cea de sus şi după o scurtă chibzuială am scos din pachet felia de cozonac. Să-mi rămînă plăcinta la urmă.

Mîncam tacticos, să n-o termin cît ai bate din palme, cum păţisem înainte, ba mă şi opream ca să culeg o stafidă şi s-o strivesc în dinţi, cînd simţii pe cineva venind spre mine. Am ridicat capul. O cerşetoare tînără, cu un copil în braţe, şi deschisese gura.

— Dă şi la baba ! s-a milogit, uitîndu-se ţintă în mîna mea.

Eu nici n-am luat-o în seamă.

M-am sculat alene de pe trepte, am plecat la plimbare. Îmi dădea mîna. Făcusem o burtă ca de popă. N-am mai privit însă prin galantare. Mă uitam la oamenii care tre-

ceau pe lîngă mine, le măsuram din ochi mustățile ; ori făceam bulgări de zăpadă și azvîrleam cu ei după sănii. Pînă am ajuns lîngă un cîrpaci. Lucra afară, așezat pe scăunel, în fața unei cutii de lemn, pe care se găseau cîteva scule cizmărești. Tocmai se pregătea să pună un petic la o gheată, începuse să-l croiască dintr-o căpută de cizmă veche.

Pe vremea aceea, tot omul, sărac ori bogat, purta petice la ghete. Și nu unul. Mai adesea pe fiecare latură, și la legătura dintre bombeu și față. Acolo se rupeau de obicei, după două sau cel mult trei luni de cînd le cumpărai. Dar nimănui nu-i venea cu leșin privindu-și încălțămintea cîrpită. Se născuse o artă a peticitului. Le dădeau o formă alungită, le pierdeau în luciul pielii. Un străin grăbit ar fi putut bănui că-s podoabe. Iar numărul celor care se îndeletniceau cu reparatul era foarte mare. În afară de cizmari, pe unde treceai dădeai de un cîrpaci. O parte dintre ei aveau loc fix, la un colț de stradă sau în buza unei fundături. Alții umblau pe uliți, cu o desagă pe umăr, în care se pierdeau un ciocan, o sulă, nițică ață ceruită și două, trei troace, din care scoteau materialul de trebuință. I-auzeai dis-de-dimineață, cu toți cîinii asmuțiți pe ei, strigînd tăios și sacadat :

„Dreg la ghet' ! Dreg la papuci !"

Cînd mi s-a părut că se făcuse ora la care copiii se întorceau de la școală, am luat-o înapoi, spre prelungirea Dorobanților. Am așteptat peste o jumătate de ceas în capătul ei. Dar n-am văzut decît două fetițe și un elev de liceu intrînd în curțile învecinate.

Nu-mi venea să cred. „Ce stradă-i asta ?! Numai pe Ghiocei eram peste douăzeci !" îmi ziceam mîhnit. Și cu capul în pămînt am plecat spre casă.

— Bravo ție ! Ai hoinărit toată dimineața și acum vii la masă d-a gata, m-a luat în primire și Lică, de cum am deschis poarta. Spărgea lemne în fața bucătăriei.

Numai chef să-i răspund lui n-aveam. Am tăcut ; i-am și pus gînd rău.

— Ce-i cu tine ?! Te-a bătut cineva ? m-a iscodit mămița, uitîndu-se îngrijorată în ochii mei.

Ca să mă feresc de privirea ei, m-am dus spre fereastră. Abia mă ţineam să nu izbucnesc în plîns ; şi cu vocea stinsă am îngînat anevoie că nu găsisem nici un copil.

De cînd se lăsase frig, mîncam în bucătărie. Masa era pusă. Noi, de jur împrejur, aşteptam tăcuţi. Tata presăra pe un dumicat de pîine cîteva fire de sare, îl mînca cu poftă, apoi pregătea altul. Îşi lua aperitivul.

Mămiţa începuse să scoată din cratiţă bucăţele de carne şi ca de obicei le număra cu glas tare : „Una... două... şase". Nu cumva să greşească, să-i scape mai multe. N-ar fi rămas de ajuns pentru a doua zi.

Ca la o comandă, şi Alexandru, şi eu, şi Marieta ne-am jelit într-un glas :

— Iară morcovi !

Le simţisem mirosul.

— Dacă nu vă place, o să vă abonez la „Capşa", ne-a promis tata.

Rîdea de noi, făcea haz de necaz.

Eu eram ghiftuit cu plăcintă şi cu cozonac. Aveam curaj.

— Unde-i „Capşa", tată ? l-am întrebat.

— Unde să fie ! Pe Calea Victoriei.

— Dumneata ai mîncat vreodată acolo ? l-am luat noi din scurt.

— Aaa !... am mîncat... daa ! a zis, dar se simţea că o cam îndrugă.

— Sigur că da ! M-a dus şi pe mine ! a sărit mămiţa, să-l scoată din încurcătură.

De pe la orele trei, pe strada noastră nu se mai auzea o vorbă, nu mai trecea un om. Şi deodată, liniştea se spărgea.

„Gazooo !" răsuna de departe.

La un timp se ivea şi olteanul, cumpănindu-şi din mers cobiliţa pe umăr. Că erau grele garniţele ce ducea : două vedre fiecare. Se şi uita să vadă vreun cumpărător în poartă, cu sticla-n mînă.

„Gazooo !“ mai striga o dată, din tot pieptul și prelung. Strigătul trăgea după el întunericul, îl scotea din ungherele unde se cuibărise, nu mult după vremea prînzului ; curînd, se vedea ca prin sită.

Atunci se arăta în barieră lampagiul. Urca repede, repede scara cu care venise pe umăr și o sprijinea de stîlpul felinarului, deschidea fereastra, trăgea chibritul și da foc fitilului. Și se făcea lumină. Pe cinci metri împrejur. La fel de repede cobora. Grăbit, ca totdeauna. Toată șoseaua Ștefan cel Mare el o aprindea.

Prelungirea Dorobanților era lăsată în seama stelelor.

După masa de seară, tata se așternea pe citit „Adevărul“. Un ceas întreg nu-și lua ochii din el. Noi puteam să ne dăm și tumba, ori să ne încăierăm pe viață și pe moarte. Nu vedea, n-auzea.

De la o vreme mă așezam lîngă el și silabiseam reclamele, pe cele scrise cu litere mari. Nici eu nu știam cum le învățasem.

— Asta e „Rî“ ? îl întrebam, arătîndu-l cu degetul, după ce mă trudisem să încheg cuvîntul ; dar îmi ieșea ceva fără înțeles.

— Da, zicea, fără să se uite.

— Ba e „Bî“, îl corectam cînd, tot muncindu-mă, ajungeam să-l dezleg.

— Bine.

Alexandru își făcea lecțiile cu glas tare, dar din cînd în cînd tot ațipea. Marieta se gătea într-o oglindă închipuită, cu rochii croite din vorbe. Ba îi plăcea, ba o strica și făcea alta. Dar de tăcut nu tăcea. Ori își certa păpușa. Mămița nu termina cu țesutul și cîrpitul, iar Lică freca cu cenușă furculițele și lingurile, și mormăia.

În vremea asta, flacăra lămpii începea să crească: se tot mărea bucățică cu bucățică. Și nimeni dintre noi nu băga de seamă. Deși vedeam mai bine. Poate tocmai de aceea. Cît soră-mea se cerceta încă o dată în oglindă, trecea de gîtul sticlei. De acolo, luată de curentul din casă, se sălta mai sus. Tot coșul era o flacără. Citea tata de parcă avea lupă. Pînă cînd fitilul nu mai putea să țină cumpăna.

Trăgea mai puțin gaz decît trebuia, iar lampa se pornea pe filat. O vînă neagră și deasă, îngroșîndu-se de zor, se ridica în înalt. Dînd de tavan, se spărgea, se răspîndea de-a lungul și de-a latul, apoi se prefăcea într-un nor de fum și de mîzgă. Pe Lică, care spăla vasele, în picioare, îl apuca strănutatul, tata mustăcea, fără să știe de ce. Și pe neașteptate : pac ! s-auzea sticla plesnind. Sărea mămița ; sărea și Lică ; tata se ridica de la masă, bombănind și scuturînd jurnalul de funingine ; Marieta își acoperea păpușa cu cîrpe, iar Alexandru alerga să deschidă ușa.

Oricine povestește pune și de la el. Cît de cît. Nu cumva însă să credeți că lampa fila seară de seară. O dată ne făcea nouă pocinogul. Altă dată, altora. După un timp iar o pățeam.

D-aia erau în barieră, nu una, ci două prăvălii încărcate cu sticle de lampă.

Gîndul că nu găsisem nici un tovarăș de joacă nu mă părăsea. Cu el adormisem, cu el m-am trezit.

Am luat iar casele la rînd. Trecusem de ultima, mai mîhnit acum. Ajunsesem aproape de barieră : îmi tîram picioarele prin fața unei fînării.

— Ei ! Mă... măi ! Tu stai p-aici ? am auzit în urma mea.

Am întors capul. Un băiat de vreo doisprezece ani, cu fotă verde în față, se forța să-mi zîmbească.

— Ziceam, dacă te-ai mutat pe strada noastră, că te-am văzut și ieri, mi-a mai spus, pe cînd se apropia de mine.

După cîteva minute ne împrieteniserăm, ședeam de vorbă la căldură, sus, în podul fînăriei.

Podul era atît de înalt, că de ai fi luat pe cineva în cîrcă tot n-ai fi dat cu mîna de tavan. Cum se și cuvenea. Acolo se găsea grosul mărfii. Pînă la un vagon de ovăz, într-o parte, și fîn, cît încăpea, în cealaltă. Cinci, șase care, de obicei. Pe cînd în prăvălie, mai nimic. Un sac de porumb, două, trei roabe de sare grunjoasă, pusă grămadă într-un colț, o tinichea cu tahîn și un calup de halva.

Fiindcă pe lîngă nutreț, negustorul vindea și de-ale gurii. Ca în toate fînăriile, foarte multe la număr în Bucureștii de atunci.

— Ștefane ! am auzit o voce spartă chemînd de jos.
Prietenul meu a tresărit, i s-a arătat și frica pe față.
— Sst ! E jupînu ! a șuierat către mine, punînd și degetul arătător la gură. Da' stai aici, că viu înapoi, mi-a șoptit. Și a luat-o în grabă spre scară.
— Te bate ? l-am întrebat, cum s-a întors.
— Dă al dracului de tare !
Cînd am plecat acasă, m-am oprit în dreptul intrării în prăvălie, să-l văd și eu pe „jupîn".
Era bolovănos la trup, fără gît și cu un cap mare. De sub niște sprîncene negre și stufoase pîndeau doi ochi suri.

A doua zi, după cum ne înțeleseserăm, m-am dus direct în pod. Venisem și cu cîteva coli albe de hîrtie, șterpelite de la tata, care le aducea de la birou. Ștefan trebuia să cumpere *abțibildurile*. Îmi spusese că le vedea ori de cîte ori trecea prin fața librăriei, auzise și pe alții vorbind de ele, dar el nu știa cum să le scoată. Și tare i-ar fi plăcut !
— Uite-le ! s-a mîndrit.
Gîfîia, urcase scara în grabă ; abia nimerise sulul, ascuns sub șorț.
Ca să învețe cum să le meșterească, ne-am așezat alături, în lungul unui sac plin cu ovăz. Eu ochisem de la început un abțibild tare frumos. L-am desprins cu grijă, l-am pus cu spatele pe limbă și am stat fără să mă mișc, pînă s-a udat bine. Atunci l-am lipit cu fața pe una din colile ce adusesem și, binișor, tot muindu-mi degetul mijlociu în gură, subțiam hîrtia pe care era zugrăvit. Vecinul nu sufla. Cînd am înlăturat-o, în locul ei a apărut un fluture cu aripile date prin toate culorile cerului și ale pămîntului.
— Fii ! Dac-ar zbura ! l-am auzit pe Ștefan. S-a rămas cu gîndul undeva ; în zări, parcă.
Se pregătea să scoată și el unul, alesese o casă țărănească, dar a simțit pași prin curte. Ținînd hîrtia în mînă, a ieșit în ușa podului. Sperase că nu pe el îl căuta. Era însă un mușteriu. După acesta a picat altul, apoi, ca un făcut, s-au ținut lanț.

Eu îl uitasem. Mă furase scufița piticului, barba lui pînă-n pămînt ; fîntîna cu cumpăna înălțată peste vîrful plopilor ; mărgelele curcanului ; sclipitul stelelor și verdele pădurii : toate minunățiile născute din coala cu abțibilduri.

N-am știut cînd trecuse vremea. Venise ora prînzului. Aflasem, ca prin vis, de la un căruțaș. Îl iuțea pe Ștefan.

De ce nu s-or mai fi jucînd copiii cu abțibilduri ? Sub bucata de hîrtie cumpărată pe cîțiva bănuți ar afla o lume îndrăgită de ei, unde nimeni nu-i mai mare decît degetul lor mic, chiar și elefantul ; unde și mustățile motanului sînt vopsite de parcă-s vii.

S-ar deprinde cu oboseala lucrului făcut cu răbdare, pentru că de la el ar aștepta bucuria unui fapt de artă, satisfacția ce o are orice creator.

Aplecați peste fluturele pătat cu zeci de culori, poate unii dintre ei ar închide o clipă ochii ; mintea i s-ar aprinde în vîlvătăi venite de nu se știe unde ; și, minunîndu-se, ar spune în șoaptă : „Fii ! Am să-l fac să zboare !“

Într-o dimineață, cam la o săptămînă de la prima ninsoare, a început să fulguiască. Am ridicat capul, m-am uitat la cer, ca oricare pămîntean cînd vede întîii fulgi căzînd. Și mi s-a părut că o să iasă soarele, atîta lumină era-n văzduh.

Cît am întîrziat pe lîngă un licealist care înhămase doi cîini la o săniuță (cînd unul dintre ei se hotăra în sfîrșit să tragă, celălalt s-apuca să-și muște coada, căutîndu-se de purici) și cît am cumpărat un mosorel de ață, ninsoarea se întețise. Cădea repede acum, zorită. Și grea. Ca o pecete se lipea unde-ajungea. Coama roibului bătut în fruntea curelăriei albise, iar dinții ferăstrăului atîrnat deasupra marchităniei se făcuseră ca de zahăr. Se prindea și pe mustățile bărbaților, și-n sprîncene. Și cred că le plăcea. Nici unul n-o scutura.

Cînd am ajuns acasă, abia se mai vedea prin ea. Fulg de fulg se ținea, într-o goană ; ca pe alunecuș veneau ; puzderie.

Pe la vremea prînzului, drumul și potecile dispăruseră. Se făcuseră una cu zăpada și nămeții de la prima ninsoare.

Curînd a încetat orice mișcare, zgomotele au pierit. S-a stins și ultimul clinchet de zurgălăi. Nu s-a mai auzit nici găzarul, n-a venit nici lampagiul s-aprindă felinarul din colț.

— Unde pleci ? Pune mîna pe lopată și dă zăpada din curte, m-a poftit Lică, burzuluit, a doua zi dimineață.

— Vezi de altu ! Pot eu să mă lupt cu lopătoiu-ăla ?

Plecasem spre fînărie. În poartă am stat pe gînduri. De un metru era zăpada. Dar mi-am luat curaj ; am pornit-o.

Făceam un pas : mă înfundam de credeam c-o să rămîn acolo, mă săltam, întindeam piciorul și hop ! Călcam în găurile lăsate de cei care trecuseră înaintea mea. Nimeream însă cu greu făgașul următor, mă clătinam, gata să cad pe o coastă, mai ședeam o bucată, să mă odihnesc, și iar o porneam.

Ștefan mă văzuse de departe. Privea la mine, sprijinit în lopată.

— Ai auzit, mă Gică ? Zice că nea Oprică, ăl de locuiește în capătul străzii, a simțit azi-noapte lupii dînd tîrcoale ! mi-a spus cum l-am ajuns.

— Și ce-a făcut ?

— Ce să facă ? Nimic. Își știa porcul închis în coteț.

— Vin și ziua ? m-am repezit.

Mă luase spaima. Văzusem cîmpul plin de lupi ; cîțiva mă și încolțiseră.

Ștefan se așternuse pe lucru, tăiase în zăpadă o bucată mare și ținea să o ducă întreagă. Era gata să-mi răspundă, cînd ne-am pomenit cu jupînul. Fără vorbă multă mi-a pus în mînă o lopată.

— Te și încălzești, mi-a spus, și s-a întors în prăvălie.

De nimeni nu ascultasem pînă atunci ca de el. Doi mai mari ca mine să fi fost și tot n-ar fi cărat atîta zăpadă. Îmi făcusem socoteala că, dacă mă va găsi vreodată în pod, n-are să zică nimic. De la un timp, însă, începusem să simt că-mi îngheață picioarele. Mi se udaseră ghetele. Și mă hotărîsem să plec.

— Așaa ! Aici nu e grea lopata, la străini ! l-am auzit pe Lică. Se oprise pe potecă, cu mîinile în șolduri, și se uita în silă la mine. Asta n-ar fi fost nimic, dar mai înainte de a pleca, m-a amenințat : Te învăț eu minte !

Am luat-o după el. Trebuia să-l fac să tacă. O bucată m-am ținut la cîțiva pași în urmă, cîntărind cu cît să-l cumpăr. Prea mult n-aș fi vrut să mă coste.

— Îți dau doi „ofițerești", dacă nu mă spui, i-am șoptit cînd am ajuns în spatele lui. Crezusem că-i mai bine în taină, mi se părea tîrgul mai ușor. Dar el s-a făcut că nici n-aude. Trei, vrei ?

Lică își vede de drum. Mă simțise la ananghie. Luat de spaimă, m-am pierdut, am uitat de planul ce-mi făcusem ; am dat fuga, i-am ieșit în față.

— Na, patru !

Rostisem cuvintele în așa fel, încît să înțeleagă că mi se rupea inima, că mă sărăcise. Și m-am uitat la el cu ochi ca de vițel.

Lică s-a oprit, a strîmbat din nas, să-mi arate că ce-i oferisem era mai nimica, și la urmă mi-a spus :

— Dacă-mi dai doi „plăpumari", bine ! De nu, nu !

Cînd l-am auzit, numai că nu l-am omorît. Dar m-am și dezmeticit.

— Fă ce vrei ! Spune-mă la tot Bucureștiul ! Pîrîtorule ! i-am strigat.

— Unde ți-s ghetele ? m-a luat tata la rost, de cum a intrat pe ușă. Se întorcea de la birou.

Eu ședeam pe un scaun, în ciorapi. Ghetele le pusesem lîngă mașina de gătit, să se usuce.

— Și de ce cari zăpadă la alții ?

Pînă să-i răspund, m-a și înșfăcat de o ureche. Și scutură-mă. De mi se părea că o să se dărîme bucătăria peste mine.

— Ei, lasă-l ! a sărit mămița. S-a jucat și el !

Și m-a scăpat.

Auzeam cum sfîrîiau cartofii în tigaie ; și eu gîndeam : „Ce prost e Lică ăsta ! Dacă era deștept, îmi umfla patru „ofițerași" ! Că mă luase gura pe dinainte ! Așa, cu ce s-a ales ?"

★

Peste noapte se lăsase ger. Scîrţ, scîrţ făcea zăpada sub picioare. Oamenii îşi înfundau căciula pe urechi, iuţeau mereu pasul.

În barieră apăruseră primele sănii. Una cu sifoane, alta cu mezeluri. Amîndouă trase de cîte trei cai, o apă făcuţi.

Mămiţa îmi spusese să vin în fugă. Mă trimesese să cumpăr o litră de untură. Iar eu căscam gura la sifoane. Nu văzusem altele ca ele pînă atunci. Aveau o culoare de vis. Ca a cerului vara, după ploaie. Cînd m-am uitat mai bine, am băgat de seamă că lichidul din ele îngheţase.

Pe seară a mai trecut un şir de sănii, încărcate cu fîn. Înaintau greu, se opinteau boii din toate puterile ; iar suflarea albă care le ţîşnea din nări, ca împinsă de pistoane, se înfigea clocotind în nămeţi.

Tocmai a treia zi, sacagiul a putut să răzbată şi pe strada noastră ; a ajuns cu chiu, cu vai, pînă la mijlocul ei. Mai mult împingînd cu spatele. Căluţul înhămat la saca abia se ţinea el pe picioare.

Sacaua era un sloi de gheaţă. Apa care se prelinsese pe cînd o umpluse şi cîtă mai sărise în drum pe lîngă dopul de deasupra se făcuse tun. Sub butoi atîrnau ţurţuri lungi şi groşi, ca într-o peşteră.

„Araooo !“ a strigat din tot pieptul, de unde se oprise. (Pe limba sacagiului, „araoo“ însemna „apă“. Nu avea încotro. E greu să strigi : „apăă !“ Încercaţi. O să se audă nici pînă mai încolo. Cei care vindeau cărbuni de lemn, ca să cumpănească şi să dea vînt cuvîntului, strigau : „Chiob, chiob ! cărbunii !“ apăsînd pe „chiob, chiob“, de parcă să-i înghită.)

Femeile cu doniţele în mînă se apropiaseră de sacagiu. De două zile îl aşteptau, nu mai aveau o picătură de apă. Multă nu le trebuia. Cam o doniţă pe zi. La spălatul rufelor şi al vaselor întrebuinţau zăpadă topită. De îmbăiat, nici vorbă. Treaba asta rămînea pentru la vară, cînd se încălzea apa din Tei şi din Floreasca. Aşa era pe atunci. Şi nu numai la noi, pe prelungirea Dorobanţilor. Mă pun chezaş că şi la Paris.

★

Se înserase de mult. Să fi fost pe la ceasurile șase. Ședeam lîngă mașina de gătit, mă uitam la pozele din cartea de istorie a fratelui meu. Mult de tot îmi plăcea Ion Vodă cel Cumplit. Era făcut din verif, cu un umăr mai ridicat, și părea că trage din teacă o sabie lungă și grea; și arăta viforos. Alexandru cel Bun nu-mi plăcea. Prea semăna cu un sfînt... Mai era și *pe jos*. Tocmai mă miram cum de ajunsese domn, cînd am auzit glasul unui negustor.

„Vaarrnivici!" striga lung și răspicat.

— Ce vinde? l-am întrebat pe Alexandru.

Dar nici el nu știa. Nici mămița. Mi-am luat șapca și am ieșit în stradă. Negustorul trecuse de casa noastră, ajunsese departe. L-am aflat însă ușor, chiar prin întuneric. Își striga marfa, pluteau și două lumini pe lîngă el. Am iuțit pasul, am făcut și cîțiva în fugă, l-am ajuns degrabă. Era mic de statură, dar bine legat. Pe umăr îi scîrțîia, de greutate, o cobiliță încovoiată ca un arc, la capetele căreia atîrna cîte o oală mare din pămînt ars, roșiatică la culoare. Dedesubtul fiecăreia ardea focul. Într-un fel de sobiță de fier, înaltă cam de o palmă, cu găuri cît un ban, de jur împrejur; și plină cu mangal aprins. „Ce-o avea în ele?!" mă tot gîndeam. Pe unde locuisem pînă atunci nu întîlnisem așa ceva. Îmi pusesem în minte să mă țin de el prin toată bariera. Spre norocul meu, lîngă fînărie l-a oprit o femeie. Ieșise în poartă cu o strachină în mînă. Negustorul a lăsat oalele jos, a pus cobilița deoparte.

— Cîte vrei?

— Două perechi.

— De ce nu iei mai multe? a întrebat-o pe cînd trăgea din brîul de piele cu care era încins o furculiță lungă, numai cu doi dinți.

A ridicat apoi capacul de pe una din oale. O boare deasă, de aburi fierbinți, a năvălit afară. Prin ea a băgat furculița și a scos, pe rînd, două perechi de crenvurști. După aceea a luat și o mînă de hrean ras, dintr-o cutie prinsă tot în brîu, l-a pus alături, în strachină.

— Ești bună de saftea? a ținut să afle, în timp ce număra banii.

— Bună, bună! l-a încurajat femeia.

A luat oalele la spinare, și-a potrivit cobilița pe umăr și a plecat în pas măsurat, strigînd cît îl ținea gura :

„Vaarrnivici !“

Gerul se înăsprise bine.

„Frige !“ zicea voios într-o dimineață, către altul, un om cît un pom, cu promoroacă în mustăți.

La noi în odaie se făcea foc o dată pe zi, cu un ceas înainte de culcare. Cînd lui Lică i se părea că o să înghețăm, și mai aducea din pivniță cîteva lemne, tata îl oprea.

— Păi e cam friguşor.

— Stai, să văd eu. Hai cu mine ! Intra în cameră pînă în mijlocul ei și acolo dădea pe gură aer cald. Hîîî ! făcea de cîteva ori. Ce tot vorbești ? ! se răstea la Lică, supărat. Tu nu vezi că nu se vede ? !

Numai dacă ieșea alb, ca aburul de la locomotivă, se mai învoia. Îi era teamă să nu se termine lemnele. Aveam puține. Iar iarna s-arăta grea.

Diminețile le petreceam în pod. Abia așteptam să ajung. În fîn era mai cald ca acasă, iar Ștefan știa o mulțime de povești. Cu Scaraoțchi, mai cu seamă.

— Spuneai ieri că l-a omorît, îi aduceam cîteodată aminte.

— Da' de unde ! Se făcea ! M-a păcălit și pe mine. Povestea și muncea. Ba cîntărea ovăz, ba întorcea o parte din fîn, să-l vînture ; ori cobora scara, cu cogeamite sacul în spinare. Deseori îl ajutam. Rădeam cu o scîndurică dublele umplute de el și le număram cu voce tare.

Din cînd în cînd, cum ne vedeam, scotea dintr-un ascunziș o bucată de halva și mi-o dădea toată. O fărîmă nu-și oprea. Apoi se așternea pe lucru. Cîtă vreme mîncam, nici nu se uita la mine. Eu credeam că-i sătul de halva, că-i era lehamite chiar. Și totuși, într-o zi, nu știu ce mi-a venit, i-am întins o bucată din ce-mi dăruise. El s-a opus și, cît mai în șoaptă, cu teama ca nu cumva să fie auzit, mi-a spus :

— Nu ! Nu mănînc ! Că mă caută jupînul în gură !

Iarna se înăsprea. Într-o noapte s-a așternut din nou pe ninsoare. A și viscolit-o. Cît casa erau troienele dimineața.

Dintr-o margine a străzii ieșeau țărușii de la o sanie. Atît se mai vedea. Stăpînul dezlegase șleaurile, plecase numai cu caii.

Viscolul rupsese lacătele de la porțile lumii, se vede. Că de la un timp a-nceput să sufle crivățul. Venea din pustiul ghețurilor, trăgea gerul după el. Năpraznic era. Trosneau crăcile copacilor, tremurau și stelele în cer. Cîteodată urla ca lupii.

În barieră căzuse un cal și nu s-a mai sculat. Și-a dat sufletul. Trei zile a stat pe mijlocul drumului. Pînă l-au luat unii de coadă, l-au tîrît lîngă trotuar, unde a rămas alte trei.

— Săriți ! Arde la plăpumărie ! Săriți !

Am dat buzna, cu Ștefan o dată, pe podeaua din gura podului ; ne-am uitat peste case într-acolo. Și am văzut flăcările.

Din barieră alergau cu zecile. Fiecare cum apucase. Unii îmbrăcau din fugă scurta ori paltonul.

— Hai și noi ! mi-am îndemnat prietenul.

Coborîserăm, ne pregăteam să-i dăm drumul, cînd ne-a ieșit în față jupînul. Venea într-un suflet. Se întorcea din șosea. Cu spaima în ochi.

— Scoate iute toate gălețile afară ! i-a poruncit lui Ștefan și s-a pierdut în fundul prăvăliei.

Am plecat de unul singur. În goană, bineînțeles. Cum am făcut colțul, n-am putut să mai înaintez. O mare de oameni se adunase. Înțesați, cu gîtul întins și ridicați

pe vîrfurile picioarelor. Din desișul ei pătrundea în afară un vuiet și-o smuceală, ca o luptă, s-auzeau femei țipînd. În cîte un loc grămada se rupea, lumea se trăgea în lături. Pe făgașul lăsat liber ieșeau bărbați cărînd un dulap sau un pat ; femei speriate luptîndu-se cu o legătură mare și grea ; și cîte un copil ținînd într-o mînă vreo cratiță, iar în cealaltă colivia cu scatii.

— Unde te mai bagi și tu ?! s-a răstit la mine o calfă de măcelar.

Încercasem să pătrund în față. Am făcut stînga-mprejur și, luînd-o pe margine, am trecut drumul. „Mă ! Da' prost fusei ! mi-am zis. Ce bine se vede d-aici !" O vălvătaie era întreg acoperișul plăpumăriei. Se înălțau flăcările de parcă se luaseră la întrecere, care ajunge mai sus. Și cum mai pîrîiau căpriorii ! Pînă la mine se auzeau. Lumea ședea ca țintuită. Și deodată, toți, ca unul, au răbufnit :

— Na ! A răzbit și-n tîmplărie !

Un freamăt a fost, într-o clipită ; și-o goană pe mulți. Dădeau unul peste altul. Uruiau și obloanele ; le trăgeau grăbiți. Ca de frica morții se răsteau negustorii.

— Și pompierii nu mai vin ! s-a văitat stăpînul curelăriei, un roșcovan și cu favoriți.

Se apropiase gîfîind, cu privirea răvășită, holbînd ochii cînd la foc, cînd peste șosea. Cu tot gerul, broboane mari de sudoare i se prelingeau pe față.

— Trebuie să pice ! Sînt doar la o palmă de drum ! i-a dat curaj negustorul de sticle de lampă.

Nu-l luase încă spaima. Prăvălia lui era dincolo de barieră.

Pe acoperișul tîmplăriei apăruse un om cu o găleată în mînă. După ce s-a uitat spre locul de unde ieșea fum, a făcut cîțiva pași, călcînd cu băgare de seamă prin zăpadă, și a azvîrlit toată apa într-acolo. S-a întors, mai repede acum, pînă la marginea casei, a venit cu alta. I-o dăduse cineva urcat pe o scară, dar eu nu-l vedeam. Și cum a aruncat apa, au izbucnit flăcările. Parcă avusese gaz în găleată.

De pe părțile celelalte ale acoperișului urcau alți doi. Unul cu o doniță, altul cu o garniță.

— Ăștia îi dau foc și mai tare ! a zis, în rîs, un pirpiriu ciupit de vărsat și zîmbăreț.

— Dumitale îți arde de glume, dar să nu iasă cu scărmăneală ! l-a amenințat băcanul de la care cumpăram eu zahăr, gata să-l ia în spăngi.

Atunci s-a auzit dinspre Obor un copil strigînd cît îl ținea gura și bucuros de credeai că văzuse „Vicleimul".

— Pompierii, mă !

O parte din lume s-a rupt din grămadă, a pornit-o spre el ; cîțiva plecau însă spre barieră.

— Cărați-vă, bă ! Vă pune la pompat ! îi îndemnau și pe alții.

Eu țineam să văd pompierii. Pînă în ziua aceea numai auzisem de ei. Am luat-o după cei dintîi. N-a trecut mult și au apărut.

În frunte venea comandantul, călare pe un cal roib și înstelat. În trap măsurat, de teama alunecușului. Și-i lucea coiful ca soarele. Cînd s-a apropiat, am văzut că era gras, oacheș tare și cu mustățile repezite în sus. După el urmau trei sacale, trase de cîte doi cai voinici ; apoi trăsura cu pompe, scări și căngi. Pe laturile lor se țineau agățați șiruri de pompieri, încinși în brîie late de piele, de care atîrnau topoare și toporiște. Casapi arătau a fi. Și se uitau urît.

Cînd au ajuns în dreptul caselor care ardeau, comandantul a privit, de pe cal, la una și la cealaltă, le-a cercetat și pe margini, a vorbit nu știu ce cu un galonat, acesta a dat un țignal, au venit alți trei în pas alergător, l-au ascultat smirnă și uitîndu-se la ce le arăta cu mîna, apoi s-au întors cu fața la sacale, au fluierat și ei, și jumătate din pompierime s-a repezit pe tîmplărie, iar cealaltă pe plăpumărie. Ca la asalt. Cît te-ai freca la ochi, urcînd pe scările ce le trăseseră după ei, au fost pe acoperișuri. Și dă-i cu topoarele ! Și rupe cu căngile ! Într-un ceas, nimic n-ar mai fi rămas de case.

Veniseră însă cu sacalele pline. Au înhățat vreo douăzeci de gură-cască, i-au pus la pompat, iar un gradat, cu o nuielușă în mînă, le număra fără încetare : „Un... doi !... Un... doi"... Țîșnea apa ca din pușcă.

Comandantul trecuse drumul, se oprise în fața unei cîrciumi și ceruse o țuică. Eu mă țineam după el. Îmi

plăcea calul, dar mai cu seamă coiful. Se strînseseră și cîțiva negustori în jurul lui.

— Ați avut noroc! le spunea. V-a scăpat zăpada de pe acoperișuri. Altfel pînă în Obor s-ar fi întins. Nici dracul nu-l mai stingea!

Apoi s-a așezat mai bine în șa și a dat o dușcă pe gît.

Pe la mijlocul lunii decembrie era ziua de naștere a tatii și māmița ținea să facă o plăcintă cu mere. Cu o săptămînă înainte începuse să tragă cu urechea. Nădăjduia să audă un oltean strigînd mere de vînzare. Mă întrebase și pe mine dacă nu văzusem pe la negustorii din barieră. Timpul trecea, rămăsese doar o zi. Atunci l-a chemat pe Lică, i-a dat bani și i-a spus în fața mea:

— Ia-l și pe Gică, duceți-vă în oraș, dar cu mîna goală să nu vă întoarceți.

După un ceas și mai bine de drum și de căutat, tocmai în Piața Rosetti am dat de un oltean care avea pe fundul coșurilor cîteva kilograme acoperite cu un țol de sac. Zicea negustorul că sînt crețești, le lăuda de parcă aur vindea. Ele erau mici și cam zbîrcite. Dar n-aveam de ales. Ba le-am plătit cît a cerut, o para n-a lăsat din preț.

— Ce vreți, dom'le?! Să ziceți bogdaproste că le găsiți. Ați uitat oare că sîntem în decembrie? ne-a bătut la cap, pe cînd le cîntărea.

Avea dreptate olteanul. Cum treceau sărbătorile, rar mai gusta cineva o pară sau un măr. Se găseau în schimb „moșmoane", acre de-ți făceau gura pungă, urîte la culoare și încrețite cît le arăta numele și sunînd a ceva bătrîn și posmogit. Ori poame, mere uscate la vînt, tăiate în sferturi sau în opt, aducînd la gust a iască.

Într-o dimineață, ducîndu-mă să mă spăl pe față, am găsit bucătăria înecată în aburi. Abia zăream prin ei.

— Ai făcut și tu ochi, mă flaimuc? am auzit o voce străină.

Cum m-am apropiat, am văzut că era țața Ioana spălătoreasa. O știam de pe stradă, ne încrucișam adesea. Ședea aplecată peste albie, cu capul întors la mine.

— Hai să te bag în albie ! m-a poftit ; și a hohotit gros ca un bărbat.

Țața Ioana era o femeie de vreo patruzeci de ani, măslinie la față, uscată și tare înaltă. Și pusă pe glumă. Toată lumea o oprea, rîdea cu ea. Odată și jupînul i-a stat în drum.

— De ce nu descaleci, Ioano ? a întîmpinat-o de departe.

— De frică. Dumneata mi-ai lua și calul.

A zîmbit negustorul ; cam acru însă.

La prînz, cînd m-am întors acasă, tocmai ședea la masă. Mînca, povestea și făcea haz.

— Vii de la fînărie ? Nu ? m-a luat în primire de cum terminase ce avea de istorisit mămiței.

— Da, am mărturisit.

Mă privi pe sub gene lung și m-a tras binișor lîngă ea.

— Trebuie să te pup. Că nu minți, mi-a spus și m-a sărutat pe amîndoi obrajii, abia i-a atins ; apoi m-a întrebat : Ce vrei să te faci cînd vei fi mare ?

— Inginer, i-am răspuns ; cum mă învățase tata.

— Măi, măi, măi ! Cine o să mai fie ca noi atunci ? ! Ce trăsură lăcuită și ce armăsari focoși o să avem ! se bucurase, ca o clipită mai tîrziu fața să i se umbrească și, rămasă pe gînduri, să zică : Da' eu n-o să mai ajung ziua aceea. O să fiu moartă de mult !

Cam la o săptămînă, în dreptul ultimei case de pe „prelungire" se strînsese lume. Se mai duceau și alții, grăbiți. Eu ieșisem pe poartă, plecasem spre Ștefan.

— Zice că o coajă de lemn n-a văzut în odaie !

— Amărîta de ea ! O fi-nghețat în somn !

Vorbeau între ele două femei, pe cînd treceau prin apropierea mea. Dinspre barieră veneau trei inși zoriți, cu scurte pe ei și-n cizme grele.

— Dar de ce nu s-o fi împrumutat c-un franc, doi, de la cei pe la care spăla ? Și pe urmă s-ar fi achitat !

— Era mîndră, săraca !

— Biata Ioana !

Auzindu-i, m-am întors din drum și strecurîndu-mă printre lumea adunată am pătruns în curte. Într-o încăpere aflată în fund, pe ușa lăsată deschisă se vedeau

lumînări arzînd. Abia atunci înțelesesem bine de tot. O femeie se îndrepta într-acolo. Am mers în urma ei ; am intrat și eu în odăiță.

Țața Ioana era pe pat, cu fața în sus. M-am apropiat s-o văd mai bine. O șuviță de păr îi atîrna pe sub barișul negru. Am încercat, cît mă pricepeam, s-o prind la loc. Mă uitam la ea. Era tristă. Tare tristă. Îi părea rău că murise. I-am pus mîna pe frunte, să o mîngîi. Ce frunte rece avea ! Am voit să i-o încălzesc, mi-am lipit palma de-a lungul, cu grijă. Nu știu cît am stat așa, dar am simțit frig în degete. Și-am tras mîna repede.

De atunci, de cîte ori mă gîndesc la moarte, de frig mi-e frică. Se strecoară teama în mine că au să-mi fie mereu mîinile reci : și fruntea înghețată.

Nici prin apropierea Ghioceilor și nici pe unde locuiam acum nu se vedea o cofetărie. Pe la noi erau numai bragagerii. Rare și ele. Dacă ți se făcea poftă de *bigi-bigi,* trebuia să-ți iei picioarele la spinare. Te duceai însă, te „trăgea ața“, cu drept cuvînt. Pentru că prin mijlocul lui chiar trecea un fir de sibiaș, pe care erau înșirați miezi de nucă acoperiți cu o pastă din făină îndulcită, vopsită în roz. Șiruri, șiruri atîrnau în galantar, ca o perdea arătau.

— Dă-mi de zece bani, cereai.

Turcul lua foarfeca, apuca cu mîna stîngă unul din ele, măsura din ochi cît ți se cuvenea, și țanc, îl și reteza. Cam de o palmă, pe lat.

Gustul îl păstrasem din vară. Acum, cînd bragageria era la doi pași, n-aveam o lețcaie. De cîte ori treceam prin fața ei, mă uitam cu jind, îmi lăsa gura apă.

Nu-mi ieșea bine din gînd și dădeam peste alvițar. Sta postat în drumul meu, ca un făcut. Chiar în colțul străzii. Și toată vremea tăia. Fîșt, fîșt ; fîșt, fîșt ! înainte și înapoi, împingînd și trăgînd un cuțit cît un iatagan. De cum se mai muia gerul și pînă spre înserat. Întîi tăia din calupul de vreo zece kilograme o felie mare, groasă cam de un centimetru ; o împărțea în două, apoi înjumătățea una dintre ele, și tot așa mereu, pînă ajungeau de un deget. Cinci parale bucata. Pe urmă lua

la rînd cealaltă jumătate. Se oprea numai cît primea banii sau dădea rest.

— Hai, pleacă de-aici! Altă treabă n-ai? s-a răstit într-o zi turcul la mine.

L-am măsurat lung, cu dușmănie. Ce, ședeam pe moșiile lui? Am văzut că avea și mustață rară.

— Nici saftea să nu faci mîine! Spînule! l-am afurisit de cum m-am depărtat. Și am plecat agale, spre barieră, cu mîinile la spate. Știam că n-o să-și lase tava cu alviță. Atît ar fi așteptat băieții de prăvălie: iama ar fi dat în ea!

Nu numai copiilor le plăcea alvița. Și oamenilor mari. Cînd cumpărau pentru acasă, pînă ce negustorul o-nfășura în hîrtie, luau o bucată de cinci și începeau să mănînce cu poftă din ea.

— Bună, mă turcule! o lăudau.

Era singura prăjitură de iarnă a celor săraci; dacă nu punem la socoteală halvaua turcească.

Și mămița știa să facă. Știa, dar greu se îndupleca. O rugam de pe la patru, se însera bine și încă nu se hotăra.

— Fă-ne, mămițo! De-o lună nu ne-ai mai făcut! ne scînceam cînd eu, cînd Marieta.

— Cum de-o lună?! Săptămîna trecută v-am făcut!

Noi adăugam, iar ea scădea.

Dacă scotea dopul de la sticla cu untdelemn, nu mai aveam nici o îndoială: mă mutam cu scaunul lîngă mașina de gătit. Dar n-o slăbeam din ochi. Vedeam cum punea într-un pahar cu apă călduță cinci lingurițe de zahăr. Nu cu vîrf. Le scutura. Ea îi zicea însă sirop. Și cînd era gata amestecat, sfîrîia și untdelemnul în tigaie.

— Mămițo, mămițo, s-a-ncins! îi dădeam de veste, nerăbdător.

— Bine, bine!

Venea cu punga de făină, punea în tigaie tot cinci linguri, pline de astă dată, și le învîrtea pînă ce făina se făcea maronie. Atunci turna și siropul, cu încetul. Dar din învîrtit nu se oprea. Sporea halvaua, mai să dea afară. Creștea și pofta în mine. Pe toată aș fi mîncat-o.

★

Iar a nins. O zi și o noapte a ținut. A patra zăpadă. Gerul se întărise și mai mult. Nu ieșeai bine din casă și ți se lipeau nările nasului. Ca și cum le dăduseși cu pap. Se lipea și mîna de clanță ; trăgeai s-o desprinzi.

Lumea o băgase pe mînecă. Murea sărăcimea p-un capăt.

— Cine o scăpa din iarna asta are zece vieți ! auzeam prin barieră mereu mai des.

Pe cei mai mulți îi ducea la cimitir „cu patul". O targă de lemn, sprijinită pe patru picioare și sfîrșită la capete cu două brațe rostuite. Cînd slujba era gata, patru amărîți se băgau sub ele, se săltau toți în același timp, la comanda unuia dintre ei, se puneau pe picioare și o porneau pe drumul „Pătrunjelului".

O dată a murit și un negustor. Renumit de bogat. Pe el l-au dus cu „a-ntîia de lux". Opt cai avea la dric. Șase trăgeau, iar doi d-a bașca, mai la distanță. Și treisprezece ciocli. Cîte doi de o parte și de cealaltă a dricului, unul pe capră, alți șase în șir, la capetele cailor înhămați, și încă doi, călări, pe cei din frunte.

Dricul era cît o casă de pe strada Marginei. Ba poate mai înalt. Și caii arătau falnici. Bine însă nu puteai să-i judeci. Doar ochii li se vedeau din valtrap. La fel de gătiți păreau și cioclii : jachetă și pantaloni negri, guler ștaif, înmănușați și cu bicorn în cap, ca ambasadorii. De aproape, să le plîngi de milă. Parcă erau împăiați.

Un ceas așteptasem în stradă pînă să-l pornească. Și ca mine, alții, o mulțime. Femei mai ales.

— Du-te acasă, că te-ai învinețit ! mă îndemnase o bătrînică, tropăind din picioare să se încălzească. Nu bănuia că eu pîndeam de două zile, de cînd auzisem că murise. Îmi făcusem și visuri. Mă vedeam cu un franc în buzunar, pe puțin.

Rămăseseră numai vreo cincizeci de pași și dricul ajungea la răscrucea din barieră. Întîia în calea mortului. Aici, ca la toate celelalte încrucișări, pînă la cimitir, trebuiau plătite vămile. Altfel i s-ar fi încurcat drumurile, sufletul i-ar fi rătăcit mult și bine, n-ar fi ajuns

în cer. Așa îi spunea o femeie alteia mai tînără, în șoaptă, ca o taină ; iar eu trăgeam cu urechea. Peste paguba asta, mi-ar fi spulberat și mie visurile.

Ca să fiu acolo înainte și să aleg un loc bun, am luat-o la picior. Cînd am ajuns, mi-am pierdut capul. Alergam de pe o parte pe cealaltă a șoselei, mi se părea mereu că peste drum e mai bine. Mă zăpăcea și lumea. Buluc venea, din toate părțile. Cioclii, ăi călări, trecuseră de inima barierei. Speriat, am rămas unde mă găseam, cu ochii spre grupul din imediata apropiere a dricului. Încercam să-l dibui pe cel care avea să azvîrle banii. O clipă, încă una, apoi alta s-au scurs. Lungi. Pînă ce, de pe partea mea, un om cărunt, ieșind un pas din rînd, a băgat mîna în buzunarul paltonului. „Acum e acum !“ mi-am spus. Și am văzut ploaia de gologani sclipind prin aer. Ca din pușcă am țîșnit în sus, din zbor am înhățat unul de zece, l-am băgat în gură, m-am răsucit și pe picioare. O năvală mi-a apărut. Cădeau unii peste alții. Oameni în toată firea, și femei, băieți de prăvălie și cerșetori. Într-o latură, o monedă de douăzeci de bani mai aluneca încă, pe dungă. Zece picioare să fi avut. N-am alergat, m-am azvîrlit. Grămadă am ajuns, întinsesem mîna, era gata s-o apuc. În aceeași secundă, cineva s-a năpustit peste mine, m-a răsturnat pe-o coastă l-am simțit prăbușindu-se de-a lungul meu. Cap la cap căzusem. Ne-am măsurat cu ură. Numai un ochi bun avea, iar în buza de jos, spartă în două, sta înfipt un dinte ca de cal. Atît am deslușit în vreme ce dădeam să mă ridic ; și o mînă păroasă, murdară. Se căznea să apuce banul ; degetul cel mijlociu îl și pusese pe el, doar pe-o margine ; îl trăgea anevoie, tremurat.

Am dat cu toată furia, l-am plesnit cu tocul ghetei drept peste degete. A scos un vaiet ; prelungit mai amar cînd m-a văzut fugind cu banul.

După dric goneam.

A fost o iarnă și grea, și lungă. Cît să n-o uite un copil sărac. Dar pînă la urmă tot au mîncat-o lupii. Din nămeții de zăpadă rămăseseră niște mogîldețe, ascunse undeva, pe după garduri. Se schimbase și vîntul. Cîteo-

dată, în faptul prînzului, venea o șuviță călduță, dădea ocol oamenilor. De la miazăzi bătea.

Pe alocuri, trotuarele se zvîntaseră.

Ce mai capră aș fi întărit!

Aproape în același timp, în pragul băcăniilor apăruseră lăzi întregi cu alviță. La bragagerie, zece erau.

Se apropia bătutul alviței.

— Nouă cîtă ne cumperi, tată? l-am „pipăit", cu o săptămînă înainte.

— Aa! O să vă iau o ladă!

Dar în seara sorocită a venit cu un sfert de kilogram.

— Numai bucățica asta ai adus?! ne-am plîns, pe cînd o despacheta.

— Mai întîi, nu e bucățică. E ditai bucată. Pe urmă, v-aș fi adus mai multă, dar o păzea negustorul.

Era greu să te înțelegi cu tata.

— Barem, hai s-o batem acum! i-am cerut nerăbdători.

Ne-am fi lipsit de masă.

— N-o vedeți că e ca piatra? Cum o să intre banii în ea? ne-a întrebat, să ne închidă gura. Și i-a spus mămiței s-o pună lîngă mașina de gătit, la căldură.

Am mîncat în fugă. Și eu, și Alexandru, ba chiar și Marieta. Înfulecam dumicat după dumicat, pe nemestecate îi înghițeam. Alunecau și lesne: aveam iahnie de cartofi.

— Gata! a zis Marieta, cu gura încă plină; și s-a sculat de pe scaun.

— Cum?! Ați și terminat?! s-a minunat tata, buimăcit.

Cît va fi trecut pînă s-a urcat în picioare pe masă, am uitat. Atunci mi s-a părut nespus de mult. Dar îl văd ținînd bastonul de coadă, ridicat în sus, iar de mîner atîrnînd alvița, legată cu o sfoară. Noi, copiii, jur împrejur.

— Atențiune! Mîinile la spate! ne-a comandat, sever, arătînd ca un general; și numai după ce s-a convins că ordinul fusese întocmai executat, a început să numere răspicat: Unuu!... Doiii!... Trei! La „trei" alvița a pornit, a-nceput să ne dea ocol. Alerga de de-abia o vedeam, ca o nălucă îmi trecea prin față.

— Mai încet ! am țipat toți deodată, fără să o pierdem din ochi.

— N-ați vrea să v-o bag în gură ! s-a răstit tata la noi : dar a mai micșorat viteza.

Trebuie știut că în alviță erau înfipți treizeci de bani. Patru monede de cîte cinci parale și una de zece. De mai mult nici nu vrusese s-audă. Ba la început pusese numai jumătate din ei.

Începusem să-i zăresc ; sclipeau în bătaia lămpii. Fixînd mereu locul unde se găsea una dintre monede, am lăsat să se mai învîrtească o dată și, în clipa în care bucata de alviță se afla din nou la o palmă de capul meu, m-am și repezit. Hap ! am dat s-o apuc. Dar poc ! drept în nas m-a plesnit. Alb mi-l făcuse pe deasupra ; și mă durea ! Rîdea tata, rîdea și Lică de se prăpădeau. Bucăți i-aș fi rupt pe amîndoi. M-ațineam însă, pîndeam, eram numai ochi. Cînd am crezut că venise tocmai la țanc, am zvîcnit furios. Cu o gură cît a balaurului din poveste. Și am prins-o. Am strîns-o în dinți, tare. O bucată mare rupsesem. Cu banul de zece în ea.

— Sîc ! am bătut pumnii spre Lică. Ba m-am și strîmbat la el. Nu l-am iertat nici pe tata. Na ! Mai rîzi acum ! i-am zis și lui, arătîndu-i-l.

După ce l-am șters, l-am băgat în buzunarul pantalonilor și m-am așezat iar la bătaie. Însă de cum alvița se îndrepta spre mine, tata o cîrmea din baston. Fie că o ducea prea departe, fie că mi-o trecea pe deasupra capului. Săream eu, mă repezeam. Dar degeaba. Lică se așternuse din nou pe rîs. Și tata. Dacă am văzut că face cu pricina, am plecat mînios ; m-am dus lîngă mămița.

— Lasă-i. Nu fi supărat. Tu ți-ai luat partea, mă îmbuna, strîngîndu-mă la ea.

— Oprește-l ! Fă-l dracului să tacă ! Mi-a împuiat urechile cu plînsul lui ! țipa într-una după-masă proprietarul, bătînd cu amîndoi pumnii în fereastra noastră.

— Ce să-i fac, domnule Ionescu ? Ce știe el ? Copil ! Nici doi ani n-are ! încercase tata să-l îmbuneze.

— Să te muți ! l-am auzit răcnind.

Și ne-am mutat. După șase luni acum. Pe Marginei locuisem un an întreg. Dar de data asta am nimerit-o. Scăpasem de ochiul și de gura proprietarului. „Creditul Urban", că ale lui erau casele, avea sediul în centrul orașului, iar noi ședeam pe strada Maidanului. Prea departe, să ne vadă și mai cu seamă să ne audă. Puteam să strigăm cît pofteam și să ne dăm toată ziua tumba.

Strada Maidanului făcea parte din vestita mahala a Tirchileștilor. Cine n-auzise de ea ? Faima și-o trăgea de la chefurile și bătăile ce se țineau lanț, și de la fetele frumoase. La o vreme, unora dintre băștinași, cu nasul prea subțire, nu le-a mai plăcut să li se zică „tirchileșteni". S-au făcut luntre și punte și-au obținut de la dregători să se boteze altcum. Și după primul război, atît mahalalei, cît și bisericii li s-a zis din nou „Dichiu". Noi rămînem cu amintirile în Tirchilești.

Numai în așezările rînduite de-a lungul apelor bogate în pește cresc atîția copii cîți roiau pe strada noastră. Încălțați și în picioarele goale. De-a valma. Cu uitătura ascuțită și cu șapca trasă pe o sprînceană. Și puși pe bătaie.

— De pe unde te-ai mai pripășit și tu, mă pistruiatule ? m-a luat la rost unul dintre ei, cum am ieșit în fața casei.

— Lasă-l, mă ! Nu vezi ce pirpiriu e ! l-a domolit altul.

Peste cîteva zile am intrat în vorbă cu cîțiva. Și după altele m-au luat cu ei pe maidan.

De o jumătate de pogon era. Și-n fundul lui, o pădure de bălării. Rai, nu altceva. Tot să te joci. Iar copii, puzderie. Cîte unul se oprea din fugă, mă privea chiondorîș și-i întreba pe cei cu care începusem o leapșă :

— Cine-i ăsta ?

— S-a mutat la 21.

Era răspunsul ce-l găsiseră. Eu nu locuiam nici la nea Radu camionarul, nici în casele domnului inspector Cornea sau în ale moașei Fîrîianu. „Creditul Urban" n-avea nume : nu eram de-al lor, tirchileștean get-beget.

Cînd jocul s-a stricat, am plecat spre fundul maidanului, singur. Mă atrăgeau bălăriile, voiam să le văd de-aproape. N-ajunsesem la marginea lor și m-am pomenit înconjurat de patru băieți ceva mai răsăriți ca mine.

— Cum te cheamă, bă ? a mormăit, acru, cel mai bine legat.

— Gică.

— Și mai cum ?

I-am spus și prenumele.

— Am auzit că ești negru în cerul gurii !

L-am privit lung, nedumerit.

— Deschide-o ! mi-a poruncit, uitîndu-se crunt.

Neștiindu-mă harap, am făcut-o mare. Și drept peste gură m-a plesnit. Cu o palmă grea.

Am rămas mut ; și împietrit. Ei m-au măsurat în silă și au plecat abia mișcîndu-se. După cîțiva pași i-am auzit pufnind în rîs.

— Mîine să vezi !... Vin și liceenii ! Și băieții ăi mari ! îmi spunea Vrabie, în drum spre casă. Aprins la față, ca luat de spaimă vorbea.

A doua zi era duminică. Cînd am ajuns în buza maidanului, mi s-a părut că nimerisem în Turcia. O mare de fesuri se vedea. Ba unii dintre copii ședeau și pe vine, ca osmanlîii. Mirat, m-am oprit locului. Mă uluise și cîți se strînseseră. Cît lumea. Printre ei, flăcăi cu mustață. Și

toți jucau. Le urmăream ochii pironiți în banul ori în nasturele azvîrlit în sus, în *buhoaiele* pornite țintit spre inima „rondului“ cu bile, la număratul mizei sau la socotitul cîștigului. Sute și sute de miele și de soalbe, de „sidefuri“ și de „ofițerești“ treceau dintr-un buzunar într-altul. Și pumni întregi de gologani.

— Hai, bă Gică, ce mai stai! au strigat mai mulți la mine.

Știau acum că aveam buzunarele doldora.

Am intrat la un „ichi“, dar pînă să-mi vină rîndul la dat, numai la fesurile lor mă uitam. Roșii ca para focului erau. Și ce ape făcea mătasea din canaf! Mai cu seamă cînd îl clătinau, într-adins.

— De unde le aveți? l-am întrebat pe cel de lîngă mine, mirîndu-mă.

— Cum de unde le avem?! Ni le-au cumpărat părinții din „Moși“.

Am rămas pe gînduri. Știam că tata n-o să-mi cumpere în vecii vecilor.

— Cît costă unu? ținui să aflu, cum mă trezii.

— Un franc în cap, au zis deodată doi.

M-am așternut pe joc mai hotărît ca niciodată să cîștig. Și cum aveam o clipă de răgaz, socoteam pe degete cîte bile și cîți nasturi trebuia să vînd, ca să-mi iau și eu un fes.

La cîțiva pași de noi, vreo zece inși, numai flăcăi și elevi de liceu, jucau rișca pe bani. Din cînd în cînd priveam spre ei. Trăgeam și cu urechea, i-auzeam *pontînd*.

— O băncuță, a zis unul, azvîrlind-o jos, în dreptul lui.

„Oleooo! Ce de bani! Jumătate din cît costă un fes, gîndeam. Ce bogat trebuie să fie ăsta!“ l-am socotit; și m-am uitat la el, lung.

Era un flăcăiandru 'nălțuț, brun, cu mustăcioara răsucită la capete, învîrtită ca un inel. Cum mai văzusem eu mulți, pe Marginei și pe Ghiocei. Dar altfel îmbrăcat. În cap avea o pălărie de culoare neagră, mică cît o tingirică, cu borul lăsat de jur împrejur. Cum o purta pe-o parte și trasă mult în față, ți se părea că-i proptită pe nas. La gît i se vedeau „rîurile“ de la cămașă, roșii.

Haina-i era scurtă, strînsă pe talie și deschisă la toți nasturii. Să-și arate brîul, lat de două palme. Pantalonii semănau leit cu ai marinarilor : strînși pe coapse și largi jos, cu buzunarele puse în față și tăiate drept. Cînd n-avea ce face, își înfunda palmele în ele, pînă în adînc ; și atunci privea altcum, se grozăvea parcă. În picioare îi luceau ghetele de șevro subțire, croite cu șpiț și tocuri înalte. Mai cît de domnișoară.

— Cine-i ăla, uite, care dă acum cu banul ? l-am întrebat pe Vrabie, arătîndu-i-l.

— Ion Frumosu.

— E bogat rău ! Nu ?

— E nisipar. Umblă cu căruțele lui ta-su.

La un timp, Corcodușe, unul dintre copii, a rămas cu ichiul în mînă și cu ochii, mereu mai aprinși, spre stradă.

— Băă ! Vin toți mardeiașii azi ! a răbufnit.

Trei inși, îmbrăcați aidoma lui Ion Frumosu, se îndreptau spre maidan. Mergeau iute : dar mărunt. Și nu călcau în lături, ca oamenii. Duceau piciorul pînă drept înaintea celuilalt, de pe pămînt, făceau prin aer cam o jumătate de cerc. La fiecare pas. Își roteau și umerii, cu braț cu tot, împingîndu-i în față. Și cătau în jos, încruntați.

Cît m-am căznit să umblu și eu așa !

Aflase toată puștimea. Să-i vadă mai bine, cei de prin fundul maidanului se apropiau. Sfioși însă. Cînd mardeiașii au ajuns lîngă Ion Frumosu, o roată se croise în jurul lor. Țintuiți ședeau : priveau la ei ca la niște dumnezei.

După-masă, cum am intrat pe maidan, m-au și chemat cîțiva.

— Joci *armașul* ?

— Joc, am zis, deși pe unde locuisem pînă atunci nici nu auzisem de el. Ca să nu mă dau de gol m-am rînduit și eu, pe vine, la latura cercului ce se închega. Vrabie a scos o arșică din buzunar și, pe rînd, am dat fiecare cu ea. Primul la care a căzut pe „sici“ a fost Pișcot.

— Aha-haa! Să vedeţi voi armaş! s-a lăudat, şi în vreme ce arşica trecea mereu mai departe, el înnoda de zor o basma, la unul din capete. Pînă i-a făcut un nod cît o nucă, tare ca piatra. Atunci a căzut şi miala pe „bei", s-a ales şi „împăratul". Vasilică, băiatul lui nea Vasile sacagiul.

— Gata! a poruncit măria-sa, uitîndu-se de jur împrejur, în ochii fiecăruia.

Eu pusesem capul în pămînt, încercam să mă feresc. N-aş fi ştiut ce să fac. Noroc că l-a ales pe Nicuşor şi jocul s-a pornit. A luat arşica, a săltat-o de cîteva ori în podul palmei, apoi a lăsat-o să cadă la pămînt.

— Om bun! a strigat frecîndu-şi mîinile de bucurie. Scăpase. Arşica se oprise cu gaura în jos. După el urma la rînd Bică: a dat şi el.

— Om rău! au ţipat într-un glas toţi. Şi pe loc li s-au aprins obrajii; ochii le scînteiau, pironiţi în ai împăratului: nemilos îi cereau să fie.

Armaşul sărise în picioare.

— Mărite împărate! a-nceput, înclinîndu-se. Cum vă e voia. Da' tare-i păcătos! Cîte să-i dau?

Lui Vasilică i se părea că-i în mijlocul Divanului. Făcîndu-se că chibzuieşte, a întîrziat cîteva clipe, ca la urmă să poruncească:

— Armaşe, cară-i două moi, trei potrivite şi cinci să ţină minte.

Bică rămăsese cu privirea în arşică; se odihnea chiar în dreptul lui, cu gaura în sus. Dar porunca era poruncă. A-ntins palma dreaptă spre Pişcot.

De cînd aştepta armaşul! Ceva ca o foame avea în el; i se citea pe faţă. I-a dat la început două moi, mai mult l-a mîngîiat. Pe a treia a şi numărat-o. Tăricică fusese, aşa o potrivise. Bică zîmbea. Pînă a căzut a patra. „Plici!" s-a auzit. Cu o muchie de cuţit aprinsă parcă-l plesnise. De-a strîns din dinţi, fără să vrea, şi s-a strîmbat de cît îl ustura.

— Asta-i potrivită, mă?! s-a stropşit.

Deşi se ştia în vină, Pişcot se făcea că nu înţelege; se uita mirat la maimarele peste joc. Pe ceilalţi, lovitura îi unsese pe suflet. Au sărit cu gura care mai de care.

— Ce te miorlăi, mă, c-abia te-a pișcat ?
— Ia nu mai face pe fetița !
— Parcă tu o să dai mai cu milă !
Împăratul Vasilică a hotărît altfel : i-a scăzut-o din cele cinci „să țină minte“. Lui Bică i-a convenit, a-ntins repede palma.
— Te plîngi, ai ? l-a luat la rost armașul. Biine ! a adăugat, dar un bine care nu prevestea nimic bun. Și după ce i-a turnat încă două, potrivite, a răsucit cît a putut basmaua, apoi i-a ars patru lovituri atît de tari, de bănui că nici azi nu le-a uitat.
Pe mine mă prinsese frica ; simțeam apă în palme. Mai aveam trei inși înainte. Primul a ieșit „om bun“. A dat și al doilea cu arșica, a avut și el noroc. Alb ca varul mă făcusem, cred : îl vedeam și pe Cîrnu scăpat. El era ultimul. Dar cum arșica a „pupat pămînt“, a rămas ca lipită pe „om rău“.
— Măria voastră ! s-a repezit armașul. Ăsta, de hain ce e, și-a mîncat și nasul ! La cîte îl osîndiți ?
— Așaaa ?! a făcut împăratul, lăsîndu-se pe spate, să chibzuiască în voie. Mult n-a stat însă la gînduri. Milostivește-l cu cîte am dreptul : zece. Da' una și una ! a hotărît, răspicat la vorbă ; și s-a tolănit pe-o rînă. Ținea să le guste în liniște, netulburat.
După a șasea lovitură, Cîrnu n-a putut să mai rabde ; l-a înjurat pe armaș printre dinți.
— Vorba ! i-a retezat-o măria sa.
— Face pe nobilu, împărate, l-a batjocorit și Pișcot.
Cîrnu i-a aruncat o privire să-l mănînce, nu altceva, și a întins palma stîngă. Mîna dreaptă, de durere, îi tremura.
Eu împietrisem. În minte mă luptam cu mine. Aș fi vrut să-i las, să fug. Mă și sprijinisem pe un picior, era gata să-mi iau vînt. Au învins mîndria și gîndurile ce încolțiseră. Am rămas. Dar am întors capul, să nu mai văd palma lui Cîrnu, roșie ca focul.

N-am știut nici cînd am luat arșica, nici cînd am azvîrlit-o în sus. M-au trezit țipetele.
— Aoleooo ! A picat și mînzu !

— Nu-l ierta, împărate !
— Să vedem cît îl țin curelele !
— Dă-l lui bibicu să-l altoiască ! i-am deslușit glasul lui Pișcot, mieros.
Vasilică nu se hotăra. Ba căta la mine, ba la ei. „Zece o să-mi dea", îmi spuneam. Oricîte, îmi era totuna. Frica îmi trecuse.
— Armaș... toarnă-i... trei potrivite, i-a spus cu surîsul pe buze.
Nu le făcuse pe plac : strîmbau din nas. Pișcot a venit lîngă mine și mi le-a dat pe cîte trei una după alta, în silă.

Mai rămăseseră doi. Unul a încasat numai patru zdravene, celălalt șase, și prima tură, din cele cinci, cîte ne învoisem, s-a terminat. Am luat-o de la capăt. Pînă la mine se alesese doar armașul. „Ce n-aș da să scot un „bei" ! Mamă, mamă !" gîndeam. Am strîns arșica între degete, i-am făcut vînt cît mai în loc, pe muchie ; nici de un sfert de metru n-am săltat-o de la pămînt ; și... drept pe „bei" a căzut.
— Acum să te vedem, se îndoiau unii.
— Să nu ierți nici pe Dumnezeu ! mă îndemnau alții.
M-am întins pe iarbă, sprijinit în cot, și-am dat ordin să înceapă jocul.
— Ia te uită cîta nodul ! mi-a arătat Corcodușe, armașul meu.
I l-am smuls, l-am cercetat pe toate fețele, lacom ; aproape cît un ou era, și îndesat ; l-am cîntărit în palmă ; aș fi vrut să fie și mai greu, ca plumbul de greu.
Primul „om rău" a căzut Nicușor.
— Dă-i trei moi ! am poruncit.
Ca luați de streche au sărit furioși.
— Ce împărat e ăsta ?
— Fugi, bă, d-aici ! Ne strici jocul !
— Poate împărăteasă ești !
Nici nu m-am uitat la ei.
— Vorrrba ! am hîrîit, cum îl auzeam pe Vasilică.
Au mai bombănit un timp și s-au supus.

Venise rîndul lui Oacă. Mi-am înfipt ochii în mîna în care ținea arșica, i-am urmărit-o clipă cu clipă. „Om rău, om rău!“ repetam în gînd; așa mă rugam să cadă.

— Om rău! au răbufnit nouă cîți erau. Purtați de joc uitaseră cine era împărat. S-au dezmeticit însă îndată; li s-a arătat sila în privire.

— Ăstuia cîte să-i dau? m-a întrebat Corcodușe, într-o doară.

— Zece! am strigat. Da' tari! Nici mort să nu le uite!

Roata întreagă a zvîcnit. Ca tresăriți din somn. Și-au smucit capul, s-au întors spre mine. Și furia din glasul și de pe chipul meu i-a prins: le-a mers la inimă.

— Bravo, Gică! Așa te vrem!

— Bravo ție! Bravo!

— Să trăiești, măria-ta!...

Țipau cît îi ținea gura. De mă zăpăcise. Un vîrtej aveam în cap. Mi-am luat fața de la ei, am pus ochii în plopii din fundul maidanului. Cînd s-au oprit, nu l-am mai auzit decît pe armaș. Gîfîia din adînc, număra apăsat și-l plesnea cu sete.

Nimănui nu-i spusesem că Oacă mă lovise cu palma peste gură în ziua în care plecasem singur să mă afund în bălării.

Într-o dimineață tare călduroasă, străzile au fost năpădite de fluturi. Ieșeau de sub cer, de după case, din frunzișul pomilor, unii luînd-o razna, zburînd iute ca-ntr-un iureș, alții, în stoluri, se înălțau către soare. Se vedeau ca o ploaie jucăușă, ca un balet de flori.

Am lăsat totul baltă pe maidan și am dat fuga după ei. Dar nu cu plasa de prins fluturi, cum sta prin abecedare, ci cu șapca. Dintr-o mișcare îl și plesneai de fundul ei, o trăgeai la tine, lipind-o de piept, vîrai binișor mîna, îl apucai de aripi, îl băgai în sîn și o luai la goană după altul.

După o jumătate de ceas, fiecare dintre noi prinsese pe puțin zece. Dar de atîta fugă obosisem. Ne trecuse și cheful, abia mai făceam cîțiva pași după unul ce zbura prea în drumul nostru.

— Hai să-i prindem la apă, ne-a-ndemnat Corcoduşe.

— Sigur! Mai bine aşa! am zis într-un glas şi am plecat înapoi pe maidan.

De la ploaia ce căzuse cu două zile înainte rămăsese ici, colo o mică băltoacă. Cum am ajuns, am scos fluturii din sîn şi i-am trîntit cu putere în apă. Pe urmă ne-am depărtat, ne-am ascuns după coliba lui nenea Oancea butarul.

Cîţiva dintre fluturi scăpaseră de la înec, zăpăciţi; zburau vraişte, se izbeau de pomi ori de zidurile caselor. Cei mai mulţi rămăseseră în băltoace, nemişcaţi; aplecaţi pe-o aripă, cum stau bărcile înecate.

De sus, din zbor, cum îi vedeau, fluturii care treceau pe acolo se lăsau spre ei. Ajunşi deasupra băltoacelor dădeau roata, ca la horă, coborau, se înălţau şi iar coborau. Pînă simţeau apa, pînă se atingeau de ea. Tresărind, se săltau tremurînd din aripioare; dar tot nu plecau; se lăsau încetişor lîngă ceilalţi.

Simţind că se îneacă, încercau să zboare, luîndu-şi iute vînt. Dar cu cît băteau mai tare, se udau mai mult. Zvîcneau încă o dată, căutînd să scape; apoi, iute istoviţi, rămîneau pe băltoacă, cu aripile întinse.

Cei mai temători se fereau: însă tot dădeau tîrcoale. Poate îi atrăgea şi apa. O luau pe margini, părea că o încearcă. Pînă se aşezau şi ei, grămădiţi în noroi.

Atunci, mai înainte ca să se înalţe, ne repezeam din ascunzătoare şi-i plesneam cu şepcile, îi trînteam în băltoacă.

Unul dintre ei, prins în noroi, îşi trăgea picioarele cu greu. Ar fi voit să-şi ia zborul, dar se poticnea.

Roată-n jurul lui, toţi copiii îl urmăreau. Clipă cu clipă.

Vedeam cum se luptă să se scoale; şi iar cade. Mai ud, abia se tîra, trăgîndu-şi anevoie aripile înăclăite.

Înaintase cu un deget şi s-a oprit; n-a mai avut putere să meargă.

Şedeam ca pironiţi, cu ochii aţintiţi.

Fluturaşul şi-a mai tremurat o dată toată fiinţa şi a rămas nemişcat.

— A murit ! s-a bucurat Oacă, strigînd din tot pieptul. Apoi a luat-o înapoi, la fugă, spre colibă, și o dată cu el a alergat toată droaia.

„Mee !“ țipa iedul.

„Mee !“ făceam și noi, prăpădindu-ne de rîs. Și nu știam cum să-l dezmierdăm. Ne jucam cu el cum te-ai juca cu un pui de pisică. Iedul se zbătea, scăpa din brațele noastre.

„Mee !“ țipa fugind de-i scăpărau piciorușele. Lîngă mama lui, frica-i trecea. Apuca cu dinții de un smoc de iarbă crescut între șipcile gardurilor, trăgea de el, mai mult în joacă ; ori se proptea, semeț ca un cocoș, gata să ia în coarne un cîine care trecea pe acolo.

— Hai să-l prindem iarăși !

— Hai !

Cîteodată nu mai aveam timp. Stăpînul caprelor ieșea în stradă și o lua prin mijlocul drumului. Plecau și caprele, fără să le îndemne, fără să le cheme ; se țineau după el. N-avea multe. Numai două, dar amîndouă roșii și cu ugerele mari, atît de mari și de pline, că te mirai cum le duce.

Iedul o pornea totdeauna înainte, sărind într-aiurea, și unde vedea o poartă deschisă își vîra capul.

Așa se petrecea în fiecare dimineață. În jurul orei zece, omul cu capre venea dinspre strada Viitorului, se oprea peste drum de maidan să dea o porție de lapte, iar de acolo se îndrepta către Răsuri. Adeseori mergeam în urma lui, strînși în grămadă și vorbind pe șoptite. Cred însă că ni se ghicea pe frunte ce puneam la cale, că voiam să prindem din nou iedul.

La numărul opt de pe strada Răsuri se oprea din nou, se așeza pe marginea trotuarului, trăgea una dintre capre lîngă el, scuipa în degete să-și facă mînă, și-o mulgea cu spor. Țîșnea laptele din strînsoare ca din pușcă ; clocotea în spumă și-n bășici cît banul. Privind la el uitam de ied, ne strîngeam aproape, pe vine, cu ochii în paharul cu lapte ; și gura ne lăsa apă.

Într-una din zile, mama lui Cîrnu s-a arătat în poartă tocmai cînd mulgea capra. Văzîndu-și copilul, a strigat la el:

— Vino acasă, să faci niște surcele!

— Vin acum, mamă, dar cumpără-mi și mie un pahar cu lapte, a rugat-o spăsit, încercînd s-o îmbuneze.

— Ce-ai înnebunit?! De cînd te-ai scos ofticos? și-a ieșit pe loc din fire femeia.

Nu știa că o aude fratele mai mare al lui Corcodușe. Îl scoseseră afară, în curte, îmbrăcat cu paltonul, și-l întinseseră pe-o canapea, la soare.

Din primăvară era acasă. La spital n-aveau ce să-i mai facă. Așa ziseseră doctorii. Și de atunci, ai lui îi cumpărau în fiecare zi o jumătate de litru de lapte de capră roșie.

Spunea lumea c-ar tămădui oftica mai abitir ca orice; ieșise și vorba că pe un flăcău de pe undeva, din Obor, l-ar fi pus pe picioare în două luni, l-ar fi scăpat de la moarte.

Dar nimeni nu știa cum îl cheamă și pe ce stradă locuia.

În cîte o seară numai de năzbîtii ne țineam. Unul dintre noi aducea de acasă o cutie veche de bomboane, o umpleam cu pietricele și apoi o împachetam ca la cofetărie. Așa frumos gătită o așezam într-o latură a băncii din fața curții lui Vrabie. Pe urmă ne ascundeam în maidanul de peste drum.

Uneori, primul bărbat sau femeie care se îndrepta într-acolo, de cum făcea colțul și dădea cu ochii de ea, grăbea pasul. Ajuns în dreptul băncii întindea mîna din mers, și haț! căuta îndată s-o ascundă, nu știa unde s-o vîre mai repede.

Noi ne strîmbam de rîs, ținîndu-ne cu o mînă de burtă și cu cealaltă de gură. Să nu ne audă.

— Buzna a dat, mă! Cum a *bunghit-o!* Îi era frică să nu-i sufle altul pleașca!

— L-ați văzut cum întorcea capu-n toate părțile? Se temea să nu-l *ginească* cineva!

— Acasă s-o grozăvi că le-a adus bomboane de la „Bălăceanu“ !

— Ce-o să mai înjure cînd o deschide cutia ! Mamă, mamă ! rîdeam de el, hohotind cu gura pînă la urechi, de îndată ce se depărta.

Alteori, cel ce o găsea era tare nerăbdător. O despacheta pe loc, păstrînd în mînă sfoara cu care o legasem. N-apuca însă să salte bine capacul și o trîntea de pămînt, cu sfoară cu tot. Și înfuriat că fusese păcălit, ne înjura de toate neamurile și de toți sfinții.

Cînd trecătorul căruia îi jucasem renghiul abia se mai zărea, ieșeam din ascunzătoare, culegeam cutia de pe jos, o întocmeam din nou și iar o puneam în colțul băncii.

Dacă se întîmpla ca cel ce nimerea peste ea să fie un bărbat care se mai păcălise, fie că trecea înainte surîzînd, fie că se oprea, ne căuta cu privirea pe maidan și ridicînd bastonul la noi striga :

— Măă șmecherilor ! Asta s-a-nvechit !

Apoi își vedea de drum, rîzînd în el, încîntat.

De era femeie, pățită și ea, bombănea și ne ocăra. Lua și cutia. Înainte să plece, se întorcea cu fața spre maidan, unde ne bănuia.

— Na ! Na ! făcea, dîndu-ne cu cotul. Mai băteți-vă joc de bieții oameni ! Derbedeilor ! Blestemaților !

Cum se înnopta, treceam la alte năzdrăvănii. Dintr-o bucată de cîrpă, închisă la culoare, meșteream un șoarece. Ca să fie greu cît trebuia, îi băgam o piatră în pîntece. Sută la sută nu semăna, dar arăta lunguieț, negricios, avea și codiță. Fugea și iute, ca tot neamul șoricesc. Cît de repede îl trăgeai.

Pînă una, alta, îl ascundeam în șanț, treceam ața cu care era legat, neagră și ea, peste trotuar, o vîram printre două șipci în curte, apoi ne piteam după gard. Unul dintre noi rămînea la pîndă, tupilat după stîlpul porții.

— Atențiune ! Atențiune ! am șuierat după un timp spre Vasilică, care în seara aceea mînuia ața.

O văzusem pe Ancuța. Ieșise de la ea, grăbită, c-un sifon gol în mînă, și o luase spre „Frumușica“. Era încă departe, mai avea de trecut prin fața a patru case. Din

ascunzătoare o urmăream pas cu pas. Cînd a ajuns în dreptul ultimei curţi, am dat semnalul cuvenit.

— Foc! Foc! Ca mai apoi să număr, cu glasul făcut stins: Unnuu... dooi... trei!

La „trei“, Vasilică a început să tragă de aţă ca la o încurcătură între zmeie. Iute, iute! Şoarecele s-a ridicat din şanţ şi fuga, fuga, drept pe sub poalele creţe ale Ancuţei şi-a găsit drum.

— Iîuu! Văleu! a ţipat fata, săltîndu-şi fustele şi sărind cît colo. De spaimă, era să scape sifonul. Se dezmeticise şi se tot văita: Mămucă, mămucă! cu ochii pironiţi pe urma şoricelului.

Noi nici nu clipeam. Şi ce-am fi rîs! Ne era însă „frică de Ciurică“, cum se spunea pe atunci.

Dar de ce ne-a fost scris n-am scăpat. O speriaserăm şi pe ţaţa Lina spălătoreasa, prinseserăm chef. Rîdeam de ne prăpădeam, sărind ca Ancuţa, ori crucindu-ne şi drăcuind de foc ca mama prietenului nostru Tudorică.

— Atenţiune! Atenţiune! le-am dat iar de veste, adăugînd: Cred că e nea Voicu de pe Vespari.

Au amuţit îndată, s-au apropiat de gard şi încovoiaţi pîndeau printre uluci. Singur Vasilică şedea pe vine, ţinea capătul aţei cît mai jos, lîngă pămînt.

Treaba a mers ca la carte, după tipic. La „trei“, şoarecele a ţîşnit, s-a îndreptat către picioarele lui nea Voicu, s-a şters de ele. Omul s-a speriat, aşa crezuserăm toţi, dar el se prefăcuse şi chiar în clipa următoare era în curte cu bastonul pe noi. La rînd ne-a luat. A-nceput cu mine: mi-a ars una zdravănă. Noroc că ţintea cu o palmă mai jos de talie. I-a plesnit şi pe ceilalţi, din viteză, ca să nu-i scape nici unul. Cîte una a apucat să le dea. Numai Vasilică, pînă să se scoale şi s-o rupă la fugă, s-a ales cu două.

Dăduseră corcoduşele în copt, luceau ca bilele din galantarele librăriilor. Ca să ne lase mai vîrtos gura apă. Le ştiam pietroase la vremea aceea, bune ca niciodată. Fiind de furat ni se păreau şi mai gustoase.

Corcodușii de pe străzile noastre i-am cules repede. Nici nu apucaseră să le vadă bine stăpînii. Au scăpat numai cei aflați prin fundul curților. Ne rămăseseră însă Bucureștii întregi, cît erau ei de întinși..

— Băieți ! Am nimerit peste unul cum n-am văzut în viața mea. Stau crăcile să se rupă ! ne-a adus vestea Tudorică într-o dimineață.

— Unde, mă ? am sărit, aprinși.

— Pe Armașului. Am dus un rest de rufe prin părțile alea.

Pe la ceasurile trei după-masă eram la fața locului. Aleseserăm ora la care știam că bogătanii din centrul orașului dormeau buștean.

Pe stradă, nimeni. În curte, liniște. Iar corcodușul, la o palmă de poartă. Dintr-un vînt, toți cinci am fost în el. Și cară, băiete ! Ne-am umplut buzunarele și șepcile, am băgat și-n sîn.

— Ce proști am fost ! Trebuia să fi adus un coș ! s-a văitat Vrabie, de cum ne-am dat jos din pom.

— Așa e, mă ! am fost la o vorbă și ne-am hotărît să nu mai venim cu mîinile goale.

A doua zi a plouat. Nu ne-am dus nici în a treia, nu știu de ce. În ziua următoare am luat cu noi două coșulețe, dar n-am mai găsit o corcodușă. Nici de gust măcar. Desigur, îl „culeseseră“ alți copii, mai harnici.

Peste cîtva timp „cercetam“ strada Vrăjitoarei ; luaserăm curțile la rînd. Căutam un corcoduș. Nicușor era sigur că-l văzuse cu un an înainte, dar în care curte, bine, bine de tot nu-și amintea.

Ajunseserăm în dreptul unei case cu grilaj de fier. Acolo, spre uimirea noastră, am aflat că și caisele crescuseră, se făcuseră bune de mîncat. O mică parte din ele furaseră din galbenul soarelui și, fudule, se arătau printre frunze.

Ne-am uitat bine, am iscodit cu privirea peste tot. De nicăieri nu venea vreun zgomot, picior de om nu se zărea.

— Dorm dus ! ne-a suflat Cîrnu, arătîndu-ne cu mîna transperantele de la ferestre, trase pînă jos.

Am intrat în curte ca pe moșiile noastre. Era și caisul aproape, la cîțiva metri de gard. Dar nici trei pași n-apucaserăm să facem și ne-am pomenit cu un cîine alergînd spre noi cît îl țineau picioarele și lătrînd de-i plesneau fălcile.

Ca împinși de furtună am rupt-o la fugă înapoi. Vrabie, deștept, a tras și poarta după el.

— Praf ne făcea ! a zis Nicușor, înspăimîntat.

Cîinele se ridicase cu picioarele din față pe grilaj și lătra ca pentru patru, spume făcea.

— Ia te uită, mă, ce pagubă ne-a făcut jigodia asta ! s-a plîns Vrabie, ochii scurgîndu-i-se în cais. Mi-a venit în minte un plan, ne-a spus. Adunați cît mai multe pietre și pe urmă ascundeți-vă după casa de alături. Eu rămîn în fața lui să-l asmut. Cînd o să fiți gata, am să-i deschid poarta, ca să iasă afară. Atunci tăbărîți cu pietroaiele pe el, dincolo de strada Teilor să-l goniți ! Bică și cu mine o să ne repezim în pom. Dar să nu-l lăsați să se întoarcă, pînă nu ne-om căra din curte !

Zis și făcut. Numai că Grivei, ori Haiducu, cum l-o fi chemat, un pas n-a ieșit din poartă. În zadar l-a tot ațîțat Vrabie.

Nu trecuseră mai mult de două săptămîni și se copseseră și dudele. Prin Tirchilești, nici urmă de ei. În schimb știam trei pe Romană și unul pe Tunari. De cel din urmă se dusese vestea. Făcea niște dude cît degetul nostru mare și dulci-acrișoare la gust, nu leșinate, ca ceilalți. Mai avea încă o calitate : doar jumătate se înălța în curtea proprietarului ; cealaltă atîrna în stradă, ținea de împărăția noastră, a copiilor.

— Mergem la dude pe Tunari ?

— Mergem, i-am răspuns lui Vrabie șase, șapte, cîți ne găseam în după-masa aceea pe maidan.

Am plecat după oarecare zăbavă, nu eram de loc grăbiți. Ne duceam la un pom socotit ca al nostru.

— Cît o să numărați pînă la zece, o să fiu în vîrful lui. Numai de acolo am să mănînc ! s-a lăudat Corcodușe, după primii pași de drum.

— Adică p-alea lăsate de mine, l-a întrecut Bică, mai încrezut.

Tot grozăvindu-ne, am ajuns sub el și ca pisicile am fost pe gard, iar de pe gard în dud. Cel mai repede Corcodușe urca : se ținuse de cuvînt.

Nu știu de ce, graba lui ne prinsese pe toți ; se schimbase într-o întrecere, într-o goană. Urcam de pe o cracă pe cealaltă, fără să ne prindem bine de ea, fără să fi găsit sprijin sigur picioarelor.

Deasupra mea se afla Bică. Mă pregăteam să mă cațăr pe locul unde era el, îl văzusem săltîndu-se. În aceeași clipită l-am simțit alunecînd pe lîngă mine, căzînd ; i-am zărit mîinile cu degetele încordate ; o frîntură de secundă s-a ținut, se apucase de o cracă ; cît ai clipi numai ; mîinile i s-au despris, ca plumbul s-a dus. Înțepenit de spaimă, am rămas cu privirea agățată de el, l-am văzut strîns grămadă, ca un țol azvîrlit pe pămînt.

•

La o lună a venit acasă. Zăcuse la spital. Vestea am aflat-o pe maidan.

— A rămas șchiop, ne-a spus Nicușor.

— Te-ai întîlnit cu el ? l-a întrebat Vrabie.

— Da, era în curte, pe un scaun. Și a zis că mîine e pe maidan.

A doua zi, pe la zece dimineața, l-am zărit de departe. Abia mergea ; tîra un picior. Am așteptat în liniște ; ne-am strîns în jurul lui. L-am privit lung, tăcuți. Nu în ochi, la piciorul beteag ne uitam. Poate în gînd l-au plîns toți ; ar fi vrut să-i dea curaj, să-i spună un cuvînt bun. Dar nici unul nu s-a priceput. Nouă ne ședeau la îndemînă numai vorbele aspre, rele.

După un timp s-a făcut mai bine. S-a îngrășat și nici galben la față nu mai era. Piciorul, însă, tot îl tîra.

Copiii l-au poreclit „Abia vine“, și așa i-a rămas numele.

Din Ghiocei pînă în Tirchilești nu făceai mai mult de un sfert de oră. Și, totuși, parcă un ocean le despărțea. Altă lume, alt fason.

Umbra nu crescuse cît trotuarul și, în pragul „Frumușcăi", Petrică Țapu își înfoia armonica. La un timp s-a auzit a doua ; apoi încă una, în depărtare.

Pe drum venea cîntînd un pian. Îl ducea în spinare un flăcău voinic cît trei. Că era greu, nu glumă. Înalt mai bine de un metru și lat cam pe jumătate ; bașca de cîtă șurubărie avea în el. În urmă se ținea alt flăcău, spătos așijderea, purtînd pe brațul stîng scaunul și o tamburină, iar cu mîna dreaptă învîrtind la manivelă. Din ovalul ramei în trandafiri poleiți, prinsă pe fața pianului, zîmbea încîntată o fată cu părul bălai.

— Ei, veniți încoa ! i-a strigat servitoarea coanei Frosa și le-a făcut semn cu mîna.

Ne-am luat și noi după ei, cîțiva copii. Cînd au ajuns în mijlocul curții, au așezat pianul pe scaunul ce-l desfăcuseră ca pe o masă, apoi au așteptat poruncă. Coana Frosa și soțul ei, domnul inspector Paraschivescu, erau cu șprițul și cu cafeaua în față.

— Zi întîi „Margareto, îngeraș iubit", i-a cerut doamna, moale.

Unul dintre flăcăi a tras de un zăvor, a împins într-altul și, cum a învîrtit de manivelă, s-a și auzit cîntecul. Madam Paraschivescu l-a ascultat zîmbind în colțul gurii și cu ochii la fata din ramă. Domnul inspector privise în corcodușul sub care se găseau.

— Acum pune „Valsul dimineții", a poruncit și-a dat paharul pe gît, pînă la fund.

O dată cu pianul a scos și ea un „off !!“ lung. Cineva străin de mahala ar fi crezut că o doare pe undeva. Dar s-a ridicat în picioare și a tras un chiot, de oricine ar fi înțeles că-i era bine, foarte bine. Așa a ținut-o tot timpul valsului. Se oprea numai cînd sorbea : o dată din cafea, o dată din pahar.

— Stai ! s-a repezit. Schimbă-l în „Sîrba pompierilor“.

Ce sîrbă a-ncins ! De una singură. Îi plesneau papucii sub talpa piciorului gol, de parcă dădea cu pușca. O întărîta și flăcăul cu tamburina. O tremura, o zvîcnea în tact, o bătea cînd de cot, cînd de genunchi, mai s-o spargă, nu altceva.

— Ține-o așa ! striga coana Frosa. Să moară dușmanii !

Lîngă noi veniseră și alții, oameni mari.

— Frumoasă muiere ! l-am auzit pe unul din preajmă lăudînd-o.

Eu priveam la papucii ei. Vișinii, cu mărgele galbene erau.

A tot jucat coana Frosa pînă a obosit. S-a uitat și ea în corcoduș, nu știu de ce, apoi s-a întors către noi ; a pus ochii drept pe mine. Mă cerceta nedumerită.

— Tu al cui ești, că nu te-am mai văzut pe-aici ? m-a întrebat, apropiindu-se.

— Al lui Borneanu, i-am răspuns.

— Și ce e tac-tu ?

— Funcționar.

— Îîî ! D-äia de le ghiorțăie mațele de foame ! Săracu de tine !

— Ei, Frosi ! a făcut bărbatu-su, și nu știu ce i-a mai spus, în altă limbă însă, nu pe românește.

Ea a vîrît mîna în buzunarul capotului, a ținut-o mult acolo. O simțisem cum căuta.

— Na. Să-ți iei bomboane, m-a împăcat, pe cînd îmi punea banul în mînă

Nu mi-a venit să cred. Rămăsesem cu privirea înfiptă în moneda de argint. Uluit. O băncuță îmi dăduse. Nouă, nouță. Cînd m-am dezmeticit, am ridicat ochii la ea.

Atît de fericit eram, se vede, că m-a strîns în brațe și m-a sărutat.

În vremea asta, soarele coborîse, se ascunsese după plopii din Vespari.

La „Frumușica“, grădina era gata. Băieții de prăvălie aduseseră din curte patru leandri, crescuți în niște hîrdaie vopsite în verde, și-i așezaseră în marginea trotuarului, din loc în loc. Scoseseră apoi mesele și scaunele, tot cu verde date, iar la urmă unul dintre ei făcuse cîteva opturi, din stropitoarea numai cu o gaură.

Ieșise și negustorița în prag și orice domn trecea pe acolo întorcea capul spre ea.

Mai din fiecare curte țîșnea cîte o fată, grăbită nevoie-mare. Gătită de sărbătoare. În rochiță colorată, c-un portofelaș în mînă și cu floare în păr. Călcînd din piatră în piatră intra în casa de alături sau a doua, de unde, după un timp, s-arăta în fața porții împreună cu alte fete. Acolo se așterneau pe vorbă. Nu știu ce-și spuneau, că tare se mirau și rîdeau pe înfundate.

Flăcăii le pîndeau, strînși și ei ciorchine. Se făceau că nu le văd, ascultau la unul dintre ei care nu mai termina. Dar trăgeau cu coada ochiului. Mult nu trecea, însă, și o luau spre ele.

Apăruseră în balcon și fetele domnului profesor. Două. Dedesubt se strînseseră toți elevii de liceu, de la a cincea în sus. Vreo nouă.

De pe Ghica Vodă se scurgeau lăutarii. Semn că seara sta să se lase. Ieșeau de la *ei,* din Fundătură. Cîte trei-patru. Ca un lanț îmbucătățit, din pete negre, alunecînd prin umbră.

Îmi treceau pe dinainte, vorbind de-a valma, în limba lor. Cînd credeam că se ceartă, rîdea cîte unul cu dinții mari și albi. După cum mi se părea că n-au să ajungă la linia tramvaiului. De firavi ce erau. Dar cel mai în vîrstă ducea și un bas cît o albie. Te-nșelai și la veșminte. Redingotă lungă, pînă sub genunchi, cu coadă de rîndunică ; pantaloni pe gheață, negri ori reiați. Marfă boierească. De cătai mai bine, li se vedea și urzeala ; și curgeau pe ei.

După masa de seară, nici un tirchileștean nu rămînea în casă sau prin curte. Ieșeau în stradă.

Copiii, adunați în grupuri, se odihneau pe bordura trotuarelor, ascultînd povești cu Roșu ori Verde împărat, sau isprăvile vreunui mardeiaș, care fie că snopise în bătaie o cîrciumă înțesată, fie că spărsese numai un bal.

„La felinar", peste drum de „Frumușica", se strîngea toată floarea mahalalei : liceenii. Gătiți și spilcuiți ca niște gineri. Și tot mai găseau cîte ceva de aranjat. Cînd își potriveau batista de la buzunarul vestonului, trăgînd-o cît mai mult afară, cînd își îndreptau cutele de la șapcă. Iar dacă trecea cineva pe acolo, și mai ales o fată, vorbeau între ei franțuzește. Așa zicea lumea.

Părinții ședeau de vorbă pe banca bătută în fața gardului sau pe scaunele scoase din casă. După un timp, femeile plecau pînă alături, în vizită la vecini.

Fetele și flăcăii erau la bal, la dom' Lică. De la el, din fundul ulicioarei, s-auzeau lăutarii cîntînd vals după vals, iar cine se ducea mai aproape vedea și lampioanele luminate, agățate în pomi.

— Auziți, măă ! A fugit d-acasă Tincuța a lu' țața Maria și a lu' nea Cristache !

Corcodușe venise cu vestea. Într-un suflet. Fusese la „Frumușica", să cumpere „d-un cinci" bomboane.

Abia apucase să termine și mama lui Vrabie a strigat la vecină-sa :

— Ei, ce zici, Leano ? Fugi și asta !

— Cine, femeie ?!

— Tincuța pînzăresii !

— Iete, dragă !

Și vestea a trecut din bancă în bancă, de-a lungul și de-a latul Tirchileștilor.

Noi rămăseserăm tăcuți.

— Unde-o sta, mă ? O primi-o careva ? s-a întrebat la un timp Cîrnu.

Nimeni n-a scos un cuvînt. Se gîndeau poate, ca și mine, la ea. Mă prinsese mila, o vedeam rătăcind pe străzi plîngînd.

— S-o fi dus la vreo rudă, a bănuit într-un tîrziu și cu glas șters Nicușor.

Spusele lui ne mai alungase din tristețe. Dar ședeam îngîndurați. Pînă a izbucnit Vasilică în rîs și-a zis :

— Nu fiți proști, bă ! Trebuie că are ea un *gagiu* !

Pe deasupra caselor și printre corcoduși se strecura cîntec de armonică ; venea de departe, de pe Vespari, și de la cîrciuma lui Grecu, din Răsuri. La „Frumușica", Petrică Țapu își întinsese armonica pînă la capete ; se văita amarnic pe note ascuțite.

Întîi s-a auzit vorbă, ca o ceartă ; apoi am zărit oameni, o droaie, mai sus de maidan, și pe alții ieșindu-le înainte, fugind într-acolo.

Am dat și noi goana, toți copiii. Un iureș a fost.

— Ce-o fi ?! întreba Nicușor, nădăjduind într-o întîmplare mai de soi.

— E nasulie ! dă de veste Vasilică, în goana mare.

Și picioarele ne sfîrîiau.

Venea și droaia către „Frumușica" ; i-am ajuns degrabă. Ca s-o luăm înapoi. Pe lîngă ei. Erau vreo douăzeci de bărbați și cîteva femei. Și cînd vorbea unul, cînd se răstea altul.

— Au statără la aceeași masă, au băut împreună !

— Vorbe ! Nu cred !

— De ce nu crezi, dom'le ? O fi făcut-o înadins ! Să nici nu-i treacă prin cap că-i poartă sîmbetele !

— El nu crede, c-așa e el, dar și negustorul a declarat la fel în fața comisarului !

— Nu vă mai luați după negustor. O potrivește cum îi convine, să iasă din încurcătură... I-a văzut beți și tot le-a dat de băut !

— Dacă-i așa, cum rămîne cu bilețelul ?! O știți voi pe Floarea atît de proastă ?! Să nu-l fi învățat ea pe copilul de l-a dus să nu i-l dea dacă era și Șișu acolo ?!

— S-o fi fîstîcit ! Copil !

— Ce mai tura-vura, nene ! Cum a fost, cum n-a fost, amîndoi au scos cuțitele din brîu, deodată !

— După ce-l plesnise !

— După, dacă vrei ! Că cine se pune în gură cu dumneata ?! Mai dibaci, însă, Șișu i-a și înfipt *șiriul* în falcă.

— L-a ferit! Să nu cumva să-l omoare! I-e frică și lui!

— A vrut numai să-l pocească. Să nu se mai uite Floarea la el!

— Dacă are boală, îl place oricum!

— O fi! Numai că nu știi cum arăta! I se vedeau măselele prin tăietură, de parcă rînjea la fotograf!

— Doamne, Doamne! a oftat femeia de lîngă mine, dînd din cap amarnic.

Atunci s-a smucit și Vasilică de unde se găsea, a luat-o la goană, strigînd să venim după el. Cînd am ajuns lîngă „Frumușica“, a-nceput să țipe către lumea de la mesele de-afară:

— Băă! S-a tăiatără mardeiașii între ei și harcea-parcea l-a făcut nea Șișu pe nea Tingirică!

— Harcea-parcea! strigam cu toții cît ne ținea gura; și ne mîndream că noi le aduceam vestea.

Cu cît cîștigasem la bile și la nasturi, și cu cincizeci de bani de la coana Frosa, făcusem de fes. Ba chiar mai mult. Aveam un leu și douăzeci.

— Cînd mergem, mă Vrabie, în „Moși“ ? îl tot întrebam.

— Nu ți-am spus ? Să mai treacă ! Abia s-au deschis.

— Și ce ! Nu-i totuna ?

— Sigur că nu-i totuna ! În toiul lor, atunci e frumos.

M-a amînat mereu, vreme de vreo zece zile. Pînă a doua duminică. În dimineața aceea ne-am înțeles și cu Pișcot, și pe la trei după-masă am pornit-o.

— Să te ții de noi, c-altfel te pierzi, m-a sfătuit Vrabie, de cum am plecat.

— Bagă banii în gură, să nu ți-i *șutească,* m-a învățat Pișcot.

Pe urmă au început să-mi povestească minunăție cu minunăție, tot ce aveam să văd. Cînd tăcea unul, începea celălalt. Cum am intrat în Calea Moșilor, au amuțit.

Trăsură de trăsură se ținea, în trapul cailor. Pe laturile lor goneau colo o brișcă, dincolo o gabrioletă sau un faiton. Pline toate, cu copii mai ales. Venea și tramvaiul, încărcat. Un loc nu mai era, nici pe scări. De-a lungul trotuarelor se înșira o lume grăbită, cu uitătura drept înainte, către „Moși“. Am luat-o și noi mai la picior. Curînd ne-a ajuns din urmă o mînă de soldați. „Stîng, drept ! Stîng, drept !“ le comanda în șoaptă unul cu galoane pe umăr ; și se tot duceau. N-am mers mult, și drumul a început să se închidă. În fața noastră erau alții, cu grămada. Parte dintre ei coborîseră pe mijlocul străzii. „Hep ! Hueep !“ strigau birjarii, furioși,

iar vizitiul bătea în clopotul tramvaiului, mai să-l facă bucăţi. Nouă ni se părea că n-o să mai ajungem, înaintam mereu mai greu. Cînd, deodată, înghesuiala s-a spart.

— Am scăpat! Am ieşit în „Gura Oborului"! a răsuflat Vrabie, bucuros.

Răzbisem într-o piaţă mare, înconjurată pe toate părţile de prăvălii.

Largă era, dar vuia de lume. Din coasta ei se scurgea alt şuvoi. Ca într-un alai veneau trăsurile, ducînd fiecare o familie întreagă, cu copiii înghesuiţi lîngă părinţi şi pe *scăunel,* şi cîteodată şi unul pe capră, alături de birjar; şi camioane cu bănci, în după-masa aceea bătute, încărcate cu oameni de toată mîna; brecuri trase de cîte şase cai voinici şi lucioşi de păreau muiaţi în untdelemn, pline de ofiţeri rînduiţi pe bănci în şiruri; gabriolete în culoare stacojie, cele mai multe, cu stăpînii cocoţaţi pe nişte scaune înalte, iar la spate, un servitor în livrea, stînd cuminte ca un înger; docare pe două roţi, c-un domn mînînd un cal cu coada boantă, ca o măturică, şi o cucoană cu pălărie cît una din roţi, în care se repezise un erete cu aripile întinse; cotige, cu lăptarul şi lăptăreasa în faţă, iar în spate, de pe locul garniţelor, ţîşnind capul unui băieţaş sau al unei fetiţe, prins în panglici; brişti cu leagăn, pe care se hîţîna în voie stăpînul, avînd adesea lîngă el un tînăr mîndru de armonica ce purta, pusă în bandulieră; şi nenumărate căruţe ţărăneşti, aşternute cu fîn, culcuş moale pentru toţi ai lor, şi „ăi bătrîni", şi-un cîine tofologos ţinîndu-se greu pe picioare şi privind mirat.

Pe jos, lume după lume.

Domnişoare, o mulţime, gătite foc şi roşii în obraji ca merele domneşti, iar pe lîngă ele cavaleri spilcuiţi, în redingotă pînă sub genunchi, pălărie „panama" şi baston de trestie de mare; militari şi slujnicuţe ţinîndu-se strîns pe după talie, ei în tunici groase şi în cizme grele, ele cu o floare în păr şi alta-n dinţi, călcînd apăsat în cizmele creţe şi rîzînd degeaba; grupuri, grupuri de elevi de liceu, discutînd aprins şi privind de sus, cei mai mulţi cu vestonul lustruit şi cu bazoane la pantaloni, iar unii mari de ani, cu mustaţă cît vrabia şi fără număr la guler; femei grase, gata transpirate, înotînd în fuste şi

în praf, și supărate de credeai că se duc la corvoadă, strunind copiii, cel puțin trei, din care doi îmbrăcați marinar, și uitîndu-se chiondorîș la soții lor, aflați pe altă lume ; și sărăcime multă, bărbați mai ales, încălțați în cipici sau în picioarele goale și netunși de-un an.

— Ăștia vin de departe, de dincolo de barieră, a zis Pișcot.

„Ce-ar fi să fie și Ștefan ! Mai știi !" mi-a trecut prin minte. Era întîia oară cînd mă gîndeam la el. Am început să-l caut cu ochii prin mulțime. „O mai fi scoțînd abțibilduri ?" mă întrebam, mergînd cu Vrabie de mînă.

Atunci m-a izbit în ureche un uruit puternic. Pleca de departe, se întindea în lung și-n lat, prindea în el toată marginea orașului. Și nu pierea. Mai tare fierbea. Am ridicat capul, m-am uitat într-acolo. Cerul era ca de vis : plin de stele în toate culorile. Cînd unele se stingeau, se aprindeau altele, cu sutele. Priveam uluit. Vrabie m-a simțit și-a zis arătîndu-mi-i cu mîna :

— Ăia *e* „Moșii", mă !

Cu cît mergeam, cu atît uruitul creștea. Și clocotul acela care răzbea pînă la noi apucase de lume, ca un magnet o trăgea. Zoreau toți, într-o învălmășeală. Mai mult pe sus am ajuns la intrarea în „Moși".

Acolo aș fi rămas. Vreme multă. Pînă m-aș fi săturat de baloane și de culori. Ploaie erau. Cum nu mai văzusem. Înmănuncheate cîte douăzeci-treizeci. S-ațineau cu ele, în calea trăsurilor și briștilor, niște ambulanți jerpeliți.

„Baloane, baloane ! Frumoase baloane !" strigau de zor, alergînd, ca speriați, de la un client la altul.

Tot uitîndu-mă, am băgat de seamă că era un fel de obicei. Rar care nu cumpăra. Cel puțin două. Le agățau de capra birjei, de o parte și de alta, sau de leagănul briștii, și plecau, cu ochii ridicați la ele.

— Hai, mă Gică ! Așa, nici într-o săptămînă n-o să-i vedem ! s-a plîns Vrabie.

M-am despărțit cu greu și, cum intrai în șuvoi, am început să iscodesc cu privirea, mă săltam pe vîrfuri. Numai că și la noi, cei de pe jos, s-ațineau negustorii. Un șir întreg de limonagii, rînduiți în marginea trotua-

rului, pe vreo cincizeci de metri. Știau ei bine că ne ardea pîntecele de sete și că aveam praf și-n gură. Mai știau și cum să îmbie lumea. Fiecare așezase în fața lui, pe o măsuță, un vas mare de sticlă, alb, luminos la culoare, în formă de pară cu coada în jos, în care încăpeau cam două vedre de limonadă. Deasupra ei pluteau cîteva felii de lămîie, iar din fund îți ațîța pofta un bulgăre de gheață.

„Pe nimica, oameni! Cinci parale paharul!"

„Poftiți la nenicu! Cu apă de la izvor, fetelor!" își lăudau marfa, vînturînd-o, luînd din ea cu un polonic smălțuit, ridicînd-o de două, trei palme și lăsînd-o să curgă gîrlă înapoi.

„Cum e gheața, domnilor!"

„Miere, nu altceva, fraților!"

Strigau cît îi ținea gura, de la un capăt la celălalt.

Ce-aș mai fi băut o limonadă! Un pahar întreg l-aș fi dat pe gît, pe nerăsuflate. Vîrîsem mîna în buzunar, apucasem o monedă de cinci, o învîrteam pe toate părțile. Norocul meu c-am răbdat încă. După cîțiva pași, Pișcot s-a oprit în dreptul unuia și-a pus „cinciul" pe masă.

— Se vinde! se grozăvea limonagiul, un om tuciuriu la față, pe cînd umplea paharul.

Pișcot a sorbit o înghițitură pe îndelete, să-i simtă gustul bine, să știe pe ce dăduse gologanul. Noi, cu ochii pe el. A mai sorbit o dată și atunci l-am văzut că rămăsese pe gînduri. După a treia înghițitură a întins paharul spre Vrabie, spunîndu-i:

— Bea și tu și dă-i și lui Gică.

Vrabie mi l-a dat mai repede decît m-așteptam. Că era o apă chioară, nici rece măcar. Pișcot se ținuse, dar, cum am plecat, s-a așternut cu înjurăturile pe negustor.

De o parte și de alta a drumului, croit larg, se ridicau două clădiri mari, din lemn. Pe firma celei din calea noastră era scris cu litere cît noi „BERE BRAGADIRU", pe cealaltă, „CONSUMAȚI BEREA LUTHER".

— Aici, da! Merită să stăm mai mult! mi-a spus Vrabie, auzindu-mă citind cu glas tare numele fabricantului.

— De ce?

— O să vezi tu!

În jurul berăriei, lume ca la urs. Pe cinci rînduri. Vrabie s-a uitat la stînga și la dreapta, a ochit un loc; cînd am ajuns acolo, m-a luat de-o mînă, s-a strecurat printre două femei, a voit să se vîre mai în adînc, dar unul în cipici i-a dat brînci și l-a înjurat de toate neamurile; el s-a făcut că n-aude, a tras de mine și, din om în om, ne-am pomenit lîngă un vlăjgan, ne-a înjurat și ăsta, dar i-am alunecat pe sub coastă și am ieșit la lumină.

— Ce-i cu voi? De-acum vă plac turcoaicele? ne-a luat în rîs un domn, în spatele căruia răzbisem.

— Copii și ei! i-a răspuns în locul nostru cucoana de lîngă el, care ne-a făcut și loc.

Pătrunseserăm în față, vedeam berăria în voie. Mare mai era! Ar fi intrat toți locatarii de pe strada Maidanului în ea. Și peste plină, un scaun gol nu găseai. În mijloc se afla o scenă rotundă și în mijlocul scenei cînta un taraf. Pe margini se răsfăța o fată oacheșă, îmbrăcată în șalvari și-n ișlic. Mergea doi pași, își răsucea buricul dezvelit, apoi ofta. Cum o auzeau, oftau și lăutarii. La ei însă nimeni nu se uita, deși erau gătiți cu fesuri puse șmecherește pe-o sprînceană.

— Mișto, nu? m-a luat părtaș Vrabie, făcînd cu ochiul spre dansatoare.

Mie îmi plăcea semiluna din părul ei. O purta ca pe o coroană și strălucea, mamă, mamă!

— Să vezi ce o să mai apară! mi-a suflat la ureche, înfierbîntat.

Fata oacheșă a oftat încă de două ori și a plecat. Mulțumită că scăpase, așa arăta. Pe cînd cobora, pe scenă urca un domn în frac și cu jobenul în cap, slab să-l sufle vîntul. Cîți ani avea, cred că nu știa nimeni. Pentru că nu era ca toată lumea. Își rădea mustățile. Cum a ajuns sus, s-a și repezit. Furios. Și cîntînd. Cînd și cînd se bătea cu pumnul în piept, ori ridica brațele la cer. Se aprinsese și taraful, praf ieșea din țambal.

— Ăsta vrea să ne dea gata. Ne-a luat pe franțuzește, a zis către cucoană domnul care glumise cu noi.

— Dar cîntă drăguț, a ciripit ea.

Vrabie m-a privit din nou și din uitătură am înțeles ce vrea să zică: „Vezi, mă! Nu ți-am spus eu!“ Tocmai

cînd „franțuzul“ o pornise în pas milităresc, cu jobenul înălțat în slăvi, de credeai că plecase la atac. Și tot atunci, un om aflat la cîțiva pași de noi s-a văitat ca și cum îl înjunghia cineva :

— Îiuu ! Mi-a furat banii !

„Hait ! M-a *zulit* și pe mine !“ mi-a fulgerat prin minte și am repezit mîna la falcă. Pînă să dau de franc, toți fiorii m-au trecut. M-am liniștit numai după ce l-am pipăit bine. Dar acolo n-aș mai fi rămas. Și Pișcot ținea să plecăm ; nici lui nu-i plăcuse prea mult.

— Tocmai acum, mă ! se plîngea Vrabie, neluîndu-și privirea de pe scenă, unde o altă „turcoaică“, cu fusta din șiruri de mărgele, își cernea sînii ascunși sub niște paftale negre, bătute în pietre verzi.

Am plecat trăgînd de el, ne-am strecurat cu greu prin mulțime. De înjurături n-am mai avut parte ; le lăsam trei locuri.

Chiar din berării, „Moșii“ se lărgeau, se desfăceau ca o piață, lin. Începuse să apară panoramele. Răcneau cîte cinci odată în dreptul uneia, urîți toți și bolovănoși de pîrîia îmbrăcămintea pe ei.

Noi o țineam înainte, să dăm întîi un ocol, cum ne sfătuisem. Lăsam în urmă vînzători de „gurițe“ și de „salbe“ de turtă dulce, de zaharicale, limonagii și bragagii, oltenași cu rahat și apă rece, țigănci cu floricele făcute cocoloș, cît un cap de copil atunci născut, și vopsite în roz, precupeți cu „moșmoane“ și negustori de roșcove și alune turcești.

Și un vuiet, un amestec de strigăte purtate lung, altele tăiate ca pe tocător.

„Oleleooo ! Uite ce vinde băiatu !“ mai că leșina unul, cu palmele făcute pîlnie, lîngă un mușuroi de corcodușe.

„Lume, lume ! De pomană, lume !“ striga altul, de i se făcuseră și ochii roșii, ca de iepure, să-și vîndă tracaturcele.

Pe ăștia doi i-au acoperit alții, cu zecile, într-o clipită nu i-am mai deslușit.

Barăcile se țineau lanț acum, unele mari cît o casă, altele mai scăzute, dar toate din pînză.

Se înmulțeau și panoramele, și în fața fiecăruia, suită pe podea, cînta o fanfară. Tare de tot, trombonul se auzea, să-ți spargă urechile, nu altceva.

În șosea, trăsurile, briștile și faitoanele își găseau anevoie drum. Din loc în loc se opreau, așteptau ca stînd pe ghimpi și, cum aflau scăpare, vizitiii plesneau din bice, o porneau cu caii zvîcnind.

De ce mergeam, iuțeam mai mult pasul. Uruitul acela mare începuse să se deslușească ; el ne grăbea.

Nu știu cînd am ajuns în inima „Moșilor". Dar m-am pomenit în mijlocul a o sută de fanfare, de caterinci și de piane ; o sută de negustori și de negustorese, de circari și de paiațe îmbiind lumea, țipînd cît putea ; și a unei mulțimi fără sfîrșit, de copii, de fete și de băieți, de oameni de toate vîrstele, care treceau din panoramă în panoramă și din baracă în baracă, suflînd în fel de fel de trompete, de muzicuțe, de fluiere și de armonice de gură, ori se dădeau în „călușei", în „dulapuri" și-n „lanțuri", sau își „încercau puterea" c-un mai și norocul c-un ban de zece. Printre picioarele oamenilor plesneau tracaturcele cu patru, cinci și șase focuri, aprinzîndu-se în zigzag ; sus, deasupra capului, bubuiau pocnitori, iar din cele patru vînturi venea miros de floricele atunci coapte, de gogoși prăjite în ulei și de praf de pușcă.

— Ei, ce zici ? a făcut Vrabie la mine, umflîndu-se în pene.

Eu eram cu mintea vraiște, ca zănatică alerga. Bîlciul întreg se rotea prin fața ochilor. „Ce să văd mai întîi ?" mă întrebam. Nici nu simțisem că Pișcot plecase, o luase înainte. L-am auzit strigîndu-ne din dreptul unei panorame.

— Hai la el, mi-am îndemnat prietenul.

O dată cu noi se îndreptau și alții într-acolo, cam o duzină. Și cu cîți am găsit strînși în fața podelei, cred că ne făcuserăm aproape o sută. Dar cei cu panorama tot nu erau mulțumiți. Furioși arătau.

„Nu pierdeți ocazia !" strigau la cei ce treceau, și atît de rău le părea pentru ei, încît îți venea a crede că au să-și rupă părul din cap de durere. „Ultimele reprezentații !" țipau alți doi, foc făcuți.

În vremea asta, în mijlocul podelei, lîngă o scară dublă, pusă în picioare, care în locul treptelor avea săbii așezate cu tăișul în sus, unul măsliniu, slab la față și la trup și înfășurat într-o haină neagră de sus pînă jos, încercase o sabie în văzul tuturor, tăiase cu ea o carte de vizită, cum ar fi tăiat-o c-un brici.

„Fachirul de pe Gange !“
„Spaima Indiei !“
„Minunea minunilor !“

au răbufnit șase deodată, cîți erau în treabă, s-au repezit cu gura pe noi. Și nu încetau.

„Fachirul“ privea în pămînt, cu capul lăsat ușor pe-o parte, ca un sfînt. Cînd hărmălaia s-a stins, s-a apropiat de marginea platformei, purtînd sabia ca pe un dar, pe palme. N-ajunsese lîngă lume, și cei șase s-au năpustit din nou.

„Luată din arsenalul padișahului de la Brahmaputra !“
„Convingeți-vă cu ochii și cu mîna !“
„Dintr-o lovitură retează două capete !“ o lăudau toți deodată, în timp ce un tovarăș de-al lor o luase de pe palmele fachirului și o dăduse unui flăcău din preajma noastră. Acesta s-a uitat la ea pe o parte și pe alta, i-a trecut degetele peste „gură“, iar la urmă a zis către vecini :

— Taie al dracului !

Atîta le-a trebuit :

„Minunea minunilor !“
„Omul care învinge moartea !“
„Decorat de țarul Rusiei și de sultanul Abdul-Hamid !“
zbierau fără oprire, afară de unul care se ruga ca sabia să fie purtată mai departe, din mînă în mînă.

După ce au pipăit-o, ori numai au cîntărit-o din ochi, vreo zece, și o cucoană, a cerut-o înapoi, ca s-o pună la loc, pe palmele fachirului.

— Ce-o face cu ea ? s-a întrebat cu glas tare un om din spatele meu.

— O duce înapoi padișahului, i-a răspuns un licean.

— Dar o mai știi drumul ? s-a amestecat în vorbă colegul lui.

— Știe și noaptea, că-i de pe la noi, din Floreasca, l-a apărat ca pe dracu un tînăr.

Fachirul s-a îndreptat către intrarea în panoramă, ducînd acum sabia pe sus, ca pe un trofeu. Aproape de perdeaua care ținea loc de ușă s-a oprit și s-a întors cu fața la lume. În clipa aceea s-au pornit toboșarii. Patru la număr. Brrr ! brrr ! și brrr ! Ne asurzise. Pînă a apărut un alt fachir, gras însă și mai oacheș. Acesta a ridicat ochii și brațele la cer, s-a rugat cît s-a rugat, ca la sfîrșit să-i dea drumul cu o voce de parcă tuna :

— Primo miracolo del lume !... Fachiru de pe Gange !... Faima del mama noastra India !... Miraculozo !... Rugamo publicu una, doi momente de atensiune !... Atensiune... Atansion !...

La „atansion", „fachirul de pe Gange" a apucat sabia de tăiș, a dus-o cu vîrful pînă în dreptul frunții. De acolo, încetinel, încetinel, a coborît-o în jos, spre gură ; și, minune, a-nceput s-o înghită.

„Nemaivăzut, nemaiauzit !"
„Omu care înghite săbii !"
„Miraculozo !"
„Pentru prima oară în Romania !"

Strigau, băteau în tobe, se băteau cu pumnii în piept, iar sabia intra mereu mai în adînc, s-apropia de mîner. Bine n-am văzut cum, s-a iscat însă o învălmășeală și fachirul a dispărut. În aceeași clipă, toți de pe podea s-au repezit la scară, au scos săbiile și cu ele în brațe s-au așternut să țipe :

„Ultimele reprezentații înainte de plecare în America !"
„Nemaivăzut, nemaiauzit ! Mănîncă și doarme pe cuie !"
„Urcă scara în picioarele goale !"
„Poftiți la bilete ! Reprezentația începe !"

Mergeam fără țintă, uluiți. Dintr-o parte și din cealaltă veneau cîntînd grupuri de fete și de băieți. Ele purtau la gît salbe cu „poli" de turtă dulce, iar la mîini mărgele, din miez de pîine, vopsite în roșu sau în verde ; ei se gătiseră cu fesuri de hîrtie, ori se mîndreau cu bicornul lui Napoleon. Cînd se ajungeau, credeai c-au

luat „Moșii“ foc. Mai tare suflau în zbîrnîitoarele cu muzicuță și-n trîmbițele de carton, ori întindeau unii spre alții trompetele „șarpe“. Și rîdeau de se prăpădeau.

Treceau și alții, mulți, în sus și-n jos. Neveste tinere ascunzîndu-se sub umbreluțe roz, verzi sau portocalii, din foiță frizată, lîngă bărbați cu umbletul țanțoș, învîrtind bastonul între degete, de-l făceau ca o morișcă ; țărănci în costume naționale, mîndre de salbele lor de aur, pe trei rînduri, și țărani cu pălăria pe spate, încercînd fluierele atunci cumpărate ; mame înspăimîntate, ținîndu-se după copiii lor înarmați pînă-n dinți cu puști, cu săbii și cu chivăre, și porniți vitejește în urma unora bătînd în tobițele atîrnate de gît ; și oameni săraci, rămași cu mîna goală, cum veniseră de-acasă, privind pe de-a rîndul mirați, iar unii, mai tineri, strîngînd în palmă o broscuță de tinichea, să facă : oac, oac ! oac, oac !

La un pas de noi, în ușa unei panorame cînta o muzică, botezată, ca și gemenele ei, *șapte gîște*. Cît ceapa li se făcuseră ochii muzicanților și în fiecare chipă te temeai să nu rămînă decît cu muștiucul în gură. Atît de tare suflau. Tîrziu, și greu, am înțeles că „Colea-n grădiniță“ cîntau.

Deși ne înțeleseserăm să colindăm întîi panoramele, lui Pișcot i se năzărise să se dea în „dulap“. I-am făcut pe plac ; ne-am îndreptat spre cel mai apropiat.

„E fără pereche în lume, domnilor !“

„Din vîrful lui se vede toată capitala !“ s-auzea grozăvindu-se unul, într-o pîlnie.

Cînd am ajuns, „dulapul“ o pornise. În sunete de trîmbițe și de trompete, în împușcături de pistoale încărcate cu dopuri, în țipetele de bucurie ale copiilor, amestecate cu sfaturile părinților rămași pe pămînt.

— Trăienică, stai jos, Trăienică !

— Ține-te bine, Radule, să nu cazi !

Cînta și-un pian, învîrtea la el o femeie. Vals cînta. Iar „dulapul“ urca încet, parcă anevoie. Nimerisem unul dintre cele mari, cu roata poate chiar de douăzeci de metri, cu „lojile“ frumoase, înveșmîntate în pluș roșu.

„Dulapul uriaș, domnilor! Pentru prima oară în România!" s-așternuse din nou cel cu pîlnia.

„Ultimele zile în București!" hîrîia altul, răgușit, dînd ocol țarcului, mergînd pe lîngă frînghia pusă drept despărțitură.

Între timp, „dulapul" luase vînt. Lojă după lojă se înălța, ajungea în înaltul cerului. „Uraa! Uraa!" strigau copiii, fără oprire, ca într-un iureș. Se iuțise și pianul, o dăduse într-o sîrbă.

Ce mult doream să fiu și eu acolo, sus! Mă și urcasem în lojă, se strîngeau unul într-altul țîncii, să-mi facă loc.

„Numai douăzeci de bani de persoană!" l-am auzit pe cel răgușit.

Și visul a zburat.

N-a trecut mult și femeia a lăsat manivela pianului, a luat un clopot cît o ulcea, pus la îndemînă, și balanga, balanga, balanga! De trei ori apucase să-l bată, și „dulapul" încetinise cursa.

Noi ne apropiaserăm de frînghie și de-acolo priveam la Pișcot. Din cînd în cînd ne făcea niște semne, pe care însă nu le pricepeam. Era și departe, în loja cea mai de sus. Îi fusese frică, se temuse că n-o să găsească loc și intrase printre primii.

— Da' voi de ce nu vă dați în „dulap", mă flăcăiașilor? ne-a întrebat unul zîmbăreț, un om în vîrstă, nici bogat, nici sărac.

Eu m-am uitat la Vrabie, el la mine; prinsesem, din zbor, că norocul ne dădea tîrcoale.

— N-avem bani, nene, i-am răspuns, pripit și milog.

— Las' c-am eu dăstui, a zis, vorbind cu el mai mult. Ținîndu-ne pe amîndoi de umăr, am ajuns la casă, a plătit biletele și, în vreme ce ni le punea în palmă, ne-a spus: Hai, veseliți-vă și voi! Și a plecat.

Cînd Pișcot ne-a văzut urcînd în „dulap", nici că i-a venit să-și creadă ochilor, atît de mirat arăta.

— Nu-și mai ia Gică fes?! a strigat la Vrabie, aplecîndu-se peste marginea lojii.

— Ești un fraier! Dacă așteptai, te băga și pe tine unchiu-su gratis!

— Ce-ai zis, mă ?!

L-a lăsat să se tot crucească. Era, poate, la fel de fericit.

Mie mi se părea că „dulapul“ se și rotea. N-am scos un cuvînt, nu vedeam cine ședea în față, nici în jurul meu. „Ce noroc ! repetam în minte. Ce-ar fi să ne dăm și-n „călușei“, fără bani ! îmi închipuiam. Cînd o să-i spun lui Lică, o să moară de necaz !“ și mă bucuram.

Pe nesimțite, loja a alunecat, a luat-o în sus.

Tot urcînd și veselindu-mă m-am pomenit în vîrful dulapului. Fii, ce sus eram ! Lîngă cer ; puteam să dau cu praștia în el. Am privit și-n jos, spre pămînt. Ca bătută cu maiul în cap mi s-a părut lumea. Cînd „să văd capitala“, începuse coborîșul. Nu mă mai fura însă nimic. Ce bine e-n „dulap“ ! Mă simțeam ușor ca un pai. Pluteam, parcă aveam aripi. Aerul îmi alinta obrajii. Am închis ochii, așa am stat o învîrtitură întreagă. Pînă am ajuns din nou jos, unde m-a trezit larma părinților.

Din vîrful dulapului aveam „Moșii“ în palmă. Pe toată întinderea lor. Cu o pepenoaică semănau, pusă cu vrejul spre intrare. Plini de lume, înțesați. Legați unul de altul păreau, om de om. În cîte un loc, pete mari și negre. Cînd se spărgeau, ca un furnicar roiau. Vedeam și trăsurile în șir, înecate în praf, de-a valma cu puzderia de căruțe.

Și toată îmbulzeala asta sta prinsă într-o șuviță de pînză ce-i dădea ocol. În spatele ei, cîmpul mare. Numai în capătul celălalt, la floarea pepenoaicei, împrejmuirea se spărgea. Ca să lase drum în grădina Eliad, unde, la umbra pomilor, se zăreau poloboacele grele de vin și de țuică.

Deasupra capului urca în zigzag un balon. Scăpase din mîna nesigură a vreunui copil și cum nu mai avea stăpîn, se lăsase în voia vîntului. Și se tot suia.

Deși coborîsem, mi se părea că eram încă în „dulap“. Aș fi vrut să rămîn singur, să păstrez în mine clipele trăite, vreme multă. Iar Pișcot ținea să-i spunem cum fusese cu „unchiu-meu“.

M-a trezit mirosul de gogoși calde; treceam pe lîngă ele. Unele erau gata, rînduite într-o tavă de tinichea. Altele, atunci le făcea, săltau purtate de valurile de ulei, iscate din fundul ceaunului în clocot. Se-ncingeau și se umflau. Cînd se rumeneau, le întorcea pe partea cealaltă o femeie grasă, numai broboane în obraji. Și mai mult creșteau și se rotunjeau.

— Ia gogoașa înfuriată! le răsfăța mîndră, țipînd înfierbîntată.

Ne depărtaserăm. Mirosul însă îmi stăruia în nări. Și dintr-o dată m-a luat foamea, mi s-a pus un nod la lingurică. Nu știam ce să fac, îmi venea să mă întorc. Socotindu-mă, am găsit că nici pe-o măsea nu mi-ar fi ajuns una. Dar numai gogoși vedeam. Deși mă zguduiam mai la fiecare pas; dintr-un brînci primit de la unul trecînd pe lîngă mine sau împins de altul, din spate.

Venea lume peste lume din toate părțile. Și ca un făcut, toți mîncau. De la mic la mare. Să crezi că se luaseră la întrecere părinții cu copiii. Care pe care. Mîncau turtă dulce, floricele, gogoși și corăbioare, pofteau la o linguriță de șerbet de vanilie, ori la corcodușe și moșmoane, ca să le taie greața, ronțăiau la nesfîrșit alune turcești și susan, iar din cînd în cînd se opreau să bea o bragă, un pahar de apă rece sau o limonadă, dacă nu fuseseră pînă atunci păcăliți.

De își ieșiseră din sărite ambulanții; ba luaseră foc și negustorii cu firmă. Dădeau în brînci, abia prididеau. Și tot nu tăceau. „Acum ori niciodată", li se vedea scris pe frunte.

Pe lîngă o tinichea, sub care ardea focul, se iuțeau doi inși și-o țigancă blondă. Sub mîna ei boabele de porumb jucau, trosneau, se împroșcau și, ca fermecate, se schimbau în flori. Albe ca ale corcodușului.

„Ia calde floricele!"

„Două căni la ban și-una degeaba!"

Pînă aici mi-a fost; tăria m-a părăsit. I-am dat banul, iar negustoreasa mi-a umplut buzunarele de la pantaloni cu floricele calde.

După prima baracă înțesată cu jucării se vedea „Sirena din Pacific". Ședea pe valuri, liniștită și privea su-

rîzătoare. Era și frumoasă. Brună, cu ochii verzi. Și-avea o coadă atît de lungă, de mai să iasă din ramă. Noroc că i-o încolăcise zugravul.

„Adusă cu mari sacrificii !“ s-a auzit pînă la noi.

Într-o fugă am ajuns acolo, în dreptul panoramei. De pe podea, doi inși, unul șui, îmbrăcat într-un tricou albastru, cu dungi albe de-a latul, și altul zdrențăros și urît o ridicau în slăvi, pe rînd, răcnind din rărunchi :

„Trăiește pe fundul mărilor și-n apa oceanelor !“

„Sute de marinari și-au pierdut viața pentru ea !“

„Cine o vede o dată nu o mai poate uita !“

„În trei luni a-nvățat românește !“

„Zice mamă, zice tată, zice țara în care s-a născut !“

Se repeziseră și muzicanții într-un marș, și atît se smuceau, încît credeai că au să cadă de pe scaune.

Dar s-au oprit. În scurt, ca retezați. Cel în tricou și deschisese gura, nu știu ce să mai spună. N-a apucat însă. Un domn din mulțime, înalt de statură, i-a luat înainte, l-a întrebat tare, de-am auzit și eu :

— Nu-i tot aia din anul trecut, maestro ?

— Nu-i !... Aia am scăpat-o în mare și n-am mai prins-o.

De-a lungul balustradei, potop de lume. Bărbați, femei, băieți și fete. De-a valma. Văzîndu-l pe domnul cel înalt urcînd scara spre casă, s-au luat după el. O grămadă.

De acolo am plecat spre „Omul care rupe lanțuri“. Vrabie abia aștepta să ajungem ; zicea că ăsta l-ar pune jos chiar pe Sbysco.

— Uite-așa sar lanțurile, cînd se forțează ! Pac, pac, pac !

Eu nu-l văzusem nici pe unul, nici pe celălalt. Dar de Sbysco cine nu vorbea ?! Scria și-n jurnal.

Cînd am ajuns în dreptul panoramei, tobele bubuiau, iar de pe el curgeau lanțurile. Bucăți, bucăți atîrnau pe burtă și pe piept. Pesemne că fusese legat cobză, acum i se vedea și mai bine trupul, gol pînă-n brîu. Ce brațe avea ! Ca niște șerpi sătui ședeau mușchii de-a lungul.

„Cel mai tare om din lume !“

„Evadatul de la Sing-Sing, groaza Americii, unde-a stat cinci ani, pe nedrept!“

„Încovoaie în mîini o țeavă de tun!“ îl lăudau trei fălcoși, răstindu-se, în vreme ce altul trăgea un clopot, iar un bărbos suna dintr-o trîmbiță ca la atac.

„Doamnelor și domnilor, reprezentația începe!“

„Poftiți la bilete!“

Lumea pleca, se rărise de cînd ne apropiaserăm. Numai cîteva perechi intrară; doi ostași, în apropierea casei, ședeau încă la gînduri.

Am văzut-o și pe „Femeia tăiată cu ferăstrăul“. Întîi pe pînză, zugrăvită mare cît panorama. O tăiau doi oameni cu joagărul, drept peste mijloc. Apoi, în carne și oase.

— Îîî, săraca! Da' sfrijită e! a plîns-o o fată.

— Păi, ia să te căsăpească și pe tine la tot momentul! a zis alta, ce-i era prietenă, poate.

— Fugi d-aici! Nu fi proastă!

Poate că nu ne adunaserăm destui, dar în fața noastră n-a tăiat-o. Însă tot a fost frumos. Au făcut la tumbe niște paiațe și la urmă și-au tras palme.

De la ea am nimerit la „Marin Greceanu“. Ăsta era un om cît un pom. Zău! Purta 56 la ghete.

„Mănîncă trei pîini și-o jimblă pe zi!“

„A smuls din rădăcini un plop de-o sută de ani!“ se făleau cu el stăpînii barăcii.

Marin Greceanu se uita zîmbitor la lume și își răsucea agale mustața. Cu o palmă ar fi acoperit o cratiță.

„Cine rezistă numai un minut cu mîna în mîna lui primește un premiu de zece lei! Poftiți, vă rugăm! Încercați-vă forțele! Poftiți, domnilor!“ îi îndemnau pe bărbați și mai cu seamă pe flăcăii din mulțime.

Pînă la urmă s-au încumetat doi mardeiași vînjoși și înalți. Pe unul dintre ei l-am și văzut cu banii în mînă. Primul care l-a înfruntat. Strîngea Marin Greceanu, strîngea și el, mai țeapăn parcă. Ba și din privire lăsa

să se înțeleagă că-l dă gata. Cînd se credea mai sigur, deodată s-a strîmbat de un umăr și s-a schimonosit la față.

Am plecat spre „călușei". Îi și zărisem. Erau aproape.

Am rămas cu gura căscată. Ce de căluți! Și toți unu' și unu'. Niște paralei, cu grumazul încordat, cu coama-n vînt. Bălani, roibi ori negri. După cum îți plăcea. Tocmai îi încălecau copiii, năvăliseră pe ei.

„Poftiți, doamnelor, poftiți, domnilor și domnișoarelor! Numai zece bani de persoană!" tot striga unul în pîlnie, mai mult dezbrăcat decît îmbrăcat.

„Pe dumnealor de ce i-o pofti?! m-am întrebat. Doar nu s-or urca ditai oamenii pe bieții căluți!" mi-am zis, cînd, uitîndu-mă bine, am văzut că după fiecare trei căișori urma o trăsură. Încăpătoare, ca birjele din oraș. Numai cai n-aveau.

Cît ai număra pînă la douăzeci, toate s-au umplut. Bărbații se răsturnaseră „ca în muscal", femeile își potriveau cutele de la rochie și își fereau pălăria, una de cealaltă, iar domnișoarele priveau mirat și zîmbeau, ele știind de ce. Dacă aveau și un copil cu ei, nimeni nu se ocupa de el.

S-a mai zăbovit un timp, cît au luat banii de la fiecare și gataa! Am auzit clopotul și pianul, au plecat și „călușeii". Pe nesimțite. Și la pas.

Pînă s-au așternut la drum, părinții le-au tot trimis bezele copiilor. Afară de cîțiva.

— Stai, mă blegule, mai drept în șa! se răsti un domn cu favoriți la fi-su.

— Vasilică, închide gura, că intră muștele, Vasilică! l-a făcut de rîs altul pe-al lui.

Dar și-au luat „călușeii" vînt. Mai iute, și mai iute. Nălucă treceau prin dreptul nostru. Mi s-a părut c-au să iasă din șine, au să zboare. Așa aș fi vrut. Unui copil i-a smuls șapca din cap, de-o poștă a trimis-o.

Curînd, însă, au obosit „călușeii". Multe roate n-au mai făcut. S-a auzit iar clopotul și de data aceasta însemna descălecarea. Copiii au coborît încîntați, s-au repezit spre părinți, să le spună cît de bine fusese. Din-

spre noi fugeau alții, alergau spre murgul ori spre bălanul ce-l aleseseră în gînd. Numai în jurul trăsurilor era liniște. Cei mai mulți rămîneau pe loc, să se mai dea o dată.

Îmi alesesem și eu călutul. Unul negru ca pana corbului, de mi se părea că-i din poveste. Căutam și prin mulțime, mă uitam după „unchiu-miu". „Trebuie să vină !" îmi ziceam. Privirea mi s-a încrucișat cu a lui Vrabie ; am priceput că și el trăgea nădejdi.

— Au ! s-a văitat Pișcot. Ne-a scăpat „menajeria lui Braun".

— Așa-i, mă ! s-a cutremurat și Vrabie. Ce e mai frumos uitasem !

Am plecat înapoi, într-acolo. Porniseră și „călușeii" din nou la drum.

„Onorat public ! Ce-i afară zugrăvit, înăuntru e viu și natural !" striga un vlăjgan gătit într-o uniformă ca de licealist cu nasturii de alamă.

„Cea mai mare menajerie din Europa... premiată cu premiul întîi la Paris, la Berlin și la Țarigrad !" o scotea altul, lungan și ăsta, și îmbrăcat la fel.

Cum a pronunțat cuvîntul „Țarigrad", toboșarul fanfarei s-a pornit pe „bîrîit". Pînă i-a făcut semn unul din cei doi. Ca să reînceapă el.

„Cel mai mare îmblînzitor din lume !"

„Copilul junglei !"

„Răsfățatul Africei !"

Dintre faldurile ușii apăruse Zako nemuritorul.

„Îi ! Frumos e, dragă !" s-au minunat trei fete.

Zako era înalt, blond, cu mustața în culoarea paiului și purta un costum de dresor, albastru deschis, cu brandemburguri roz. Într-o mînă ținea cravașa, iar cu cealaltă ducea după el un pui de leopard. Cînd a ajuns în mijlocul podelei s-a oprit, a zis ca birjarii : „Hep !" și leopardul i-a sărit drept pe umăr.

„Îmblînzitorul panterei de la Oab el Zabar !"

„Stăpînul șerpilor !" s-au repezit cu gura vlăjganii.

S-a pornit și muzica. Zako, mîndru, dădea ocol podelei.

— Mă Gică ! Ce n-aș da să am și eu un pui de leopard ! mi-a suflat la ureche Vrabie.

— Ce să faci cu el ?

— Toată mahalaua mi-ar ști de frică.

Mult nu s-a plimbat Zako cu el pe umăr. Era și greu, cît părea de pui. I-a șuierat ceva și îndată a coborît, iar unul din oameni l-a luat cu el, l-a făcut nevăzut.

O clipă mai tîrziu au scos din menajerie un lădoi cu capacul lăsat ; l-au adus în mijlocul podelei. Îmblînzitorul s-a apropiat, a ridicat capacul, și-a azvîrlit cravașa, și mănușile alături, apoi a băgat mîinile înăuntru, de unde a tras un șarpe gros ca pe mînă, negru-vîscos la culoare, lung de nu se mai termina.

„Șarpele Boa, domnilor !“

„Prins în Țara Focului !“

„Adus cu cele mai mari sacrificii !“

„Măsoară șase metri de la cap la coadă, șapte de la coadă la cap !“ răcneau patru.

În vremea asta, Zako îl așezase pe un covor, începuse să-l alinte. Chiar pe cap îl mîngîia.

„Dacă-l mușcă ?!“ m-am gîndit speriat.

Se vede că se speriaseră și alții, o vorbă nu se auzea. Șarpele scosese limba afară, o juca în aer.

— Uite, dom'le ! Se gudură ca un cîine ! s-a mirat careva.

Unul din vlăjganii de pe podea se apropiase de margine, îi dăduse drumul :

— Onorat public ! Doamnelor și domnilor ! A-ten-ți-u-ne ! Vă cerem numai cîteva momente ! Neasemuitul Zako va prezenta în fața dumneavoastră o probă de mare măiestrie. A-ten-ți-u-ne !

Cînd a terminat, îmblînzitorul s-a depărtat cîțiva pași de capul șarpelui, l-a privit fix, o clipă, lung, încă una, și-a îndreptat degetul arătător ca o amenințare spre el și i-a poruncit ceva :

— Di mámá !

„Oooh !“ s-a auzit lung.

— Di pápá !

„Rrr “ a hîrîit mai gros.

Ce s-au mai avîntat cei patru !

„Fenomenal ! Nemaivăzut ! Nemaiauzit !“

„Cel mai mare dresor din lume!"
Îmblînzitorul a luat poziția de drepți, ne-a făcut bezele cu amîndouă mîinile și s-a retras în sunetele fanfarei și-n bubuitul tobelor.
— Ce facem, mă Vrabie? Nu mergem la fes?
— Mergem, mergem.
Ne-a făcut și cu ochiul, a luat-o înainte. Noi după el. „O știi vrun pont", socoteam.

Pe „Femeia cu barbă" o scoseseră afară, pînă în buza podelei o împinseseră. Așa am văzut-o și noi „vie și naturală", nu numai pe pînză. Era tinerică, blondă, grăsuță, făcea gropițe în obraz și avea o barbă cît a popii Radu de la biserica din Tirchilești. Doar că a ei bătea în roșu.

„Spune tot trecutul și ghicește viitorul!"
„Ghicește în palmă, ghicește și-n ochi!"
„A prezis războiul ruso-japonez și caterisirea mitropolitului Ghenadie!"

La fiecare „prezentare", femeia făcea o mică plecăciune, își ridica și fustele, ușor, în lături.
— De ce nu te bărbierești, cucoană?! a întrebat-o un om, rumen în obraji.
— În ziua în care a-ncercat să se radă, era să moară pe loc! s-a repezit să răspundă stăpînul panoramei.
— Săraca! Dacă-i așa, să intru și eu. S-o văd mai bine.

Șirul barăcilor se rupsese. În locul lor apăruse o pajiște smălțată cu zeci de... țuicării. Unele aciuate lîngă o căruță cu coviltir, sub care zăcea polobocul greu de o sută de vedre; altele cu butoaiele pe pămînt, într-o margine, iar deasupra lor, ridicat în stîlp, mănunchi de ulcele din lut ars, legate în funde de rafie.
La mai toate mesele cîte opt mușterii tăbărîseră. Și toți mîncau floricele și beau țuică cu țoiul.
Apăruseră și lăutari. Din cei de strînsură. Dădeau tîrcoale meselor, se strecurau ca umbra, abia simțiți. Doi cîte doi. Un bătrîn cu țambalul, și-un viorist, copil

aproape. Te întrebau din privire și-ți surîdeau cu duzini de dinți. Într-o latură le cînta din gură unora, tineri și ei și ele, și cu licăriri în ochi.

„Foaie verde mărăcine,
Ce-am făcut n-am făcut bine,
Că m-amorezai de tine,
Că m-amorezai de tine..."

Prin spărtura, largă bine, croită între barăci puteai prinde întreg „Moșii". Ca un zbucium se vedea, o năvală priponită, strînsă-n chingi. Din care nimeni nu voia să iasă. În aer se frămîntau sute de baloane. Verzi, galbene, roșii, mari și mici, rotunde ori lunguiețe. Urcau și „dulapurile", multe, coborau și iar se înălțau ; se învîrteau și acoperișurile „călușeilor", li se ghicea țuguiul din vîrf și brizbizele de pe lături, înfrumusețate cu îngeri roz sau bleu.

De-a valma se plimba praful. Jos, gros de te îneca ; sus, ca o boare.

Cîntecele fanfarelor și ale tuturor muzicilor, ale flașnetelor, pianelor și caterincilor se închegaseră într-un zumzet uriaș, înghițise în el strigătele ambulanțelor, chemările negustorilor și haiul de pe podeaua panoramelor. Cînd și cînd răzbea un țipăt desperat, prelung și ascuțit.

„Ia cadour'le ! Cadour'le !

Una dintre barăci era rotundă ca un mosor. Fiind și mai înaltă decît celelalte se vedea de departe. Bănuind ceva de soi, am luat-o drept spre ea, nu ne-am mai oprit nicăieri. Bine nu ne apropiaserăm și cu toată hărmălaia tot ne-a ajuns la urechi :

„Ocheanele miraculoase !"

De pe la douăzeci de pași i-am auzit bine, țipau trei, într-un glas.

„Viața împăratului Napoleon pe insula Sfînta Elena !"
„Prinderea banditilor Zdrelea si Măruntelu !"
„Abdicarea domnitorului Cuza-Vodă !"

În jurul barăcii, din loc în loc și la înălțimea ochilor erau cîte două găuri, ca două piese de cinci lei, adăpostite sub streașină. Cine plătea zece bani urca pe o podea și se uita pe ele. Nu știu de ce, dar lumea nu se îndesa. Cei cu baraca se porniseră mai cu foc.

„Pentru prima oară în Europa!

„Ocheanele miraculoase!"

„Nu scăpați ocazia!"

„Marile bătălii din războiul anglo-bur!"

Vrabie făcea zîmbre, dădea tîrcoale pe lîngă casă. După un timp s-a întors la noi și ne-a mărturisit:

— Mă, tare aș vrea să-l văd pe Zdrelea și pe Măruntelu! Cîte ne-a povestit tata! Zicea că și poliția încremenea cînd auzea de ei!

— Așa e, mă! l-a susținut și Pișcot.

Lui Vrabie nu-i mai rămăseseră decît cinci parale. Mie la fel, în afară de leu pentru fes, bineînțeles. Ne-am tot gîndit și pînă la urmă am făcut un plan. I-am dat banii lui Pișcot, și cu el în cap, că-l știam cu glasul mieros, am urcat la casă.

— Săru-mîna, tanti, a început, stingîndu-și vocea. Lăsați-ne și pe noi, pe toți trei, cu douăzeci de bani! Că n-avem mai mult! Zău, săru-mîna...

— Hai intrați! s-a răstit cucoana, supărată. Nici înaintea noastră, nici după, nu urcase nimeni.

Într-o repezeală am ajuns la al doilea ochean și s-a întîmplat să nimeresc peste Napoleon. Ședea pe niște pietroaie, la malul unei ape mari. Și tare posomorît arăta! M-am uitat eu la el lung, așteptam să plece de acolo. Voiam să aflu „Viața împăratului Napoleon pe insula Sfînta Elena", cum strigau ăi trei. În zadar. O iotă nu s-a clintit. M-am mutat la ocheanul următor, unde fusese Pișcot. Acolo l-am văzut pe Vodă Cuza semnînd în josul unei hîrtii, pusă pe spinarea unui ofițer. Cei din jur îl priveau în așa fel, ca și cum după treaba asta s-ar fi dus împreună la masă.

— Gică, Gică! Aici e Zdrelea și Măruntelu! a strigat la mine Vrabie. Ca, numaidecît, bucuria din glas să-i piară. Să creadă ei! mormăia. Ce, ăsta e Zdrelea?! Și amărîtul ălălalt, Măruntelu?! Păziți doar de-un jandarm! Păi s-ar mai fi ales ceva de el?!

Mai mult n-a zis. Dar la celelalte ocheane nici nu s-a oprit. Bombănea încruntat. Pînă a coborît scara.

Și prăvăliile erau mai dese pe latura aceasta. Pe alocuri, una după alta. Ce vindeau ? De toate. De la cratițe smălțuite, la fesuri.

După o lună și mai bine, în care nu pusesem în gură o bomboană măcar, îmi vedeam visul împlinit.

— Ia-l pe ăsta mai deschis, că tu ești blond, m-a sfătuit vînzătorul. Trecuse timp și eu nu mă hotăram. I-am pipăit întîi canaful, am alintat firele mătăsoase, pierzîndu-le printre degete ușor. Apoi l-am pus în cap, pe-o sprînceană, cum îl purtau toți copiii. Și-n clipa aceea am crezut că „Moșii" de la un capăt la celălalt la mine se uitau. Cu iuțeala gîndului m-am văzut acasă. Roată ședeau ai mei, uluiți. Pînă și Marieta își uitase de păpușă, privea țintă la fesul meu.

— Mișto îți vine ! m-a firitisit Pișcot.

Eram fericit. Nespus de fericit. Pluteam în altă lume. Dădusem să plec.

— Hei, francul, băiețaș ! m-a oprit vînzătorul.

Luat fără de veste am vîrît repede mîna în buzunarul pantalonilor, ca pe loc să mă treacă toate apele. Uitasem că-l aveam în gură. Pînă să-mi amintesc, cred că albisem la față.

Mergeam ce mergeam, mișcam capul într-o parte și-n alta. Îmi plăcea să simt firele canafului alunecînd grele pe marginea fesului. Căutam și în ochii oamenilor, în ai copiilor mai ales. Să aflu dacă mi-l admirau. Și mi se părea că da.

Ne opriserăm la o baracă cu jucării, țintuiți de o pereche de iatagane bătute în pietre colorate.

— S-o luăm din loc, mă ! Acum se-nserează, ne-a grăbit Pișcot.

Departe, dincolo de „Moși", acolo unde cerul se unea cu pămîntul, se ridicase o dungă vînătă, lată de o palmă. De întunecimea ei, bolta cerului fugise sus și se făcuse cum e oțelul.

Am plecat degrabă, dar am ţinut-o în pas nehotărît. Cînd ne iuţea spaima nopţii şi teama c-o să ajungem tîrziu acasă, cînd ne trăgea cîntecul caterincilor ori giumbuşlucurile unei paiaţe. Mult prin dreptul lipovenilor am zăbovit. Aveam şi de ce, erau renumiţi. Turtă dulce ca la ei, nicăieri nu găseai. Groasă de patru degete, deasă, nu afînată, oacheşă la culoare şi înstelată cu miezi de alune turceşti, albi. Mai răspîndea un miros, să-l mănînci, nu altceva. Trăsură după trăsură se oprea, kilograme întregi cumpărau. Iar lipovenii îşi mîngîiau barba, mare cît o mătură şi roşie foc, ca rubaşca de pe ei.

Abia după ce am trecut de vînzătorii de baloane am înţeles că „Moşii" se sfîrşiseră. M-am oprit ca tras de la spate, am privit înapoi. Şi mi-a părut rău. Aş fi vrut să-i iau cu mine, să-i port vreme multă. Gîndeam să fie ai mei, întregi, cu jucăriile din ei.

Departe, în adîncul lor, scînteiau stele în toate culorile ; se aprinseseră luminile din lojile „dulapurilor", călătoreau prin văzduh ; ardeau şi în drumul „căluşeilor" care alergau pe o dîră rotundă de foc.

În urechi îmi suna acelaşi uruit. Cel ce mă uluise la venire. Acum ştiam să-l desluşesc.

Cînd am ajuns acasă, ai mei erau la masă. I-am văzut de departe, prin uşa bucătăriei lăsată deschisă. Mi-am potrivit fesul şi am intrat umflîndu-mă în pene.

— Cine te-a pocit aşa ?! s-a minunat tata, după ce mă privise lung ; şi a izbucnit în rîs.

Eu rămăsesem locului, încurcat.

— Face pe Osman paşa, i-a ţinut hangul Lică, care se găsea la spatele meu. Şi dintr-o palmă, ştearsă bine, în lungul fesului, drept în tavan l-a trimis.

— Eşti om bătrîn, mă Lică, ce dracu ! s-a răstit mămiţa la el. Şi tu, Nae ! a făcut către tata, certîndu-l şi cu privirea.

Fierbînd de mînie, mi-am luat fesul şi am plecat pe stradă. Fără o vorbă. În vreme ce ieşeam pe uşă, i-am mai măsurat o dată, cu venin.

Nu m-am întors decît tîrziu, cînd în bucătărie nu rămăsese decît mămiţa.

Între alte obiceiuri, tirchileștenii îl aveau și pe acela de a ține porumbei. Aproape în fiecare curte, în fundul ei sau pe latura mai puțin umblată, vedeai cotețul. Pus pe pămînt cîteodată, sau cocoțat pe un piedestal, mai adesea. În preajma lui și sus, sus de tot, se ridica „grătarul" (cîteva șipci bătute în formă de dreptunghi, prinse în vîrful unui stîlp de cinci, șase metri înălțime). Prin apropiere se găseau „beldiile" (trestii, lungi și ele, s-a-jungă pînă la grătar, purtînd în vîrf o cîrpă, ca un steguleț, unele, ori vergele unse cu clei de păsări, altele).

Le știu de-a fir-a-păr, pentru că în curte cu noi locuia și domnul Fîntînaru, „porumbar" renumit. Porumbei ca ai lui se găseau rar. Trebuia să cauți mult, de-a lungul și de-a latul Bucureștilor. Așa vorbea toată lumea. Atîrnînd pe lîngă el, i-am văzut ieșind din găoace, i-am urmărit crescînd, golași, ca mai apoi, la un an, să zboare iute ca vîntul. Am învățat și ce-i un porumbel de rasă, știam să-i deosebesc de „cloncani". Primii sînt gingași, au trupul tras, șui, mersul le este grațios, cu călcătura delicată. Mic le e și capul și rostuit, iar ciocul abia li se zărește. De te miri cum apucă bobul. Numai ochii îi au mari. Cît un ban de azi, de cincisprezece. Penele fac ape, ape, joacă luminile în ele. Chiar în cele negre. Pe „bragagii", ca să vorbim numai de unii dintre ei, nu te înduri să-i lași din brațe, atît de caldă le e culoarea, iar de „misirlii" nu te mai saturi, văzîndu-i albi cum e marmura și numai cu două trese negre desenate de-a latul aripilor. Sînt și blînzi. Nu fug de oameni, nu se bat între ei, iar cînd „fac curte" lasă în urmă pe cei mai galanți cavaleri.

O, cum își vestește porumbița. E departe încă și se-nvoltă, își dă roată, turuie ; se leagănă cînd spre coadă, cînd spre cap ; ciugule de parcă ar săruta pămîntul ce-l duce la ea ; și pornește țanțoș, cu pași apăsați.

Și cum o încîntă ! Îi dă tîrcoale, în cercuri largi, gungură pe toate glasurile. Și-i din ce în ce mai arătos, caută să fie cît mai fermecător. Pe cap și-a făcut din pene o coroană, s-a umflat în gușă, ochii îi strălucesc, pieptul îl ține sus ; și-a arcuit și aripile, umblă cu ele ca ducînd o trenă, iar coada a înfoiat-o ca pe un evantai.

Un altul ca el să nu fie.

Pas cu pas îngustează cercul, o împresoară ; a venit mereu mai aproape. Acum gungură în șoaptă, se oprește, o privește lung ; și iar zvîcnește, îi dă din nou ocol. Pînă i se așază în față și-i prinde ciocul, îl sărută.

Se depărtează turuind, pornind-o iar roată, bărbătește. Ca să se oprească îndată, în scurt. Înălțat pe picioare, cu capul în vînt. Și din nou se întoarce la porumbița lui.

O ! Cum îi caută în coarne ! Și cît o giugiulește !

În zilele de sărbătoare, pe la zece dimineața, domnul Fîntînaru „îi înalță". Alegea una din beldiile cu steguleț și o vîntura prin preajma grătarului, peste acoperișul casei și sub streașină. Doi, trei, apoi alți cîțiva își luau zborul. După ei o porneau și ceilalți, se formau în stol îndată. La început ocoleau prin preajmă, se țineau pe jos. Pînă li se dezmorțeau aripile. Atunci începeau să urce. Mereu mai sus. Și mai sus. În stol strîns și ordonat, cum merg copiii de școală scoși la plimbare.

Domnul Fîntînaru privea cu nesaț, mîndru de ei și de el.

Dar de la o vreme abia se mai zăreau. Arătau ca niște puncte, rotindu-se în înaltul cerului.

— Tu îi mai vezi ? mă întreba deseori.

Mai mult îi ghiceam. Sau numai mi se părea că-i văd. Din clipa aceea nu mai avea nici o grijă, nu se mai temea c-o să „dea" eretele în ei. Pînă acolo, dușmanul lor n-ajungea niciodată. Liniștit, se apuca să curețe cotețul, să spele dușumeaua cu apă fiartă. Treaba asta dura cam o jumătate de ceas. Cînd era gata, „se lăsau" și porumbeii.

Atunci aducea din casă punga cu boabe și făcînd-o să sune îi chema la el.

Ce fîlfîială năștea ! Toate culorile, de vis și de viață, băteau în jurul lui. Iar el ce nu le spunea ! Și ce-i mai lăuda !

Nu știu cît înțelegeau, dar poftă de mîncare aveau.

Din cînd în cînd apărea printre porumbei și unul străin. Mai adeseori, un cloncan. De unde venea, nu se știa. Rătăcit poate, ori fugit de la casa lui de frica pisicilor.

— S-a pripășit un cloncan, îi spuneam domnului Fîntînaru, cum se întorcea de la birou. Îl și arătam și niciodată nu mă înșelam. Sînt mult mai mari decît cei de rasă, pestriți la culoare, au marginea ochilor roșie, de ți se pare că sîngerează și un cioc atît de lung, că fură ditai bucata din oalele de pe foc.

Vecinul scotea punga, o suna ca de obicei și azvîrlea un pumn de boabe pe jos, lîngă picioare. Cît ai număra pînă la cinci, toți porumbeii erau în jurul lui, ciugulind grăbiți, să apuce mult.

De pe casă sau de pe grătar, cloncanul privea țintă la boabe. Dădea să coboare, dar se ținea. Mai făcea un pas, se mai uita. Căta și la domnul Fîntînaru, îl cerceta. Pînă la urmă, foamea îl răzbea. Ca glonțul pica, înghițea bob după bob. Repezea și-un ochi la omul necunoscut de lîngă el ; se temea încă. Văzînd că nici dintr-un deget nu mișcă, frica îi trecea, se așternea pe ciugulit. Domnul Fîntînaru atît aștepta. Deodată, haț ! Îl și prindea, îl înhăța cu mîna dreaptă.

După ce îi lega o aripă, mi-l dădea mie, spunîndu-mi mai totdeauna :

— Na, vinde-l. Să-i mănînce o căruță de boabe pe an.

Așa și făceam. Dar mare lucru nu luam pe el ; cincisprezece pînă la douăzeci de bani.

Într-o dimineață de duminică, ieșind în stradă am văzut copiii strînși în grupuri și uitîndu-se pe sus, căutînd. Pînă să întreb ce se întîmplase, l-am auzit pe Tudorică strigînd :

— Uite-l ! arăta și cu mîna undeva ; rămăsese cu ea înfiptă spre cer.

Ne-am luat după mîna lui, căutam zoriți.

— Oleoo, cîta *iretele* ! s-a văitat speriat Corcodușe.

L-am descoperit și eu îndată. În același timp, privirea mi s-a oprit pe un stol de porumbei. Se aflau mult deasupra eretelui, urca de zor, zburînd în cercuri mereu mai mici.

— *Iretele* ! *Iretele* ! dădeau de știre copiii, gonind spre casele lor.

M-am întors și eu în fugă, să-l vestesc pe domnul Fîntînaru, nu cumva să-i înalțe pe ai lui.

— Bine, bine, dar fii fără grijă ! m-a liniștit. L-am simțit și eu. Nu vezi c-au înțepenit porumbeii sub streșini ?

Scăpasem de teamă. L-am lăsat și am ieșit din nou în drum, să fiu la lumină, să văd ce se întîmplă.

Peste stradă, ca niciodată, se așternuse liniștea. Copiii nu scoteau o vorbă, așteptau cu sufletul la gură. Nici prin curți nu mai mișca o pasăre ; fugiseră în ascunzători. Se speriaseră și puișorii, cei mici de tot, ieșiți din găoace abia de două zile. Ai coanei moașe se zăpăciseră de tot. O parte nimeriseră sub cloșcă, alții se pitiseră sub cîte o frunză de iasomie, din marginea prispei, închiseseră ochii și tremurau.

Ca agățat cu o sfoară de bolta cerului, drept peste inima Tirchileștilor, eretele se rotea cînd pe o aripă, cînd pe cealaltă.

De frica morții, stolul de porumbei urca mereu, abia se mai zărea.

Deodată, eretele a picat pe o aripă, a alunecat departe, către Obor.

— S-a cărat ! a răsuflat Tudorică, bucuros, și amîndoi ne-am ținut cu ochii pe el pînă s-a mai văzut cît un punct negru plutind sub soare.

Fie că obosiseră, fie că nu s-au mai crezut în primejdie, porumbeii se lăsau spre pămînt. Se vedea însă cà erau speriați ; coborau repede, să ajungă degrabă la coteț ; și se țineau în stol.

Erau la o bătaie de pușcă, cînd, din senin și ca trăsnetul, eretele s-a năpustit drept în mijlocul lor. Venise glonț, cu aripile strînse, căzuse peste unul dintre ei. Dar mai iute decît ai clipi, porumbelul zvîcnise în sus, îi trecuse în zbor peste cap, scăpase.

Cu aceeași iuțeală se risipise și stolul, fiecare căutînd scăpare încotro îl duceau ochii. Nu zburau, goneau, bătînd scurt din aripi, ca o tresărire.

Nici eretele nu stătuse la gînduri; răvășeala nu-l făcuse să zăbovească. Și-a luat vînt, desfăcîndu-și aripile, și numai din două bătăi s-a ridicat deasupra porumbelului pe care-l pocnise; și de sus a picat din nou pe el.

Noi înlemniserăm.

O goană pe viață și pe moarte a fost. Zbura porumbelul ca o nălucă, ochiul abia îl mai prindea; pe urma lui cădea eretele ca săgeata. Două pete negre alunecînd pe cer... mereu mai aproape... și mai aproape... ajunseseră la un lat de palmă; a întins ghearele, l-a apucat, l-a tras sub el.

Cîteva clipe mai tîrziu, o dîră de fulgi rămînea în urma lui, se vedea bine cum îl plesnea cu ciocul. Apoi dîra s-a subțiat mai mult, s-a stins. S-a topit și eretele în înfierbințeala văzduhului.

Mulți dintre tirchileșteni țineau și păsărele cîntătoare. Nu aș greși, dacă aș spune că toți. Pline erau zidurile caselor de colivii, vara. Agățate cît mai sus, să n-ajungă mîțele la ele. Și toate cu scatii ori cu sticleți, ba chiar cu cintezoi, sau botgroși, unele.

Abia răsărea soarele și porneau să se cheme.

„Pic, pic!“ ciripea sticletele domnului Fîntînaru. Tăcea un timp și iar: „Pic, pic!“ după care își freca ciocul de o sîrmă, pe o parte și pe alta, ca și cum îl ascuțea.

„Pic, pic! Pic, pic!“ îi răspundea de alături, din curtea lui Cîrnu.

Se trezeau și scatiii, i-ascultam strigîndu-se:

„Pițiu! Pițiu!“

Al meu mai ședea în pene, rotund.

— Hai, măi Guță! Zi și tu!

El se scutura numai, alene.

— Arată-le ce știe băiatu ! îl îndemnam de pe țolul pe care dormisem dus.

„Pițiu ! Pic, pic ! Pițiu, pițiu", răsuna din curțile de primprejur. „Gruu ! Gruu !" s-auzea și un botgros supărat, deșteptat, se vede, prea de dimineață.

Se pornea și Guță, se îngîna cu unul de departe, tocmai din Vespari, și o clipă nu ședea locului. Se lăsa pe fundul coliviei, sărea de ici, colo, ciugulea să se afle în treabă, se proptea pe coadă țanțoș și iar zbura sus pe băț.

„Pițpițiu ! Pițpițiu !" chema mai lung și mai legat. Pînă ce își încălzea glasul. Atunci se potrivea pe piciorușe, pe unul din bețe, se îndrepta cu fața spre soare-răsare și s-așternea pe cîntat. Concert dădea.

— Bravo, Guță ! Nici unul nu-i ca tine ! îl lăudam, mîndru foc de el.

Și topit de emoție adormeam din nou.

Ca după un vis frumos se trezea mahalaua ; într-un tril fără sfîrșit, cîntat de sute de păsărele.

Domnul Fîntînaru ieșea din casă, gol pînă în brîu, lua din donița de pe prispă o cană cu apă și se spăla cu săpun pe mîini și pe față. Cînd palmele i-alunecau sub ochi, la sticlete se uita. Și-o boabă de timp să nu piardă. Nici nu se ștergea bine și intra în vorbă cu el.

— Bună dimineața, flăcăiașu tatii ! Ziua bună ! îi ura din drum.

Sticletele bătea cu ciocul în vînt, semn că-l auzise și se bucura.

— Ce face flăcăul ? A dormit el bine ? Și-a visat smochine ? Da, băiatu tatii ? îl întreba ciripindu-și vorbele.

„Băiatul" îl asculta cu capul întors pe o parte și cu coada înfiptă în sus.

Trăia pe strada Rășuri un om tare bătrîn, pe nume moș Niculaie, de care lumea zicea că fusese rob la turci. Și mai zicea că avusese patru neveste.

Casa lui era băgată pe jumătate în pămînt. Cinci trepte te lăsai ca să intri în ea. Așa fusese zidită. De pe vremuri, de cînd nimeni nu-și aducea aminte.

Vara, și numai vara, ieșea și el din bîrlog. După-amiezile. Își potrivea scaunul la umbră, scotea tabacherea din brîu, răsucea o țigară groasă, o aprindea și trăgea un fum. Pe al doilea uita să-l tragă. Cînd lua seama, era de mult stinsă. Scăpăra iar amnarul, îi dădea din nou foc.

— Ce-ți mai pasă, moș Niculaie! Întinerești mereu! îl sîcîiau femeile în drum pe acolo.

— Morocănos s-a mai făcut! îl cîrîiau alteori. Și destul de tare. Cît să le audă.

Nici una nu se oprea. Știau că zadarnic ar fi încercat să lege vorba cu el. Moș Niculaie le răspundea în răspăr, ori le întorcea spatele.

În schimb, îi plăceau nespus copiii. Ne știa pe fiecare pe nume, mă învățase și pe mine. Pe cei mai mulți știa și ai cui sînt. Se întîmpla să le încurce părinții. Rar însă. Glumea cu noi, rîdea molcom.

— Ție de ce îți mai zice Cîrnu, măi Alexandre, că ți-a crescut nasul? l-a întrebat mirîndu-se, dar făcîndu-ne cu ochiul. Altă dată mi-a spus mie: Tu ești pui de ovrei, măi Gică. În ziua următoare se agăța de alții. Și totdeauna zîmbea în mustața lui groasă și albă ca zapada. Pînă ne strîngeam cinci, șase: uneori chiar mai mulți. Ei, acum așezați-vă pe jos, roată, ne îndemna. Așa se ascultă poveștile...

Aştepta să ne găsim fiecare locul, îşi dregea vocea, tuşind în sec de cîteva ori, se gîndea oleacă şi îi dădea drumul.

— Odată, un sultan dintre cei mari a plecat să-şi cerceteze împărăţia. Şi iată că în prima cetate...

Minuni după minuni se împleteau în drumul sultanului. Am fi vrut să nu se mai sfîrşească. Nu-l ţineau însă puterile pe moş Niculaie. Obosea, i se stingea glasul. Şi se oprea.

— Copiii moşului! făcea privindu-ne, cînd se înviora.

— I-adevărat că ai fost rob la turci? săream noi atunci.

— De ce vreţi să ştiţi? Ce folos o să trageţi din treaba asta?

— Vrem să aflăm ce se petrecea înainte, îi răspundea cel care se credea mai şiret. Am auzit că ai dus-o tare greu pe atunci, îl aţîţa altul.

— Măi, măi, măi! Pui de oameni ce sînteţi! O să vă spun mîine.

Dar nu ne-a spus niciodată.

Într-o după-masă, în timp ce ne aciuam în jurul lui, două birje pline cu lăutari treceau în trapul cailor spre Fundătură. Cu cîteva minute înainte, alte două se îndreptaseră tot într-acolo.

— E nuntă-n „Ţigănie", ne-a spus moş Niculaie, uitîndu-se lung după birje. La ei e ca la arabi şi ca la turci, nunta ţine o săptămînă încheiată.

— De ce atît de mult? l-a întrebat unul dintre noi.

— Pentru că-s mai înţelepţi. Dar voi sînteţi prea mici ca să pricepeţi lucrurile astea. Deocamdată, să-l mai însoţim o bucată pe măritul sultan... Plecase luminăţia sa...

Cum a aţipit, l-am lăsat, am plecat spre Fundătură. În drum ne-am întîlnit cu alţi copii. Vestea se răspîndise în toate străzile.

— Se mărită Leana! ne-a dat de ştire Tudorică, strigînd la noi de departe.

— Cine ți-a spus ?

— Mama.

— Nu cred !

O știam pe Leana, dar o socoteam tot un copil, ceva mai mare decît noi. Cînd venea la „Frumușica" să cumpere de ale băcăniei, negustorița o punea să joace. Fata îi făcea pe plac, întărea o „chilaba" de trosneau dușumelele. Își și fluiera. Preț de un minut, două, după care o lua la fugă, rîzînd.

— Frumoasă ești, fă ! a lăudat-o într-o zi.

Fundătura era o ulicioară lungă poate de o sută de pași și lată numai de cinci. Trotuare n-avea, iar rigola șerpuia pe mijloc. Pe dreapta și pe stînga se înghesuiau locuințele. Niște lădoaie din scînduri, nu mai înalte decît un om, urcate pe o ridicătură de pămînt, și cîteva chițimii din chirpici, acoperite cu bucăți de tinichea ruginită, prinse între ele cu bolovani ori cu cărămizi. Într-o latură, un geam abia cît o palmă : fereastra.

Aici își trăiau viața mai mult de o sută de suflete, în care intrau vreo douăzeci de șefi de familie, toți lăutari, și o droaie de copii, la care ziua întreagă țipau mamele lor.

Cînd am ajuns în capătul ei, toată suflarea era afară. Către fund se zăreau bărbați bînd la mese ; de la o casă la alta treceau femei, zorite unele, cu gura plină de ace, potrivindu-și cocul din mers ; de-a lungul, numai copii jucîndu-se în grupuri, și cîte unul mic de tot, plecat aiurea, de-a bușilea.

— Ați venit la nuntă ? ne-a întîmpinat Florică, prietenul nostru și băiatul cel mai mare al lui nea Niță naistul.

— Am venit s-o vedem pe Leana mireasă.

— Păi nu azi ! Azi e de-abia „probatul vinului".

— Și ea ce face ?

— Ce să facă ? Uite-o !

Ieșea din casă, încovoiată, să nu se izbească cu capul de pragul ușii. După ce s-a uitat în fundul ulicioarei și apoi către stradă, a plecat spre un grup de copii mai mari de ani, care jucau șotron. „Joc și eu !" le-a strigat de departe ; și pentru că văzuse o altă fată îndreptîn-

du-se tocmai atunci într-acolo, a mai zis repede: „Și *„poa întîi!“* Rîzînd apoi, cu toți dinții, albi și mari. Apucase rînd înaintea celeilalte.

— Mai trecem noi, cînd o fi îmbrăcată mireasă, i-am spus lui Florică, și am plecat înapoi la moș Niculaie.

A doua zi, curînd după masă, Fundătura clocotea de chiote. Pînă la „Frumușica“ se auzeau. Atît așteptasem. Am rupt-o la fugă. Într-un suflet am ajuns acolo. Tocmai cînd pe gura ei ieșea un alai întreg. Așa părea. Mulți însă nu erau. Să tot fi fost vreo zece bărbați și patru femei. Cu cîțiva lăutari în frunte, cîntînd. În urma lor, gloata de copii.

— Se duc cu plocoanele la nași, pe Colentina, ne-a lămurit Florică.

El ne-a spus și cum era datina, ce hram ținea fiecare nuntaș din alai.

De unul singur și îndată după lăutari mergea ginerele, pînă ieri un flăcău costeliv. Abia îi mijise mustața. Îl știam de la „Frumușica“, îl văzusem de mai multe ori cîntînd la mese, împreună cu alți lăutari. Acum „făcea pe marele“. Călca rar și clătinat, se uita crunt, din loc în loc se oprea, bea un gît din sticla de vin ce purta cu el, ridica privirea la cer, să-l vadă și Cel de Sus și dădea un chiot, de parcă fluiera moara Asan.

La cîțiva pași urmau socrii. Ca doi frați gemeni arătau. La fel de slabi, la fel de înalți, la fel de îmbrăcați și ducînd fiecare o sticlă plină. Măreți și ei, dar zîmbăreți. Se uitau încoace și încolo, să fie văzuți. De bine ce le era, surîdeau, trăgeau o dușcă, băteau doi-trei pași de sîrbă, în tactul lăutarilor, apoi se luau pe după gît, fericiți că se încuscriseră; și se duceau așa, așteptînd să se sfîrșească chiotul ginerelui. Ca să-l prelungească amîndoi deodată:

— „Aaaaaaa, ah! Oooooo, of! Aaaaa...

De-i întărîtau și pe cei care veneau în urmă. Neamurile de-aproape. Unchii fetei și ai băiatului. Nici unul cu mîna goală. Și grozăvindu-se toți. Mîndri foc, însetați nevoie mare și lucrați de aduceri aminte pe dinăuntru, prin inimă.

— Aooleooo ! Mamăă, mamă ! Aoleoooo ! chiuiau văitîndu-se ascuțit, iar în ochi le sclipeau visuri aprinse. Femeile se țineau între ele, lăsaseră o distanță. Mergeau cu pieptul împins înainte, în tactul papucilor plesniți de talpa piciorului gol, iar fustele, multe, se cerneau ca unduite de vînt. Două dintre ele, soacrele, purtau pe brațe cîte o gîscă grasă, împodobită cu panglici la gît. Celelalte două duceau cămașa de noapte a nașului, lucrată cu abace roșii, de mireasă, barișul de mătase al nășicăi și cîte o sticlă de lichior, înfrumusețate și ele cu panglici de toate culorile.

Vorbeau tare, să fie auzite.

— Eu zic că o să fim peste șaizeci la masă.

— Nu te prinde, cuscră. Să n-ajungă peste sută !

Și din patru, două erau cu burta la gură.

De la moș Niculaie mai aflasem că lăutarii fac nuntă în zi de joi, să fie duminica liberi, cînd restaurantele și cîrciumile sînt pline.

Chiar un străin de mahala și de obiceiuri ar fi înțeles că în joia aceea se petreceau fapte neobișnuite. Deși era zi de lucru, copiii din Fundătură apăruseră de pe la amiază îmbrăcați de sărbătoare și ședeau cuminți cum se zice că ar sta îngerii în cer. Pînă și în umblet puneau grijă ; călcau din piatră în piatră, să nu se umple de praf.

La un timp au început să curgă trăsurile. Cele mai multe încărcate ochi. Și pe capră cîte unul. Gătiți toți și înfoiați, de parcă veneau de pe scenă. Ei, rași, tunși proaspăt, pudrați tare și pomădați, cu mustața atunci scoasă din bandaj ; puși la haine negre, pălărie de paie, curățată cu „Strobin" chiar în dimineața zilei, și baston, subțire cît un deget, cu mînerul argintat și purtat agățat pe umăr. Ele, sulemenite ca para focului, îmbrăcate în rochii colorate și-ncălțate cu pantofi vișinii, cele mai multe ; pînă-n cot înmănușate și purtînd toate floare roșie în păr.

Veneau și pe jos. Flăcăii mergînd țepeni, cu gît de lup, strînși în jachetele pe talie, strînși și-n guler, scrobit scoarță ; pantaloni reiați, ghete de lac, sus cu piele

de căprioară, încheiate cu mulți nasturi de sidef. Și fete, în grup, mănunchi de culori aprinse în năvala soarelui. Le sclipea părul, făcea ape ca păcura, le scînteiau ochii, și dinții, mulți, luminoși, cum e poleiul în noapte ; străluceau și cerceii de argint, mărgelele de la gît. Și rîdeau toate.

Soarele era încă sus. Atunci s-a iscat în Fundătură o forfotă, zarvă mare.

În dreptul ei oprise o birjă muscălească, cu caii în spumă.

„Nașii !“

„Nașii, fraților !“

„Au venit nașii !“ îi anunțau care mai de care. Cîțiva se iuțiseră, alergau să-i vestească pe miri, să scoată din casă pe cuscri și cuscre ; lăutarii se repeziseră să ia instrumentele ; se grămădeau și nuntașii dădeau buzna către stradă.

Nașul se pricepea la sindrofii, dintr-un ochi înțelegeai că-i și plăceau. Întîrzia cu un picior pe scara trăsurii.

Gras era, și gros, c-un cap mare și cu mustața cît vrabia. Pe pîntec lucea un lanț de aur ; pleca de la un buzunar la celălalt al jiletcii.

— Asta e Burtă basistul ! Al mai bun, mă Gică ! A cîntat trei ani la ruși, la împăratul lor ! l-a lăudat Florică, privindu-l cu ochi mari, apăsînd cît a fost în stare pe „Al mai bun“.

Nașa era tînără și frumoasă. Așa ziceau cei din preajma mea.

„E prima-ntîi ! Rar muiere ca ea !“

„Uite ce obraz are ! Să-l tai c-un fir de păr !“

Lăutarii ieșiseră în față și la comanda primașului răsunase „Mulți ani trăiască“ ! Cîntau, li se și închinau, bucuroși și mîndri că-i primeau, pe el mai cu seamă.

Nașul a coborît din trăsură, i-a dat mîna nevesti-si, ca s-o ajute, împreună au intrat în Fundătură, mergînd încet și cu pași rari, pe un făgaș ce se tot deschidea înaintea lor. Pe laturi, lumea se înghesuia, se muncea să se apropie cît mai mult de ei.

Femeile s-o vadă pe nașă, după ea se uitau.

— Uite-o pe Leana mireasă ! au strigat mai mulţi copii şi s-au repezit dincolo de jumătatea ulicioarei, unde Leana cu mirele de mînă veneau să-i primească pe naşi. O clipă n-am mai stat la gînduri. De trei zile aşteptam s-o vedem mireasă. Ne-am vîrît printre lume, ne-am croit drum, am ieşit în faţa ei.

Ce frumoasă era ! Ca o păpuşă de la „Moşi". Din cele mari, păstrate în cutii. Ba mai frumoasă. Nici una dintre ele n-avea ochii Leanei, negri aprinşi, puşi ca ai lui Scaraoţchi. Nici părul ei, luciu, oglindă. De prinseseră viaţă şi florile de lămîiţă din coroniţa ce purta pe cap.

Ce-a mai pupat-o naşul !

Pe toată întinderea de către celălalt capăt al Fundăturii, pe mijlocul ei, fusese ridicată o masă sprijinită pe ţăruşi groşi, bătuţi în pămînt. Deasupra se clătinau mişcate de vînt o duzină de lampioane, agăţate pe fire de sîrmă trase de pe o latură, pe cealaltă, de la casă la casă. În fund fumega bucătăria, grămădită pe nişte gropi arse mai demult.

Printre capetele nuntaşilor se zărea scufia bucătarului, aducînd a cozonac moldovenesc. Se închiriase pe el, împreună cu toate cratiţele, oalele, furculiţele şi cuţitele de trebuinţă.

Dintr-acolo venea miros de mîncare gătită şi de friptură la tavă.

La un ceas de la sosirea naşilor, cununia se terminase. După un altul, nuntaşii erau ca unşi la gură, bărbaţii mai ales. Naşa nu. Nici mireasa. Ele ciuguleau cîte-o fărîmiţă.

Ce-aş mai fi mîncat ! Mă luase o foame ! De m-a simţit mama lui Florică. Sau poate că eram prieten cu băiatul ei, că m-a chemat la ea şi mi-a pus în mînă o bucată de friptură şi o felie de pîine.

Nu sfîrşisem să mănînc şi-au prins să cînte lăutarii. Din cinci inşi era taraful, şi încă doi basişti, pe margini, rînduiţi cu faţa la naşi. Au început c-un vals. Pe dată s-au sculat de la masă fetele şi flăcăii, perechi, perechi, au plecat la dans în latura dinspre stradă a Fundăturii. Femeile rămăseseră cu dumicatul în mînă, nemişcate. Priveau la ei şi la ele, la copiii lor. Bărbaţii nici nu-i

luaseră în seamă. Mîncau de toate, pe rînd, dar mai cu seamă beau și vorbeau tare, unii povestind de alte nunți, alții lăudîndu-se. Povestea și nașul; cei din preajma lui erau numai urechi; ciripea și nășica, îi mergea și ei gura.

Copiii erau în păr. Mîncaseră stînd ca pe ghimpi, cei mai mari plecaseră cu friptura în mînă și se adunaseră în grupuri, apoi năvăliseră în jurul celor ce valsau, ba se amestecau printre ei, făcîndu-se că dansează, maimuțărindu-se.

Un chiot, și încă unul au scăpat din gura cuiva de pe la mijlocul mesei. Ca un semnal a fost. Bărbații au dat paharul pe gît, pînă la fund, și plesnind din limbă l-au umplut la loc. Nici femeile nu s-au lăsat, se îndemnau între ele:

— Hai, fă Mario! Bea, că-i bun!

Le-au făcut parte și copiilor, celor mici, rămași pe lîngă ele.

— Na, bea. Da' numai o gură.

Se așternuseră pe băutură. Pe tăcute, să aibă spor. Și n-au pus frînă, ba dimpotrivă. Pînă cînd, dintr-o coastă a nașului s-a ridicat un lăutar adus de spate și cărunt, a bătut cu lama cuțitului în pahar, ca toată lumea să ia aminte, și a cuvîntat:

— E de datorința noastră să cinstim întîi și întîi pentru nașu, ca naș, și pentru Burtă basistu, ca basist. Cum cîntă el, altu nu-i. Să trăiască! Ura! Ura! Ura! Ura!

Ca unul au fost în picioare nuntașii, partea bărbătească, i-au urat și ei cît mai tare:

„Trăiască nașu!“

„Ura! Ura!“

„Trăiască!“ închinînd către el, iar la urmă, ca să-i dovedească cît îl iubeau, au sorbit paharul dintr-o înghițitură.

A zîmbit nașul în mustață, a mulțumire a zîmbit. S-a sculat apoi greoi, li s-a închinat pe de-a rîndul și a băut în cinstea lor, un strop n-a lăsat în pahar.

„Ura! Ura! Trăiască regele basiștilor!“ au răbufnit.

„Și nașa!“ au țipat femeile.

Numai cît le-au dat prilej, că bărbații s-au și repezit:
— Să trăiești, nășico! Să trăiești frumoaso!
Nașa a surîs și a făcut gropițe în obraji.
„Ferice de mă-ta care te-a făcut!"
Cheful se legase. Închinau de zor, beau pentru ginere, pentru mireasă, iar pentru nuni, beau în sănătatea socrului mare și a celuilalt, se porniseră și „guriștii", cîntau și nuntașii, îngînau numai, fetele și flăcăii dansau ca într-un vîrtej; dacă oboseau, veneau înapoi, mîncau, beau cu poftă și din nou plecau să valseze.
De n-au prins de veste că Leana și bărbatul ei nu mai erau la masă și nici la dans nu se aflau.

De-a lungul mesei, buturile de friptură de vițel se răsfățau în bătaia lampioanelor și în luciul rumenelii; din laturile mușcate de cuțit țîșnea mustul, lăcrimau. Sclipeau și bucățile de plăcintă, foaia de deasupra, întoarsă la cîte-un capăt, de coaptă ce era.
— Na, că ești și tu nuntaș, mi-a spus o fată, rîzînd la mine, pe cînd îmi dădea un colț de plăcintă și un pahar cu șpriț pe fund.
Plăcinta n-a prea fost pe gustul meu. Era cu brînză sărată. Șprițul însă l-am băut cu poftă, ar fi mers și paharul plin.
Chiar lîngă mine, la capătul dinspre stradă al mesei, un om săpa o gaură în pămînt, iar un altul, bătrîn tare, aștepta alături, ținînd în mînă o prăjină de rufe, lungă.
„Ce-o fi săpînd?! La ce le-o trebui prăjina?" mă întrebam mirîndu-mă; din ochi îl căutam pe Florică, voiam să mă lămuresc.
Pînă să dau de el, cei doi înfipseseră prăjina în groapă, bătătoreau pămîntul în jurul ei. Văzînd la ce lucrau, se opriseră și alții, dintre băieții ce se întorceau de la dans, și se uitau atenți.
— Găina n-au adus-o încă? au întrebat doi.
Mai rău m-am încurcat. Presupunerile ce făcusem au căzut în baltă. Mi-au schimbat gîndurile lăutarii; se începuse „strîngerea darurilor".
— O sută de lei nașu, și tot p-atîția nășica! Halal lor și noroc d-așa nuni! Mai darnici nici că s-a pomenit!

îi lăuda în gura mare primașul, îi fericea și pe miri. Giniți-vă la sute ! Noi, nouțe, acum scoase de la bancă ! îi poftea, fîlfîindu-le, să nu creadă că erau vorbe goale ori înșelăciune.

— Ce de bani o să aibă Leana ! a făcut Vrabie către mine.

Venise și el la nuntă, și Corcodușe, și Cîrnu, și Pișcot.

— Cît crezi că o să adune ? l-am întrebat.

— A ! Face mia.

— Și ce poate să cumpere pe ei ?

— Pe-o mie ?! Poate să cumpere o trăsură cu doi cai.

— Adevărat, mă ?

— Daa !

Eu o și vedeam pe Leana plimbîndu-se în birjă, înfundată în perne, cînd l-am simțit pe Florică lîngă noi. Era în picioarele goale ; nu mai putuse să rabde și se descălțase.

— Aduce și găina îndată, a spus.

Cum ne-a vestit, a și apărut bătrînul, cel care ținuse prăjina ; venea acum cu o găină neagră, o purta pe braț, o mîngîia și-i vorbea din vîrful buzelor.

Deși voiam să văd ce-o să facă cu ea, eram chiar nerăbdător, cu urechea trăgeam la primaș. Spusele lui Vrabie îmi măriseră curiozitatea. Bîrr ! auzisem. Își tremurase arcușul pe vioară. Bîrrr ! răsunase întreg taraful.

— Fraților, tocmai nea Gheorghe chitaristul v-a făcut-o ! s-a văitat maimarele peste lăutari. Și noi care credeam !... Zece lei a dat, pentru el și pentru toți ai lui ! Iaca, ăștia !...

— Ce bine ar fi dacă ăilalți ar da măcar pe jumătate ! a zis o femeie de la masă către cei din apropiere.

Un freamăt a trecut prin Fundătură, din fundul ei pînă în Ghica Vodă. O clipă mai apoi, lăutarii au înlemnit cu arcușul pe coarde. S-au oprit și cei care dansau, în mijlocul valsului. Nimeni n-a mai mișcat. Toată suflarea, de la copil la bătrîn, și-a înfipt privirea în locul unde mă găseam și de pe buze le-a scăpat la toți în limba lor :

„Astardea la cainia !“

Ca bătuți în cuie rămăseseră ; cu mintea în goană, se vedea bine ; cu ochii aprinși.

Îl țintuiseră și pe naș. Cînd s-a dezmeticit, s-a întors către lăutari și i-a îndemnat :

— Gata acum ! Cîntați ! Dați-i drumul ! Și turnați vin ! le-a cerut celor din apropiere.

Ei l-au ascultat bucuroși. Și s-au așternut, pahar după pahar beau.

Între timp, găina fusese agățată în vîrful prăjinii, legată de picioare și înfășurată cu o sfoară peste trup. Numai aripile i le lăsaseră libere, se zbătea încă.

Se opriseră și fetele și băieții la masă, rămîneau mereu mai puțini la dans. Curînd n-a mai plecat nimeni. Nici nu mai vorbeau, un cuvînt nu scoteau ; o liniște grea îi stăpînea. Cătau pe furiș la casa unde se aprinsese lumina în fereastră, sau rămîneau cu privirea prinsă de vîrful prăjinii. Din viori scăpau numai suspine, cel cu naiul amuțise.

Cînd, un țipăt de femeie a sfîșiat Fundătura. Ascuțit, lung. De izbîndă ; și de fericire.

Din pragul casei, de pe o ridicătură țipase. Apoi femeia năvălise spre masă, ducînd în mîini, ca pe un trofeu, o cămașă, și strigînd la ei :

— Uitați-vă bine ! Luați-o, mînca-v-aș gura ! Leana mamei, draga mamei ! Uitați-vă bine toată țigănimea ! Fată mare, fata mamei !

S-au săltat, țigăncile mai abitir, se aplecaseră unii peste alții. Dar n-au apucat să vadă de aproape. Ca un uliu se repezise bătrînul care legase găina, i-a smuls cămașa din mîini și alergînd într-un suflet, cu pași mari, de s-ar fi zis că-l fugărea să-l împuște, a ajuns lîngă prăjină.

Toată lumea l-a urmărit. În tăcere, încremeniți. Nici lăutarii nu se mai auzeau.

Dînd în bobote s-a urcat pe scaun. Cămașa o ținea la subsuoară, strîns. De acolo, de sus, i-a cercetat dintr-un capăt în celălalt. Cu părul vîlvoi, aprins la față ; și rînjea bezmetic.

— Na-vă ! a zbierat răgușit, trăgînd cămașa de sub braț și arătîndu-li-o, atîrnată de umeri.

Nici nu vedeau altceva ; bărbații și femeile, băieții, fetele și copiii. Ca la o minune se uitau, ca la o comoară a lor. Mișcau și din buze, ei știau ce vor ; alții păreau

că se roagă, pierduţi. Dacă a crezut că i-a săturat, şi-a potrivit braţele pe sub cămaşă şi, pe îndelete, cu grijă, a pus-o peste găină, a îmbrăcat-o în ea, lăsînd poalele să atîrne de-a lungul prăjinii, în jos.

Speriată, pasărea bătea din aripi, se zbătea în sec ; ba a şi cîrîit.

— Gineşte-te bine ! Acum e frumos ! m-a sfătuit Florică, fără să clintească.

Cîţiva flăcăi se căţăraseră pe bănci, stingeau lampioanele, suflau în ele.

Bătrînul coborîse de pe scaun, se căuta prin buzunare. Dar s-a oprit. Ca să potrivească mînecile cămăşii. Nu cădeau la fel, una se răsucise. Apoi şi-a vîrît din nou mîna în buzunar, a scos cutia şi a aprins un chibrit. Degetele îi tremurau, bîţîia tot, zorit acum. Făcîndu-şi palmele apărătoare, aplecat în jurul poalelor, le dădea foc.

Şi-o frunză căzută din pom s-ar fi auzit.

În întuneric şi sus, în proţap, se zbătea găina, cu aripile în flăcări. Şi vîlvătaia creştea, sporită de bătaia aripilor, lăsate slobode înadins.

Pe deasupra alergau bucăţi din cămaşa Leanei, ajunsă scrum.

Din grămada de nuntaşi, din inima ei, luase viaţă un murmur surd, neînţeles.

Şi cum năvălesc puhoaiele, aşa s-au năpustit.

Într-un ţipăt, într-o hărmălaie.

Comorile pămîntului, aur şi nestemate dobîndiseră.

S-au prins, au făcut o roată mare în jurul prăjinii. De-a valma, la nimereală. Şi au pornit de îndată să-i dea ocol.

Se împingeau unii într-alţii, chiuind ; îşi muşcau pumnii, scrîşnind din dinţi şi din măsele ; căutau în înaltul cerului, ei şi ele ştiind ce, şi oftau de li se rupea sufletul ; cîntau, frînturi de dragoste aprinsă cîntau... şi iar chiuiau.

La o vreme au obosit. Ori poate ieşise „Ucigă-l toaca" din ei. Plecau din roată, unul cîte unul. Întorşi la masă rămîneau tăcuţi, pe gînduri.

S-a lăsat și nașul, a venit la locul lui și nici el n-a scos o vorbă, pînă nu i s-a întors nevasta. Atunci a ciocnit cu ea și a băut, gîlgîia vinul în pahar, de sete ce-i era. Și a zis tare, l-au auzit mulți :

— E rîndul meu, ca nași ! O să joc, de ce nu ?! Să vadă și ei ce-i ăla joc ! s-a grozăvit.

Flăcăii aprindeau lampioanele ; se pregăteau și lăutarii, încercau viorile, bașii și țambalul.

— O „țigănească“ domoală la început, le-a trimis vorbă.

Aștepta în picioare, gata de joc. Își fluiera în surdină, bătea și dintr-un deget, cu privirea în ghete. Cînd melodia a răsunat, a și pornit-o. Cu mîinile la spate, cu pieptul scos înainte, cătînd în van. Spre lăutari mergea. Jucînd. Mărunt, cît mai mărunt. Un ropot clocotea la picioarele lui ; stins, abia simțit.

— Ha ! Haha ! a făcut deodată, smucit, în ritmul cîntecului.

Toată carnea de pe el a tremurat. I se luminaseră ochii, ardeau. De o palmă erau acum pașii, îi mărise cu mult. Și se ducea, bătînd în contratimp. Pe călcîie întîi, zvîcnit, din gleznă împins ; schimba apoi pe vîrf, urcîndu-se pe el, mereu mai apăsat.

Trrrosc, trrrosc, trrrosc ! pîrîiau încheieturile degetelor, trosnea și caldarîmul.

Se stîrniseră și nuntașii, dintru început îl ghiciseră. Și se țineau după el. Cu femeile, cele tinere, cu fetele mari.

— Pe nimeni nu mă dau ! s-a mîndrit, din vîrful buzelor, dar prea deslușit să nu înțeleagă și alții.

Furase și o raită din privire printre neveste și fete. Și aflaseră curaj.

Rrraap, rraap ! Rrraap, rrraap ! răsuna Fundătura. Băteau din palme, în tact, pășeau îndoite de mijloc, aplecate, cu privirea-n picioarele lui.

Alaiul ajunsese la capătul mesei, la larg.

— Întăriți-o ! a poruncit nașul tarafului, înfierbîntat.

Atît așteptaseră. S-au încovoiat pe viori, una s-au făcut cu ele ; un vîjîit țîșnea din bași, rupt ; din țambal, clocotul pleca rotund, umbla pe dedesubt. Iar nașul le-arăta ce știa. Mai în scurt punea piciorul, mai apăsat ;

mai tare îi trosneau oasele. Își juca și trupul, îl purta după cum voia. O tresărire era tot ; burtă nu mai avea, credeai că i se topise, îi plecase și mintea cine știe unde, că din timp în timp surîdea.

Unul cîte unul s-au prins în joc și ceilalți bărbați. Răbdaseră cît răbdaseră, dar fuseseră răpuși. Ce ropot se născuse ! Și cum le pîrîiau oasele ! La toți. Treizeci cîți erau, poate mai mulți.

Trosc, trrrosc, trrrosc !

Drepți ca lumînarea se țineau, cu capul sus, mîndri de ei și de darul ce-l aveau.

De pe lături, femeile îl mîncau din ochi, iar din cînd în cînd, cîte una scotea un vaiet lung, ca o sfîșiere ; și mai cu sete băteau din palme

Rrrap, rrap ! Rrrap, rrrap, rrrap !

— Măi Gică, e tîrziu ! Hai acasă, m-a îndemnat Vrabie.

Nu-mi venea să plec, petrecerea abia acum începuse cu adevărat. Într-o latură se prinseseră și fetele, își mlădiau trupul, de li se cerneau rochiile crețe, fustele multe.

— E trecut de miezul nopții ! mi-a mai spus.

M-am speriat, am și plecat. Cît să fi fost ceasul nu știu, dar pînă acasă picior de om n-am mai întîlnit.

— Acum vii ? a mormăit Lică, fără să se ridice de pe salteaua pe care dormea, așternută sub pom.

Am tăcut, eram cu gîndul la Leana. „O mai lăsa-o bărbat-su să joace șotron ? mă întrebam. Și de ce i-o fi ars cămașa ?“ mă tot miram.

— Du-te în bucătărie, că ți-a oprit mămița-ta de mîncare, l-am auzit bolborosind ; abia am înțeles ce spunea. Ca îndată să sforăie. Adînc, din fundul pieptului. O dată și încă o dată. Apoi i-a dat drumul la niște șuierături și goghilțuri, un cazan fierbea la gura lui.

Cu urechea la el și rîzînd în mine am adormit.

M-am trezit ca mai totdeauna, în minte cu Guță, scatiul meu. Ziua abia mijea însă. Guță dormea dus. Dormeau și tirchileștenii ; de nicăieri nu venea un zgomot. Nici Lică nu mai sforăia.

Doar cerul se plimba peste vîrfurile corcodușilor, coborîse pînă pe pămînt.

Dinspre Fundătură a scăpat o șuviță de vînt, a adus cu ea sunet de vioară și glas de lăutar cîntînd. Deslușit se auzea :

„Zorile de dimineață
Tuturor le cade greață.
Numai mie cu dulceață,
Pînă mîine dimineață."

Îi cîntau mirelui „Zorile", strînși la fereastra lui și a Leanei.

Nunta a ținut și toată ziua de vineri, noaptea ce a urmat și o bună parte din dimineața de sîmbătă. Pe la ceasurile zece mai plecau două birje, pline.

După-masă, cîțiva copii ne-am dus în Fundătură. Unul dintre noi îl căuta pe Florică, voia să cumpere de la el o armonică de gură.

De obicei, nici nu apucam să intrăm bine pe ea și din toate părțile ne strigau, ne chemau la vreo leapșe sau la un „armaș". În ziua aceea, Fundătura părea pustie. Dormeau toți, frînți. Nici cîinii nu s-au trezit, un ochi n-a deschis nici unul.

Le era dat tirchileștenilor să nu ațipească mai lung sărbătoarea după-masă. Se trezeau tresărind. În bătaie de tobe și-n scheunatul cîinilor. Și larma creștea. Lătrau potăile, se repezeau din toate fundăturile mahalalei, cu coama zbîrlită și cu coada bîrligată ; țipam și noi, copiii, fugind în întîmpinarea lor.

„Băă ! Vin ăia cu maimuțele !"

Adesea, doi erau. Mergeau prin mijlocul drumului, fiecare ducînd o maimuță în lanț și bătînd cu degetele într-o tobă. Sub braț strîngeau un ciomag lung cît o prăjină.

Ca de obicei, și de data aceasta s-au oprit în fața „Frumușicăi". Chiar în inima răspîntiei. Și s-au pornit să bîrîie tobele. Maimuțele priveau pe rînd, și cînd una, cînd cealaltă se căutau de purici.

Noi, puștimea, băieți și fete, făcuserăm o roată mare și numai la ele ne uitam. Cum s-au adunat și cîțiva oameni mari „reprezentația" a început ; cei doi au poruncit maimuțelor să se urce pe prăjini. Ele n-au așteptat să le zică a doua oară, s-au cățărat pînă în vîrf. Acolo, după ce au salutat milităreşte pe toți spectatorii, au început să se gătească, privindu-se într-o oglinjoară. Și-au pus și pălărie, n-au uitat să-și facă și aluniță.

— Parcă-s oameni, *domne !* se mira Lică în gura mare.

— Uită-te la ele ! Ai crede că se duc la „Complet" ! le lăuda Ancuța.

De dragul lor, Cîrnu fugise acasă și le adusese două felii de pepene galben. Reprezentația se sfîrșise, maimuțarii treceau din om în om, cu pălăria întinsă, iar ele

se ospătau cu poftă și zor. Cînd înfulecau mai vîrtos, cea mai mică s-a oprit, a cules o sămînță, a privit-o pe amîndouă părțile, iar la urmă a crăpat-o între dinți. Ca după treaba aceasta să nu știe ce să facă mai întîi. Să mănînce miez de pepene, sau miez de semințe. Mult n-a stat la gînduri. A scos semințele, una cîte una, le-a pus deoparte, apoi s-a așternut să topească pepenele.

Cealaltă maimuță nici dintr-un ochi nu clintise. După ce-și mîncase porția, se ștergea mulțumită pe bot. Ca, pe neașteptate, să întindă laba, și haț ! toate semințele le-a înhățat.

— Vedeți, măi copii ! D-aia se zice că ne tragem din maimuțe, că furăm la fel ca ele, ne-a ținut o predică un licealist.

— Da' de unde, *domne !* Ele au învățat de la noi ! a crezut că i-o întoarce Cîrnu.

N-apuca strada să se liniștească și se porneau din nou cîinii pe goană și pe lătrat. Iar noi pe fugă.

În capătul dinspre șoseaua Ștefan cel Mare apăruseră ursarii. Umblau tot cîte doi. Rareori, trei.

Cînd ajungeam în apropierea lor, ne opream. De frica urșilor. N-arătau de loc drăguți. Prea mari, prea greoi, prea păroși. Și cîinii se temeau ; îi lătrau de departe.

Ursarii mergeau pe lîngă ei, bătînd în tobă și uitîndu-se pe deasupra gardurilor, în curțile oamenilor. Nădăjduind la fiecare pas că vor fi chemați. Și nu se înșelau. Îi cunoșteau pe tirchileșteni, știau că din timp în timp aveau chef să le joace ursul în bătătură.

— Dați-vă încoa, să vedem ce marafeturi au mai învățat ! i-a poftit într-o duminică vecinul nostru, nea Gheorghe Puiaru.

La apropierea lor, găinile din curte au luat-o razna. Alergau care încotro ; o zbughiseră și pisicile, țîșneau ca din pușcă ; mai tare se asmuțiseră cîinii, lătrau de li se umflaseră gîlcile de la gît cît oul. Am năvălit și noi, buluc.

Nea Gheorghe se potrivea cu greu pe scaun, atît de tare se umflase în pene. Ieșise și nevastă-sa, țața Gherghina, împreună cu toate fetele și băieții. Șase, cîți aveau.

Și se grămădiseră în spatele lui. Mîndri și ei și ele, grozăvindu-se. Dar cel mai țanțoș Tudorică ședea. Nu-și lua ochii de la noi, iar din privire ne dădea cu tifla : „E ! Care pe care ? Mie îmi joacă și urșii !“

Ursarii s-au apropiat, făcîndu-le temenele, au pus distanța între ei doi, și gata. Amenințînd fiarele cu bîta se răsteau apăsat :

„Hopa, Vasile !“
„Sus, Iancule !“

Urșii se săltau numai. Nu se sculau în două picioare, cum li se poruncise. Le-au venit însă repede de hac ; i-au plesnit cu reteveiele, în scurt, s-au auzit oasele trosnind. Cît omul s-au ridicat. Gemînd, sîcîiți.

„Joacă bine, mă Martine,
Că-ți dau pîine cu măsline“, le cîntau. Hîrîiau și în tobe, cu degetul cel mare, pe dedesubt. Și urșii jucau. Țopăiau greoi, doi, trei pași la dreapta, ori la stînga și îndată dădeau să se lase jos.

„Sus, Iancule ! Hopa !“
„Hopa ! Leneșule !“

După ce i-au hîțînat preț de cîteva minute, ursarii s-au lungit pe pămînt, iar „Iancu“ și „Vasile“ treceau peste ei, înainte și înapoi, fără să-i atingă.

— Așa ceva, ba chiar mai bine, face și Grivei al domnului Vulescu ! și-a rîs de ei Pișcot.

Au auzit și ursarii, li s-a văzut pe față că nu le venise bine. Tudorică se turtise, pusese capul în pămînt. Numai nea Gheorghe Puiaru ședea răsturnat în scaun. Știa el ce știa. Că îndată s-au sculat de jos ursarii și s-au luat la luptă cu urșii. De-adevărat. Luptă voinicească.

Mari erau fiarele ! Dar și ursarii. Cît pomul. Și ca tăiați în oțel. Se strîngeau în brațe ca în chingi, se opinteau unii într-alții. Țineau urșii, o boabă nu dădeau înapoi ; se încordau stăpînii, împingeau de zor, cu sete mare.

— Acum ! Trîntește-i o piedică ! a strigat Nicușor repezit, la cel care se lupta cu „Iancu“.

Îl furase, ca pe noi toți, clipa aceea. Fusese sigur că atunci, cu o piedică pusă dibaci, l-ar fi răsturnat. Nu bănuise că era „luptă dreaptă“. Adică fără piedică, așa cum sună canoanele din vremi. I-a spus-o și ursarul, încruntat, cu vorba întretăiată, mai mult gîfîind.

N-a înțeles nimeni bine din ce, dar și-au ieșit din sărite și urșii. Au mugit amîndoi, ascuțit și sălbatic, s-au opintit furioși, împingînd cu toată puterea ce le mai rămăsese și apăsîndu-se cu greutatea trupului lor greu. Iar capul le bîțîia prin aer, cu ochii undeva, gonind pe cer. Eu încremenisem. Corcodușe și Nicușor albiseră ca hîrtia.

Se pierduseră și ursarii, luați pe neașteptate, se vede. Li se citea spaima, intrată pînă-n oase. O fărîmă de secundă numai. În clipa următoare și-au încrucișat privirile, au aflat curaj. Și s-au năpustit.

Țața Gherghina o rupsese la goană, drăcuind, cu fetele după ea. Nici ceata noastră nu ședea mai bine cu bărbăția. Mie, unul, îmi tremurau picioarele. Ne ținea pe loc numai nea Gheorghe, liniștea lui. Îl știam și voinic. Lumea zicea c-avea un pumn cît o căpățînă de berbec.

— Brava ! Mi-a plăcut ! i-a lăudat ridicîndu-se alene de pe scaun ; le-a făcut semn cu mîna să înceteze, și lupta s-a terminat.

Tot bătînd în tobe, ursarii ajunseseră la jumătatea străzii Răsuri. Noi și cîinii după ei.

Atunci am văzut-o pe coana Maria, mama lui Nicușor, făcîndu-le semne.

— Uite, Nicușor ! Îi cheamă și la voi ! i-am spus mai mulți.

El a tresărit de bucurie, ca după cîțiva pași să se vaite :

— Aoleoo ! Mi-am adus aminte ! E tata cam bolnav.

O dată cu ursarii am intrat și noi în curtea lui. Numai pe Corcodușe, cu care se bătuse chiar în dimineața aceea, nu l-a lăsat ; i-a închis poarta în nas.

— Să dea Dumnezeu mai rău să-i fie lui tac-tu ! l-a blestemat Corcodușe, fierbînd de mînie.

În vremea aceasta, coana Maria așternuse pe jos, în fundul curții, un țol ; ieșise pe prispă și nea Ilie, tatăl lui Nicușor, și se uita cu ochi mari la urși. La față arăta ca în toate zilele, cînd îl vedeam întorcîndu-se de la depou, cu scaunul pe brațul stîng și cu biciul în mîna dreaptă. Că era vizitiu la tramvai.

— Se ia la luptă cu urșii ? l-am întrebat pe Vrabie.

— Îl calcă.

„Cum l-o călca ?" gîndeam, în timp ce unul dintre ursari șușotea cu coana Maria. Ea a intrat în casă de unde s-a întors cu o căciulă, a bătut-o de praf, apoi i-a dat-o lui nea Ilie, spunîndu-i s-o pună pe cap. Bărbat-su i-a potrivit din mînă moțul, i-a netezit blana într-o margine și, pe cînd o așeza pe-o sprînceană, a zis zîmbind către ursari :

— Nu mi-o mînca-o, că-i de miel ?!

— Fii pe pace, boierule ! I-am înțărcat de mici ! s-a lăudat cel mai tînăr.

— Să nu fi uitat ! a mai glumit nea Ilie.

Nici unul nu i-a răspuns. Ursarul mai în vîrstă plecase cu coana Maria și cu ursul lui spre fundul curții. A luat-o într-acolo și tatăl lui Nicușor. Surîsul din ochi îi dispăruse. Mergea greu, înțepenit din șale. Ajuns lîngă țol, s-a întins anevoie pe el, cu fața în jos.

— Nu așa, boierule ! Întoarce-te cu fața în sus ! Să vadă „Iancu" că este om ! l-a învățat ursarul.

Nea Ilie s-a proptit în mîini, cu chiu cu vai s-a răsucit și a rămas nemișcat. Ursarul a început să-i dea ocol, trăgîndu-l pe „Iancu" după el. Și-i tot îndruga și-l arăta cu mîna pe cel lungit pe pămînt. Cînd a găsit de cuviință, s-a oprit și i-a spus coanei Maria :

— Acum zi-i matale să se pună pe burtă, cu picioarele desfăcute.

Auzise și nea Ilie, dar nu s-a grăbit. Ba a strîns din buze, sîcîit. N-a avut însă încotro, s-a așezat din nou cu fața în jos. Nevastă-sa i-a tras căciula cît mai pe ceafă, i-a ridicat și gulerul de la haină peste gît și, cînd a fost gata, l-a povățuit cu vorbă blîndă :

— Lasă-te moale, Ilie. Nu te încorda.

Ursarul i-a dat din nou roată, boscorodind ; numai de două ori acum.

— Hopa, Iancule ! a poruncit, uitîndu-se crunt în ochii lui, de cum a ajuns iar la tălpile bolnavului.

Ursul s-a ridicat în două picioare și a început să joace. Se sălta ba pe un picior, ba pe celălalt. Stăpînu-său îl trăgea de lanț și, binișor, binișor, l-a dus între picioarele lui nea Ilie.

— *Beștelei,* Iancule ! *Beștelei !* s-a răstit în limba lui.

Mîna liberă o pusese pe pămînt, cu palma în sus, și o bătea mereu, ursul să ia bine seama. Numai că „Iancu" pornise să se învîrtească, își plimba și capul în vînt. O namilă hurduhănoasă, furată de o joacă năucă, așa arăta.

„Beștelei !" adică „Așează-te pe pămînt !" îi tot poruncea.

Pe coana Maria o trecuseră toate apele. Se ținea însă. Ce era în inima lui nea Ilie nu se știe. Nici nu clintea.

— Hai, frumosule ! *Beștelei,* băiatule ! Pune-te jos ! îl îmbia ursarul și pe românește, neștiind cum să-l mai ia. Își înmuiase uitătura, își înmuiase și glasul. Pînă la urmă, fiara l-a ascultat, s-a așezat pe pămînt, cum stau oamenii pe scaun.

— Așa, Iancule, așa, flăcăule ! îi cînta acum la ureche, îl dezmierda.

Fără să-i poruncească sau să-l mai încînte, ursul s-a răsturnat cu spinarea peste trupul lui nea Ilie. Atunci l-am cîntărit și mai bine, am crezut că viu n-o să mai iasă tata lui Nicușor de sub el. Numai moțul căciulii și ghetele i se zăreau.

Cîtă vreme a stat lungit, nu mi-am dat seama. Mă speriasem, era prima oară cînd vedeam un om „călcat de urs". După un timp m-am obișnuit. La două, trei duminici călca pe altcineva.

Parcă era un făcut. Mai în fiecare duminică ploua. Pînă pe la zece dimineața, un nor cît de mic nu se zărea. Și din senin se auzea tunetul rostogolindu-se către Gara de Nord.

— E gata !

— S-ar putea să lipsească !

Tineretul, mai ales, și elevii de liceu, cei din cursul superior, se văitau. Nouă ne părea bine. Ne trăgeam sub streșinile caselor și de acolo priveam la șiroaiele care cădeau mereu mai dese.

În curînd, apa căzută o pornea pe rigole. Ce iute se ducea ! Cît se grăbește un om. Și creștea văzînd cu ochii. Mai mare ! Și mai mare ! Bolborosea, răsturna pietroaiele întîlnite în drum, făcea și valuri.

— Na ! A trecut peste trotuar ! strigau în același timp cîțiva.

În cîte patru-cinci locuri răzbea, ca trasă de magnet năpădea în curțile oamenilor. Șuvoaie.

De sus, din cer curgea și mai tare. Un ropot s-auzea, uriaș.

Prin dreptul Răsurilor pierea și strada. Pe făgașul ei răsărea o baltă, lată cît încrucișarea.

De-ar mai fi ținut, îneca Tirchileștii.

N-apuca să stea de tot și fugeam la casele noastre, unde în grabă ne făceam fiecare un vapor. Din hîrtie. Cine era meșter îl scotea cu două coșuri. Tot în goană ieșeam în stradă și-l puneam pe apă de-a lungul șanțurilor. Între timp, apa își găsise loc, începuse să se scurgă. O dată cu ea o pornea și vaporașul. Noi după el. Pe porțiunile în care se poticnea, îi făceam vînt cu piciorul.

Cînd fuga, fuga, cînd iavaş, iavaş, ne pomeneam fie în strada Viitorului, fie la linia tramvaiului, pe strada Teilor. Acolo rămîneam fără el. Se-neca, îl trăgea la fund hîrtia ajunsă fleaşcă. Ne alegeam însă cu o baie bună, pînă mai sus de genunchi. Ca să ne murdărim la loc, ba încă mai rău. Alergam pe maidan, scobeam la iuţeală pămîntul, cu ce găseam la îndemînă, îl muiam bine în apă, apoi îl frămîntam pînă ajungea o cocă.

— Eu îl mai amestec, că fac şi cozonaci ! îşi spunea Nicuşor, plin de noroi şi-n gură.

— Poftiţi, vă rog ! Mai bune ca la „Capşa" ! se lăuda Vrabie ; auzise şi el, ca oricare bucureştean, de cofetăria boierilor.

Cozonacii îi preparam în cutiile de vax şi cremă de ghete, culese de pe maidan, sau în formele şterpelite de acasă. Fiecare făcea cît mai mulţi şi-i alinia ca pe soldaţi la armată. La sfîrşit îi încrustam cu pietricele şi-i pudram cu nisip.

Cei mai dibaci făceau pocnitori. Şi nu era lucru uşor. Trebuia ca fundul să nu fie nici prea gros, nici subţire şi potrivit bine, după căuşul palmei, iar laturile tăiate drept, la milimetru. Mai pe scurt, să semene leit cu o jumătate de portocală, golită de miez. Şi nu din orice pămînt, numai din cel clisos.

Cum se zvîntau oleacă, ne porneam pe pocnit. Le trînteam cu putere de bordura trotuarului, de s-asmuţeau toţi cîinii din mahala.

Le-auzeau şi cei mari ; rămîneau pe gînduri. Ce le-ar mai fi pocnit şi ei !

În vreme ce noi ne jucam, părinţii se luptau să scoată apa din curte. Bărbaţii săpau şanţuri de scurgere cu hîrleţul, femeile o împingeau cu tîrnurile. Mai huiduind şi drăcuind un cîine care se învîrtea printre picioarele lor, scăpau de ea. Pe locul ei rămînea un strat de noroi gros de-o palmă, pe puţin. Deasupra lui întindeau scînduri, cap la cap, pînă la poartă. Le aveau pregătite, puse la păstrare în fundul magaziei.

Cînd totul era gata, în stradă apăreau elevii de liceu, cei mari, şi flăcăii călcînd cu grijă, din piatră în piatră, şi întunecaţi la faţă, de parcă lor li se înecaseră corăbiile.

Ploua la două, trei zile, adeseori cu găleata, dar apa de băut și de gătit era și puțină și scumpă. Se vindea cu donița. Cei mai pricopsiți cumpărau o jumătate de saca, o păstrau în butoiul lor. De a doua zi, însă, se încălzea, beai o leșinătură.

Se și împărțea. De către cel ce voia să facă o faptă bună, ori să pomenească pe unul de-ai lui, plecat pe drumul fără întoarcere.

„Aaapă de pomană ! De pomană, oameni !" striga Vasile sacagiul, la capătul străzii, în zi de sîmbătă mai adesea.

Numai cît îl auzeau, și femeile o porneau de zor într-acolo, cu donițele în mîini. Se repezea și Lică, într-un suflet alerga. O dată m-am luat și eu după el. Cînd am ajuns, lumea era grămadă, care mai de care înghesuindu-se către coada sacalei, să apuce rînd.

— Ohoo ! Că mă dărîmați ! s-a văitat sacagiul. Și mai vin cu două sacale. Că împarte și coana Frumușica, împarte și madam Paraschivescu, ne-a dat la urmă de veste, împărțind apă de zor.

Din lumînarea lipită la marginea de sus a butoiului se ridica o dîră de fum, se înălța liniștit în văzduh la sufletul răposatului.

Venise iulie. Fierbea pămîntul, frigeau pietrele sub talpa piciorului gol. Abia atunci s-au hotărît copiii din Tirchilești să meargă la gîrlă.

M-am dus și eu cu ei, din prima zi. Am plecat cum am mîncat. Să fi fost ceasurile două. Soarele era ca pe jeratic și drept în moalele capului bătea. Dar habar n-aveam. Voiam să ajung mai repede. Cîte n-auzisem povestindu-se ! Neștiind drumul, mi se părea nesfîrșit.

— Mai e mult, mă Pișcot ?

— Mai e, mai e ! a răspuns. Dar l-am văzut făcînd cu ochiul celorlalți ; am înțeles că ne aflam aproape.

Așa a și fost. N-am dat bine colțul străzii și am zărit în vale apa Teiului. Pînă să zic ceva, ceilalți o și rupseseră la fugă, scoțîndu-și cămășile în drum. Eu, după ei. La zece pași de lac s-au oprit.

— Rămîi tu întîi la păzit, mi-au spus, pe cînd își trăgeau pantalonii și-i puneau la un loc, grămadă.

Am rămas. De-a lungul dealului și cam pe aceeași linie cu mine se înșirau alți copii. Făceau și ei de gardă lîngă îmbrăcămintea celor ce se scăldau, le era și lor frică să nu fie furați. Cel ce o pățea rămînea gol pușcă, mînca și bătaie. Acasă la el, ori de cîte ori fie tată-său, fie mamă-sa își aduceau aminte că-i dăduse de cheltuială.

Se mai temeau să nu „roadă la pastramă". Celui ce își lăsa hainele în plata Domnului, ori uita de ele, i se lua pe ascuns cămașa, îi înmuiau una sau amîndouă mînecile în apă, apoi le înnodau. Cîte doi trăgeau de capetele mînecii, ca piatra să iasă nodul. La plecare, copilul căruia i se juca festa nu mai putea să îmbrace cămașa. Se tot căznea el să desfacă nodul cu mîinile, dar în zadar. Trebuia să-l apuce cu dinții, să „roadă la pastramă", în vreme ce vinovații rîdeau pe furiș.

În lac, copii cît lumea. Cei mai mulți pe lîngă mal. Se temeau să nu se înece. Nici nu înotau prea bine. De altfel, pe atunci nu se înota decît voinicește și broștește sau cîinește, cum i se mai spunea. Amîndouă fără spor și obositoare. Practicate și greșit. Cu cît scoteai corpul mai mult din apă, cu atît mai vîrtos te făleai. De parcă nimeni nu auzise de principiul lui Arhimede.

Parte din copii jucau leapșa, alții se alergau și se stropeau. Cîte unul învăța să înoate, ținut de „profesor", cu palmele de burtă. De cîte ori îi dădea drumul, pica la fund ca piatra și înghițea apă pentru toată ziua. Un altul înainta în suișul gîrlei, înotînd ca un maistru, dar cu picioarele pe fund. Mult însă nu ședeau în lac, nu erau de loc obișnuiți.

— Ce rece e! s-a văitat Corcodușe.

Venea spre mine dîrdîind. La fel de zgribuliți se apropiau și ceilalți.

Eram a doua oară de pîndă. Atunci au început să coboare dealul și oameni mari. Bărbați și femei. La jumătatea povîrnișului se despărțeau. Ele se îndreptau spre o pădurice, crescută în marginea Teiului, unde, dîndu-se pe după pomi, se dezbrăcau pînă rămîneau în „camizol", îmbrăcat de acasă pe dedesubt. Își legau părul într-un

tulpan, apoi intrau în lac cîte două, trei, ținîndu-se de mînă. Apa nu le ajungea la genunchi, dar ele și țipau : „Au ! Au !“ Ca și cum le-ar fi înjunghiat cineva. Tot miorlăindu-se și înaintînd un metru în cinci minute, apa le trecea de pîntece. Atunci să le fi auzit : „Iuu ! Vaii ! Stați, fetelor !“ strigau luate de spaimă. Se opreau tremurînd, păreau gata să se întoarcă. Rămîneau însă. Ținîndu-se tot de mînă, se scufundau în gîrlă pînă peste piept. O dată, de două ori, de trei. Și gata. Mai ședeau cît se spălau cu săpun și fuga, fuga, ieșeau afară.

Bărbații se scăldau în pielea goală. Pînă apucau să intre în apă, o încercau cu degetele piciorului, se codeau și se învîrteau de-a lungul malului, ținîndu-se cu mîna dreaptă dinainte, de se părea că la toți mîna le crescuse din jos de buric. Odată intrați, zburdau. Erau mai copii decît copiii din Tei.

Cine înota bine trecea lacul. Se ducea să cumpere pepeni din grădinăriile sîrbilor, aflate pe malul celălalt. La întoarcere îi lega cu sfoara de vrej, îi punea în gîrlă și-i mîna de la urmă.

Flăcăii plecau după nuferi, mult mai departe, furați de frumusețea florilor. Poate și de liniștea ce domnea pe întinsul apei, în locurile acelea. Nu țineau seama că brădișul era tare des pe acolo și că din adîncul nenumăratelor gropi se răsuceau vîrtejuri ce te trăgeau la fund ca pe un pai.

Și mulți, de-a lungul unei veri, nu mai veneau înapoi.

Mai era un om renumit la noi, în Tirchilești : nea Nicu „balonaru“. Faima ca și porecla îi veneau de la una și aceeași. Știa să facă baloane și la fel de bine se pricepea să le înalțe. Lucrul acesta nu ședea la îndemîna oricui. Încercau și alții, însă cei mai mulți dădeau greș.

— Duminică îl înalți ? se porneau să-l cerceteze de cum se arăta vara.

— Ce tot întrebați ?! Depinde de vreme !

— Așa e. Ai dreptate.

Într-una din duminici, pe la ceasurile cinci după-masă, răspîntia din fața „Frumușicăi“ gemea de lume și de copii, parte bărbătească mai ales. Mai veneau încă și alții și toți vorbeau despre baloane. De ultimul văzut de ei în vara ce trecuse, de cele care luaseră foc mai înainte de a se ridica de la pămînt, de unul aprins în aer, de cei mai dibaci meșteri în înălțatul lor. Și de harul lui nea Nicu, bineînțeles.

În mijlocul răspîntiei stăpînea el, lîngă o masă obișnuită de lemn și un scaun, iar alături se vedea balonul întins pe pămînt.

Cerul părea de sticlă ; în corcoduși nu mișca o frunză. Și totuși, meșterul mai măsura cu ochi atent înălțimile, se uita și-n plopii din curtea coanei Frosa.

Balonul era nu mai mare decît un om înalt, avea forma unei pere și fusese făcut din fîșii de foiță colorată. Ca și para, la un capăt se îngusta, scădea pînă la cincizeci de centimetri. Acolo se găsea „gura“ balonului, croită în jurul unui cerc de sîrmă. Înăuntrul cercului se aflau, prinse de el, două fire de sîrmă mai subțiri, puse în cruciș, iar la întretăierea lor, adică în mijloc, legat strîns, un cocoloș de vată cît un pepenaș.

Așa îl făcea nea Nicu, singur, cu mîna lui. O după-amiază întreagă tăia la fîșiile de foiță, o alta o pierdea lipindu-le între ele cu un strat subțire de pap cizmăresc, să fie ușoare și, mai ales, să nu răsufle.

Alții îl construiau în formă de ciupercă, ori ca un potcap uriaș, din mai multe culori sau numai dintr-una, după cît erau de pricepuți și după cît voiau să cheltuiască.

— Urcă-te ! s-a auzit în sfîrșit porunca meșterului, și un băiat înalt de statură, un fel de ucenic, a sărit pe masă, iar de acolo s-a urcat pe scaunul ce și-l potrivise într-o margine a ei. Îți ții echilibrul ? Stai bine ? l-a întrebat, cum l-a văzut sus ; apoi apucă de picioarele scaunului, le hîțînă cu putere, să se convingă că flăcăiașul nu se înșelase. Pe urmă a prins balonul de moț, l-a ridicat de pe pămînt. Numai în parte însă. De tot l-a ridicat băiatul. Ținîndu-se de speteaza scaunului se aplecă cît mai mult, îl apucă de vîrf, din mîna lui nea Nicu, și binișor, binișor, îl sui pînă ajunse cu gura la înălțimea mesei. Așaa ! a făcut meșterul apăsat, privindu-l pe toată lungimea și răsucindu-și cu degetele încordate mustața, vreo trei fire, că atîtea avea.

Cei din jur ședeau cuminți, tăceau chitic. Știau că lui nea Nicu nu-i plăcea să te amesteci nici cu fapta, nici cu vorba. Credea că-i deochi balonul. Nici noi, copiii, nu scoteam un cuvînt. De teamă. Odată, mai din nimic s-a înfuriat, a strîns bombănind ce era al lui, și dus a fost.

Nea Nicu da roată balonului, îl cerceta bucățică cu bucățică și-l pigulea pe la toate lipiturile. La sfîrșit s-a aplecat, a luat de sub masă sticla cu spirt denaturat și a turnat din ea peste ghemotocul de vată. Un gît, și încă un gît. Pînă l-a săturat bine, pînă a început să se prelingă picături din el.

— Halt ! și-a comandat atunci, militărește, cu glas tare.

Cel cocoțat pe scaun nici nu mai clipea. Nea Nicu a scos degrabă cutia cu chibrituri din buzunar, a scăpărat un băț, l-a pus sub cocoloș și i-a dat foc. În aceeași clipită s-a văzut o vîlvătaie albăstruie care creștea mereu mai înaltă, mai subțire. N-a trecut mult și balonul a început să se umfle.

Meșterul albise la față, arăta ca speriat. Se uita ba pe sub gura balonului, ba de jur împrejurul lui, sau la băiat, la mîna cu care îl ținea. Privea și-n cer, cerceta și pomii de pe drum.

— Ai început să-l simți, să te apese ? își întreba ucenicul, nerăbdător, mai să se bîlbîie.

— Da, i-a răspuns băiatul, abia găsind putere.

— Ține-l moale, numai cu vîrful degetelor ! l-a învățat strigînd la el.

Un sfert din mahalaua Tirchileștilor pîndea, cu răsuflarea tăiată. De la el, emoția trecuse și în noi, în cei mici ; înțepenisem locului.

După clipe lungi de așteptare, drept deasupra noastră, s-a ridicat ușor ca un fulg balonul lui nea Nicu. Și, ca și cum ar fi știut că ne bătuse inima pentru zborul lui, se înălța domol : să-l vedem bine, să vedem cît de frumos plutea.

— Bravo, Nicule !

— Halal să-ți fie, meștere !

— Să trăiești, nea Nicule ! a răbufnit în toată răspîntia, de la mic la mare l-au felicitat.

Se muiase și meșterul, îi rîdea mustața, cît era ea de rară. Copleșit de urale și de izbîndă a rămas tăcut în mijlocul mulțimii, cu ochii după balon, pînă l-a pierdut în depărtările cerului.

Seara tîrziu, pe la ceasurile cînd toate stelele sclipesc, și cînd mai toți tirchileștenii se găseau în stradă, la răcoare, de către linia tramvaiului, cîteodată, sau de dincolo de Ghica Vodă, alteori, lumea tresărea.

— Uite-l !

— Pe cine, dragă ?!

— Ei, pe dracu. Balonul !

Cînd îl zăreau copiii, atunci să fi auzit :

— Uuuu ! Ce frumos e !

— Auriu ca soarele !

— Și cît e de sus !

Dus de o șuviță de vînt, balonul călătorea agale prin văzduh, se întîmpla s-o ia chiar către noi. Ce iuțeală ne prindea atunci ! În mijlocul drumului ne repezeam. Să-l

vedem bine, nimic să nu ne împiedice ; o clipă să nu-l scăpăm din ochi.

Se sculau și cei bătrîni de pe bănci, rămîneau și ei cu privirea pe cer.

— Oleooo, cît e de mare !

— E de două ori cît al lui Nicu balonaru !

— Da' de unde ! Ți se pare !

Undeva, drept deasupra noastră, în întunericul dintre cer și pămînt, un clopot de lumină, galbenă sau roșiatică, ori verde alteori, suia mereu mai sus.

— Iii ! Ce bine se vede acum !

— Uite ce dreaptă e flacăra de sub el !

Cît timp se scurgea de la o mirare a unuia la alta, se depărta mereu, urca spre stele, așa ni se părea. Unul cîte unul, noi, copiii, încetam vorba, nu mai scoteam un cuvînt. Priveam tăcuți. Balonul luase cu el o parte din visurile stîrnite în mintea noastră aprinsă.

— Asta o să cadă tocmai în Bulgaria ! rupea firul închipuirii vreun bătrîn.

Vara era abia pe la jumătate, cînd o auzisem pe mama lui Cîrnu amenințîndu-l :

— Vine ea școala ! Drac împelițat !

Cu cît toamna se apropia, cu atît amenințările se înmulțeau.

— Așa ! Să nu te mai dai jos de pe garduri ! Dancapi tu iar pe mîna profesorilor ! Acu, acu !

Sau :

— Sigur ! Cine te întrece în răspunsuri ? Vedem noi, în curînd, dacă și la școală o să-ți turuie gura le fel !

Aduceau vorba și elevii, își aminteau de ce pățiseră. Mai cu seamă cînd eram noi pe acolo, cei ce nu fuseserăm încă la școală. Numai în sperieturi ne țineau.

— Întăriți-vă bine părul de la perciuni ! Pînă în tavan o să vă ridice săltînd de el ! Mamă, mamă, ce ustură !

— Vai de ăia dintre voi care vor cădea pe mîna lui Costescu ! ne plîngea altul.

Ascultîndu-i, frica intra mai adînc în mine, zi de zi. Cu toate că pe Alexandru, fratele meu, care trecuse în clasa a treia, nu-l auzisem niciodată văitîndu-se de profesori. Cînd mămița mi-a probat șorțul de școală, mi s-a părut că mă gîtuia, m-am simțit încătușat.

Se dădea și timpul de-a dura. Ca vîntul au trecut săptămînile care mai rămăseseră. Într-o dimineață am pornit-o în urma lui Alexandru, învăluit într-un șorț gri-albastru, lung peste genunchi, și purtînd la gît un guler alb, țeapăn de scrobit ce era.

Cu gulerul m-aș fi împăcat eu pînă la urmă, dar nu găseam loc mîinilor, nu știam ce să fac cu ele. Șorțul nu avea buzunare, iar noi, copiii din Tirchilești, ca să ne

asemuim cu mardeiașii, țineam toată ziua mîinile înfipte în ele. Noroc că m-am întîlnit cu Vasilică. Ieșea de la el din curte, o dată cu mamă-sa, îmbrăcat și el școlar. Ne-am privit lung, ne-am cercetat în silă, iar la urmă am ridicat amîndoi din umeri, parcă zicînd : „Asta e ! N-ai ce să-i faci !“

— Și ce vreme de înălțat zmeul ! s-a necăjit, venind lîngă mine ; dar neluîndu-și ochii din pomi.

— De, mă ! am oftat și eu, la fel de amărît.

Atît ne-am spus. Apoi am tăcut. Ca și cum cineva ne-ar fi lăsat fără glas. O vorbă n-am mai scos pînă la școală. Era și aproape, la cinci, șase minute de drum. Unde se întîlneau străzile Romană, Leonida și Tunari.

Am găsit curtea plină. Erau acolo, de-a valma, copii de vîrsta mea și mai mari, mulți vlăjgani, de asemenea, și femei, și bărbați, părinții elevilor ce intrau în clasa întîia.

Privirea mi se oprise pe vlăjgani. Ca dracu arătau. Sau, dacă vreți, să le plîngi de milă, ori să pufnești în rîs. Închipuiți-vă niște băieți zdraveni, cu mustața mijind, băgați în șorțuri lungi pînă peste genunchi și gătiți cu gulere de domnișoară, mari și albe. Ba și cu cravate roșii, ca niște pompoane, la gît.

Alexandru mă părăsise îndată ce intraserăm în curte ; plecase spre un grup de colegi de clasă. Iar mama lui Vasilică se trăsese cu fi-su lîngă zidul școlii, unde se așternuse pe vorbă cu o altă femeie. Rămăsesem singur în mijlocul a sute de copii. Și nu știam ce să fac. Dacă ar fi înjghebat un joc, o goană, m-aș fi prins și eu. Ședeau însă cuminți, n-arătau de loc veseli. Mai că nu mișcau ; și abia vorbeau.

— Gică ! Gică ! l-am auzit pe Vrabie strigîndu-mă. Venea spre mine, împreună cu Oacă. Cum m-a ajuns, ne-a strîns lîngă el și, înfierbîntat, dar făcîndu-și glasul cît mai scăzut, ne-a spus : Am un plan grozav... Cînd o fi să vă așeze în bănci, să faceți așa ca să stați împreună. Profesoara, ori profesorul, ce-o fi, o să vadă că tu, Oacă, înveți mai bine ca el, că tu ești repetent și știi lecțiile. O să fie bine și pentru tine, Gică. El o să-ți sufle și mai cu seamă la aritmetică, și ai să iei și tu note

bune. Așa am făcut eu anul trecut. Am stat cu Cîrnu în bancă, că era repetent, și la urmă amîndoi am trecut clasa. Ați auzit, mă ?!

Abia sfîrșise Vrabie planul și pe treptele scării a apărut un om numai în jiletcă, cu fotă verde dinainte, pomădat și cu mustața în furculiță. După ce s-a uitat peste capetele noastre, a dat gură :

— Să purceadă pruncii din prima ! Rînduiți, mă rog frumos ! Doi cîte doi !

Ținînd copiii de mînă, părinții au prins a se mișca spre el. Înaintau încet, cu teamă parcă. Se întrebau dacă nu greșeau venind și ei. Așa li se citea pe față.

— Înfigeți-vă ! ne-a îndemnat Vrabie.

Ne-am „înfipt", treaba a mers ca pe sfoară. Nu pînă la sfîrșit însă. Däduserăm buzna pe sală, ne așezaserăm în banca a cincea, de pe rîndul din mijloc.

— Mișto e aici ! îmi șoptise Oacă, privind în dreapta și în stînga lui.

O dată cu ultimul copil a intrat și omul în jiletcă. Clasa se umpluse. După ce ne-a numărat cu voce tare, a poruncit :

— Repetenții să treacă în băncile din fund ! Gata, mă rog frumos !

Șapte și cu Oacă opt s-au sculat de pe locurile unde se găseau. Patru erau cel puțin cu o palmă mai înalți decît noi, cei mulți. Și mai voinici.

— Dar de ce, nene Truță ?! Anul trecut n-au stat în fund ! i-a amintit unul dintre ei, bosumflat.

— Gura ! i-a retezat-o „nen-su".

— Ce se înfoaie și șoacățu-ăsta ! l-a batjocorit un alt repetent, trecînd pe lîngă noi.

A auzit și nea Truță, era gata să se repeadă. Dar s-a ținut. L-a înjurat numai, printre dinți, și s-a uitat după el, mînios. În vremea asta, copiii umblau după locuri, se iscase o nouă învălmășeală. Pe neașteptate m-am pomenit cu Vasilică lîngă mine. Fugise din banca lui, lăsase locul liber. M-am bucurat. Rămăsesem singur și înfricoșat, speriat de nea Truță. Nu am apucat bine să mă liniștesc și l-am văzut venind drept către mine. Am înghețat, cu ochii în ochii lui.

— Mergi în față, în banca a doua, mi-a spus blînd, trecîndu-mi mîna prin bruma de păr, tuns cu numărul zero. Și m-a dus acolo ; m-a schimbat cu un elev mai înalt de statură.

A mai mutat cîțiva ; pe unii numai i-a sculat în picioare, să-i măsoare din privire, și la plecare, cu mîna pe clanță, ne-a făcut atenți :

— Fiți cuminți, mă rog frumos, că mintenaș sosește *domna.*

Îndemn de prisos. Ședeam ca bătuți în cuie, o vorbă nu scotea nimeni. Eu mă uitam cînd la catedră, cînd la tablă. Ce neagră mi se părea. Tîrziu am întors capul spre Vasilică. Am surîs și eu și el, trist, cum surîd copiii bolnavi. În fundul clasei, la repetenți, s-auzea o bîzîială. Din timp în timp pierea și ea.

Nu mult după plecarea lui nea Truță, o cucoană măruntă, grăsuță și frumos pieptănată, a intrat deschizînd ușa fără zgomot, a închis-o la fel și în pas liniștit s-a dus la catedră. După ce a frunzărit catalogul ce-l purtase sub braț, a citit tare, cît să fie bine auzită :

— Ababei Ștefan !

Din banca întîia s-a ridicat un elev mărunt și pieptos, strigînd :

— Eu !

„Doamna“ l-a cercetat mult, să-l învețe, apoi l-a întrebat :

— Cu ce se ocupă tatăl tău ?

— E mățar.

— Mamă ai ?

— Am mamă, dar vitregă.

— Bine. Stai jos.

S-a uitat iar în catalog, l-a citit pe următorul :

— Andone Niculae.

— Aici ! a răbufnit cel strigat, de pe locul lui, dinspre fundul clasei.

Am întors capul într-acolo și ca mine au făcut și alții. L-am ghicit îndată. Arăta ca strîns de gît.

— Scoală-te în picioare ! Repede ! Ridică-te ! îi suflau repetenții.

Andone s-a dezmeticit, a sărit ca ars și la prima întrebare a răspuns :

— Tata e nisipar, pe căruță.
— Mamă ai ?
— Da !
— Bine, i-a spus profesoara, surîzînd.
Mi-a venit rîndul repede. Eram al șaselea în catalog.
— Cu ce se ocupă tata ?
— E funcționar.
— Mamă ai ?
— Am !
Fără să șovăi am răspuns. N-am vrut să știe ceilalți și nici doamna că aveam mamă vitregă. Mi s-a părut că aș fi umilit-o, am fost sigur că i-ar fi părut rău dacă ar fi aflat.
După mine l-a strigat pe Bucurescu Dan, apoi pe Capră Stelian, și așa, pe unul cîte unul, a sfîrșit catalogul. Atunci s-a auzit un clopoțel pe sală.
— Duceți-vă în curte și jucați-vă, ne-a îndemnat doamna, ea rămînînd pe catedră pînă am ieșit toți din clasă.
În ușă am dat de Vrabie. Ne aștepta, ținea să afle dacă planul lui izbîndise.
— Ai căzut rău ! m-a căinat, după ce îi povestisem totul. Banca a doua e prea aproape de catedră. Ori de cîte ori n-o să scrii lecția, o să te vadă doamna.
Spusele lui nu mi-au căzut de loc bine. Mă făcuse să cred că profesoara va sta cu ochii numai pe mine. Purtat de gînduri triste am ajuns în curte. Acolo am uitat îndată de ele. Curtea nu mai era la fel de înțesată ca în dimineața zilei ; părinții plecaseră. În schimb, clocotea. Două sute de copii se reîntîlneau după prima oră de clasă din acel an ; o pătrime dintre ei după întîia oră de școală din viață. Vorbeau toți deodată, se întrebau, răspundeau. Veseli unii, bucuroși sau cu teama strecurată și-n cuvînt, alții.
— Cine a venit la voi ?
— Domnul director Grozescu.
— Mare noroc aveți !
— Costescu ce clasă a luat ?
— E la noi, la a treia.
— Aoleooo !

După zece minute, nea Truță a apărut iarăși pe treptele scării. De data aceasta cu un clopoțel în mînă. Și la fel a privit undeva, peste capetele noastre, ca apoi să sune de intrare. Recreația se sfîrșise.

— *Schnell, schnell!* comanda, ne grăbea și cu mîna, să urcăm scara mai repede. Gura! Gura! ne-a luat în primire altul, îndată ce am intrat în clasă. Un elev ceva mai mare de ani, uscățiv și negricios. Proțăpit pe catedră, aștepta să ne ocupăm locurile încruntat rău.

— Asta-i monitorul! E-ntr-a treia! mi-a șoptit Oacă. Îl cercetasem și eu, c-un ochi numai. Și mă băgase în sperieți. Auzind că-i în clasa a treia mi s-a părut mai altcum. O fi prieten cu Alexandru, îmi ziceam; ba așteptam de la o clipă la alta să mă întrebe dacă nu eram frați.

Ce-ar fi fost pe mine! Ce m-aș fi înfoiat! Să afle clasa întreagă că aveam un frate într-a treia! Pînă în ziua aceea arareori vorbisem de el cu prietenii mei; nu mă lăudasem nici cu puterea, nici cu iscusința lui, cum obișnuiau cei care aveau frați mai mari. Și nu-i cerusem niciodată ajutor în încăierările și vrăjmășiile mele. Deși ne despărțeau numai doi ani, trăiam fiecare în „lumea" lui. Eu pe străzi și pe maidane, cu gloata de copii; el pe la un coleg de școală, sau, de la un timp, în strînsă amiciție cu băieții mai mărunți ai poetului Macedonski. Prin anii aceia, autorul Rondelelor locuia pe strada Teilor, nu departe de noi.

Monitorul coborîse de pe catedră de parcă se lăsa din cer, așa se înfoiase; și se dusese la tablă. Acolo, după ce a împărțit-o în două, printr-o linie trasă cu creta de sus în jos, a scris cu litere mari: NESUPUȘI, în capătul jumătății din stînga, și SUPUȘI, în cealaltă parte.

— Un repetent să citească clar și tare ce-am scris! a cerut, după ce ajunsese din nou sus, pe catedră.

Eu le silabisisem dinainte, mă grozăveam în mine. La auzul lor, clasa a rămas cu privirea pironită pe tablă; și-o muscă s-ar fi auzit zburînd, în liniștea ce se făcuse.

A treia zi, îndată ce doamna a intrat în clasă, a poruncit ca elevii care nu aduseseră abecedarul și tăblița să se ridice în picioare.

Mai mult de zece s-au sculat. Profesoara a tresărit, nu i-a venit să creadă. Apoi s-a uitat la ei lung și cu ciudă, i-a și numărat.

— Ai dat părinților biletul pe care l-ai primit alaltăieri ? l-a întrebat răstit pe elevul lîngă care se afla, dintre cei în vină.

— L-am dat, doamnă.

— Și de ce nu ți le-a cumpărat ?

— N-a luat tata leafa.

— Cînd o ia ?

— La zece ale lunii, dar mi-a promis că merge chiar azi cu mine la librărie. S-a jurat, c-am plîns.

A trecut la al doilea, s-a apropiat de el.

— Pentru ce n-ai adus măcar tăblița ?

— Le-aduc mîine pe toate.

— Nu minți ?

— Nu mint, doamnă. Zău !

L-a lăsat și s-a îndreptat către altul.

— Ce meserie are tatăl tău ?

— E butar.

— I-ai dat biletul ?

— Nu. I l-am arătat mamei.

— De ce ?

— Păi tata n-a mai dat de trei zile pe-acasă.

Doamna s-a făcut că nu-l aude, a plecat spre catedră. Și a început lecția. Prima lecție.

O văd încă făcînd cu creta „cîrlig" după „cîrlig", pe tabla mare, o aud repetînd o dată cu noi, cîntînd vorbele :

— Gros în jos, subțire în sus ! Gros în jos...

Le desenam și noi pe tăbliță, cu condeiul de piatră. Mai mult le zgîriam. Ne trudeam, stînd chirciți, scoseserăm și limba. Cînd a sunat de recreație, eram frînt, parcă mă bătuse cineva.

De a doua săptămînă, plină era tabla de NESUPUȘI. Scriși de monitor, unul sub altul. Trecea și la SUPUȘI doi sau trei. Să ne pună la ambiție, credea ; să stăm liniștiți în bănci.

Cei mai „nesupuși" au fost, la-nceput, repetenții.

— Treci la locul tău, că-ți mai pun o cruce ! a țipat într-o dimineață monitorul la unul dintre ei.

— Pune-mi cîte vrei, că de mîine n-o să mai mă vadă nimeni pe-aici!

Și s-a ținut de cuvînt. Peste două zile s-a supărat altul, a spălat putina și el.

De cele mai multe ori, profesoara trecea pe lîngă tablă, fără să se oprească. Cîteodată, însă, îi citea pe cei căzuți în greșeală și-i amenința că o să le scadă nota la purtare. Se și supăra. Rar.

— Din nou, voi?! Să rămîneți la arest! hotăra atunci. Asta însemna că n-aveai voie să te duci la prînz acasă, deci rămîneai și nemîncat. Numai că nouăzeci la sută din elevi „rămîneau de prînz", adică mîncau la școală. Veneau cu mîncare în pachet, sau, cei mai mulți, cu cîțiva gologani, pe care cumpărau de la negustoriile din apropiere halva, brînză, ori dovleac copt, și o jumătate de lipie caldă. Cu ele în brațe se întorceau în clasă, le rînduiau pe bancă și se așterneau pe înfulecat. Iar doamna se făcea că nu știe.

O parte din elevi rămîneau de prînz din plăcerea de a fi împreună cu băieții, de a se juca apoi două ore întregi în curtea școlii. Cei mai mulți, de nevoie. Ședeau departe, tocmai în Tei sau prin Obor. Altă școală la-ndemînă n-aveau și programul dura de la 9 la 12 și de la 2 la 4.

„Rotund și gros... subțire și rotund în sus!" cînta doamna acum.

Ajunsesem la litere. Prima desenată pe tabla mare a fost *o*.

„Rotund și gros în jos"... îngînam după profesoară, făcînd *o*-uri, după *o*-uri, tăblița întreagă.

Ale mele ieșeau cînd strîmbe, cînd prea umflate, ori sfrijite rău. Le ștergeam cu buretele, le scriam iarăși, dar ca ale doamnei nici gînd. Cum de le face atît de frumoase?! mă întrebam. Mă și căiam. „Ce prost am fost! îmi ziceam. La ce folosește că am învățat să citesc literele mari! Trebuia să și scriu!"

Încă o lecție, apoi alta, cu greu, repetînd a doua zi unele, ajunsesem tîrîș, grăpiș, la pagina a zecea din abecedar.

Cu „vopsitul“ eram însă aproape de sfîrşitul cărţii. Toată clasa. Un cap nu rămăsese fără mustăţi şi fără barbă. Unora le pusesem cioc. Negru, verde sau roşu, după cum mi se păruse mai frumos. Încălţămintea, eu o dădeam cu galben, să fie mai curată.

Vopseam acasă, vopseam şi în clasă, pînă intra doamna. De nu mai găsea monitorul pe cine să scrie la NESUPUŞI, atît de ocupaţi eram.

Nu ştiu de unde şi cum făcuserăm rost de bani, dar tot elevul avea penarul încărcat cu creioane colorate. Pînă ne-a prins doamna şi ne-a lăsat fără ele. Trecînd din bancă în bancă, veghea ca fiecare să le verse în şorţul monitorului. O poală întreagă a strîns. Nici noi nu ne-am dat bătuţi. De a doua zi am venit cu abţibilduri, cu coli întregi. Şi cîteodată, chiar cu profesoara pe catedră, muind degetul în gură pe ascuns, umpleam abecedarul, pagină cu pagină.

Se depănau şi lecţiile, literele prinseseră cheag, se legau, se întregeau.

„O - i ; o - i, oi“, scriam pe tăbliţă, citeam în gura mare. „O - i, oi ; o - i, oi !“ Cincizeci, cîţi eram în clasă. Copiam acum după carte, mă uitam şi la oile din poză. Erau vreo cinci-şase, păşteau în linişte iarbă verde, proaspăt vopsită.

Valvîrtej ieşeam în recreaţie, de la o vreme. Mai să venim de-a berbeleacul pe scări. Cînd ajungeam în curte, ne porneam pe goană şi pe ţipat. Era, desigur, răbufnirea. Scăpaserăm, nu ne mai apăsa frica. De nea Truţă habar nu mai aveam. Ba îl luam peste picior.

— Ababei spune că o să cumperi alt clopoţel, i-a dat odată nadă Cîrligea.

— De ce ?! s-a prins nea Truţă.

— Zice că ăsta merge înainte !

Ne „pişcau“ în schimb repetenţii. Mai abitir cei din clasa a treia. Rar scăpai, dacă întîmplarea te ducea în preajma lor. Fie că îţi trînteau un „monopol“, cît te ţinea altul de vorbă, fie o piedică, din mers ; ori îţi tîrşîiau guma prin cap, în răspăr ; sau te călcau pe picior, drept peste vîrful degetelor, de te treceau lacrimile de durere. Erau grei şi mari. Buni de luat la armată, atît

de lați în spate și de înalți crescuseră de cînd veneau la școală. De opt, nouă ani. Dar din clasa a treia unul nu mișcase. Cîtă vreme scriseseră cu condeiul de piatră și chiar cu creionul, mai mersese. Ca vai de lume și atunci. Cînd luau însă tocul, parcă le înțepenea mîna, atît de stîngaci erau. Pată de pată se ținea pe șorțurile lor ; buricele degetelor arătau ca muiate în violet, nu mai ieșea cerneala de pe ele. De caiete să nu mai vorbim. Ferfeniță făcute, înfoiate ca varza. La un timp nu mai puteau să îndure canonul, fugeau de la școală. Se întorceau abia la anul, intrau cîteva zile în clasă, apoi fie că fugeau din nou, fie că de cei mai bătrîni i se făcea milă directorului. Îi punea să taie lemnele, două, trei vagoane, și să care cărbunii în pivniță. Dacă treaba era gata, îi chema la cancelarie și le dădea certificat de patru clase.

Într-una din zile, la prînz, o mulțime de copii din toate clasele formaseră un cerc, din dreptul porților școlii pînă peste drum. Și care mai de care se grămădea să iasă în față.

— L-am prins ! L-am prins ! străbătea glas de om prin zidul ce se îngroșa mereu.

— Ce o fi, mă ?! a făcut Vasilică la mine.

— Cine știe ?! m-am mirat la rîndu-mi, și amîndoi am început să dăm roată cercului, în fugă. Căutam un făgaș prin care să pătrundem mai lesne.

— Canar e ! Galben ca aurul ! striga, dădea de veste încîntat, prăpădindu-se cu firea de norocul ce căzuse pe noi.

Eu și Vasilică încercam neosteniți. Dintr-un loc ne gonise în brînci, din altă parte scăpasem numai înjurați. Pînă la urmă am avut noroc, ne-au lăsat cîțiva elevi mai mari să privim printre ei. Tocmai cînd Andone Niculae, colegul nostru de clasă, singur în mijlocul cercului, se apropia tiptil de o pălărie pusă pe pămînt. De lîngă el, un om în capul gol, costeliv la trup, cu jacheta prea lungă și prea largă și cu manșetele de la cămașă ieșite prea mult afară, îl sfătuia îngrijorat :

— Fii cu băgare de seamă ! Vîră mîna binișor !

Andone s-a lăsat cu grijă pe un genunchi, a dus palma pînă lîngă borul pălăriei și a băgat degetele sub el, tîrșîindu-le.

— Vezi să nu-l scapi! Apucă-l bine! îi șuiera de alături omul, din ce în ce mai grijuliu.

Andone se aplecase mai mult, își vîra mîna bucățică cu bucățică și cît mai una cu pămîntul.

— Prinde-l de aripi! îl învăța omul, de loc nu-l slăbea.

Colegul nostru pătrunsese sub golul pălăriei. Se vedea după lungimea de braț ce-i mai rămăsese afară, după cît de tare i se aprinseseră obrajii. Ardeau. Și, deodată, l-am simțit că apucase ceva.

Atunci, în aceeași clipită, stăpînul pălăriei și-a înhățat-o, a smucit-o în sus, ca să-l lase pe Andone în văzul tuturor, strîngînd în mînă o vrabie moartă.

Copiii au izbucnit în rîs. Prostit, Andone se dezmeticea greu. Ținea încă pasărea, nu se scula nici de jos. Cel ce pusese la cale păcăleala era în al nouălea cer. Rîdea de se prăpădea, saluta puștimea, închinînd pălăria în toate vînturile, ne făcea și bezele. Ca, pe neașteptate pentru mine, să izbucnească același strigăt din aproape o sută de guri:

— Bravo, Nicu Meț!
Ești cel mai isteț!
Bravo, Nicu Meț!

El era deci vestitul Nicu Meț. Domnul acesta, potrivit de statură, mai mult firav, cu o mustață groasă, pe oală, și cu ochii iscoditori. Cine nu-l pomenea? Nu se afla copil în București să nu fi auzit de ghidușiile lui, nu era om să nu-i rostească numele.

Ropotul strigătelor îi alungase rîsul. Ședea nemișcat. Asculta osanalele dus pe gînduri. Cu capul ridicat la cer. Vedea poate cununi de lauri, prindea cîntări de slavă adevărată, ce îi treceau în zbor prin mintea-i zănatică și mică.

„Nicu Meț! Nicu Meț!
Călare pe măgăreț!“

răsuna strada, repetam mai tare, mereu mai tare. Cum ne-a făcut semn, am și plecat după el. În alai mare.

A trăit mult. Pînă prin 1936. Colindînd restaurantele și cafenelele, bătînd trenurile între București și Ploiești, cu un teanc de cărți sub braț. Dacă se găsea cine să-l asculte, spunea snoave, rima pe cuvinte deocheate. La sfîrșit îți întindea o cărticică. Dădeai cît vreai. Un ban, doi. Ca să citești niște povești încurcate. Opera lui.

De o săptămînă cădea mereu brumă. Într-o noapte s-a întețit și vîntul, a scuturat toată frunza. Se mai vedea ici, colo cîte una, spînzura de o cracă, stingheră.

— A venit vremea de pus „pomul" la scatii și la sticleți, socotea Vrabie.

Vorbea uitîndu-se în corcodușii din curțile pe unde treceam în drum spre școală.

— Duminică, frate-miu pune ! s-a mîndrit Oacă.

L-am rugat să ne ia și pe noi ; pe mine și pe Vrabie. El a vorbit cu „ăl mare", cum ne făgăduise, și duminica ce a urmat, la ceasurile șapte dimineața, ne aflam în curtea lui. Frate-su, pe nume Ilie, un băiat de vreo paisprezece ani, mai meșterea încă. Subția cleiul de păsări, îl frămînta într-o bucată de meșină, muiat în ulei.

Cum ne-am apropiat, a lăsat totul, zicînd : „Gata ! Plecăm !" Și am pornit-o. El ducînd pe umăr „pomul" și într-o mînă ciurul ; noi, cîte o colivie, fiecare, în care se găseau doi scatii, un sticlete și un botgros. Nu ne-am oprit decît în marginea dinspre gîrlă a gropilor lui Tonolla (botezate după numele celui ce le săpase, proprietarul fabricii de cărămidă din apropiere). Acolo a ales o bucată de pămînt, pe care nu se găsea nici un copac, cît de mic. Și un scaiete, aflat într-o latură, l-a smuls. În mijlocul ei a pus „pomul".

„Pomul" era, de obicei, un puiet de măr sau de păr, cu coroana cît mai bogată. Scurtat de la rădăcină și ascuțit, ca să poată fi înfipt în pămînt, și cu ramurile de pe crăci tăiate, lăsate numai de cîteva degete. În ele, în aceste scurtături, se băgau bucăți de vrej de soc, iar în soc, în celălalt capăt, se împlîntau vergelele unse cu clei de păsări. Sub pom, pe pămînt, se așezau coliviile cu „strigători" : scatii „țintați", sticleți de pădure și cintezoi, ori botgroși, mai rar.

Noi, adică Oacă, Vrabie și eu, ne depărtaserăm la vreo șaizeci, șaptezeci de metri, ne ascunseserăm în lungul unei gropi. Mai apoi a venit acolo și Ilie. Și cu toți pîndeam, eram numai ochi și urechi.

De îndată ce soarele s-a ridicat mai sus, scatiii din colivii au început să se zbată. Săreau fără oprire de pe un băț pe altul și strigau : „Pițiuu ! Pițiuu !" lung. Își chemau neamurile, le simțiseră de departe. „Pițiuu ! Piu ! Pițiu !" s-a auzit și din cer ; glasuri multe. Plecaseră din pădurile învecinate după hrană și se îngînau cu cei de sub pom.

Un deget n-am mai mișcat, ca morți ședeam. C-un ochi doar îi căutam. I-am văzut apropiindu-se în stol. „Pițiu ! Pițiu !" răspundeau, dădeau de veste că vin, că sînt pe aproape.

Pînă să mă uit mai bine, ajunseseră deasupra noastră, se roteau în cercuri mari. „Pițiu ! Pițiu !" strigau cei din colivii ; „Piu, Pițiu ! Piu !" răsuna și de sus. Și, deodată, au pornit-o spre pămînt. Coborau ca pe o scară cu treptele în zigzag. Cînd s-au găsit pe la douăzeci de pași, țintă în pomul nostru au picat. Întreg stolul.

Ca din pușcă am sărit. Cîteșipatru. Năvală am dat. Scatiii se zbăteau să se desprindă, se smuceau, băteau din aripi, să ia vînt. Mai rău se încleiau, însă, în lipiciul pus din belșug. Nici unul n-a scăpat.

Noi și ajunseserăm. I-am cules ca pe mere, i-am băgat în ciur și ne-am întors degrabă de unde plecaserăm. Acolo i-am curățat cu gaz de cleiul ce se lipise de ei ; dar cu urechea la „strigători". După o jumătate de ceas „a picat" un stol de sticleți ; am prins și un botgros răzleț. Ilie începuse să-și facă planuri, ca simigiul din poveste, care din zece ouă se vedea cu o mie de găini. Pînă la prînz, însă, picior de scatiu sau de sticlete n-a mai dat în pomul nostru.

În sărbătoarea următoare, Ilie a plecat cu ei în piața de păsări, să-i vîndă. M-a luat și pe mine ; și, de bucurie, eu am dus ciurul.

Piața de păsări era o părticică din Piața Mare. Dar lume multă ca aici nu vedeai, duminica, în toată piața, cît era ea de mare. Bărbați tineri și în vîrstă, băieți mai

cu seamă și copii berechet se îmbulzeau, unii veniți să vîndă, alții să cumpere păsărele cîntătoare și porumbei. Găseai sute de scatii și de sticleți, botgroși cîți doreai, pitpalaci, cintezoi și chiar privighetori. Din coșurile acoperite cu plase puteai să alegi și două, trei perechi de porumbei de rasă. Numai bani să fi avut. Mulți. Că erau tare scumpi. Pe preț mic se vindeau puii de porumbei, bineînțeles cei de „cloncani“.

Numărul negustorilor de meserie nu trecea de zece. Toți pricepuți, mari cunoscători. Cel mai renumit, însă, era unul pe nume Nae Chioru. Dintr-un ochi (că numai unul avea) a văzut cîți scatii de soi, adică din cei galbeni-aur pe piept și cu o țintă neagră bine desenată de-a lungul gușii, și cîte „babuște“, femei necîntătoare, aduseserăm în ciur. La porumbei, mai ales, nimeni nu-l întrecea. Așa zicea și domnul Fîntînaru. Degeaba ai fi încercat să „tragi“ o singură pană, să îndepărtezi în ascuns hiba ce avea. Parcă îl punea „la raze“.

Cît de bună era vara cu copiii săraci!

Într-o amăgeală îi ținea.

Îi înfofolea în dogoarea soarelui, să-i facă să uite gerul din iarnă.

Le tăia foamea cu caise verzi și cu corcodușe, încărca pomii cu ele; iar pe stăpîni îi toropea, s-adoarmă adînc.

Încălzea apele gîrlelor, să se îmbăieze și ei, să semene cu odraslele boierești.

Îi culca pe afară și-i învelea cu căldura călduță a nopților de vară; ca să-i scoale pe răcoare în cîntec de scatii țintați.

Așa era vara. Abia așteptam să beau ceaiul și o zbugheam. Mă întorceam la prînz, mîncam, cu ochii după zmeie, și iar o tuleam. Seara, drept la culcare mă duceam. Adormeam d-a-npicioarele, atît de obosit eram. A doua zi o luam de la început.

Mai mormăia Lică în urma mea. Rămînea cu vorbele pe buze, ori se pierdeau în vînt. Îmi vedeam de drum, grăbit. Mă așteptau copiii pe maidan.

Tot alergînd, bătîndu-mă și hîrjonindu-mă, am crescut mare, mă făcusem de șapte ani. Nu împliniți. Îmi mai lipseau cîteva luni, dar tata m-a înscris la școală. Și ați văzut, m-am dus. Nicușor a rămas acasă, deși era de o seamă cu mine. Nu l-a trimis nea Ilie tramvaistul, cel „călcat de urs". L-am auzit chiar eu zicînd către o vecină:

— E crud încă și nu e bine să-i silești mintea.

La fel au făcut cu Corcodușe. Dar cînd ne-au văzut întorcîndu-ne de la școală cu ghiozdanele sub braț, le-a părut rău la amîndoi, le-am citit tristețea-n ochi.

Școala ca școala. Dracul nu era atît de negru cît se spunea. Mai rea a fost toamna, către sfîrșitul ei. Cerul coborîse peste casele oamenilor, țîrîia din el o ploaie măruntă, iar umezeala te pătrundea, intra în tine de parcă cineva îți băgase cîrpe nestoarse în sîn.

Se desfundaseră și străzile, lanț se țineau băltoacele. Noroiul crescuse de-o palmă, puteai să-l iei cu lopata. Pe la noi, trotuarele erau numai însemnate. Un șir de bolovani legați cu ciment între ei țineau latura, îți închipuiai pînă unde să fie.

Nu mai încingeam nici un joc, nu ne opream pe nicăieri. Nici la „piticii" din curtea lui Bărcănescu de pe Răsuri și nici la simigeria din Făgădău, să șterpelim covrigi. De la școală, acasă. Zgribuliți, plini de noroi și uzi, uneori, pînă la piele.

Lică, cu care mă ciondăneam de cînd mă știam, nu ținea seama de nimic, se făcea că nu vede cît eram de „murat".

— Scoate-ți ghetele, îmi poruncea, pînă n-apucam să trec de pragul bucătăriei.

Le-aș fi scos și fără ordinul lui, abia așteptam să mă cuibăresc în gura mașinii de gătit. O dată așezat acolo în voie, pe scaun, îmi potriveam mîinile cît mai lîngă jeratic, închideam ochii și visam. O aduceam eu cum o aduceam, dar totdeauna mă îmbogățeam. Și m-așterneam pe cheltuit. Întîi și-ntîi, ghete îmi cumpăram. Bineînțeles, marca „Tip-top", ultima modă. Niște ghete cîrne, cu talpa groasă. Le vedeam zilnic în „Adevărul", cînd tata întorcea pagina cu reclame spre mine.

Tot visînd, mi se făcea foame. Noi mîncam însă după opt, timp destul să ți se lungească urechile, iar mămița o felie de pîine nu ne dădea. Oricît am fi rugat-o.

— Nu ajunge la masă, răspundea, fără să ridice privirea din ciorapul ce-l țesea.

Foamea mă rodea mai tare. O înfrîngeam însă. Luam visul de unde-l curmasem, mai bogat mă făuream. Dacă nenorocul nu făcea ca tocmai atunci să treacă prin fața casei olteanul cu dovleac copt. Numai auzindu-l îmi lăsa gura apă. Și eu „un cinci" nu aveam ; bruma de bani ce strînsesem la jocurile de bile și de arșice o cheltuisem pe vopsele și pe poze.

Ca să nu mă mai gîndesc la nimic, scoteam tăblița și abecedarul din ghiozdan și-mi făceam lecțiile. Singur. Cum mă pricepeam. Nimeni nu mă ajuta, nimeni nu-mi explica, nimeni nu controla dacă îmi făcusem datoria, dacă scrisesem ce ne dăduse doamna pentru a doua zi, sau dacă știam să citesc bucata cea nouă. Cînd mă întorceam de la școală, nimeni și niciodată nu m-a întrebat dacă fusesem ascultat.

Lică doar își vîra nasul în tăblița mea. Era convins că nu-s bun de nimic.

— Fă-l pe „Mî", dacă zici că ai învățat și literele mari ! m-a stîrnit într-o seară.

Căuta prilej să mă înfunde, să rîdă de mine.

„Ți-arăt eu !" m-am grozăvit în gînd. Am tras tăblița aproape, cu partea liniată pe față, m-am așezat bine pe scaun și... „Rotund și gros în jos... subțire în sus... sus de tot... !" Scriam și în minte, cum ne învățase profesoara, mă trudeam să-l fac cît mai frumos. Ca de tipar.

Lică s-a uitat ce s-a uitat, iar la urmă a pufnit în rîs.

— Nu-l vezi, mă, cît e de deșelat ?! Stă să se surpe !

L-am șters repede. Mi s-a părut însă că „vina" rămăsese ; i se zăreau urmele, îi vedeam picioarele prea desfăcute. M-am sculat de la masă, am muiat buretele și-l ștersei încă o dată, apăsat. Apoi m-am apucat să fac alt „M". După al doilea picior, dîndu-mi seama că o să iasă „sfrijit" ori „ofticos", cum îi ziceam la școală, am trecut buretele peste el, cît mai în ascuns.

— Degeaba umbli cu șiretlicuri... O să înveți tu... la anu... mormăia Lică, în celălalt capăt al bucătăriei.

Alegea fasolea pentru masa de a doua zi, dar, se vede, trăsese cu ochiul.

Ploaia nu contenea. Se stîrnise și un vînt rece, afurisit. Sufla de unde nu credeai, intra și pe gaura cheii.

Toată clasa tușea, „băteam toba" fără răgaz, unul după altul.

Într-una din seri picoteam ca de obicei lîngă mașina de gătit. Încercam să plec cu gîndul, să ajung pe unde era vară, maidane și alviță. Nu reușeam însă, nu eram în apele mele. Mă sîcîia ceva, îmi simțeam capul greu.

Ca deodată să mă înconjoare un puhoi de albine. Puzderie erau. Un roi întreg. Se îmbulzeau bîzîind, se roteau și inima roiului creștea, se mărea, ca un vălătuc se învîrtea. Mereu mai multe mă învăluiau, se țeseau în jurul meu, îmi prinseseră capul într-un vîrtej, gata să mă înțepe cu mii de ace.

Înspăimîntat am fugit afară. Cu albinele după mine. Pe măsură ce alergam, unele nu mă mai ajungeau. Veneau însă altele, multe, cît lumea. Miezul roiului se aprinsese, ardea în el un soare, dogorea tare, se rostogolea ; albinele roiau, mă înconjurau...

La cîțiva pași am zărit o bancă ; m-am oprit pe ea, năuc.

Acolo a dat peste mine madam Eliza, nevasta cizmarului. În fața casei lor. Plecase la „Frumușica“, nu știu ce să cumpere. Văzîndu-mă stînd în ploaie și numai în ciorapi, s-o fi speriat, n-a știut ce să creadă. M-am dezmeticit pe cînd mă lăsa din brațe, la noi în bucătărie. Am și auzit-o povestind îngrijorată :

— L-am găsit pe banca noastră... el știe ce făcea... dar aveți grijă... îi ard mîinile !

Ai mei rămăseseră muți. Se uitau cînd la ea, cînd la mine, la picioarele mele mai ales. Nu înțelegeau nimic. Nici unul, nici chiar Lică nu prinsese de veste că plecasem numai în ciorapi.

— E ud leoarcă ! a mai zis madam Eliza.

Abia atunci s-a luminat mămița, s-a repezit înspăimîntată. M-a luat la ea, m-a strîns la piept ; și-a dat repede seama că altceva trebuie să facă ; a apucat un ciorap, trăgea de el să-l rupă, cu gînd să-l scoată mai repede ; mi-a scos apoi haina. În vremea asta mă întreba :

— Te-ai speriat de ceva ? Ce te doare ? Își muta mîna de pe fruntea mea pe obraji, de pe ei pe piept, apoi înapoi, pe frunte.

— Dezbracă-l de tot, a sfătuit-o vecina. Văzuse că se pierduse. Urcă-l acum în pat și dă-i o gură de rom. i s-o fi aplecat, a mai povățuit-o înainte să plece.

În loc de rom, cînd tata s-a întors de la serviciu, mi-a dat o lingură plină de ulei de ricină, o chinină și o aspirină. (Chinina nu se vindea în drajeuri ca acum. O

puneai într-o foiță de țigară, meștereai un gogoloi și-i făceai drum pe gît, cu apă. Dacă te strîmbai și te codeai, se spărgea îndată. Și amară mai era !) M-a și tras, m-a fricționat cu spirt în care pusese cîteva picături de untdelemn să-i lunece mîna.

Dimineața m-am sculat sănătos. Roiul de albine se dusese pe apa sîmbetei. Nu pe vecie. S-a mai întors de cîteva ori, același, de parcă atunci plecase. Numai inima din el crescuse mai mare, ca un glob de fier aprins se rotea prin fața ochilor mei. De fiecare dată cînd mă îmbolnăveam.

Trecuseră mai bine de două săptămîni din ziua în care doamna întocmise lista cu cei ce aveau să primească îmbrăcăminte de la primărie. Mă înscrisese și pe mine ; mai mult pentru ghete. Le văzusem la copiii de pe la noi. Aveau potcoavele îngropate, iar pe tălpi țintă de țintă se ținea. Să te tot dai pe gheață cu ele, ca patinele alunecau !

— Pomanagiii să se alinieze pe-un rînd. Le-au adus și lumînări. Hai ! Ieșiți afară ! a strigat în ușa clasei noastre un elev dintr-a treia ; rîzînd apoi cu gura pînă la urechi.

Celor de pe listă nu le-a venit de loc bine. Nici mie. Ne uitam la el, să-l mîncăm de viu, nu altceva. Dacă ar fi fost unul pirpiriu, praf l-am fi făcut. Am bombănit numai cîțiva, trecînd prin apropierea lui.

N-am apucat să ieșim în curte. Sălile erau înțesate, aproape toată școala se îngrămădise.

— Au venit țoalele, mă !

— Ca ginerii o să arătăm ! se bucurau mulți ; făceau și haz.

În mijlocul curții trăsese un furgon mare, încăpător cît o casă și încărcat cu vîrf. Patru cai avea înhămați la el, vînjoși toți. De deasupra, doi soldați descărcau legături a cinci mantale școlărești fiecare. De la ei le luau ai noștri, un șir lung de repetenți, și din mînă în mînă le purtau pînă în sala cancelariei, unde le stivuiau.

— Ce o să te mai latre cîinii, mă Vasilică, cînd o să apari tu pe Maidanului, în mantaua asta de general! l-a luat în zeflemea unul de pe strada Răsuri, elev în a doua.

Vasilică a-nghițit în sec. L-a măsurat însă. I-a zis și ceva, mai tîrziu, printre dinți.

Atunci a sunat de intrare. Prin gloată i-am văzut vesta lui nea Truță, galbenă ; l-am auzit dînd porunci :

— Mai pe sus, mai pe sus, mă rog frumos! Că doar n-aveți cîrcei în foale!

La căratul hainelor se înființaseră și alții, pe lîngă cei scoși de director din clase. Găsiseră temei să lipsească de la cursuri.

— Tot pruncul care n-are încuviințarea direcțiunei, intră mintenaș în clasă! S-a auzit ?! a hotărît. De mînios ce era, n-a adăugat nici obișnuitul „mă rog frumos". Și pentru că unii se făceau că nu despre ei era vorba, l-a numit pe fiecare, răspicat. Cu toată înverșunarea lui, trei inși tot rămăseseră pe lîngă furgon, codindu-se, aflîndu-se în treabă. Furios, i-a apucat de braț, pe rînd, le-a făcut vînt ; ba i-a și îmbrîncit.

Spre uimirea mea, nici unul n-a zis nici „pîs". Dar după ce au urcat treptele scării, s-au oprit și l-au așteptat.

— Lasă-ne și pe noi, nene Truță! s-au rugat tustrei cu glas leșinat.

— Nu se poate! Nu aprobă direcțiunea! le-a răspuns încruntat.

— E!... Direcțiunea!... Nu vrei matale... știm noi...

Nea Truță s-a descrețit, ca pîinea de bun s-a făcut.

— Hai rămîneți, le-a zis.

Ieșisem de la școală, la prînz, dar atît de întunecat era cerul, încît am crezut că e noapte. Pe sub el se plimbau nori și mai negri, ca de catran.

— Astă-vară să fi fost așa! Am fi furat și pomii, cu totul și nimeni nu ne-ar fi văzut! a zis către noi Vasilică.

Spusele lui m-au pătruns pe loc. M-au și dus cu gîndul într-o curte lungă, pînă-n fundul ei... unde născo-

cısem un gutui. Și furam din el, nu mă mai opream. Stăpînul gutuilor, un domn cu mustața căruntă, se uita la mine ; dar nu mă vedea.

Cred că și ceilalți se visau prin pomi ; tăcuseră.

Ajunsesem la răspîntia din capătul de către noi al străzii Leonida. Acolo, pe neașteptate, a răbufnit furtuna. De după casele de la linia tramvaiului s-a repezit, ca dintr-o ascunzătoare s-a năpustit. Vîjîind. Mai tare ! Și mai tare ! Undeva a smuls tinicheaua de pe acoperișul unei case și-a răsunat a fierărie căzută din pod. S-au zbătut și salcîmii, credeai că au să se frîngă ; crengile li s-au lovit cu zgomote seci.

Ne-a smuls și nouă șepcile din cap, la toți trei. De-a dura s-au dus. A lui Cîrnu o pornise în viteză înapoi, către școală. Abia a prins-o, departe, dincolo de răspîntie.

Vîîjjj ! s-a umflat din nou. Mai să ne dea jos. Ne-am ținut, însă, proptiți bine pe picioare, cu umerii înfipți în ea. Ne-am croit și drum. Înaintam greu, pas cu pas, încordîndu-ne, cu capul în piept ; ne opream, țintuiți de vînt, gata să ne răsturnăm ; opintindu-ne, o porneam iarăși, cîrmind-o, împingînd într-o muchie.

Mi se părea că mă luasem la trîntă cu întreg pămîntul, că înfruntam cea mai mare primejdie. Eram mai mîndru ca niciodată.

Cînd, una din izbucnirile de pe urmă ale vijeliei a adus cu ea și un val de zăpadă.

— Ninge, măă ! am strigat de bucurie într-un glas.

A nins bine, a pus-o de trei palme. În primele zile, zăpada a rămas afînată, numai bună de făcut cocoloașe. Cum voiai îi scoteai : mari, mici, ori potriviți. La iuțeală, fiecare dintre copii avea „muniția lui“ ; pe loc se încingeau bătăliile.

„Ca la Plevna, măă !

„Drept în cap l-am atins pe Osman pașa !“

„Acum să vă văd ! Că trag cu artileria grea !“

Poc ! se auzea spărgîndu-se bulgărele în spatele vreunui trecător, cîteodată.

— Asta vă învață profesorii la școală? Haimanalelor! ne suduia cel care o pățise. Ne și amenința că o să ne reclame.

Poznașul făcea pe niznaiul, se uita într-aiurea. Cît de tare îi bătea inima numai el știa.

Cum a geruit-o, zăpada n-a mai fost bună de cocoloașe, se risipea în mîini ca grăunțele, nu se închega. În schimb, strada Leonida ajunsese o ghețușcă. Pe amîndouă trotuarele. Croită în mare parte de noi, cei cu ghete de pomană. Ca oglinda scoasă. Ce păcat că numai la prînz ne dădeam pe ea. La sfîrșitul orelor de clasă de după prînz era întuneric, ne grăbeam să ajungem acasă.

Mergeam tăcuți, nimeni n-ar fi recunoscut în noi pe bașbuzucii din Tirchilești. Ne prindea liniștea, venită o dată cu seara. Străzile ni se păreau culcate în zăpadă, iar casele, o bună parte dintre ele nu mai ridicate de la pămînt decît un om înalt, arătau ca înfășurate în scutece, iar deasupra lor, pe acoperișurile țuguiate, se răsfăța o scufie de noapte, albă și cu moț. Acolo unde se aflau mai mulți, corcodușii semănau cu uriașii din poveste, înfofoliți în blănuri grele și adunați la sfat.

Gîndurile mi le schimba negustorul de castane; l-auzeam lăudîndu-și marfa. Deși se găsea departe, tocmai la încrucișarea străzilor Romană cu Țăranilor. Putea să strige mult și bine, nu era de noi, de buzunarul nostru. Vindea pe preț boieresc, trei castane la zece bani. Mi-l închipuiam însă, îl vedeam pe scăunelul de-o palmă, ținînd între picioare o sobă rotundă de tinichea. Cînd focul era pe sfîrșite, lua cîteva scurtături din grămăjoara ce și-o făcea alături, le așeza peste jarul ce mai ținea și la un timp iar începeau castanele să pocnească deasupra tinichelei. Atunci prindea din nou curaj, își vîra mîinile în gura sobei, să se încălzească, și striga din adîncul pieptului:

„Castaaane calde! Caalde castane!“

Liniștea rămînea stăpînă pînă în strada Teilor. Pe acolo trecea tramvaiul cu cai numărul 11 și vizitiul bătea tot timpul în clopot. N-avea încotro. Trebuia să-și facă drum, să abată căruțele și camioanele îngrămădite de-a lungul șinei, singura porțiune de stradă curățată de zăpadă. Și ea destul de-ngustă, linia avînd un singur fir.

Pentru ca tramvaiele să umble cu spor, cam la fiecare trei, patru sute de metri se găsea o încrucișare ; în acel loc, linia se dubla.

Pînă să-i sosească „perechea“, vizitiul cobora de pe platformă, să se dezmorțească. Bătea din brațe „birjărește“, lovea cu vîrful pîslarilor în pămînt, apoi își frămînta oasele sub mantaua îmblănită cu oaie ; strîngea și băierile glugii în jurul gîtului. La urmă răsucea o țigară, ca pe deget de groasă, și trăgea cu poftă un fum. În lumina ei i se vedeau mai bine mustățile încărcate cu promoroacă, obrajii învinețiți de ger.

În lungul liniei se zărea apropiindu-se o pată mare, gălbuie, cît o odaie, luminată sărac. Vizitiul își punea mănușile de lînă, numai cu un deget, și urca greoi pe platformă, dînd drumul frînei.

Nici nu apuca celălalt tramvai să intre bine pe încrucișare, și calul o pornea de la sine, opintindu-se din răsputeri. Fluiera și vizitiul lung, îl îndemna și din bici, făcînd să șuiere fișca pe la urechi. Din obicei. Și ca să nu înghețe. Calul își cunoștea datoria pe de rost ; încet, încet, trăgînd din greu, o lua la trap.

Bing, bing, bing ! Bang, bang, bang ! răsuna prin întunericul străzii.

Nu străbătea o sută de metri, uneori chiar mai puțin, și un viitor pasager, ieșind dintre nămeți, ridica bastonul, făcea semn să oprească. Vizitiul învîrtea manivela, strîngea frîna. Simțind vagonul îngreunîndu-se, calul se oprea, fără altă poruncă. După cîteva clipe iar se opintea din toate puterile, iar își întărea mușchii pieptului ; vîrfurile copitelor scăpărau, proptite în bolovanii de pe mijlocul drumului.

Abia se așternea la drum, și unul dintre călători, ajuns în apropierea casei, smucea de cîteva ori de cureaua prinsă pe sub acoperișul vagonului, trecută prin inele. La capătul ei, drept deasupra vizitiului, era înșurubat un clopot. Țanc, țanc ! bătea, în scurt. Și iar punea frînă, și din nou se snopea calul.

Așa o ducea, din șoseaua Ștefan cel Mare, de unde pleca, pînă la sfîrșitul străzii Izvor, celălalt capăt al liniei. La fel se întîmpla în tot orașul, pe oricare traseu,

de ieșise vorba, cînd cineva voia să se vaite : „Trag ca un cal de tramvai“.

La aritmetică ajunsesem la înmulțirea cu 6. Mi-am dat silința și după două lecții o învățasem, ca pe apă o știam. Îl pîndeam pe Lică. Cînd m-am întors de la școală, l-am și întrebat :

— Cît fac șase ori șapte ? Spune repede, că tu ești deștept !

Observasem că mai ales la șase ori șapte mulți dintre elevi se încurcau. În schimb, nici unul nu greșea la șase ori șase.

Lică încerca să pară că nu mă luase în seamă. În minte însă socotea ; se vedea cum se trudește. Eu îl urmăream. Și nu i-am dat pace.

— Nu mai faci pe profesorul, ai ?! Știi și tu pînă la înmulțirea cu cinci. Dar de acolo înainte habar n-ai !

— Ce vrei, mă ? s-a prefăcut într-un tîrziu.

— Ce vreau ? Te-am întrebat cît fac șase ori șapte.

— Păi, cît să facă ? Patruzeci și doi.

Am rămas cu gura căscată, prostit. Nu știam ce să cred. Am și tăcut, nu i-am mai pus nici o întrebare, de teamă să nu mă „rămînă“ din nou. Dar peste un ceas am aflat că fusesem tras pe sfoară. Primise pe sub masă un bilețel de la Alexandru, cu rezultatul înmulțirii. Soră-mea, Marieta, l-a dat de gol. Mă pregăteam să-l iau în spăngi, cînd am auzit-o pe mămița spunîndu-i să se ducă „La Lupu“, în Făgădău, de unde să cumpere un mosor cu ață. Asta m-a făcut să mă opresc ; abia așteptam să-l văd întorcîndu-se și să rîd de el. Îmi amintisem de pățania de pe la mijlocul verii. Și mie mămița îmi poruncise, cuvînt cu cuvînt, ca lui acum :

— Du-te „La Lupu“ și cumpără un mosor de ață neagră, marca „Lanț“, de trei sute de iarzi, cu lemnul roșu.

Ca nu cumva să uit numărul „iarzilor“, de care atunci aflasem prima oară, ori culoarea aței, le-am repetat tot drumul, în gînd : n-am uitat nici culoarea mosorului. Dar cînd am ajuns acasă, mămița m-a trimis înapoi. Sărisem marca, și negustorul îmi dăduse alta.

Ce bine ar fi să fim bogaţi! Să avem bani mulţi, mulţi de tot! ofta într-una din seri tata.

Pusese „Adevărul" pe masă şi ne privea pe rînd. Mie mi s-a părut că şi surîdea, pe undeva greu de ghicit.

— Unii au avut noroc! S-au îmbogăţit peste noapte, milionari s-au făcut! a mai zis.

Auzind de milioane, ne-am prins. Tăcuse pînă şi Marieţa, nu-şi mai gătea păpuşa; Alexandru se oprise din scris, iar Lică rămăsese cu gura căscată.

— Uitaţi-vă şi voi, ne-a îndemnat, punînd gazeta înaintea noastră şi continuînd plin de speranţă: O fi vreun semn! Prea e lîngă noi! Om scăpa de sărăcie!

De data aceasta, nici vorbă de păcăleală. Pe pagina a treia a jurnalului, chiar în mijlocul ei, se găsea fotografia unei case, iar dedesubt sta scris cu litere mari: LOTERIA ZIARIŞTILOR. ÎN FOLOSUL CASEI DE PENSII. TRAGEREA VA AVEA LOC ÎN NOAPTEA DE ANUL NOU.

— Asta e casa de peste drum de Lina borşereasa. N-o ştiţi? Cu grădina plină de gutui, a sărit Alexandru.

— Aşa e! am fost la o vorbă toţi.

Privind-o mai mult, mi-a venit şi mai bine în minte. Trecusem de atîtea ori pe lîngă ea. Era o casă nouă, compusă din trei sau patru camere, cu o grădină mare, la stradă.

— Ce-o fi o fi! Risc doi lei! s-a hotărît tata, aprins în obraji, de parcă s-ar fi pregătit să se ia cu cineva la bătaie.

Pînă am adormit, numai casa din strada Teilor mi-a stat în gînd. Mi-am închipuit-o de la distanţă, i-am dat

ocol de cîteva ori, am măsurat-o apoi cu piciorul în lung și în lat, casa și grădina aparte. Ba am și înfrumusețat-o. Altă fațadă avea, mai albă, mai curată. Și am mărit-o. Mult mai întinsă îi croisem grădina, peste cincizeci de pomi îi adăugasem, cu crengile gata să se rupă de încărcate ce erau. „Ce-ar fi s-o cîștigăm noi!" îmi venea mereu pe buze; și de fiecare dată îi mai puneam cîțiva gutui în grădină.

A doua zi, la prînz, cînd am ajuns în dreptul străzii mele, am ținut-o înainte, pe Teilor.

— Unde te duci? m-au întrebat colegii de clasă.

— M-a trimis mămița la rudele ei pe Ghiocei, le-am răspuns, fără să mă opresc.

Eram nerăbdător, vream să mă uit de aproape și în voie. Dar și în taină. Să nu afle și alții. Îmi făcusem socoteala că cu cît aveau să știe mai puțini, cu atît eram noi mai siguri de cîștig.

După nici o sută de pași m-am trezit în fața ei, cu socotelile căzute în baltă, cu inima strînsă. O pînză mare cît lumea fusese ridicată între doi stîlpi, chiar deasupra porții. De-o jumătate de metru mi s-au părut literele. NUMAI CU DOI LEI DEVENIȚI PROPRIETARUL ACESTEI FRUMOASE CLĂDIRI. TRAGEREA DE ANUL NOU, scria cu roșu, de la un kilometru se citeau. Cînd m-am dezmeticit, pe cine văd uitîndu-se printre șipcile gardului, cercetînd atent grădina? Pe tata.

— Ce zici? N-ar fi bine să fie a noastră? Ai? m-a luat părtaș la dorința lui, îndată ce întorcîndu-se a dat cu ochii de mine.

„Și încă ce bine! i-aș fi răspuns. Am scăpa de proprietar, n-ar mai țipa nimeni la noi", îmi fulgerase prin minte. Mi-a luat el vorba din gură.

— M-am hotărît să cumpăr biletul pe numele tău. Cred că tu ești cel mai norocos dintre copii. Și știi de ce? Pentru că tu te-ai născut în anul în care țara a scăpat de sărăcie. Cu o vară înainte fusese o secetă cum nu se mai văzuse pe la noi. Ce să-ți mai spui! Murea lumea de foame! Nouă ne scăzuseră lefurile cu treizeci la sută.

— N-ai cumpărat încă biletul? l-am întrebat îngrijat.

— Cu ce să-l cumpăr? La leafă.

— Dacă atunci n-au să mai fie?

Nu mi-a răspuns, căzuse pe gînduri. Pe mine mă luase frica; m-am temut că pînă la leafă au să se vîndă toate biletele și o să scăpăm casa.

După masa de prînz, tata îi trăgea un pui de somn, totdeauna. Adormea la iuțeală, cu capul sprijinit pe spătarul scaunului, cu gura căscată.

— Doarme ca mitropoliții în jilț, rîdea Lică pe înfundate.

Cînd se trezea, își răsucea pe îndelete o țigară, o vîra cu atenție în țigaret, îi dădea foc cu un cărbune luat cu cleștele din mașina de gătit, apoi o fuma alene, trăgînd-o toată în piept, fum cu fum. Fără să scoată o vorbă. Tot pe tăcute se spăla cu puțină apă pe obraz, își potrivea freza și cravata și pleca la serviciu.

Așa a fost pînă cînd cu loteria ziariștilor.

— Tu te-ai dus să vezi casa? l-a întrebat pe Lică, pînă nici nu sfîrșisem bine masa.

— Cum să nu, nene Nae?! De două ori mi-am făcut drum pe acolo de azi-dimineață.

— Brava! Dac-o fi să cîștigăm, să vezi ce bucătărie o să-ți aranjăm ție singur! l-a și fericit.

Seara, numai de palatele din București ne-a vorbit. Din laudă în laudă le-a dus, ca speriat era.

— Al Nababului pe un sfert de pogon e ridicat! Scara de la intrare, singură, face o avere! Are și doi lei pe lături, din marmură, dar atît de frumoși, de zici că-s vii! Ce trebuie să fie înăuntru! Peste treizeci de camere am auzit că are! Și cinci, șase saloane! Dar al lui Marghiloman! Din grajduri, vreau să zic din cît material a fost băgat în ele, ai putea să clădești o stradă cît a noastră! Să vezi împrejmuirea! O mîndrețe! De un metru e zidul de gros! Cu tunul să tragi și nu l-ai doborî! Nu-i așa, mă Lică?

— Așa e, ba încă și mai gros.

După ce a terminat cu casa lui Marghiloman, ne-a vorbit de alta, cît un palat și ea, bineînțeles, dar de care anume nu-mi aduc aminte. Lui Lică îi cădeau pleoapele

de somn. Turel adormise de mult sub masă ; moțăia și Marieta.

— Gata ! La culcare ! a hotărît mămița.

Terminase de cîrpit și de țesut, strînsese jurubițele, ghemele și mosoarele, forfecuța și degetarul și le pusese în cutia de tinichea, o fostă cutie de TUTUN DE LUX.

— Haidem, a zis și tata, sculîndu-se alene de pe scaun. Dar ce bine ar fi să cîștigăm casa și să scăpăm de sărăcie !

A doua zi, îndată ce ne-am adunat la masă, casa din strada Teilor i-a venit din nou pe buze.

— Dacă o cîștigăm, mi se mărește și leafa.

— Cum așa, tată ?! s-a mirat Alexandru.

— Uite-așa ! Banii care îi primesc pentru chirie o să-mi rămînă mie.

— Dar dacă află că ești proprietar, ți-i mai plătește ?

— Plătește, neică ! Și încă cum ! Așa-i la noi, la *cefere !*

Și-a spus cuvîntul și mămița, a zis că în ruptul capului nu s-ar lăsa pînă n-am ridica în grădină un chioșc, unde să mîncăm vara.

— Om vedea, a zis tata ; adică nu se opunea, dar nici nu aproba. Urma să mai chibzuiască.

La întîi ale lunii, cum a intrat în bucătărie, cu paltonul încă pe el, a pus biletul în mijlocul mesei.

— Uite-l ! ni l-a arătat, aprins la față și dîndu-se un pas înapoi. De-acolo și-a îndreptat degetul către el, ca o săgeată. Făcuse ceva la care nu se așteptase, își luase curaj, riscase din mica lui leafă doi lei întregi.

O clipă am rămas locului, cu privirea țintă în bilet. Era asemeni cu hîrtiile de bancă, îmbietor și la culoare. Roz, cu un chenar ceva mai închis. În clipa următoare ne-am repezit, am dat buzna spre el. Lică, Alexandru, eu, și s-a avîntat și tata. N-am mai văzut decît numărul, scris cu cifre cît degetul, negre. L-am citit tare, răspicat :

— Cinci sute șaptezeci și șapte.

Nici mort nu l-aș fi uitat.

Dar pînă la tragere a trecut o lună și în vremea asta s-au întîmplat multe.

★

Iarna începuse să-și arate bine colții. Gerul se înăsprea zi de zi. Și nu se ivea nici un semn că ar fi avut de gînd să se înmoaie. Oamenii o înfruntau cu bărbăție, cu inimă deschisă unii bine îmbrăcați. Nu mergeau zgribuliți, nu suflau în mîini la fiecare două minute și nici nu-și frecau urechile, de teamă să nu le degere. Fața li se învinețea, se urîțeau. (Numai copiii sînt frumoși cînd geruie.) Nasul, mai ales, le creștea, așa părea.

Nici nouă nu ne păsa. Trăgeam căciula peste urechi, puneam ghiozdanul la subsuoară, vîram mîinile în buzunarele mantalei și dă-i drumul!

Pe unii, puțini la număr, îi încotoșmănau părinții, de nu se mai înțelegea nimic din ei. Cu niște momîi semănau. Nici mîinile nu puteau să le miște. La picioare, însă, în afară de două perechi de ciorapi de lînă, n-aveau ce să le mai pună. De șoșoni de copii nici nu se vorbea prin Tirchilești.

— Ce nu stați acasă pe geru-ăsta? se crucea cîte o bătrînă plecată pînă la băcănia din colț. Să tot învățați carte la vară! își mîna cu glas tare gîndurile.

De-a lungul curților nu se vedea nimeni, nu mișca o vietate. Ici, colo, la apropierea noastră, un cîine făcut covrig deschidea ochii, se uita spre stradă. Dar atît. Îi închidea la loc, se strîngea mai tare pe țolul pus într-un colț al prispei și-și vîra botul pînă sub piept, să se încălzească.

Prin mijlocul străzii treceau sacale pe tălpice, trase de niște căluți numai piele și os, cu părul crescut în smocuri. Mînau pe drumul nostru spre pompa de apă din Tunari sacagii ținîndu-se în lăturile lor, pe jos, să nu înghețe sub scurtă, o flenderiță peticită.

De departe, pompa semăna cu o movilă de gheață. Și de aproape arăta cam la fel, îngropată pînă la jumătate în sloiuri. De te lua cu frig cînd o priveai. Burlanele pe care curgea apa, șase la număr, păreau niște țurloaie nemaipomenit de lungi, iar geamurile erau înghețate tun. Și mai vedeai și promoroaca de pe mustățile pompagiului.

Cum intram în clasă, ne dădeam pe lîngă sobă. Prea aproape nu puteai să stai. Ardea cu cărbuni și nea Truță

o băga în draci. Roșie o făcea. Era și de soi și cît un om de mare. „GODIN nr. 5“ scria pe ea, cu litere galbene de metal.

— Joci poze ? te întreba unul care se încălzise.

— Joc, dar să văd ce ai.

El deschidea abecedarul și dădea filă după filă. După prima se găsea o poză, după a doua, nu ; și așa trebuia să fie pînă la sfîrșitul cărții. Apoi cerea să le arăți și tu ; și ale tale se găseau tot în abecedar, sau în cartea de aritmetică.

Îmi vin în minte unele dintre ele. Îngeri blonzi și cîrlionțați surîzînd timizi între o pereche de aripi de trei ori mai mari decît ei ; soldați mustăcioși, spătoși și atît de înalți, încît arma „la picior“ le venea abia pînă la genunchi ; buchețele de violete, de trandafiri și de panseluțe ; și mulți pitici cu niște bărbi țuguiate și lungi pînă la pămînt, îmbrăcați aidoma cu cei din grădina domnului Bărcănescu de pe strada Răsuri, în galben strălucitor, ori în roșu sîngeriu, de sus pînă jos, și rîzînd toți cu dinți mici de carton.

Cînd la amîndoi le convenea ce văzuseră, jocul începea. Unul ținea cartea, cît mai strîns între palme ; celălalt vîra o poză, pe muchie, între două foi, unde credea el. Dacă acolo era o poză, o cîștiga. De nu, o pierdea pe a lui. Și continua așa, pînă ghicea. După care, el ținea cartea și ghicea celălalt.

— Păzea ! Monitorul ! ne speria cîteodată vreunul care pierduse toate pozele și-i era necaz că nu mai avea cu ce să joace.

Gata, gata să venim grămadă, atît de repede o tuleam în bănci.

Într-una din recreații, Oacă a dat buzna în clasă, cu obrajii în flăcări și strigînd cît a fost în stare :

— Bă ! De vacanță ne batem cu „Ve Alecsandri“ !

Ca unul au sărit trichileștenii :

— Praf să-i facem !

— Să ne zică nene !

Și cîte altele nu le-au jurat celor de la școala primară „Vasile Alecsandri“ ! Norocul lor că a intrat doamna în

clasă. Dar numai de lecţii nu ne ardea. Ne făceam semne pe ascuns, ne vorbeam din ochi, băncile din faţă tocmai cu cele din fund, abia aşteptam să se termine ora. Nici nu ieşise bine profesoara pe uşă, şi eram în picioare, iar Oacă la catedră.

— Ascultaţi-mă pe mine! ne-a cerut. Eu îi cunosc, îi ştiu. M-am mai bătut cu ei. Şi cu ăi de la „Clemenţa"! O să vă spună şi nea Truţă, că vine cu noi! Anul trecut, la toate bătăile a fost! Mă băieţi, întîi şi-ntîi să nu vă speriaţi!

— Cine se sperie?! au sărit deodată trei, dintre cei mai bine legaţi, printre care şi Ababei.

— Lăsaţi-l, mă, că ştie el ce ştie! i-au luat apărarea alţii.

— Ce ştie?! s-au răstit cei trei.

— Ştie, sigur că ştie! au fost la o vorbă copiii care îl susţineau.

— Treaba voastră, dar o să vă ciomăgească „Ve Alecsandri", de-o să ţineţi minte! a prorocit Oacă, pe cînd cobora de pe catedră. Din roşu cum fusese, albise.

Clasei nu-i fusese pe plac cearta. Se temea să nu scadă rîvna cu care trebuia să ne pregătim de bătaie. Odată sfada potolită, mulţi au prins iar gură. Care mai de care se grăbea să-şi aducă partea lui la izbînda şcolii.

— Eu viu cu boxu lui frati-miu.

— Eu, cu bastonul lui tata.

— Eu o să aduc mopsul nostru de-acasă. Cînd l-oi asmuţi, la cel puţin zece le face pantalonii ferfeniţă.

La sfîrşitul orelor am plecat grămadă, toţi care nu rămîneau de prînz. Am luat-o pe strada Leonida şi cei care nu aveau drum pe acolo, şi cîte trei vorbeau în acelaşi timp, furioşi.

— Dar unde ne batem? a întrebat Dan Bucurescu.

Nici unul nu ştia, am ridicat din umeri. Pînă la urmă n-am avut încotro, am întors capul spre Oacă. El făcea pe n-aude, n-a vede. „De ce mă întrebaţi pe mine? Întrebaţi-l pe Ababei şi pe deştepţii ăilalţi!" îi scria pe frunte. S-a ţinut cît s-a ţinut, timp de zece paşi de drum.

— Prima dată vin ei spre noi. Aşa e regula. La a doua bătaie ne ducem noi într-acolo. Pe urmă iar vin ei. Adică o dată şi o dată, ne-a lămurit pe îndelete Oacă.

— Se hotărăşte dinainte locul unde-o să le ţinem piept ? a vrut să ştie Vasilică.

— Cum o să se hotărască dinainte ? Nu ştie nimeni nimic ! E secret ! Altfel ar afla „Ve Alecsandri", ori „Clemenţa", depinde cu cine ne batem, şi le-ar veni uşor, ca din oală ne-ar lua !

Nimeni n-a mai zis nici „pîs", n-a suflat o vorbă. Nici Ababei. Ne uitam la Oacă mai smeriţi decît la monitor.

Ajunseserăm la răspîntia din strada Teilor.

— Mă băieţi, după-masă veniţi mai devreme, ne-au cerut cei care o luau spre Făgădău.

— Venim, venim ! le-am făgăduit din inimă.

Pe strada noastră, în tot lungul ei mirosea a ciorbă de fasole. Era într-o vineri, era şi-n post. Iar la vremea-aceea, oalele dăduseră în clocot.

După-masă, o şi mai mare bucurie am avut ; s-a întîmplat ceva la care nimeni nu se aştepta. Ajunsesem, împreună cu Vasilică, în strada Leonida. Acolo, cîţiva elevi mai mari, mergînd către noi, ne-au strigat de departe :

— Norocoşi mai sînteţi, mă ! Nici n-aţi început bine şcoala şi s-a şi închis pe zece zile !

Auzindu-i, ne-am oprit, un pas n-am mai făcut. Ştirea ne buimăcise, nu ne venea să credem.

— Să nu-şi bată joc de noi, s-a temut Vasilică.

Şi eu mă temusem, încercam să prind vreun semn schimbat între ei, să se dea de gol. Degeaba însă. Zburdau, se apropiau jucîndu-se.

— S-a îmbolnăvit de scarlatină unul din clasa noastră, ne-au spus.

Eu şi Vasilică mai şedeam la îndoială.

— Lăsaţi-i să se ducă, a mîrîit un altul, îndemnîndu-i şi din glas să nu-şi piardă vremea cu noi.

Am luat-o spre şcoală, călcînd nesiguri. Ne-am fi întors la primul lor îndemn.

— Tu ce crezi ? Dacă moare, o să se închidă şcoala pe mai mult timp ? Ce bine ar fi ! şi-a făcut socoteala Vasilică.

— Nu e bine să moară. Ar muri şi boala din el, şi s-ar deschide şcoala mai înainte, mi-a fost frică mie.

— Așa e! Atunci mai bine să trăiască. Săracu!

Din urmă ne ajunseseră alți copii, vreo zece. Fugeau cît îi țineau picioarele, strigînd în gura mare:

— Ura! S-a-nchis școala! Ura! S-a-nchis școala!

Așa a și fost. Am găsit porțile închise, iar în fața lor pe nea Truță sprijinit într-o mătură cu coadă și înconjurat de elevii din clasa a treia și a patra. Veniseră, ca și noi, cu mult înainte de oră. Maimarele peste tîrnuri și peste mături era numai cu vesta pe el, dar jurai că atunci ieșise de la baia de aburi.

— Nu se poate! nu se poate! se împotrivea.

— De ce, nene Truță? De ce nu-i bine nici acolo? tăbărîseră cîțiva.

— De ce, mă rog frumos? Pentru că în altă parte e mult mai fain.

— Și unde zici mata?

— Unde?! Apăi unde-i mai stratejic ca-n piața bisericii? Cum îi căpcana așa-i piața! Numai s-o strîngi la gură! Atît! și nea Truță a zăvorît-o, și-a răsucit pumnul încleștat.

— Dacă e părintele Radu pe afară și ne ia la goană? Ce facem atunci! au sărit alții.

— De domnul părinte nu-i bai! Închide și el ochii la bătălii, îi plac și lui, deși n-a fost cătană, mă rog frumos!

Mai mulți elevi aflați pe lături și neprinși în focul încontrării se desprinseseră pe tăcute, plecau. Nea Truță a curmat vorba cu cei din preajmă, a dat gură după ei:

— Acu, vedeți, bolînziți-vă la cap, mă rog frumos! Așterneți-vă pe lenevealâ! În loc să făuriți ghioage! „Alecsandri“ atît așteaptă! Să vă lăsați pe tînjeală! Ca să vă toarne cît v-o ține spetele, mă rog frumos!

Am intrat în strada noastră, într-o joacă și-ntr-un țipăt. Toată școlărimea care învăța la „Tunari“, mai bine de zece. Scăpaserăm de aritmetică și de monitor, scăpaserăm de școală.

— Ce-i cu voi?! s-a minunat mama lui Vasilică.

Aștepta găzarul în poartă, cu sticla pusă jos, la picioare.

— S-a-nchis școala zece zile ! i-am răspuns în grămadă, voioși, convinși că-i aducem o veste nemaipomenită.

— De ce ?!

— S-a-mbolnăvit de scarlatină un băiat dintr-a treia, i-a spus mai repede decît ceilalți Vrabie.

Țața Ioana a rămas un timp pe gînduri, apoi a zis :

— Asta mai trebuia ! Abia scăpaseră bietele femei de grija voastră ! Vă știau la școală... acum, toată ziua...

Am lăsat-o văitîndu-se, ne-am continuat iureșul.

— Unde alergi, mă ? a strigat după fi-su.

— Ne ducem să prindem ciori, pe maidan, i-a făcut hatîr copilul, răspunzîndu-i din fugă.

Ce bine e să te scoli tîrziu, să lenevești sub plapuma caldă ! Mai cu seamă iarna. Atunci, în vacanța de carantină să-i zic, am simțit întîia oară această plăcere, mare cum nu sînt multe. În zadar trăgea Lică de mine. Mă zbăteam, rămîneam în pat, închideam ochii, și toate bunurile lumii le aduceam pe rînd la mine. „Călușeii" din „Moși", ghiozdanul de spate, tivit cu piele maron, purtat de Pișcot și de elevii de la școala evanghelică, muzica de gură a lui Florică, cu patru bași, și cîte altele, și pe fetița din noaptea Moș-ajunului. Îi vedeam ochii mari, rochia de păpușă, îi alintam mîinile moi ca de catifea, degetele luminate.

Cînd foamea nu mai îmi da pas, mă sculam, mîncam ceai cu pîine și plecam îndată spre maidan. Cîteodată mă ajungea din urmă lampagiul, nea Niță, un om tînăr, tare vorbăreț și cusurgiu.

— Nici azi nu te-ai dus la școală ? m-a luat la rost, făcîndu-se că uitase ce-i spusesem cu două zile înainte.

I-am repetat că școala era închisă și de ce, privind la banda verde din jurul șepcii lui și la vipușca, tot verde, de la guler și manșetele mantalei.

— Cîte fac opt ori patru ? m-a întrebat pe nepusă masă. Bine, a zis apoi, cam cu necaz, auzindu-mi răspunsul. Dar acum să-mi spui unde a fost ucis Mihai Viteazul, și în care an.

Degeaba am încercat să-l conving că domnitorii se învață abia în clasa a treia.

— N-ai s-ajungi lampagiu, deși văd că-ți place! Ai să cazi la examen, mi-a prorocit, în timp ce-și sprijinea scara de felinarul lîngă care ne opriserăm.

Ajuns sus, l-a deschis ca în fiecare zi, a scos dintr-un buzunar o cîrpă mare cît o basma și s-a așternut pe șters cu temei. Întîi a șters sticla de lampă, pe dinăuntru și pe dinafară, apoi lampa, i-a potrivit și fitilul din foarfece, iar la urmă a tras de la piept o cîrpă mai curată și a luat la rînd geamurile. Toate patru. Pe cele afumate, ca și pe celelalte. Lună le-a făcut. Cum a fost gata, a coborît în fugă.

— Te ascult și mîine, să nu crezi c-ai scăpat! m-a amenințat, depărtîndu-se în pas grăbit și purtînd scara pe umeri, ca pe o jucărie.

În cele zece zile m-am ales și cu capul spart. Am căzut pe ghețușcă, mi-au fugit picioarele de sub mine. Dar asta a fost floare la ureche ; eram obișnuit. Mai rău a fost cînd cele zece zile s-au sfîrșit. În ultima am stat ca bolnav, n-aveam chef de nimic. Priveam fără țintă de-a lungul străzii, cînd, în trapul cailor, o sanie se apropie de mine. Din cele de piață, dar de mare lux. Cai, sanie și birjar, totul sclipea. Și peste ei, întinsă o plasă din sfoară de mătase, căzînd în falduri bogate și în ciucuri jucăuși.

Dintr-o uitătură am văzut că la spatele saniei, pe locurile unde se ședea în picioare, nu se găsea nimeni. Am lăsat-o să treacă, dar m-am și repezit. Cît ai clipi, am fost sus, m-am prins de spătar. Și du-te, băiete!

Cei din față, un domn și o doamnă, nu ziceau nimic. Pesemne, unde mă văzuseră mic. Și nici nu era sania lor. Birjarul se făcea că nu mă simțise, așa îmi dădea prin minte. Dacă n-ar fi fost cu mușterii, ce cruci mi-ar fi închinat. Oricum, eu mi-am luat curaj, m-am așezat bine pe picioare, ba am întors și capul spre locul de unde plecasem. Să le fac rîcă la ai mei, lui Cîrnu și lui Pișcot. I-am și zărit uitîndu-se prostiți după mine, pe cînd sania făcea colțul, intra în strada Viitorului.

Acum, drumul era mai deschis, calea mai largă. Caii iuțiseră trapul, puneau pasul mai lung. De sub copite răzbea o fierbere iute, ca din pușcă țîșneau bucăți de zăpadă înghețată, se opreau în plasa de mătase. Și goneau mereu mai repede, ca vîntul se duceau.

Așa plimbare niciodată nu făcusem. Nici la capătul pămîntului nu m-aș fi oprit.

— Hai, dă-te jos aici, mi-a spus vizitiul, întorcîndu-și fața la mine. Încetinise viteza, ajunsesem la încrucișarea cu strada Romană. Am coborît, nici vorbă, dar tare rău mi-a părut.

A doua zi dimineața, în clasa noastră era liniște ca-n biserică. Un cuvînt nu se auzea. Copiii scoseseră din ghiozdane abecedarul și cartea de aritmetică, se uitau la ele ca la niște lucruri străine.

— Ce lecție avem la aritmetică ? îl întrebase Ababei pe Cîrligea, aproape în șoaptă.

— Ce lecție ?! N-a fost școala închisă ?!

Monitorul se oprise în ușă, privea nedumerit la noi. O clipă crezuse că greșise clasa.

— Nu prea vă place școala, ne-a înțepat mai tîrziu, după ce ne măsurase cîtva timp de pe catedră.

Unii nici nu l-au auzit, alții se uitau ca prin sită la el. A intrat și nea Truță cu găleata de cărbuni, încărcată cu vîrf, și a deșertat-o pe jumătate în sobă, deși godinul era încins.

S-a scurs apoi un timp lung, dar de intrare nu suna. Și nici doamna nu apărea. În schimb s-a întors nea Truță, s-a dus la sobă, a privit cum ardea, iar la urmă a ațîțat focul, scormonind cu cîrligul de fier în cărbunii de deasupra grătarului.

— Să nu lăsați ușa deschisă, că acu sosește comisiunea, i-a spus monitorului pe cînd ieșea din clasă.

— Ce comisie o fi ?! s-a întrebat vecinul meu de bancă.

— Vin unii să ne mai dea o bucată de vacanță, a șușotit Bucurescu din spate.

— Să nu ne ia la ascultat, i-a fost frică lui Cîrligea.

— Liniște ! s-a stropșit la noi monitorul.

Am amuţit ca în prima zi de şcoală. Pierduserăm obişnuinţa, nu mai auziserăm de mult poruncile lui : pierduserăm şi curajul ce-l căpătaserăm.

Deodată, ca ars, a sărit de pe catedră. Uitase să împartă tabla în SUPUŞI şi NESUPUŞI.

Pe cînd trăgea cu creta linia despărţitoare, pe uşă a intrat doamna, urmată de doi domni şi o cucoană, îmbrăcaţi în halate albe.

„Cine-s ăştia şi ce-or vrea ?!" se citea pe faţa noastră, a tuturora.

De la profesoară am aflat că ei erau doctori, iar ea soră, şi că veniseră să se convingă că nu ne îmbolnăviserăm de scarlatină.

Cred că unii dintre noi ştiuseră de la început că sînt medici, dar cei mai mulţi atunci vedeam întîia oară un doctor, şi încă în halat.

— E bine aici, e cald, a zis cel mai bătrîn dintre ei, mergînd spre sobă. La fel a făcut şi celălalt, şi amîndoi şi-au încălzit mîinile la căldura ce dogorea, după care au rugat-o pe doamna ca elevii din rîndul de bănci de către stradă să se dezbrace la piele, pînă la brîu.

Doctorii le văzuseră limba la cei doi elevi din banca întîi, îi ciocăniseră în piept şi în spate, şi trecuseră la copiii din banca a doua, fără să le spună să se îmbrace. Neştiind ce să facă, aceştia se uitau întrebători spre profesoară.

— Rămîneţi aşa ! a dat ordin sora, rupînd vorba cu doamna şi ducîndu-se spre ei. În mînă ţinea un carton mare, cam de patruzeci pe patruzeci de centimetri, care de departe aducea cu un catalog. Ba l-a pus şi pe bancă, în faţa primului elev : bănuiam că va trece în el niscai însemnări, ea ştia ce. Cînd colo, ce să vedem !

— Apleacă-te, i-a poruncit. L-a apăsat şi ea pînă l-a adus cu fruntea cît mai lîngă carton ; apoi a scos din buzunarul halatului un pieptene mare şi des şi s-a aşternut să-l pieptene. Rar, apăsat şi pe toate părţile scăfîrliei. Ai, nu glumă ! a zis uitîndu-se pe carton. Şi ca răsplată, l-a miluit cu cîţiva piepteni în răspăr, de la ceafă în sus. I-a cercetat şi cămaşa, pe la cusături mai ales, şi cînd a sfîrşit cu ea, a dat poruncă să se îmbrace.

La urmă a adunat cu muchia pieptenului prada, a strîns-o în mijlocul cartonului și a trecut în dreptul celuilalt elev. După ce l-a căutat și pe acesta, s-a mutat la banca următoare, unde era Vasilică. Cînd îl apleca de cap, băiatul lui nea Vasile sacagiul ne-a făcut cu ochiul. Adică o să vadă ea. Precum a și fost, de la întîiul pieptene.

Pic... pic... pic... se auzeau păduchii căzînd pe carton.

— Dacă n-o să-i împuținezi, au să te ducă la gîrlă, l-a prevestit sora mirată de cîți cădeau.

Vasilică n-a zis nimic, a surîs numai.

Pesemne l-a simțit, sau va fi voit să-l scape de ei ; a scos tot din buzunarul halatului o cutie cu alifie și l-a uns pe cap ; i-a pus atît de multă și l-a frecat de lucea ca soarele. Prietenul meu strîngea din ochi, se strîmba și la față. Nu mai surîdea.

— Cum arăți acum, ești bun de însurat ! a glumit sora cu el, la sfîrșit.

— Tata m-ar lăsa, dar n-o să vrea mama, i-a răspuns Vasilică, privind-o printre genele umede.

— Dacă n-ai fi păduchios, te-ar lăsa și ea ! s-a oțărît cucoana.

A și plecat de lîngă el ; s-a dus mai departe. La jumătatea rîndului de bănci, cartonul nu mai avea culoarea lui în mijloc. L-am văzut în voie, a trecut cu el pe lîngă mine. Se ducea spre sobă. Acolo a ridicat capacul pe unde se turnau cărbunii, le-a făcut vînt păduchilor în foc.

— I-ai auzit cum pîrîiau ? Plesnea grăsimea din ei, prr ! făceau, i-a imitat Cîrligea la urechea mea.

Mi se păruse și mie, dar crezusem că mă înșelam.

— Ce-o să fie cînd o să-i prăjească pe ai repetenților ! Ca tunul au să bubuie ! mi-a mai spus veselindu-se.

Ne-am întristat la sfîrșit, și el și eu, cînd doctorii n-au găsit pe nimeni bolnav de scarlatină, în toate clasele, și școala a rămas deschisă.

Nu știu la cîți le-a părut bine, dar de nea Truță sînt sigur. Abia apucau elevii să iasă în curte sau pe săli, în recreație, și apărea și el.

— Nea Truță! Nea Truță! îl chemau cei din clasa a patra și a treia, mai cu seamă.

Înfierbîntat, trecea de la un grup la altul, ar fi voit pe toți să-i asculte, să le dea sfaturi, să-i ațîțe. Mai încerca și o bîtă, măsurînd-o din ochi, cîntărind-o în mîini, dînd cu ea în vînt; ori o joardă lungă cît o prăjină, mlădioasă către vîrf, să se lipească bine de spatele celui plesnit; sau o vînă de bou, grea ca plumbul și numai noduri.

— Faină! făcea, iar ochii îi sclipeau.

Luat de patima ce punea, cîteodată uita să sune de intrare. Cînd își dădea seama, trăgea grăbit ceasul din buzunar, se speria văzînd cît întîrziase, îl treceau toate apele și suna de-i zbîrnîiau și mustățile.

La fel de mulțumit va fi fost și moș Vanghele. A apărut și el, la recreația a doua, ca de obicei. Îl văd și acum, stînd în picioare la spatele negustoriei lui. Un coș rotund, pus pe un scaun pliant și încărcat mai cît o simigerie. Covrigi de toate neamurile, cu susan, sărați, împletiți, din cei dulci și fărîmicioși, și unii mici, cinci la cinci parale, așezați în șiruri, pe niște bețe rotunde, înfipte în marginea coșului. Pe tavă se răsfăța plăcinta, mare cît o roată de căruță, împărțită în două: cu carne și cu brînză. Într-o latură, mulțime de brînzoaice cu coaja lucioasă, dată cu albuș de ou, și toate despicate pe mijloc, larg, cît o gură de femeie rea, și pe despicătură unsă o fărîmă de brînză, ieșită din cuptor galbenă. Dedesubtul tăvii ardea un foc molcom, din cîțiva cărbuni de lemn, îngropați în cenușă.

Năvală dăduseră copiii pe el, ai nisiparilor și cei ai cărămidarilor, stăpîni pe cai și pe căruțe, și cu chimirul plin.

Chiar înainte de carantină începuseră să lipsească și dintre elevii veniți o dată cu mine la școală. Azi, unul, mîine, altul, în curînd ajunseseră patru, cinci, zilnic. Și nu absentau o dimineață sau o după-masă. Cîteva zile în șir.

Doamna se lupta să-i țină în frîu. După ce se așeza la catedră, se uita întotdeauna la locurile goale din

bănci, îi însemna în minte și, cînd veneau la școală, începea ora cu ei.

— Dumitrescu Ion ! Pentru ce ai lipsit două zile ?

— Mi-a dat ghetele la reparat.

— Erau rupte rău ?

— Da, doamnă. Mi-a pus pingele noi, i-a răspuns elevul, cum mai răspunseseră și alții înaintea lui, și profesoara îi crezuse.

— Vino la catedră, să le văd și eu.

Dumitrescu a albit, ca varul se făcuse la față. S-a dus însă. Tălpile erau vechi, una avea și o gaură cît o piesă de cinci lei.

— De ce minți ? l-a luat la rost. Treci la colț, în genunchi !

Elevul s-a dus în colțul clasei, lîngă sobă, și-a ridicat binișor șorțul, s-a așezat pe genunchi, ca la biserică, și ne-a făcut cu ochiul.

În timpul acesta profesoara îl cerceta pe Magdalino Georgică.

— Tu de ce n-ai venit la școală ieri și alaltăieri ?

— Am fost bolnav, a întors-o copilul, văzînd ce pătise Dumitrescu.

— Ce-ai avut ?

— M-a... durut capu.

— Tare ?

— ...Așa și-așa, s-a temut elevul și, părîndu-i-se c-a scăpat, a dat să stea jos.

— Lecțiile cred că le-ai făcut.

— ...Nu, doamnă.

— De ce ?

— N-am avut gaz în lampă.

— Dar ai lipsit și două dimineți, și dimineața e lumină !

Magdalino n-a avut ce să mai răspundă. A ieșit din bancă, s-a dus lîngă Dumitrescu, a îngenuncheat și ne-a făcut și el cu ochiul.

După ce termina cu cei ce absentaseră, trecea la „leneșii“ clasei.

— Baltă Vasile ! Ai scris exercițiile de scădere pe tăbliță ?

— Am vrut, dar n-am putut.
— De ce ?
— M-a pus mama să legăn p-ăl mic, și-am adormit.
— Cel mic trebuia să doarmă, nu tu !
— A adormit și el.

Pe obrazul profesoarei a apărut un surîs. Și l-a stins greu și făcîndu-și vocea aspră i-a poruncit :

— Să-i spui mamei tale să treacă pe la școală !
— Îi spun, doamnă.

Pe la sfîrșitul săptămînii, pe cînd suna de recreația mare, mamă-sa era în curtea școlii. Mai fusese chemată o dată ; păsul o învățase drumul cancelariei și ora la care să vină. Afla cîte ceva despre fi-su și de la colegii lui de clasă, și chiar de la monitor.

Un copil care o cunoștea i-a ieșit înainte.

— L-a ascultat și azi pe Baltă Vasile, i-a spus.
— Da, maică ?

Atunci se arătase și copilul ei, lîngă ea.

— Te-a ascultat ? Așa zice băiatu-ăsta.
— M-a ascultat.
— Și-ai știut ? Ce-a zis doamna profesoară ?
— A zis bine.

Bucuroasă, maică-sa a voit să afle mai mult, mai pe larg. Era întîia oară cînd auzea o laudă.

— Povestește-mi cum ți-a spus, întocmai.
— Mi-a spus : „Baltă, data viitoare să știi mai bine..."

Venise ziua cea mare, de două ori mare. La prînz ne băteam cu „Ve Alecsandri" ; tot atunci intram în vacanță.

În clasă era o fierbere cum nu mai fusese. Ne duceam unii la alții, scoteam din bănci pietrele cărate mereu, zi cu zi, și le-arătam celorlalți, ori cercetam cu mîinile vreo bîtă adusă de vreunul dintre repetenți. Și făceam planuri peste planuri. De la cîți metri să azvîrlim, unde să ochim, cum să ne ferim în lupta cu pietre ; unde să ne pitim, cum o să țîșnim ca să-i încolțim, cîți pe cîți să sărim și numai la *zotcă* să dăm, ca să-i umplem de *borș*.

Treceau și de la clasă la clasă, aducînd alte planuri, se certau pe ele, nu se înțelegeau de loc.

Intra și ieșea și nea Truță, de la cei mari, roșu aprins la față, bodogănind și înjurînd pe ungurește, ca să nu-l priceapă nimeni.

Și monitorul lipsea de la catedră, iar doamna apăruse în ușă numai să ne spună s-o așteptăm în liniște.

Pe la ceasurile unsprezece s-a arătat și Răuț Ion, zis și „Primejdie". Îl știam toți, era mîndria școlii. Dintr-un pumn te băga în spital, așa se zicea. Faima asta n-aș putea s-o adeveresc, dar îmi amintesc că era înalt, osos, șui ca o zvîrlugă și repetent a treia oară în clasa a treia.

— Ce crezi, Oacă ? Îi snopim și anu-ăsta ? l-a întrebat, după ce trecuse cu privirea peste noi.

— Mai e vorbă ?! i-a răspuns grozăvindu-se, suflînd greu pe-o nară.

— De ! Depinde de cîți or veni.

Atîta ne-a trebuit, ca unul am sărit.

— Mergem cu toții !

— Nimeni n-o să lipsească!

— Poate să strige și catalogul!

Lui Primejdie i-au lucit ochii, eram ai lui. Ne-a cerrut ca-ndată ce va suna de ieșire, să ne strîngem pe locul viran din spatele școlii.

Pe la timpul prînzului, locul ales semăna cu o tabără. Căraserăm pe el toate ciomegele, joardele și bîtele ascunse cu grijă în pivnița școlii. Duseserăm și pietrele, le făcuserăm mormane. Erau numai una și una: ascuțite, să taie ușor vîntul, să meargă drept la țintă.

A venit într-un suflet și nea Truță, înarmat cu o mătură cu coadă, nouă. Cum s-a găsit în mijlocul nostru, cearta iar a izbucnit. Mulți elevi din clasa a patra nu se uneau cu planul lui și nici el nu ceda o iotă. Cînd se vedea în încurcătură, îl trăgea la el pe Primejdie, îl lua aliat. Timpul trecea însă, n-au avut încotro și s-au împăcat. Au cedat elevii.

Tușind să-și potrivească vocea, a dat glas „ordinei de manevrare", o înșira atît de tare, de auzea și pompagiul. Un copil scos din fire i-a strigat:

— Mai încet, nene Truță! Au trimis și ei spioni și ne află planul!

Comandantul nostru s-a cam ofuscat, l-a privit strîmb, ba i-a și zis:

— Taci, măi pruncule! Nu mă învăța tu pe mine! Eu am fost cătană, la Sibii! Patru ani încheiați, mă rog frumos!

A băgat și la cap; după aceea ne-am făcut mîna pîlnie la ureche să-l auzim. Ba chiar, temîndu-se să nu iasă vreo încurcătură, a repetat ordinul.

— Gata! a poruncit la sfîrșit.

Și școala s-a pus în mișcare către „inamic". Pe două coloane, amîndouă trebuind să se unească la biserica Tirchilești. Una a luat-o pe Leonida; cealaltă pe Romană, în direcția Făgădău. Cînd prima ajungea în strada Saul, făcea la dreapta, înainta spre piața bisericii; a doua cădea tot acolo, abătîndu-se pe întîia stradă ce dădea din Romană.

— Mișto plan, mă Gică! l-a lăudat Vrabie. Îi ia din două părți, îi inconjoară. Să nu scape nici unul neciomăgit!

În fruntea fiecărei coloane, departe mult, dar nepierzîndu-ne din ochi, cercetau spionii noștri, trei la număr. Să nu fie descoperiți, întorseseră căciulile pe dos, lepădaseră mantalele. Altfel ar fi fost dibuiți de la distanță, îmbrăcați cum erau, în hainele de pomană ale primăriei. Mergeau fiecare pe socoteala lui, făcîndu-se că nici nu se cunoșteau și se uitau mai mult pe sus, cum îi învățase Primejdie.

În urma lor înaintau cîte zece elevi din clasa a treia, aleși dintre cei mai voinici și mai curajoși. Și mai bine înarmați. Numai joarde aveau, ori bice, cu codirișca din alun, plumbuită spre mîner.

Cam la treizeci de pași înapoi se ținea Primejdie, la coloana de pe strada Romană, și nea Truță, la cea de pe Leonida. O dată cu ei se mișca și „grosul", format din elevii claselor a treia și a patra.

În coada fiecărei coloane și la o distanță destul de mare se găsea „rezerva", alcătuită din clasa a doua și a noastră, împărțită în două grupe egale.

Pe locul taberei rămăseseră cîțiva elevi fricoși, să păzească ghiozdanele și mantalele spionilor și ale altora, mulți, care în viața lor nu se bătuseră încotoșmănați.

Eu căzusem la nea Truță, deși aș fi voit să lupt sub comanda lui Primejdie. Și, ca toți, aveam buzunarele de la pantaloni și de la manta pline de pietre. Unii dintre noi mai purtau și un ciomag pe umăr.

De la primii pași ne-am căznit să ne facem uitătura încruntată. Fulgere scoteam din ochi și mai mult în pămînt ne uitam.

Ajungînd prin dreptul olăriei din piața Tunari, negustorul ieșit în pragul prăvăliei a strigat la noi :

— Cu cine vă bateți azi, copii ?

— Cu „Ve Alecsandri" ! l-am lămurit în cor.

— Țineți-vă bine, să nu faceți școala de rîs !

Îndemnurile olarului ne-au mers la inimă ; simțeam cum fierbea sîngele în mine.

— Liniște ! Nimeni să nu mai vorbească ! ne-a sosit poruncă din față, de la căpetenie.

A țipat la noi și elevul de ne comanda, pînă ne-a potolit.

Înaintam tăcuți și mînioși. Trecuserăm de poarta școlii, trecuserăm și de casa în care locuia Cîrligea. Pe neaștep-

tate, în rîndurile din urmă s-a iscat o învălmășeală, am simțit-o deslușit. Ca, în clipa următoare, gata, gata să mă dea jos. Un coleg, împins și el, s-a izbit tare de mine, i-am văzut din viteză ochii speriați.

Cît ai zice „in", Cîrligea, care mărșăluia la un pas înaintea mea, a fost însfăcat și scos pe sus din grămadă.

— Ți s-a făcut de scărmăneală, ai ? Vrei să te întorci acasă cu hainele rupte și șchiop de-un picior ! îl certa o femeie zdravănă, mai cît un luptător de la „Moși".

— Lasă-mă, mamă ! Mă duc numai să văd ! se scîncea vecinul meu de bancă, dînd și din picioare, zbătîndu-se.

Fără folos însă. Îl purta ca pe o minge, hotărîtă să nu-l lase din mîini. Cînd să intre pe poartă, elevul din clasa a treia, cel care ne comanda, a strigat după ea :

— Dacă îl luați acasă, cine o să se mai bată ?

Auzindu-l, femeia s-a oprit, s-a întors spre el și cu surîsul în ochi i-a zis în gura mare :

— Pe Iliuță al meu vă bazați voi ?! Aoleo ! Nu vă văd de loc bine !

În timpul acesta, cei zece din capul coloanei ocoleau pe mîna lor dreaptă, intrau în strada Saul. Li se zărea vîrful bicelor purtate în sus, pe umăr, și capetele joardelor. N-a trecut mult, poate trei, patru minute, și „grosul" s-a oprit.

„Ce-o fi ? A și început bătălia ?!" ne întrebam, stînd pe loc, din poruncă. Un metru nu ne lăsase comandantul să înaintăm. Între strada Saul și locul pe care se găsea „grosul" se născuse o goană. Unii veneau, alții se duceau. Atît vedeam. Și mătura lui nea Truță mișcîndu-se încoace și-ncolo, ori zgîlțîindu-se.

Mînați de focul din noi încercam să ne apropiem pe furiș, ștergîndu-ne de garduri, pas cu pas. Cînd, pe deasupra capetelor celor de la „gros", am zărit un grup din cei cu bicele ieșind din strada Saul și fugind înapoi cît îi țineau picioarele. S-a clătinat și oastea cea mai numeroasă a lui nea Truță, mai să bată în retragere. Așa a fost, sau poate numai mi s-a părut. Ceva neclar tot se petrecuse ; voiam să știu ce se întîmplă, cu greu ne stăpîneam. Deodată, fără să ne fi înțeles, „rezerva" s-a rupt în două, de la mijlocul drumului, de unde se

afla comandantul. Jumătate a luat-o la goană, înșirîndu-se pe unul din trotuare. Cealaltă a făcut la fel, dar pe trotuarul ei. Și fugi! Pînă am ajuns în spatele lui nea Truță.

Așa s-a întîmplat de am văzut de aproape toată bătălia, mai nimic nu mi-a scăpat. Deși la început nu prea am stat la largul nostru. Ba ne drăcuia nea Truță, cum găsea un moment liber, zicînd că i-am stricat planul și i-am încurcat toate socotelile; ba trăgea de noi, de fiecare în parte, fostul comandant, și văzînd că nu era în stare să-și refacă „rezerva" ne înjura cum îi venea la gură.

Am aflat și ce se întîmplase.

Deși spionii îi informaseră că o sumedenie de „inamici" se găseau mult mai înaintea bisericii, ascunși prin curți și prin locurile virane, cei zece curajoși din vîrful coloanei căzuseră în capcană. Înaintînd prea în adînc și fiind și puțini s-au trezit înconjurați și, cu toată vitejia lor, snopiți în bătaie. De nu scăpaseră decît cu fuga. În afară de unul, căzut prizonier.

Am auzit și cearta ce nu se mai sfîrșea. Din nou, comandantul-șef avea o părere, elevii dintr-a patra, alta. Primul ținea să atace o dată cu Primejdie, să aștepte ivirea lui. Elevii susțineau că „Ve Alecsandri" trebuia mai întîi atras spre noi, risipit, deci atacat îndată.

— Pînă una, alta, de ce nu înaintăm, să ajungem în dreptul străzii Saul ?! De aici nu se vede nimic! le-a strigat Vrabie din spate, de unde ne găseam.

Ca și cum le-ar fi luat o pînză neagră de pe ochi, așa a fost.

— Înaintarea! a comandat nea Truță, fluturînd și mătura pe sus.

— Înainte, marș! s-au grăbit și comandanții mititei.

Umpluserăm întreg drumul. Pas să mai treacă o saca spre pompă. Două se și opriseră în marginea străzii. Nici sacagiii nu arătau prea grăbiți. Scoseseră tabacherele și uitîndu-se pe sub gene înspre noi, își răsuceau țigările.

Mergeam în pas întins, ba la cîte-un timp alergam, noi, cei mici. N-am apucat să ne încălzim bine că am și ajuns la lumină! Din piața unde dăduserăm se vedea pînă dincolo de biserică, se zărea chiar strada Romană.

— Al dracului Vrabie ăsta! Deștept e, mă! l-a lăudat Cîrnu, privind departe, de-a lungul drumului.

Nea Truță îngenunchease și de sub mîna făcută streașină cerceta depărtările, umbla după „vrăjmaș“. Eu îmi ziceam că mare lucru nu o să descopere, n-o să iasă „Ve Alecsandri“ din ascunzători de dragul lui. Se întunecase și cerul mai tare decît în alte zile; alergau niște nori negri, coborîseră pînă peste case.

— Uite-i!

— Ai lui Primejdie!

— Ei sînt! au răsunat treizeci de glasuri; i-au arătat și cu mîinile întinse într-acolo.

Ce-a fost pe nea Truță! Ca un curcan se înfoiase. S-au stins și certurile. Nimic, nici o neînțelegere nu s-a mai iscat. Repede s-a format un rînd din cei mai buni trăgători cu piatra.

— Gata! Purcedeți la „lupta de la distanță“! le-a poruncit nea Truță, cum învățase la regimentul din Sibiu.

— Puneți-i întîi pe goană pe ăi de prin curți! i-au sfătuit elevii din clasa a patra, pe cînd plecau grăbiți și hotărîți.

Alți comandanți se trudeau să așeze în linie pe cei cu ciomege ori cu joarde. În fruntea lor se înfipseseră nisiparii. Li se vedea pe față că ardeau de nerăbdare, țineau morțiș să se răzbune; li se vedeau și urmele pumnilor încasați, puteai să-i numeri ca pe peceți. Dinspre biserică se pornise o pîrîială, de credeai că se trage cu o sută de puști. Începuse bătaia cu pietre. Și-ai noștri, din zece azvîrlite, rar cînd greșeau două, trei. Chiar de la patruzeci de metri, cît avea în lat curtea școlii. Aruncau și ai lor cu putere, cîteva se rostogoliseră pînă la noi.

Lupta ne-a furat pe dată, toată școlărimea se înghesuise la gura străzii. Luptătorii cu piatra înaintaseră, dar se mai vedeau. Ascunzîndu-se după cîte un pom, sau după cîte un colț de casă trăgeau două, trei lovituri, apoi zvîcneau către alt adăpost.

Cînd eram mai aprinși, l-am văzut pe nea Truță venind dinspre ei, încălzit.

— Zece prunci cu pietre să alerge mintenaș! a poruncit din mers.

Năvală am dat o mulțime; mult mai mulți de zece. Și fără altă comandă am pornit-o la fugă. „De mine de-

pinde soarta bătăliei", gîndeam, ținînd o mînă pe pietre, apăsîndu-le să nu sară din buzunar și alergînd drept înainte, prin ploaia de colțuri de cărămidă. Cum am ajuns lîngă unul din ai noștri, am deșertat buzunarele la picioarele lui. Ridicînd apoi capul am dat cu ochii de „inamic". Nu de cei care țineau piept prin ascunzători ; de „grosul" lor. Și m-a luat cu frig. Peste o sută erau, la atîția i-am socotit, speriat. Rînduiți pe clina din piața bisericii, urcați și pe trepte. În mijloc, și tot în fotă verde, servitorul școlii lor.

„Ușor n-o să ne fie !" mi-a trecut prin minte.

Bătălia de la depărtare a ținut preț de cîteva minute ; pînă și ei și noi am sfîrșit „muniția". S-au scurs apoi clipe lungi de nehotărîre. Primejdie și ai lui se băteau tot la capătul celălalt al străzii, nu înaintaseră un metru. Pînă a țîșnit nea Truță. Ca un vifor s-a repezit strigînd :

— Înainte, copii !

Toată lumea, de la mic la mare, s-a pornit. Răsuna strada de strigăte :

„Uraaa ! Uraaa !"
„Pe ei, băieți !"
„Numai în scatoalce să-i ținem !"

O pădure de ciomege se scurgea de-a lungul drumului. Mergeau în grămadă, strînși unul într-altul. Dar cu cît înaintau, cu atît strada se lărgea, se arcuia către piața bisericii.

De teamă să nu fie atacați de pe laturi, se răsfira și coloana, mereu mai mult. Asta a făcut ca mulți să se pomenească tăiați de „gros", înconjurați de grupe mai numeroase, pitite prin fundul curților și păruiți zdravăn, cu toată vitejia lor.

„Grosul" ținea : rămăseseră la vreo patruzeci, în frunte cu ceata copiilor de nisipari. Pe unde ajungeau, nu era bine de „Ve Alecsandri". Dădea și nea Truță, mai mult răcnea :

— Atingeți-i, băieți ! Așa, la foale, tună-i, Doamne !

De pe clină venea la vale „puterea" școlii dușmane, închegată bine, ca o măciucă uriașă.

„Oleoo ! mi-a trecut spaima prin suflet. Or rezista ai noștri ?“ mă îndoiam.

Chiar în clipele acelea, dinspre capătul celălalt al străzii alergau grupe vrăjmașe răzlețe, fugeau înapoi și îndată au răsunat strigătele de izbîndă ale oastei lui Primejdie.

„Grosurile“ se apropiau mereu, ajunseseră la cincizeci de pași unul de altul. Al nostru încrezut acum, sigur de victorie ; „Ve Alecsandri“, furios. Cînd, un nor întreg de zăpadă s-a prăbușit peste întinsul pieții, ca și cum o putere nemaipomenită ar fi deșertat o mie de tumbăraie ; lumina o înghițise bezna, nu se mai vedea la doi pași ; de peste case și de peste pomi se năpustise și viscolul, vîjîind ca turbat, răsturnînd zăpada în valuri, ridicînd-o în înalt. Năpădise și peste copii, îi trîntise la pămînt pe unii ; alții, proptindu-se în piept, încercau să înainteze, cu zăpada chiciure pe ochi, orbecăind într-aiurea.

Nimeni nu luase în seamă zvîrcolirile de la început ale cerului, lupta lui. Din norii care alergau bezmetici, pe cînd coloana ajunsese în strada Saul, căzuseră întîi cîțiva fulgi, veniseră repeziți la pămînt. Apoi vîntul se întețise, pornise să sufle cu putere. Se îndesise și zăpada, fulgii erau cît floarea de prun. Și furtuna nu așteptase decît să năvălească.

Cîțiva elevi din școala noastră, printre care și Oacă, nimeriserăm în spatele bisericii, ne adăpostiserăm înapoia zidurilor înalte. Alergaseră și unii de la „Ve Alecsandri“ tot acolo.

— Ce păcat ! Tocmai cînd era mai frumos ! s-a văitat Oacă către unul dintre ei, mai mare de ani, pe care îl cunoștea.

— Da, mă Oacă ! Ce ne-am fi bătut !

Proverbul „Flămîndul codrii visează“ găsea loc și în casa noastră berechet. Mai cu seamă tata rîvnea. Duminicile îndeosebi, la masa de prînz. Avea și darul să coloreze din cuvînt o mîncare bună, ne lăsa gura apă. Cînd se apropia Crăciunul, mai abitir la cozonaci se gîndea. Îi și plăceau mult. Cu toată sărăcia cumpăra doi sau chiar trei, de sărbători. Dar după prima felie întorcea bucata pe o față și pe alta, rupea din ea alene. El avea poftă de niște cozonaci „cu miezul jilav și cu miros ușor de unt proaspăt“, cum mîncase cîndva, prin Moldova.

Tot gîndindu-se la ei a adus vorba și la serviciu. Acolo, unul dintre colegi i-a povestit că cozonaci cum face nevastă-sa nu face nimeni pe lume. „Dar, a zis acela, femeia mea este absolventă a școlii de menaj.“

Pe loc, înaintea lui tata a apărut Antoaneta. O nepoată de soră, cum mai avea încă două. Antoaneta era însă vestită în toate familiile cu care ne înrudeam, se vorbea de ea ca de o minune. Faima și-o cîștigase de mică, de pe la opt ani, cînd jucase într-o pantomimă la circul Sidoly. Cum ajunsese la circ, ar fi prea lung de povestit, dar de atunci „fata aerului“ i se mai zicea, ca o laudă. Afară de darul actoricesc, cîte nu știa să facă! Fel de fel. Pînă la urmă terminase școala de menaj.

Întors acasă, tata i-a spus mămiței ce auzise și ce plănuise. S-o roage pe Antoaneta să ne facă ea cozonaci de Crăciun. „Numai de-ar vrea“, a zis la urmă, cu oarecare îndoială.

La cîteva zile am găsit-o în bucătărie, încinsă cu un șorț alb și strălucitor de curat, învîrtindu-se încoace și

încolo, mutînd la dreapta sau mai la stînga cîte ceva, ori așezîndu-l la loc.

— Așa tîrziu se scoală domnișorul ?! m-a luat în primire, vorbind cu spatele la mine.

— Sînt în vacanță, i-am răspuns.

— Asta nu te scuză cu nimic.

I-aș fi întors eu vorba, mă pricepeam, dar țineam cu tot dinadinsul să văd cum se prepară cozonacii. Prea auzisem multe. Fără să vreau. Ori de cîte ori se găseau la un loc mai multe femei, rar cînd n-aduceau vorba de ei. Unele se plîngeau că nu le ieșiseră tocmai de soi, în anul ce trecuse, altele se lăudau că mai buni nu nimeriseră nicicînd. Apoi începeau să spună fiecare cîte bucățele de zahăr pun la un kilogram de făină, cît lapte și cît unt, cît timp trebuie lăsat aluatul să crească, și încă altele, multe, și niciodată două gospodine nu-i făceau la fel.

După ce am băut ceaiul m-am tras în colțul dinspre curte al bucătăriei, unde era o măsuță, am scos abecedarul și tăblița, și făcîndu-mă că scriu lecțiile trăgeam cu coada ochiului, vedeam tot. Și tăceam chitic.

Peste un ceas, Antoaneta era o apă. I-a luat locul mămița, și-a sumes mînecile, și dă-i ! Plesnea aluatul sub mîinile ei mai tare decît palmele pe care ni le plesneam noi, tirchileștenii.

Cînd Antoaneta a crezut că era destul de bine bătut, l-a acoperit cu o pînză, peste ea a pus ceva gros, l-au tras și aprope de mașină, să stea la căldură, desigur.

— Din nimica toată poate să dea înapoi ! A ! Aluatul de cozonac e tare belaliu ! Mai ca un copil de țîță ! spunea către mămița, încrezută pe ce știa.

Astea zise, ne-a dat și pe noi afară, pe toți. Să nu mai intre sau să iasă pe ușă nimeni.

La prînz, cînd m-am întors acasă, cozonacii erau în cuptor. Din timp în timp, Antoaneta deschidea ușa și îi întepa cu un bețișor, îl vîra adînc. După care lua cu degetele ce se prinsese de el și cerceta atentă.

„Se vede că a studiat ! Mare lucru și școala ! La orice !“ sînt sigur că își zicea tata, încîntat de nepoată-sa. Numai la ea, la cum lucra se uita.

Peste o oră, cred, poate mai mult, începuseră să se coacă. Răzbise mirosul, împînzise bucătăria. Tata să plece, nici gînd, deși întîrzia de la serviciu. Abia după alt sfert de ceas am ieșit amîndoi. Eu mă duceam să mă dau pe gheață, cu ceilalți copii. Și am uitat de cozonaci.

Seara am găsit-o în bucătărie numai pe mămița. Era de pămînt. Privea în jos, nu scotea un cuvînt.

— Vezi, să fii cuminte, c-o pățești cu tac-tu azi! m-a sfătuit ceva mai tîrziu.

— De ce ?!

— Ne-a stricat Antoaneta cozonacii ! Două kilograme ! Ce de bani prăpădiți ! s-a văitat stins, abia am auzit-o. Iar la un timp a zis mai tare : Ce-o să iasă, cînd o afla tac-tu ! Nici nu vreau să mă gîndesc.

Cu Atila semăna tata, așa arăta. (Cu cel văzut de mine într-o carte lăsată de monitor pe catedră.) Uitătura i se făcuse de sălbatic, i se zbîrlise părul și mustățile, în barbă își jura o răzbunare crudă. De-ar fi avut-o pe Antoaneta în față, nu știu ce s-ar fi ales de ea. Avea numai un cozonac, și cînd îl trăgea la el, cînd îl împingea cît colo, mînios și cu dezgust.

— Ăsta-i cozonac ?! Să-i fie de cap ! bolborosea rămînînd cu privirea încruntată în coaja lui.

Și iar o drăcuia, cu școala de menaj cu tot, de cred că-i țiuiau urechile tocmai la ea acasă, în Calea Călărașilor.

Mă uitam și eu la cozonac, pe furiș. De trei degete crescuse, poate nici atît. Părea să fie greu ca plumbul, iar la culoare era aproape cafeniu. Aducea cu o bucată de turtă dulce de la lipovenii din „Moși“, din aceea deasă.

Nimeni nu mișca, nu scotea un cuvînt. Țintuiți ședeam. Și privirea ne-o feream de-a tatii. Numai Lică a voit nu știu ce să spună, de casa pusă la loterie, dar mămița i-a făcut semn pe ascuns și vorba i s-a oprit pe buze.

Am mîncat pe tăcute și fără chef. Cum am terminat, m-am înțeles din ochi cu Alexandru și am plecat la culcare.

Zilele care mai rămăseseră pînă la sărbători au trecut cum au trecut. Tata era la fel de posomorît, dar luat de serviciu și de griji mai uita. Nu de tot. La răstimpuri bombănea, vorbea singur. „Școală de menaj ! Or fi bune la tocană, nu la lucruri fine !“

A venit însă și Crăciunul. La prînz am mîncat, ca toată lumea, sarmale și cîrnați de porc, iar tata, mămița și Lică au băut și un pahar de vin. (Nouă nu ne dădea, le era frică să nu căpătăm darul beției.) După cîrnați, vrînd-nevrînd, mămița a adus cozonacii la masă. Ca și cum ar fi adus un butoi cu iarbă de pușcă, așa a fost.

— Ce turtoaie ! a făcut tata, amărît, privind jalnic către ei ; și s-a tot uitat lung ; părea că nici nu-i venea să creadă. Asta-i bătaie de joc ! a răbufnit. Pe banii mei !

Și îndată a luat foc ; și toarnă-i Antoanetei !

Cu toată furtuna de la gura tatii, mămița tăiase unul în felii, ne dăduse la fiecare, îi pusese și lui înainte, pe farfurie.

— O fi bun la gust, a zis moale, fără curaj.

El nici nu s-a uitat în farfurie. Mai rău s-a înfuriat. Un ceas întreg s-a războit cu Antoaneta, cu mamă-sa, cu tat-su, și fiecăruia i-a găsit o vină. Cînd a sfîrșit era mai supărat ca niciodată.

— Cine m-a pus, dom'le, cine m-a pus ?! se căia.

Și toate zilele Crăciunului a rămas trist și îngîndurat. De nu ne-a mai ars nici nouă de nimic.

Lică a rupt gheața, el l-a scos din toropeală. (De pagubă și-a amintit timp îndelungat, s-a tot plîns, iar de ghinionul ce avusese să-i vină Antoaneta în gînd n-a uitat niciodată.) Cozonacii se și terminaseră. Buni-răi, i-am stins în două zile. Ca să nu-i mai aibă tata în față. Altfel ar fi ținut mult mai mult, i-ar fi drămuit mămița.

— Știți ce am aflat ? ne-a întrebat Lică, venind într-un suflet de afară și uitîndu-se în ochii noștri pe rînd. Cum n-aveam de unde să știm, ne-a spuse tot el : Proprietarul casei lasă și cotețele ăluia de o cîștigă ! Amîndouă !

— De unde știi ? a sărit tata.

— Cînd ai fost acolo ? l-am cercetat eu.

— E scris pe anunț ? a crezut Alexandru.

Lică se încurcase, nu știa cu cine să înceapă.

— Ce aștepți ? Dă-i drumul ! l-a zorit tata.

— Păi, să vă spun. Mai adineauri mă dusesem să cumpăr o sticlă de borș de la coana Lina borșereasa, să avem la ciorba de mîine. Acolo am zăbovit o bucată ; mi-a spus că dacă nu-i tocmai-tocmai acru cît trebuie, e din cauza gerului. „Dar nici prea acru nu-i bun, a zis coana Lina, că vine de se întărește carnea, de orice ar fi, chiar de vită tînără." Are ea însă semnele ei, spune că o să se moaie gerul și o să se acrească mai iute borșu, numai dacă...

— Lasă borșu ! Spune cum e cu casa, l-a îndreptat tata spre ce ne durea.

— Păi de casă vă spuneam. De la coana Lina borșereasa am trecut drumul, să o iau pe partea unde e casa. N-am ajuns în poarta ei, cînd i-am auzit pe doi inși, nici îmbrăcați, nici dezbrăcați, că lasă și cotețele ăluia de i-o ieși numărul la loterie. Iaca, așa s-a întîmplat.

Atît numai și ne-a fost de-ajuns. Casa din strada Teilor a înviat. Gîndul că noi o să cîștigăm s-a întors la loc. Bătaia dintre școli, ca și goana după pietre ascuțite și după reteveie, apoi vacanța, apropierea sărbătorilor, iar în timpul din urmă pacostea cu cozonacii aduseseră uitarea peste ea. L-am ascultat pe Lică, vorbă cu vorbă, am fost numai urechi.

— Mai du-te și tu pe acolo, m-a îndemnat tata, la sfîrșit.

Asta s-a întîmplat la prînz ; ne așezam la masă, în vreme ce Lică intrase năvală. Întîia oară, după cozonaci, cînd și tata mîncase mai cu poftă. Seara, nici n-a trecut bine cu privirea peste „Adevărul" și m-a întrebat :

— Ai fost ?

— Am fost, sigur că am fost !

Ba șezusem de vorbă și cu proprietarul. Adică nu vorbisem chiar eu. Alții, niște oameni mari îl descususeră. Mai ales, dacă se vînduseră toate biletele voiau să știe. Numai unul ținea să afle cît e de mare dormitorul. „Are cinci pe patru ?" l-a întrebat de două ori, fiindcă întîia dată nu auzise, ori se făcuse.

— A, e mare! E frumos, a găsit tata.

L-am lăsat să creadă, deși proprietarul zisese: „Nu tocmai". Era și ocupat, căuta în buzunarul dinăuntrul hainei; și nu găsea. Ce, nu știam, dar ghicisem, eram sigur că nu dăduse peste el. Un fir de spaimă i-alunecase pe față, tresărise. Și-a adus aminte, a vîrît mîna în buzunarul de la spate, de unde a scos carnetul de ceferist și, din el, biletul de loterie.

— Dă-mi-l și mie! m-am repezit.

— Na-ți-l, dar umblă atent cu el.

L-am luat cu grijă, l-am cercetat bucățică cu bucățică, am silabisit numele directorului „Casei de pensii a ziariștilor", l-am întors și pe partea cealaltă și m-am uitat pe el, deși nu se găsea nimic; l-am așezat apoi pe masă, l-am mai privit încă o dată. Nu știam ce căutam, dar numai atunci i-am citit numărul. Nu l-am spus pe dinafară, cu toate că-l țineam minte; l-am citit după bilet. De două ori, tare, răspicat; și am rămas cu ochii în el, iar în gînd vorbeam cu tata.

„Vezi, tată, îi spuneam, ce ușor ar fi să cîștigăm. Că eu mă pricep, sînt jucător. Să-l scoată întîi pe 5. Uite, ce frumoasă cifră! Pe cea mai frumoasă ai ales-o. Rotunjită numai în coadă și, uite, și linia asta scurtă din capul ei. Parcă salută, vine spre noi. Privește și la cei doi 7. Stau smirnă, aliniați ca la oaste și-ncinși pe mijloc, armați cu baionete. Numai să-i tragă și ar ieși amîndoi deodată, nimeni n-ar fi în stare să-i oprească. Nu-i așa?"

— Lasă-mi-l și mie un pic, l-a cerut Alexandru.

S-a dus și tata a doua zi, s-a abătut din drum, la prînz, venind spre casă.

— Ger al dracului, altminteri aș fi stat mai mult, povestea.

— La ce-ți folosește să atîrni în fața unor ziduri, eu nu înțeleg de loc! Mai bine ia seama să nu răcești. Uiți că ai fost bolnav? l-a certat mămița.

— Încerc și eu, îmi zic că așa am s-o atrag, o s-o cîștigăm noi. De, mai știi!

Seara, numai că nu ne-am mutat în strada Teilor. Aflasem cum era casa împărțită, o știam pe de rost. De la vecinul nostru. Tata îi spusese că joacă la loterie, să se mîndrească, cred. Or, domnul Fîntînaru o cunoștea bine, un frate de al lui locuise un an în ea.

Numai planuri ne-am făcut, cu mămița împreună de astă dată. Din ce se prinsese, ce o făcuse să-și pună și ea toată nădejdea în loterie, nimeni n-a știut. Cu ea însă, într-o jumătate de ceas nimic nu mai rămăsese în strada Maidanului. Și toate la locul lor puse. Întîi, șifonierului îi găsise loc, i-am văzut oglinda, mare pînă la pămînt, strălucind în ferestrele deschise spre grădină. Nouă, copiilor, ne mai cumpărase un pat. Ce răsfăț pe noi! Dormeam acum doi în pat, ne boieriserăm rău.

— Ce bine ar fi! ofta tata, ascultînd-o cum potrivea lavoarul.

În timpul acesta și lucrase cu spor. Pusese petice la două cearșafuri, îmi reparase și mie buzunarele de la manta, rupte de cîte pietre cărasem în ele. Îi obosiseră însă ochii, o durea și spinarea; șezuse ceasuri întregi aplecată. Și-a scos degetarul, a strîns mosorelele și a zis cum își făcuse obicei:

— Gata! La culcare!

Am plecat îndată. Cînd să intrăm în pat, a venit la noi, ne-a strîns lîngă ea și ținîndu-ne pe toți trei pe după umăr, ne-a spus cu voce moale:

— Rugați-vă lui Dumnezeu să cîștigăm casa.

— Cum să zic? a întrebat-o Marieta.

Mămița a stat un timp pe gînduri, apoi, lipindu-și brațele și palmele mai bine de noi, ne-a șoptit:

— Ziceți după mine, încetișor: „Doamne Dumnezeule, ajută-ne nouă, niște copii sărmani, să cîștigăm casa din strada Teilor“.

Ne-am rugat în toate serile împreună cu ea, mereu mai cucernici. Și multă vreme mi-a rămas în urechi glasul ei puternic ridicîndu-se deasupra, spărgînd melodia șoaptelor.

Pînă la Anul nou nu mai erau decît trei zile. Nouă însă ni se părea că se apropie încet, număram ceasurile. Dar a venit.

Dimineața, după ce își băuse laptele, tata privea cînd în curte pe fereastră, cînd în „Adevărul“, pe deasupra ; ori se muta de pe un scaun pe altul, nu-și găsea astîmpăr.

— Mă duc ! a zis deodată, hotărît. Fac și o plimbare. Ce-i de aici pîn-la Palatul ziariștilor ?! O palmă de drum.

După ce s-a bărbierit, a îmbrăcat paltonul bun și a plecat.

Era vremea ; am plecat și eu la Vrabie. Și cu el împreună am umblat cu sorcova.

Întîi și întîi, la coana Frosa ne-am dus. Am găsit-o în salon, pe canapea, lîngă bărbatu-său. Cum am văzut-o spre ea ne-am îndreptat cu sorcovele întinse.

— Nu, nu ! ne-a oprit. Primul pe Paraschivescu. Așa se cade !

După ce i-am sorcovit pe amîndoi, coana Frosa a scos din buzunarul de la fustă un pumn de bani, a ales două băncuțe noi și ne-a dat la fiecare cîte una.

— Ce face mămiță-ta, ce face tac-tu ? m-a întrebat pe cînd ieșeam pe ușă.

— Bine, săru-mîna, bine, foarte bine, i-am răspuns înghesuind mulțumirile una peste alta și strîngînd în palmă băncuța.

Lui Vrabie îi străluceau ochii, se îmbujorase la față.

— Pînă-n prînz facem francul, mă Gică ! Dacă nu mai mult ! Sigur !

Se vedea bogat. Și eu la fel. Plini de încredere ne-am îndreptat spre „Frumușica“.

— Ai să vezi că și ea o să ne *atingă*, pă puțin douăzeci de bani o să ne dea. Numai cît cumpăr în fiecare zi, cît bănet îi las, găsea temei prietenul meu, pe drum.

Acolo am sorcovit-o pe negustoriță, pe negustor, pe Tudor și pe celălalt băiat de prăvălie, și cînd am sfîrșit cu toții, Frumușica a tras cutia tejghelei, căuta prin ea. Eu i-am făcut semn cu vîrful ghetei lui Vrabie, adică și aici a căzut pleașca pe noi, cum și el crezuse fără greș.

— Na și ție, na și ție, a zis negustoreasa, galantoană nevoie mare după glas, și ne-a pus în palmă cîte cinci parale.

Mai cu lehamite nici nu putea să ne cadă ! Dacă n-am fi fost la coana Frosa, treacă-meargă, era bun și

„cinciul“ ei. Am plecat, fără să-i zicem „săru-mîna“ măcar. De „La mulți ani“, nici vorbă !

— Ce zgîrie-brînză Frumușica asta ! Și de Anul nou ! a ocărît-o Vrabie.

— Scîrboasa ! i-am zis și eu.

Nea Gheorghe Puiaru nici nu ne-a primit.

— Nu-i am eu pe ai mei ? ne-a întîmpinat de pe prispă, cum ne-a văzut. M-au tot sorcovit ! Șase !

Curajul ne scăzuse la jumătate. Ne-am sfătuit, am hotărît să luăm casele pe alese, nu la rînd cum ne puseserăm în gînd de dimineață.

— Ce zici, dacă am merge acum la Bărcănescu ?

Locuia departe, în capătul celălalt al străzii Răsuri, dar era cunoscut ca bogat.

— Hai, s-a învoit Vrabie.

În curte am mai găsit doi băieți cu sorcova, și încă unul urcat pe scară, așteptînd în dreptul ușii. N-am știut ce să facem. Pînă la urmă am luat-o spre scară. Atunci a ieșit afară o fată și ne-a împărțit cîte cinci bani de cap.

De la Bărcănescu am plecat la Secoșeanu. Locuia pe Teilor, în apropiere, într-o casă mare.

— Acum un an ne-a dat și bani și cîte două portocale, l-a preamărit Vrabie.

În preajma casei ne-am întîlnit cu Cîrnu și cu Corcodușe.

— Ați venit degeaba pînă aici, ca și noi. A-nchis poarta ! s-a plîns Corcodușe.

După ce ne-am despărțit de ei, am mai umblat un ceas, dar n-am făcut decît cincisprezece bani fiecare. Și obosisem, îmi simțeam picioarele grele. „Fii ! S-o fi întors tata de la „Loterie“, mi-a fulgerat prin minte.

— Nu mai merg ! Te las ! m-am repezit cu vorba în Vrabie.

— De ce ?! Să terminăm măcar Ghica Vodă.

— Nici gînd !

Și-am rupt-o la fugă.

Îl așteptam tăcuți. Oricine ar fi ghicit că așteptam ceva ; ca la o pîndă ședeam. Se auzea numai turuitul Marietei. Îi făcuse păpușii o rochiță nouă, de Anul nou,

și o bătea la cap să nu o mototolească, să o păstreze curată.

Dinspre stradă veneau voci de bărbat. Se apropiau, mi-am dat seama că intrau în curte ; se deslușeau mereu mai bine. Ciulii urechea, i-am prins-o și pe a lui tata. Am tresărit, m-am ridicat de pe scaun.

Ajunseseră lîngă bucătărie, i-am și văzut, piezis, prin fereastră. Erau trei, afară de tata. Domnul Fîntînaru își aducea musafirii la masă, așa i-am socotit, iar înainte dăduseră pe la „Frumușica“, miroseau de departe. Își făceau urări, se înțelegea după plecăciuni și strîngeri de mînă.

În curînd au trecut prin dreptul ferestrei. I-am prins fața lui tata, l-am urmărit frîntură cu frîntură de clipă ; încercam să ghicesc, să aflu, să știu ; cînd a apăsat pe clanță, s-a ivit în ușă.

— Spune, am cîștigat-o ? s-a repezit mămița, cu glasul sugrumat.

— Da' de unde ! a făcut tata, amărît.

— Nu se poate, Nae ! s-a împotrivit și, galbenă ca ceara, s-a lăsat pe scaun.

El mă căuta din ochi pe mine.

— Ai văzut ?! Ți-era frică, te speriaseși că n-o să mai găsim bilete. Și dacă am jucat, ce scofală am făcut ? Știam eu... de mult. Îmi cunosc eu norocul...

Ne-am așezat la masă tîrziu, siliți și atunci de scîncelile Marietei. Am luat o lingură de supă, pînă nu s-a răcit de tot în farfurie, am mîncat și cîțiva dumicați de friptură. Tata mesteca într-o doară, privind pe fereastră. Numai mămița mînca în lege. Un străin ar fi crezut-o hămesită. Și ultimul fir de pe fundul farfuriei îl aduna, lacomă.

Aș fi fugit de la masă.

Am rămas de frica tatii, am stat ca de piatră, uitîndu-mă pe poliță, în găurile de la strecurătoare. Lui, mai ales, îi feream privirea. Pînă l-am văzut dîndu-se pe spate, să-și sprijine capul de spătarul scaunului. Puteam încă să o pățesc, dar n-am mai fost în stare să rabd. Am plecat. Pe cînd ieșeam pe ușă, singur el a întors capul după mine.

M-am dus drept la Vrabie acasă, l-am găsit jucînd ţintar cu Bică „Abia vine."

— Ce prost ai fost! m-a plîns, după ce „mutase". Am mai făcut douăzeci de bani!

Altă dată mi-aş fi muşcat pumnii de necaz. „Ce ştii tu! Ce înseamnă douăzeci de bani, pe lîngă ce am pierdut ?!" i-am spus în gînd, uitîndu-mă la boabele lui de fasole. Juca cu pestriţe. Jucam şi eu cu ele, îmi plăceau, mi se păreau scrise cu cerneală.

— N-auzi, mă ?!

M-am întors acasă, cînd de mult se înserase şi i-am găsit pe toţi în bucătărie, stînd pe întuneric.

— Calcă-ncet, m-a muştruluit Lică, în şoaptă.

Tata şi mămiţa nu mi-au zis nimic.

Păşind în vîrful picioarelor m-am dus la locul meu, la gura maşinii de gătit. După un timp mă obişnuisem cu întunericul, îi vedeam bine. Îi şi simţeam. Şedeau cu ochii închişi, fără să mişte, ca într-o caznă.

Doar Marieta moţăia, iar Turel nu se mai auzea trebăluind pe sub masă.

— Eu mă duc să mă culc. Voi rămîneţi, trebuie să mîncaţi, ne-a spus tata.

Şi-a căutat loc pe lîngă masă. Mergea nesigur, pipăia lucrurile dimprejur, ca orbii ; era încurcat, istovit.

Am rămas cu mămiţa. Mai înţepenită şedea.

Venise şi noaptea, se făcuse beznă.

— Aprind lampa ? a întrebat-o Lică.

— Mai stai.

În fundul maşinii a trosnit un tăciune. Se aprinsese din nou, cît o gămălie, dar s-a stins îndată.

Nu s-a mai auzit nimic ; şedeam ca de veghe ; parcă murise cineva.

Aşa ni s-a arătat Anul nou.

Redactor responsabil : ALEXANDRA BENGESCU
Tehnoredactor : GABRIELA ILIOPOLOS

Dat la cules 14.03.1967. Bun de tipar 29.05.1967. Apărut 1967. Comanda nr. 7901. Tiraj 15140. Hîrtie tipar înalt B de 63 g/m², 540×840/16. Coli editoriale 10,12. Coli de tipar 12,5. A. 854. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 230 la Întreprinderea poligrafică „13 Decembrie 1918", str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București, Republica Socialistă România

4,75 lei

EDITURA TINERETULUI